Programmabegroting 2021

Voorwoord

De begroting van de provincie Noord-Holland voor het aankomende jaar 2021 is opgesteld in een periode waarin ons land hard wordt geraakt door de plots ontstane Coronacrisis. De economische en sociale effecten van deze pandemie zijn ook in Noord-Holland duidelijk zichtbaar, onder meer in de vorm van een snel oplopende werkloosheid, acute geldnood bij maatschappelijke instellingen en gemeenten en een stijgend aantal bedrijfsfaillissementen. Het bestrijden van de coronacrisis staat bovenaan de politieke agenda en dat zal nog lange tijd zo blijven. Voor de provincie Noord-Holland betekent de coronacrisis niet alleen een nieuwe beleidsopgave, maar ook een majeure externe context, die ook de reguliere werkzaamheden op allerlei manieren wezenlijk en langdurig zal beïnvloeden. Zo leidt het massale thuiswerken tot veranderende vervoersbewegingen, die op den duur gevolgen kunnen hebben voor investeringen in wegen en openbaar vervoer.

In maart volgend jaar vinden Tweede Kamerverkiezingen plaats, waarna een nieuw kabinet zal aantreden. Het ligt voor de hand dat het nieuwe regeerakkoord, voortbouwend op de reeds eerder ter beschikking gestelde steunfondsen en aansluitend bij de in EU-verband gemaakte afspraken, aanvullende steunmaatregelen zal bevatten om de door corona aangerichte schade te herstellen.

In aanvulling op de steun die vanuit Europa en Den Haag beschikbaar is, heeft het provinciebestuur reeds zelf twee omvangrijk fondsen in het leven geroepen. In mei 2020 hebben Provinciale Staten besloten om in totaal 110 miljoen euro uit te trekken om de negatieve gevolgen van de coronacrisis te verzachten. Dit bedrag bestaat uit een ‘economisch herstel- en duurzaamheidsfonds’ van honderd miljoen euro, en daarnaast is tien miljoen euro vrijgemaakt om samen met gemeenten culturele en maatschappelijke instellingen overeind te houden, die vanwege de coronasituatie in acute financiële problemen zijn geraakt.

Bij het effectueren van steunmaatregelen zal de provincie Noord-Holland de samenwerking zoeken met gemeenten, het georganiseerde bedrijfsleven en maatschappelijke partners, uitgaande van de specifieke rol die de provincie vervult als middenbestuur en verbindende schakel in de regio. Ook de bestuurlijke netwerken waarvan de provincie deel uitmaakt, zullen daarvoor worden benut. Zo hebben de gezamenlijke provincies in het Interprovinciaal Overleg de precaire financiële situatie van veel gemeenten bij het kabinet aangekaart, ter ondersteuning van de ‘brandbrief’ die daarover eerder door de Vereniging Nederlandse Gemeenten aan het kabinet werd verzonden. Vanzelfsprekend zullen wij de nadere uitwerking van de maatregelen in nauw overleg met Provinciale Staten vormgeven en de financiële vertaling indien nodig in de vorm van een begrotingswijziging aan u voorleggen.

Hoe ingrijpend de coronacrisis ook is, toch betekent dit niet dat het provinciaal bestuur de reguliere werkzaamheden op een lager pitje zet, of dat de beleidsambities uit het in 2019 opgestelde coalitieakkoord *Duurzaam doorpakken!* plots minder relevant zouden zijn geworden. Integendeel. Bij de uitwerking van het herstel- en duurzaamheidsfonds leggen we nadrukkelijk de verbinding met de grote opgaven die in ons coalitieakkoord zijn genoemd, zoals energietransitie, innovatie en duurzaamheid. Deze opgaven hebben niets van hun urgentie verloren. De provincie Noord-Holland zal volop betrokken blijven bij het uitwerken van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord, onder meer in de afspraken die in de twee Noord-Hollandse regionale energiestrategieën worden vastgelegd.

Zita Pels, gedeputeerde Financiën

Inhoudsopgave

Inhoud

1. Samenvatting 4
2. Programma's 8
Programma 1 Openbaar bestuur 9
Programma 2 Klimaat en Milieu 23
Programma 3 Ruimte en Water 36
Programma 4 Bereikbaarheid 57
Programma 5 Groen 82
Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn 98
Programma 7 Financiën en bedrijfsvoering 117
3. Paragrafen 125
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 126
3.2 Onderhoud kapitaalgoederen 141
3.3 Financiering 145
3.4 Bedrijfsvoering 148
3.5 Verbonden partijen 154
3.6 Grondbeleid 169
3.7 Provinciale heffingen 173
4. Financiële begroting 181
5. Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 231
6. Bijlagen 235

1. Samenvatting

Inleiding

Voor u ligt de begroting en meerjarenraming 2021-2024. De begroting is een belangrijk stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten de budgettaire kaders voor het jaar 2021 vaststellen. De voorliggende begroting is opgesteld op basis van het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' en de door PS gestelde kaders in de kaderbrief 2021. In deze samenvatting zijn de belangrijkste aspecten van deze begroting opgenomen.

Vanuit de intentie om meer digitaal te werken is er naast het boekwerk ook een digitale webversie van de begroting ontwikkeld. Deze is te vinden op onze website via de financiële portal van de provincie.

Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
1 Openbaar bestuur	21.449	21.168	20.563	20.115
2 Klimaat en Milieu	45.685	40.364	35.615	28.915
3 Ruimte en Water	19.963	17.770	15.461	8.363
4 Bereikbaarheid	237.163	218.862	181.717	174.507
5 Groen	95.422	96.699	96.246	80.649
6 Economie, Cultuur en Welzijn	36.936	33.198	29.565	23.220
7 Financiën en bedrijfsvoering	-369.749	-353.043	-353.524	-352.720
Totaal saldo van baten en lasten	**86.868**	**75.017**	**25.642**	**-16.952**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Stortingen	206.200	188.031	180.916	142.031
Onttrekkingen	-300.427	-266.182	-210.699	-147.072
Totaal mutaties reserves	**-94.227**	**-78.152**	**-29.784**	**-5.041**
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**-7.359**	**-3.135**	**-4.142**	**-21.994**

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Saldo van baten en lasten	86.868	75.017	25.642	-16.952
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-94.227	-78.152	-29.784	-5.041
Begrotingssaldo na bestemming	**-7.359**	**-3.135**	**-4.142**	**-21.994**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	11.937	19.646	20.889	15.101
Structureel begrotingssaldo	**-19.296**	**-22.780**	**-25.030**	**-37.095**

Sluitende begroting
Uit de regel "Begrotingssaldo na bestemming " in bovenstaande tabel blijkt dat de provincie voor 2021 een sluitende begroting heeft. Ook in meerjarenperspectief is de begroting sluitend.

Structureel evenwicht
Om vast te kunnen stellen of er ook sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten en stortingen en onttrekkingen lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven zien we dat dit voor alle jaren het geval is. Daaruit blijkt dat de begroting 2021 een structureel evenwicht kent. Dit geldt ook voor de jaren 2022 tot en met 2024. In andere woorden: Al onze jaarlijks terugkerende lasten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Dit geeft de zekerheid dat de provincie Noord-Holland ook op de lange termijn een robuust financieel beleid heeft. De structurele baten van de provincie bestaan voornamelijk uit de provinciefondsuitkering en de motorrijtuigenbelasting.

Overzicht financiële ontwikkelingen

Totaaloverzicht nieuwe niet-begrotingsneutrale mutaties begroting 2021 – 2024 (bedragen x € 1.000)

OD		Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
	Saldo meerjarenraming na kaderbrief 2020	**-4.741**	**885**	**-1.899**	**-36.036**
1.1.1	Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	133	133	43	188
1.1.3	Kwaliteit van beleid borgen	-42	0	0	0
1.3.3	Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	300	0	0	0
1.4.1	Bestuurshandelingen communiceren	-632	-632	-632	-32
2.1.3	Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	199	99	-1	-1
2.1.5	VTH-taken uitvoeren en coördineren	0	0	0	1.000
2.1.6	Gezonde leefomgeving bevorderen	0	0	0	1.000
2.2.1	Bijdragen aan energietransitie	0	0	0	100
3.4.5	Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	-9	-9	-9	-9
3.5.2	Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie	0	0	0	1.200

4.1.2	Mobiliteitsbeleid uitvoeren	0	0	0	995
4.2.1	Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur	0	0	0	4.750
4.2.2	OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen	-454	-379	-379	-379
4.3.2	OV, wegen en kunstwerken in stand houden	1.012	1.069	859	1.035
4.4.1	Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer	2.007	2.527	2.666	3.086
5.2.2	Recreatiegebieden en recreatieve routes	-100	-56	0	0
5.3.2	Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v groen	0	0	0	4.000
7.1.2	Algemene uitkering provinciefonds beheren	-4.827	-6626	-4643	-2637
7.1.7	Stelposten beheren	-9.639	0	0	0
7.1.8	Algemene reserve beheren	9.639	0	0	0
7.1.4	Financieringsfunctie beheren	2	1	1	-132
7.2.2	Bedrijfsvoering realiseren	-183	-183	-183	-183
7.2.3	Vennootschapsbelasting	-24	35	35	61
	Totaal	-2.618	-4.021	-2.243	14.042
	Begrotingssaldo	**-7.359**	**-3.135**	**-4.142**	**-21.994**

Leeswijzer

In deze leeswijzer geven wij u een overzicht van de opbouw van de begroting en lichten we een aantal algemene onderdelen toe. De indeling van de begroting is grotendeels vastgelegd in het "Besluit begroting en verantwoording (BBV)" waarin is opgenomen welke onderdelen verplicht moeten worden opgenomen in de begroting van een provincie. Daarnaast is de begroting opgesteld volgens het door Provinciale Staten opgestelde format. De begroting van de Provincie Noord-Holland is daarom als volgt opgebouwd:

- Inleiding en samenvatting
- Programmabegroting (BBV: Beleidsbegroting)
    - Programma's (BBV: Programmaplan)
    - Paragrafen
- Financiële begroting en meerjarenraming
- Bijlagen

De programmabegroting

Programma's

In de programmabegroting is te vinden wat de provincie in 2021 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Ieder programma begint met een doelenboom. Deze doelenboom bestaat uit een maatschappelijk doel, beleidsdoelen en operationele doelen. Na de doelenboom vindt u een toelichting op het te bereiken maatschappelijk doel. De eerste financiële tabel in ieder programma is de budgettabel waarin de totale lasten en baten van dit programma staan vermeld. Deze tabel bevat de budgetten, waarop het budgetrecht van uw Staten van toepassing is.
Per beleidsdoel worden de prioriteiten voor 2021, de omgevingsfactoren die het bereiken van het doel zouden kunnen beïnvloeden en de samenwerkingspartners vermeld.
Onder de operationele doelen wordt toegelicht wat de provincie in 2021 gaat doen om het operationele doel te bereiken Na deze toelichting volgt een tabel met indicatoren met als doel om het slagen van het operationele doel meetbaar te maken.

Paragrafen

Na de beleidsmatige programma's vindt u de paragrafen. Paragrafen vormen een andere doorsnede door de begroting en zijn bedoeld inzicht te verschaffen in aspecten, die door de hele beleidsbegroting heen kunnen lopen, zoals bijvoorbeeld het grondbeleid- en beheer dat gaat over zowel de gronden onder onze wegen, als gronden voor natuur. Of de paragraaf onderhoud van kapitaalgoederen die zowel gaat over in ons bezit zijnde (kantoor-)panden als over onze wegen en vaarwegen. De in onze begroting opgenomen paragrafen zijn wettelijk voorgeschreven in het BBV, het is echter ook toegestaan zelf paragrafen toe te voegen.

Financiële begroting en meerjarenraming

De financiële begroting heeft tot doel om meer inzicht te verschaffen in de financiële positie van de provincie en bestaat voornamelijk uit financiële tabellen, waarvan de meeste door het BBV voorgeschreven zijn.

2. Programma's

Programma 1 Openbaar bestuur

Doelenboom

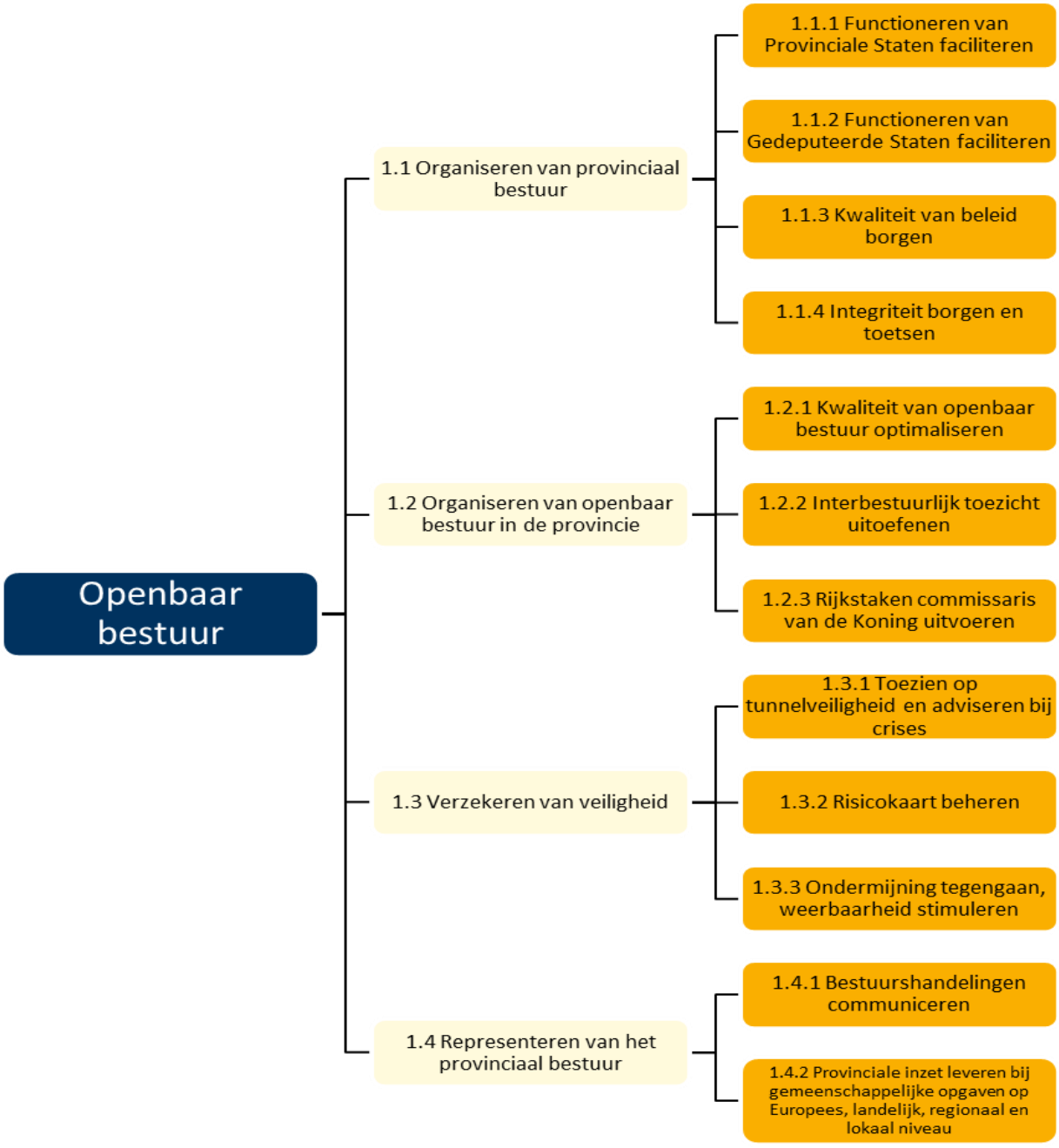

Maatschappelijk doel

Inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een goed functionerend bestuur. Wij zetten daar op in door de financiële handel en wandel van gemeenten strak te volgen, regelmatig te overleggen met gemeentebesturen, duidelijk te communiceren over wat we zelf doen en door het vertegenwoordigen van de Noord-Hollandse belangen in Europa en Den Haag.

Wettelijk beleidskader

- Gemeentewet
- Provinciewet
- Wet revitalisering generiek toezicht
- Wet gemeenschappelijke regelingen
- Intrekkingswet WGR+
- Wet algemene regels herindeling
- Beleidskader gemeentelijke herindeling, BZK, 2018
- Ambtsinstructies commissaris van de Koning
- Wet veiligheidsrisico's
- Wet Bibob
- Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels (Warvw)
- Regeling provinciale risicokaart
- Registratiebesluit externe veiligheid
- Wet milieubeheer
- Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI)

Provinciaal beleidskader

- Ruimtelijke-economische Actie-Agenda-2016-2020 (MRA)
- Europastrategie Noord-Holland 2017-2021
- IBT-beleid 2018-2021, inclusief Uitvoeringsplan 2018 en 2019/2020
- Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland
- Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020)
- Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht
- Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing
- Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019
- Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019
- Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commisaris van de Koning van de provincie NH 2012
- Regeling gedragscode ambtelijke integriteit
- Regeling melden vermoeden misstand
- Agenda toekomst van het toezicht

Budgettabel 2021 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
1.1	Organiseren van provinciaal bestuur	11.957	50	11.907	0	0	11.907
1.2	Organiseren van openbaar bestuur in de provincie	4.475	43	4.432	0	0	4.432
1.3	Verzekeren van veiligheid	759	0	759	0	0	759
1.4	Representeren van het provinciaal bestuur	4.351	0	4.351	1.604	0	2.747
	Totaal	**21.542**	**93**	**21.449**	**1.604**	**0**	**19.845**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
1	1.1.1	Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
1	1.4.2	Interprovinciaal Overleg	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Effect-indicator	Peildatum	Meeteenheid	Gerealiseerd Noord-Holland	Nederland	Opmerkingen
Opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen	2017	Percentage	83%	82%	BBV-Indicator
Opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen	2019	Percentage	56%	56%	BBV-Indicator
Opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen	2018	Percentage	54%	55%	BBV-Indicator
Gemeenten onder preventief financieel toezicht	2019	Aantal	0	4	BBV-Indicator

1.1 Organiseren van provinciaal bestuur

Onze rol
Het hoogste orgaan binnen de provincie wordt gevormd door Provinciale Staten. Zij vervullen een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol richting het college van Gedeputeerde Staten, het dagelijks bestuur van de provincie. Daarbij schept de Statengriffie de voorwaarden voor het (duaal) functioneren en het waarmaken van de kwalitatieve en kwantitatieve ambities van Provinciale Staten.

Samenwerkingspartners
Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning werken samen met gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen, inwoners, bedrijven, organisaties en de media.

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Toelichting
De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten (PS). Tot de taken van de Statengriffie behoren onder andere: het faciliteren van PS- en commissievergaderingen, het ondersteunen van de agendacommissie en het Presidium. De activiteiten van Provinciale Staten worden zichtbaar gemaakt via live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, in persberichten en sociale media.

Jaarlijks nodigen Provinciale Staten van Noord-Holland iemand uit de wereld van kunst, wetenschap of religie uit de Willem Arondéuslezing te houden. Met de lezing willen Provinciale Staten de herinnering aan deze kunstenaar en verzetsstrijder levend houden.

Provinciale Staten hebben in 2019 de Ribbius Peletier penning ingesteld vanwege 100 jaar vrouwenkiesrecht. Nog 3 jaar ontvangt elk jaar een andere persoon deze penning.

De Statengriffie is voornemens om in 2021 enkele nieuwe activiteiten te organiseren: 'Gast van de Statenbijeenkomsten', specifiek voor gemeenteraden, als dat past gezien de beperkingen vanwege corona. Bij een 'Gast van de Statenbijeenkomst' voor gemeenteraadsleden ontvangen de Staten op de dag van de Provinciale Statenvergadering raadsleden van een gemeenteraad of een regio. De raadsleden worden ontvangen door de commissaris van de Koning en Statenleden, zij krijgen een rondleiding, gaan in gesprek en lunchen met Statenleden en eventueel gedeputeerden. Daarna volgen zij desgewenst een deel van de PS-vergadering. In overleg kan hiervoor ook een inhoudelijk programma worden voorbereid.

De Statengriffie treft daarnaast voorbereidingen voor Anno X: een mediaprogramma voor en door jongeren. Studenten maken videorapportages voor social media en TV, aan de hand van provinciale vraagstukken. Dit mediaprogramma is geschikt om jongeren te betrekken en veel jongeren te bereiken, ook als er beperkende maatregelen gelden vanwege corona.

De Randstedelijke Rekenkamer voert jaarlijks diverse onderzoeken uit, gevraagd en ongevraagd.

Centraal voor deze collegeperiode staat dat de provincie vooral mét haar partners samenwerkt aan opgaven. We maken, in nauw overleg met Provinciale Staten, een agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie. De agenda bestuurlijke vernieuwing richt zich zowel op de samenwerking tussen GS en PS, als op het stimuleren en vergroten van burgerparticipatie. GS steven naar een transparante bestuurscultuur en willen PS beter betrekken bij beleidsontwikkeling. Het doel is de rol van de Staten te versterken en de samenwerking tussen PS en GS te verbeteren.

Operationeel doel 1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Organiseren en afhandelen van vergaderingen voor Provinciale Staten	Aantal	12	12	12	12	12	12
Organiseren van de uitreiking van de Ribbius Peletierpenning	Aantal	1	1	1	1	1	1
Rapporten van de Randstedelijke Rekenkamer	Aantal	1	3	3	3	3	3
Organiseren van "Gast van de Staten" bijeenkomsten	Aantal	nvt	6	6	6	6	6

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde staten faciliteren

Toelichting

Hier worden de kosten van het faciliteren van Gedeputeerde Staten verantwoord. Het betreft onder meer secretariële en administratieve ondersteuning, het vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

Toelichting

Voor een goed functionerend openbaar bestuur is het belangrijk om aan alle fasen van de beleidscyclus een robuust en op feiten gebaseerde invulling en onderbouwing te geven. Daarom is het essentieel te beschikken over actuele informatie en data. Dat maakt onderbouwde beleidskeuzes mogelijk en zo verantwoorden we de effectiviteit van het gevoerde beleid. Daarnaast maakt deze informatie het (tussentijds) bijsturen van beleid mogelijk dat gericht is op het realiseren van onze provinciale doelen en op het optimaal bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

Uit te voeren activiteiten zijn:

1. Het (vraaggestuurd) uitvoeren van beleidsevaluaties. Met beleidsevaluaties wordt de effectiviteit van het gevoerde beleid achteraf inzichtelijk gemaakt voor PS en voor de inwoners van Noord-Holland. Ook bieden beleidsevaluaties input voor de ontwikkeling van nieuw beleid. Provinciale subsidieregelingen worden eens per vier jaar volgens de wet (art. 4:24 AwB) op doeltreffendheid geëvalueerd conform het door PS vastgestelde Evaluatiekader Subsidies.
2. Het inzetten en adviseren over de inzet van actuele (geo)data voor een goed onderbouwde besluitvorming van (nieuw of aangepast) beleid. De provincie verzamelt data, analyseert data en maakt beleidsdata en -informatie (onder meer big data) geografisch inzichtelijk. De data wordt ingezet bij de ontwikkeling en/of aanpassing van beleid. Daarnaast wordt data en informatie gedeeld met externen. Dat gebeurt onder meer via het (geo)dataportaal (https://maps.noord-holland.nl/dataportaal) en door datavisualisaties en dashboards. Daarnaast zorgt de provincie ook voor actuele en betrouwbare beleidsinformatie door het inrichten en beheren van de wettelijk verplichte basisregistraties en meetnetten. Dit gebeurt mede door publicatie van de provinciale plannen op Ruimtelijkeplannen.nl en door borging van de verplichte gegevenslevering aan landelijke voorzieningen en het Europese INSPIRE-initiatief.
3. Het monitoren van beleid ten behoeve van eventuele bijstelling van beleid. Door het ontwikkelen van nieuwe monitors en het actualiseren van bestaande monitors.

Operationeel doel 1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uitgevoerde beleidsonderzoeken en -evaluaties	Aantal	5	5	5	5	5	5
Opgestelde en geactualiseerde op data- en gis-analyse gebaseerde viewers en dashboards	Aantal	5	5	5	5	5	5
Uitgevoerde monitors	Aantal	5	5	5	5	5	5

1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

Toelichting

De integriteit van het openbaar bestuur, in het bijzonder bij het handelen van de provincie Noord-Holland zelf, is van groot belang.

De provincie voert diverse integriteitsonderzoeken uit. Deze kunnen vallen onder de Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur). In het kader van deze wet worden de volgende natuurlijke personen en rechtspersonen onderzocht: aanvragers en houders van omgevingsvergunningen (milieudeel), inschrijvers van aanbestedingen in de sectoren Bouw, ICT en Milieu, aanvragers of ontvangers van subsidies en participanten aan vastgoedtransacties. Als er sprake is van een ernstig gevaar dat een vergunning, subsidie, opdracht of vastgoedtransactie mede wordt of zal worden misbruikt, dan wel zal worden gebruikt om strafbare feiten te plegen, wordt de relatie verbroken of niet aangegaan. Indien nodig wordt nader advies ingewonnen bij het Landelijk Bureau Bibob. Met de Bibob-toetsen wordt de integriteit van het handelen van het provinciebestuur gewaarborgd. De toetsen worden risicogestuurd uitgevoerd. De provincie Noord-Holland voert op verzoek ook onderzoeken op grond van de Wet Bibob uit voor de provincies Utrecht en Flevoland en incidenteel voor Noord-Hollandse gemeenten.

Voor de provinciale organisatie is een coördinator integriteit aangesteld. Dit om integer handelen blijvend onder de aandacht te houden en om eventueel voorkomende dilemma's op het terrein van integriteit mee te bespreken. De provincie wil verder een goed en veilig werkklimaat bieden. Daarom wordt een actief beleid gevoerd om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan. De provinciale organisatie beschikt over 2 interne vertrouwenspersonen en 1 externe vertrouwenspersoon.

Operationeel doel 1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal uitgevoerde Bibobtoetsen	Aantal	116	100	100	100	100	100

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.1

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
1.1.1	Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	3.868	4.150	4.060	4.100	4.095	4.115
1.1.2	Functioneren van Gedeputeerde staten faciliteren	3.036	4.007	3.912	3.912	3.912	3.912
1.1.3	Kwaliteit van beleid borgen	2.795	3.489	3.288	3.328	3.328	3.328
1.1.4	Integriteit borgen en toetsen	626	697	697	697	697	697
	Totaal lasten	10.326	12.343	11.957	12.037	12.032	12.052
	Totaal baten	-280	-50	-50	-50	-50	-50
	Saldo van baten en lasten	10.046	12.293	11.907	11.987	11.982	12.002
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**10.046**	**12.293**	**11.907**	**11.987**	**11.982**	**12.002**

1.2 Organiseren van openbaar bestuur in de provincie

Onze rol
De provincie heeft een taak om de kwaliteit van andere overheden, zoals gemeenten en waterschappen, te bevorderen en te borgen.

Samenwerkingspartners
Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning voeren hun taken in nauw overleg uit met de gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen en het Rijk.

Prioriteiten

- In het jaar 2019 is de verkenning gestart met gemeenten binnen de 8 bestuurlijke regio's over het samen opstellen van regionale samenwerkingsagenda's met de provincie. In de jaren 2020 t/m 2023 worden de samenwerkingsagenda's - daar waar van toegevoegde waarde - ingevuld en vastgesteld. De opgave staat daarbij centraal en de schaal waarop de opgaven opgepakt moeten worden kan variëren.

1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

Toelichting

De provincie is (mede)verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. Vanuit deze wettelijke rol en tegen deze achtergrond vinden wij het van belang dat gemeenten en regio's over voldoende bestuurskracht beschikken. Om dit te bereiken stimuleren we regionale samenwerking en voeren we bestuurlijk overleg met zowel individuele gemeenten als in regionaal verband. Indien noodzakelijk starten we een provinciale arhi-procedure (Wet algemene regels herindeling). De provincie Noord-Holland is ook nauw betrokken bij de regionale samenwerking in het kader van de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Deze MRA-samenwerking is in 2019 geëvalueerd. Met onze financiële bijdrage aan het Convenant Versterking MRA dragen we bij aan het optimaliseren van het openbaar bestuur op Metropoolniveau. Daarnaast voeren we in voorkomende gevallen strategische verkenningen uit.

Operationeel doel 1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestuurlijke gesprekken gevoerd	Aantal	20	24	20	20	20	20
Adviezen over herindelingen aan minister van BZK gegeven	Aantal	2	3	0	0	0	0

1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

Toelichting

De provincie draagt met het interbestuurlijk toezicht bij aan het juist uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. De provincie levert hiermee een bijdrage aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Met het systematische toezicht op de risicodomeinen: Financiën, Omgevingsrecht, Archief- en Informatiebeheer en Huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers, bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige

leefomgeving voor mens en natuur. De daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden zijn: goed informatie- en financieel beheer.

De wijze waarop Gedeputeerde Staten toezicht houden, is neergelegd in de beleidsnota IBT 2018-2021 (met uitzondering van het financieel toezicht op de waterschappen). In 2021 zal een opvolgende IBT beleidsnota worden opgesteld voor de periode 2022-2025 . De thema-onderzoeken en praktijktoetsen zijn opgenomen in het een- (2019) of tweejaarlijks (2019-2020) Uitvoeringsplan. Na uitvoering van een volgende risicoanalyse zullen in 2021 nieuwe themaonderzoeken worden gehouden.

De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten worden gepubliceerd.

Operationeel doel 1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Alle gemeenten/gemeenschappelijke regelingen beoordeeld a.d.h.v. vastgesteld toezichtregime en waterschappen beoordeeld	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%
In Uitvoeringsplan bepaalde verdiepingsonderzoeken en praktijktoetsen uitgevoerd	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Toezichtoordelen over voorgaand jaar gepubliceerd	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%

1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

Toelichting

Over de uitvoering van zijn rijkstaken is de commissaris van de Koning verantwoording verschuldigd aan de minister van BZK. Bij de afhandeling van verzoeken om bemiddeling van inwoners aan de commissaris van de Koning wordt standaard gebruik gemaakt van de methodiek van hoor en wederhoor. Voor de advisering over Koninklijke onderscheidingen wordt gewerkt met LINT, een digitaal systeem, waar gemeenten, provincies en Rijk gezamenlijk gebruik van maken. In geval van een bestuurlijke integriteitskwestie kan de commissaris van de Koning adviseren en bemiddelen en daarbij besluiten tot een zelfstandig integriteitsonderzoek. De commissaris beoogt om gedurende zijn ambtsperiode (1 januari 2019 – 1 januari 2025) iedere gemeente in Noord-Holland ten minste eenmaal te bezoeken. Er wordt uitgegaan van een totaal van 47 gemeenten waarvan er al 9 in 2019 zijn bezocht. In verband met de uitbraak van het coronavirus wijkt het aantal bezoeken voor 2020 af ten opzichte van de overige jaren. Voorts wordt door de commissaris van de Koning met alle burgemeesters en dijkgraven in Noord-Holland reguliere gesprekken gehouden.

Operationeel doel 1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ambtsbezoeken in alle gemeenten Noord-Holland tot einde ambtsperiode in 2025	Aantal	9	3	9	9	9	9

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.2

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
1.2.1	Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	1.877	2.101	1.874	1.874	1.874	1.874
1.2.2	Interbestuurlijk toezicht uitoefenen	1.604	1.547	1.547	1.547	1.547	1.547
1.2.3	Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren	764	1.054	1.054	1.054	1.054	1.054
	Totaal lasten	4.245	4.702	4.475	4.475	4.475	4.475
	Totaal baten	-41	-43	-43	-43	-43	-43
	Saldo van baten en lasten	4.204	4.659	4.432	4.432	4.432	4.432
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**4.204**	**4.659**	**4.432**	**4.432**	**4.432**	**4.432**

1.3 Verzekeren van veiligheid

Onze rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met het toezicht op en het bevorderen van de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.

Ten aanzien van de aanpak van ondermijning en het stimuleren van weerbaarheid openbaar bestuur vervult de provincie vooral een rol als verbinder en facilitator.

Samenwerkingspartners

Omdat in de veiligheidszorg de bestuurlijke samenwerking centraal staat, wordt op dit domein samengewerkt met de Noord-Hollandse gemeenten en met de veiligheidsregio's. Bij de gemeenten wordt in het bijzonder samengewerkt met de burgemeesters. Deze hebben in de gemeenten de zorg voor openbare orde, veiligheid en integriteit. Voor het tegengaan van ondermijning wordt ook met de drie Regionale informatie- en expertisecentra in Noord-Holland (het RIEC Noord-Holland, het RIEC Amsterdam-Amstelland en het RIEC Midden-Nederland), het Openbaar Ministerie en het Rijk (Ministeries van J&V en BZK) samengewerkt.

Prioriteiten

- Coronacrisis: vanuit zijn toezichthoudende rol treedt de commissaris van de Koning voornamelijk op als facilitator en verbinder. De acties die prioriteit hebben zijn het bevorderen van de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen veiligheidsregio's, gemeenten, burgemeesters en overige instanties (vervoersbedrijven, reisbranche, financiële instellingen) voor wie de herstelfase van de coronacrisis impact heeft. Door de

organisatie van bestuurlijke bijeenkomsten en het opzetten van een netwerktafel kunnen partijen met elkaar ideeën uitwisselen over thema's als: financiële situatie van gemeenten, toename schulden particulieren en overheden, (jeugd)zorg, politie, handhaving en toezicht.

- Ondermijning: de acties van de commissaris van de Koning die prioriteit hebben op het ondermijningsgebied hebben betrekking op het vergroten van de interne weerbaarheid door in te zetten op een brede bewustwording van de eigen kwetsbaarheid op integriteitsgebied. En op het bevorderen van de lokale weerbaarheid; de commissaris kan ondersteuning bieden bij het (verder) inzichtelijk krijgen van de eigen weerbaarheid van gemeenten door het organiseren van bestuurlijke overleggen met als thema ondermijning.

1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

Toelichting

Tunnelveiligheid
Om het toezicht op de tunnelveiligheid onafhankelijk van het reguliere beheer van provinciale tunnels te organiseren is de functie van de wettelijk voorgeschreven tunnelveiligheidsbeambte ondergebracht bij het Kabinet van de commissaris van de Koning. Aan het toezicht op de tunnelveiligheid wordt onder andere invulling gegeven via jaarlijkse onderzoeken die worden uitgevoerd door externe deskundigen. Het betreft de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

Toezien op crises
De commissaris geeft invulling aan zijn toezichthoudende rol op de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg, door regelmatig netwerkbijeenkomsten te organiseren over een actueel veiligheidsthema, waarbij alle organisaties en instellingen die bij dat thema zijn betrokken worden uitgenodigd. Daarnaast worden de vergaderingen van het algemeen bestuur van de veiligheidsregio's in Noord-Holland bijgewoond door een liaison van de commissaris van de Koning. De commissaris van de Koning ziet ten tijde van een crisis, op grond van de Wet veiligheidsregio's, toe op de samenwerking in de regionale beleidsteams en kan daarbij een aanwijzing geven indien de taakuitvoering tekort schiet. Ook heeft de commissaris van de Koning een rol bij het bevorderen van de bestuurlijke samenwerking door veiligheidsregio's met andere overheden.

Operationeel doel 1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Organisatie netwerkbijeenkomsten ambtelijk en bestuurlijk	Aantal	4	4	4	4	4	4
Vergaderingen van het Algemeen Bestuur van veiligheidsregio's in NH zijn door liaison van de commissaris van de Koning bijgewoond	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%

1.3.2 Risicokaart beheren

Toelichting

Met de Risicokaart krijgen burgers een overzicht van risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen. Op grond van de Regeling provinciale Risicokaart maken en beheren de provincies de Risicokaart.

Omdat de uitvoering van deze wetgeving - naast de provincie - ligt bij gemeenten en omgevingsdiensten dient voor het actueel houden van de gegevens in de Risicokaart, daarmee nauw te worden samengewerkt. Hierbij is de Risicokaart afhankelijk van de input van deze organisaties.

De provincie draagt zorg voor het actueel houden van de risico's van overstromingen. Voor de productie en vormgeving van de Risicokaart wordt in IPO-verband samengewerkt met de andere provincies. Voor het technische beheer en de doorontwikkeling van de Risicokaart wordt een jaarlijkse bijdrage aan het IPO verstrekt.

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

Toelichting

Zoals opgenomen in het coalitieakkoord blijft de provincie strijden tegen alle vormen van ondermijnende criminaliteit. Deze ambitie is in het voorjaar van 2020 vertaald in de Agenda Weerbaar NH. In deze agenda richten we ons op de preventieve kant van de aanpak van ondermijning. We werken langs drie lijnen aan een vergroting van de weerbaarheid binnen de geografische grenzen van Noord-Holland. Allereerst is er de weerbaarheid van de provinciale organisatie zelf. Deze lijn ziet toe op brede bewustwording van potentiële kwetsbaarheden, inherent aan het provinciale werk. Daarnaast voorziet de agenda in een lijn die toeziet op de vertaling van het ondermijningsvraagstuk naar verschillende provinciale opgaven. Ten derde ondersteunen we gemeenten in het verder inzichtelijk krijgen van de eigen weerbaarheid.

Een aantal activiteiten uit de Agenda weerbaar Noord-Holland heeft in 2020 vanwege de coronacrisis vertraging opgelopen en wordt daardoor naar achteren doorgeschoven. De begroting voor 2020 is daarom met € 300.000 naar beneden bijgesteld (zie tweede begrotingswijziging 2020). De begroting 2021 wordt met € 300.000 opgehoogd om de uitgestelde activiteiten vanuit de Agenda weerbaar Noord-Holland in 2021 alsnog uit te kunnen voeren.

Operationeel doel 1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Activiteiten conform actieplan interne weerbaarheid (als vervolg op het provinciale weerbaarheidsbeeld) uitgevoerd	Percentage	nvt	100%	100%	100%	100%	100%
Bij gemeenten uitgevoerde quick scans	Aantal	10	10	10	10	10	10

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.3

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
1.3.1	Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises	120	177	177	177	177	177
1.3.2	Risicokaart beheren	102	132	132	132	132	132
1.3.3	Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	302	316	450	150	150	0
	Totaal lasten	524	625	759	459	459	309
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	524	625	759	459	459	309
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**524**	**625**	**759**	**459**	**459**	**309**

1.4 Representeren van provinciaal bestuur

Rol

De inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een bestuur dat hen serieus neemt, een betrouwbaar bestuur, met een luisterend oor, en een besluitvaardig bestuur dat duidelijk is in zijn gekozen koers. Daarvoor is het belangrijk dat zowel inwoners als partners weten wat de provincie doet en dat zij invloed kunnen uitoefenen op het beleid.

Samenwerkingspartners

In communicatie en belangenbehartiging werkt de provincie samen met partners. In onze communicatie staan de Noord-Hollanders centraal. Hen willen we zo goed mogelijk informeren en betrekken. Daar waar mogelijk doen we dat in samenwerking met partners, bijvoorbeeld in projecten. Ook laten wij in onze media partners en inwoners aan het woord. De belangenbehartiging in Den Haag, Brussel of in de Metropoolregio Amsterdam gebeurt samen met andere overheden, gemeenten, provincies, Rijk, waterschappen en het maatschappelijk middenveld. Zo brengen we onze gezamenlijke opgaven krachtiger onder de aandacht.

1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren

Toelichting

De provincie wil haar zichtbaarheid vergroten, zodat bekendheid met en vertrouwen in het werk van de provincie toeneemt. Zo zijn de Noord-Hollanders goed geïnformeerd over wat we doen. Zij kunnen zo het beleid en de uitvoering daarvan beoordelen en beïnvloeden.

Wij hebben daartoe in 2020 een nieuwe communicatiestrategie opgesteld. De belangrijkste ontwikkeling die we deze coalitieperiode centraal zetten is verbinding. Samen aan de slag. Voortdurend in gesprek, zodat iedereen gehoord wordt en zijn inbreng kan leveren. Met deze communicatiestrategie groeien we door van een zendende provincie naar een provincie die in verbinding is. We vergroten de participatie van onze bewoners, verstevigen ons ambassadeurschap en monitoren actiever wat er speelt en vertalen dat naar concrete acties.

In deze coalitieperiode gaan we zowel online als offline continu in gesprek, bijvoorbeeld via sociale media, tijdens bijeenkomsten, op door de provincie gesponsorde evenementen en door op bezoek te gaan op scholen. We vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van inwonerspanels, participatiecampagnes en (online) platforms. Om het gesprek goed aan te kunnen gaan, is het belangrijk te weten wat er in Noord-Holland speelt. We monitoren daarom in een zogenaamde 'newsroom' dagelijks over welke onderwerpen er wordt gesproken op sociale media, waar de traditionele media aandacht aan besteden en naar welke onderwerpen er wordt gezocht op onze website.

Daarnaast starten we in 2021 met de vernieuwing van het intranet voor medewerkers. Dit wordt ontwikkeld tot centrale werkplek die toegang biedt tot alle applicaties. We professionaliseren en verdiepen de relaties met stakeholders. En we gaan door met het sponsoren van provinciale evenementen, waarbij we extra aandacht geven aan duurzaamheid, dierenwelzijn en diversiteit.

1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

Toelichting

Samen krijg je meer voor elkaar dan alleen. Noord-Holland werkt daarom in Den Haag en Brussel samen met andere provincies en regio's. Om door gezamenlijkheid meer invloed uit te oefenen op de beleidsontwikkeling en om van elkaar te leren en kennis uit te wisselen. Gedeputeerde Zaal is namens Noord-Holland plv. lid van het Comité van de Regio's, dat de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad adviseert over Commissievoorstellen. Noord-Holland is lid van de Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe (CPMR, het netwerk van Europese maritieme regio's). Gedeputeerde Loggen is vicepresident van CPMR en voorzitter van de Climate Taskforce van CPMR. De grootte en deskundigheid van CPMR zorgt ervoor dat dit een invloedrijke partij is in Brussel. Inhoudelijk ligt de nadruk op maritieme onderwerpen, klimaat en energie, cohesiebeleid, transport en de positie van regio's in de Europese Unie.

Noord-Holland heeft een ambtelijk Europateam om relevante Europese ontwikkelingen tijdig te signaleren en om te lobbyen voor Noord-Hollandse belangen. Hiervoor zijn ook permanent twee leden van het Europateam in Brussel gevestigd. Tevens houdt het Europateam zich bezig met het coördineren van Europese subsidies. Daarnaast is er een adviseur Public Affairs in Den Haag, die de schakel is tussen het provinciebestuur en de Tweede Kamer. Verder is de provincie lid van het Interprovinciaal Overleg (IPO), dat de belangen van de twaalf provincies behartigt bij het Rijk en in Europa. Binnen het MRA-verband is de provincie ook betrokken bij de uitvoering van het MRA-convenant. Ten slotte zijn de regiomanagers het eerste aanspreekpunt voor de Noord-Hollandse gemeenten en regionale partners en zij zorgen ervoor dat de contacten tussen de regio én de provincie op de inhoudelijke dossiers goed worden gelegd.

Operationeel doel 1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal (regionale) regionale samenwerkingsagenda's (afhankelijk van afspraken met regio's)	Aantal (cumulatief)	2	2	2	4	6	8

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.4

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
1.4.1	Bestuurshandelingen communiceren	1.378	1.748	1.318	1.318	1.318	1.000
1.4.2	Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	4.560	3.976	3.033	2.972	2.372	2.372
	Totaal lasten	5.939	5.724	4.351	4.290	3.690	3.372
	Totaal baten	-12	-12	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	5.927	5.712	4.351	4.290	3.690	3.372
	Stortingen						
1.4.2	Resv. Cofinanciering Europese projecten	0	0	0	2.000	2.000	0
	Onttrekkingen						
1.4.2	Resv. Cofinanciering Europese projecten	-2.310	-1.192	-1.604	-998	-196	0
	Resultaat	**3.616**	**4.520**	**2.747**	**5.292**	**5.494**	**3.372**

Programma 2 Klimaat en Milieu

Doelenboom

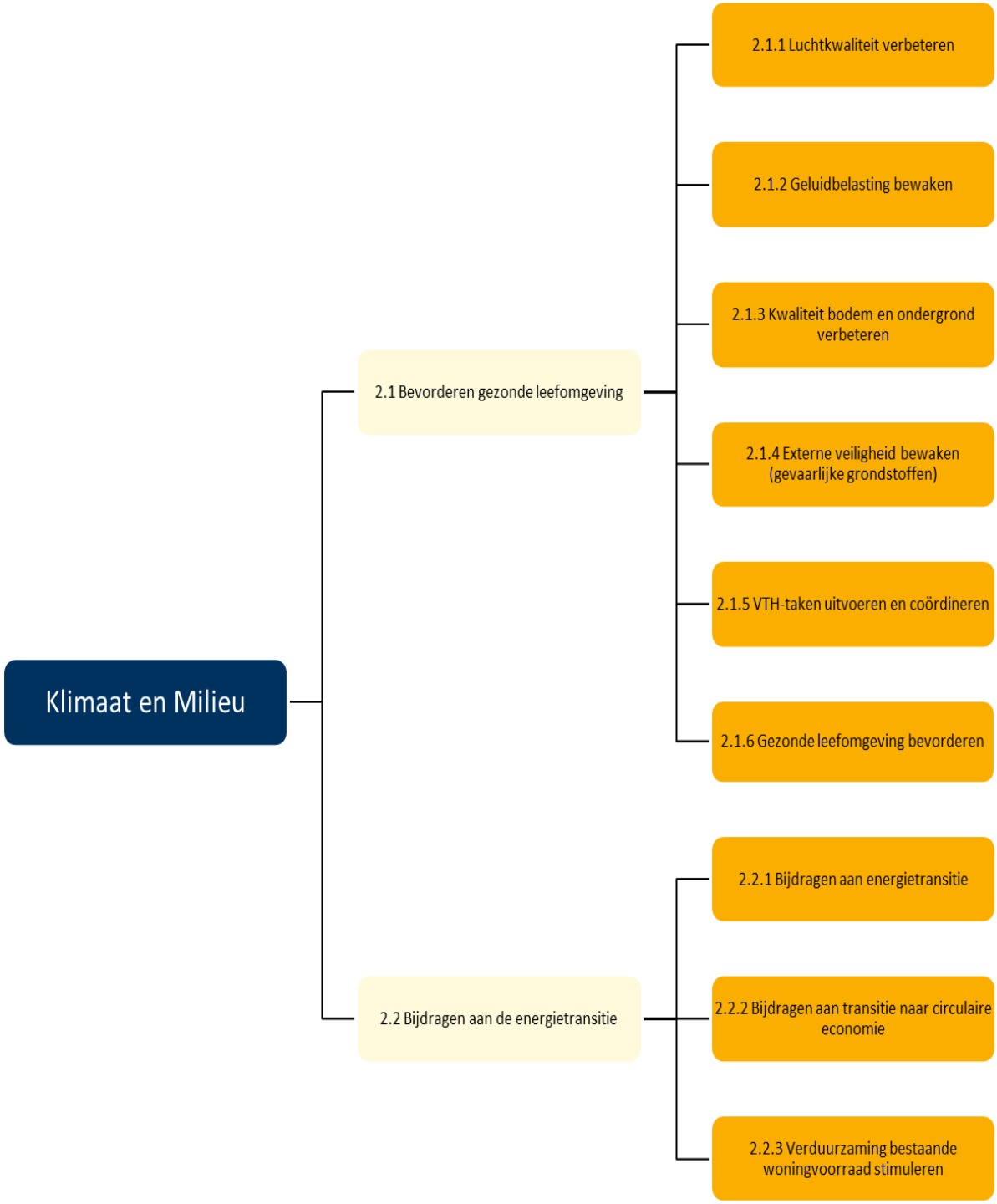

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland streeft ernaar om een gezondere fysieke leefomgeving te creëren voor haar inwoners. Wij richten ons op de aspecten van de leefomgeving die binnen ons huidige takenpakket vallen of daaraan raken en waarbij de grootste gezondheidswinst is te behalen. Dit

doen we in samenwerking met onze partners: gemeenten, gezondheidsinstanties, bedrijven en inwoners. We richten ons in onze aanpak van een gezondere leefomgeving op de milieukwaliteiten bodem, (grond)water, lucht, omgevingsveiligheid, geluidbelasting, geur, stof en (ontwikkelingen in) de ondergrond. We voldoen in elk geval aan de wettelijke normen. Waar mogelijk streven we actief naar het versneld behalen van WHO-advieswaarden. We werken gebiedsgericht, met speciale aandacht voor de milieugerelateerde gezondheidsrisico's die samenhangen met de verdichting van het stedelijk gebied en ook breder kijkt naar winst die te behalen valt op andere beleidsvelden.

De provincie Noord-Holland werkt al langer aan een goed woon- en leefklimaat. Bijvoorbeeld bij onze activiteiten op het vlak van bodem, infrastructuur, natuur en (drink)water. Of bij onze inspanningen op het terrein van de luchtkwaliteit of het openbaar vervoer. Maar het behalen van gezondheidswinst is voorheen zelden een belangrijke drijfveer geweest of benoemd als primaire doelstelling. Door dit wel te doen en bestaande activiteiten en programma's op dit punt te actualiseren, ontstaan er mogelijkheden om een aanzienlijke gezondheidswinst te boeken in de provincie Noord-Holland. We monitoren daarvoor de milieukwaliteiten. Gebieden met een hoge milieudruk op één en of meerdere milieukwaliteiten (zogenoemde 'hotspots') brengen we, samen met onze partners en de inwoners, in verschillende projecten gedetailleerder in kaart.

De provincie Noord-Holland is een veelzijdige provincie waar vele functies rondom wonen, werken, recreëren en vervoer samenkomen. Deze diversiteit en dynamiek biedt veel kansen en mogelijkheden voor de provincie en haar inwoners, maar legt ook een milieudruk op de leefomgeving. Bedrijvigheid in de provincie brengt economische groei en tegelijkertijd heeft het ook effect op de leefomgeving. Inwoners van Noord-Holland maken zich daar zorgen om en vragen om een actieve provincie. In sommige regio's, bijvoorbeeld in het IJmondgebied met het daargelegen Tata Steel, staat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving onder druk. Er zijn meer factoren die hierop een effect hebben. Naast uitstoot van Tata Steel en andere bedrijven zijn de uitstoot van de scheepvaart, het vliegverkeer, en auto's relevant. En hoewel oa. de luchtkwaliteit de afgelopen jaren verbeterd is, is er ook de komende jaren en decennia nog veel milieu- en gezondheidswinst te behalen. Inwoners van Noord-Holland vragen daar terecht ook om. De provincie Noord-Holland maakt voor de gehele provincie een 'Programma Gezonde Leefomgeving' waarin de activiteiten samenkomen om een brede en grotere gezondheidswinst te behalen. Met het 'Programma Tata Steel 2020-2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond' willen wij in de IJmond concrete gezondheidswinst gaan behalen.

De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving, belangrijke instrumenten in de verbetering van de leefomgeving, worden grotendeels in mandaat uitgevoerd door de omgevingsdiensten. In de Nota uitvoering en handhaving staat onze visie voor de VTH-taken en hoe dit kan bijdragen aan een betere uitvoering van de bevoegdheden en taken door de omgevingsdiensten. Zo kunnen deze taken beter bijdragen aan de beleidsdoelen van de provincie en gebiedsgericht worden ingezet, zoals in de IJmond. De omgevingsdiensten voeren deze taken uit binnen de kaders van de Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)-strategieën en op basis van jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Met deze diensten hebben wij een eigenaars- en een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie.

Het (nog vast te stellen) Actieprogramma Klimaat loopt tot en met 2023 en is een vertaling van de klimaat-, duurzaamheid- en energietransitie ambities uit het Coalitieakkoord. In het Actieprogramma scherpen wij de klimaatmaatregelen aan die wij als provincie nemen. Deze dragen bij aan het Noord-Hollandse doel om in 2030 op 49 procent reductie van CO2-uitstoot uit te komen. Dat doel sluit aan bij zowel het Parijsakkoord (2015) als de Nederlandse bijdrage daaraan in de vorm van het Klimaatakkoord (2019). Met dit Actieprogramma houden we de regie

over de invulling van de specifieke acties in en door de provincie. Aandachtspunt is het verdelen van de lusten en lasten, gelet op het maatschappelijk draagvlak en de financiële consequenties. Het Actieprogramma Klimaat sluit aan bij de vijf thema's uit het nationale Klimaatakkoord: duurzame elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik en mobiliteit.

Een belangrijk onderdeel uit het Actieprogramma is de energie-infrastructuur, als randvoorwaarde voor een succesvolle energietransitie. Zowel warmte- als elektriciteit, maar ook CO2 en waterstof worden straks getransporteerd door de ondergrond. De Regionale Energiestrategieën (RES), die in 2020 in concept klaar zijn, krijgen de komende jaren concrete uitwerking. Waterstof is een belangrijk thema, daarmee kan met name de industrie een grote duurzaamheidsslag maken. De havens in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder kunnen hier een belangrijke rol in spelen. Een andere grote opgave is de verduurzaming van de bestaande gebouwde omgeving. Als woningen vanaf 2030 – of zoveel eerder als mogelijk - van het aardgas af gaan, moeten er verschillende alternatieven voor aardgas klaar zijn voor concrete toepassing. Het Noord-Hollandse Servicepunt Duurzame energie gaat ook deze periode weer een belangrijke adviesrol vervullen naar gemeenten en hun partners.

We verduurzamen de Greenports door gebruik te maken van duurzame warmtebronnen, en de benodigde CO2 op alternatieve manieren aan te voeren. We zetten actief in op het tegengaan van bodemdaling - een andere grote veroorzaker van de uitstoot van broeikasgassen - met een innovatieprogramma Veen. Grondstoffen hergebruiken we zoveel mogelijk en de voedselvoorziening willen we verduurzamen. Op het gebied van mobiliteit werken wij aan het Regionaal Mobiliteitsplan, waarin veel duurzaamheidsambities samenkomen, zoals het stimuleren van tankstations voor biobrandstoffen

Samen met gemeenten, netbeheerders, havens en andere betrokkenen zoeken wij op al dit soort thema's de komende jaren naar oplossingen. Als provincie geven we daarbij het goede voorbeeld, dus ook de provinciale organisatie en haar vastgoed zijn in uiterlijk in 2030 geheel klimaatneutraal, is de ambitie in het Actieprogramma.

De verduurzaming van de provincie is in toenemende mate een opgave die meerdere inhoudelijke portefeuilles doorsnijdt. Bestuurlijk is daarom sprake van coördinatie op dit thema door een vakgedeputeerde Klimaat en Energie. Financieel ligt de budgetverantwoordelijkheid bij elk van de portefeuillehouders en hun inhoudelijke programma's.

Om de transitie naar een circulaire economie aan te jagen heeft de provincie een zes creatiesporen benoemd. Zo ondersteunt de provincie ondernemers met verschillende (financiële) instrumenten bij het ontwikkelen van circulaire innovaties, werken we in MRA-verband samen om belemmerende wet- en regelgeving weg te nemen, doen we onderzoek naar de ruimtelijke consequenties van een circulaire economie en zetten we in op circulair aanbesteden en inkopen. Vanuit deze invulling heeft de provincie ook een duidelijke, verbindende rol tussen diverse initiatieven en ontwikkelingen bij bedrijven en overheden, van regionaal tot (inter)nationaal

Wettelijk beleidskader

- Klimaatwet

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie
- Omgevingsverordening
- Verkenning ondergrondvisie
- Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020
- Beleidsregel geurhinder
- Actieplan geluid

Budgettabel 2021 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
2.1	Bevorderen gezonde leefomgeving	38.041	2.635	35.406	8.569	3.619	30.456
2.2	Bijdragen aan de energietransitie	10.279	0	10.279	7.332	10.550	13.497
	Totaal	**48.320**	**2.635**	**45.685**	**15.901**	**14.169**	**43.953**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
2	2.1.2	Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.1.2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.1.2	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.1.2	Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	2.1.2	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.
2	2.2.1	Alliander N.V.	Energievoorziening
2	2.2.1	N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen
2	2.2.1	Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Provincie Noord-Holland B.V. (ODENH)	Stimulering duurzame energie en ontwikkeling economie
2	2.2.1	SolaRoad B.V.	Verduurzaming van de energiesector

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Effect-indicator	Peildatum	Meeteenheid	Gerealiseerd	Opmerkingen
Luchtverontreiniging: Co2-emissie in ton	2017	Aantal	18.567.100	*BBV-Indicator*
Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule	2017	Petajoule (PJ)	14,938	*BBV-Indicator*

2.1 Bevorderen gezonde leefomgeving

Onze Rol
De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van bodembeheer. Daarnaast is de provincie bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van wetgeving in het fysieke domein (milieu, water en natuur). Op het gebied van luchtkwaliteit heeft de provincie een stimulerende en samenwerkende rol.

Op het terrein van geluid is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidbelasting van provinciale wegen, en van industrieterreinen van regionaal belang. Tevens is de provincie op basis van de Wet Milieubeheer (en straks de Omgevingswet) bevoegd om stiltegebieden aan te wijzen en regels te stellen inzake het voorkomen of beperken van geluidhinder in stiltegebieden.

Op basis van de Wet milieubeheer heeft de provincie beperkt ruimte om eigen regels te stellen. Die regels stonden in de Provinciale Milieuverordening (PMV). Deze regels zijn inmiddels overgezet naar de eerste versie van de Omgevingsverordening. Dit betreft milieubeschermingsgebieden zoals stiltegebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en aardkundige monumenten. Hier zijn regels voor industrieterreinen van provinciaal belang aan toegevoegd. Wanneer de Omgevingswet definitief ingaat, zullen de regels opgaan in de tweede versie van de Omgevingsverordening die is afgestemd op de systematiek van de Omgevingswet.

Bij de besluitvorming over plannen en projecten is het op basis van de Wet milieubeheer verplicht om een Milieueffectrapport (MER) op te stellen. De MER heeft tot doel het milieubelang volwaardig mee te nemen in de afwegingen. De provincie is bevoegd gezag voor de vaststelling en goedkeuring van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een MER moet worden opgesteld. De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening bevoegd gezag voor een MER zijn, bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel.

Samenwerkingspartners
Per onderwerp variëren de samenwerkingspartners. De voornaamste partijen op milieugebied zijn het Rijk, gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, gezondheidsinstanties en bedrijven.

Prioriteiten
- In het coalitieakkoord was reeds aangekondigd dat er een Programma Gezonde Leefomgeving zou worden ontwikkeld. Dit programma vormt een uitbreiding van het milieubeleid en richt zich, naast de bestaande taken die gewoon doorlopen, op het monitoren van de fysieke leefomgeving en het opbouwen van kennis omtrent de gezondheidseffecten van milieuvervuiling.
- Een onderdeel van het milieubeleid dat met de invoering van de Omgevingswet wijzigt, is het bodembeleid. Een deel van de bodemtaken gaat over naar gemeenten en de taakverdeling tussen provincie en gemeente verandert.

Omgevingsfactoren
Mede door de toenemende milieudruk in stedelijk gebied is een andere koers nodig om transities in gang te zetten om op langere termijn duurzaam te kunnen zijn en aan (nieuwe) normen te voldoen. Om de transities mogelijk te maken en kansen te benutten, is het noodzakelijk om nieuwe coalities aan te gaan en daarbij passend instrumentarium te ontwikkelen. Dit zal worden opgepakt in het kader van het Programma Gezonde Leefomgeving.

2.1.1 Luchtkwaliteit verbeteren

Toelichting

Luchtkwaliteit
In de Omgevingsvisie is de ambitie geformuleerd om zo spoedig mogelijk aan de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit te voldoen. Dit is verder uitgewerkt in het Programma Gezonde Leefomgeving. Daarnaast werken het Rijk en meerdere provincies en gemeenten gezamenlijk aan het uitvoeren van het 'Schone Lucht Akkoord' (SLA), dat op 13 januari 2020 is ondertekend.

Geur
In het kader van de Omgevingswet voert de provincie een verkenning uit naar de toekomst van het geurbeleid. De doelstelling van het provinciale geurbeleid tot nu toe is om toe te werken naar een verwaarloosbare geurhinder in Noord-Holland. Om deze doelstelling te halen is vooral

geïnvesteerd in het toepassen van innovatieve technieken om een beter inzicht te krijgen in de aard en oorzaak van geurgerelateerde klachten. In de Westpoort is de afgelopen jaren een netwerk met elektronische neuzen (‘eNoses’) opgezet. In 2020 is het eNose-netwerk uitgebreid rondom Tata Steel. De provincie heeft plannen om het netwerk van eNoses in 2021 verder uit te breiden, om beter inzicht te krijgen in geurhinder.

Varend ontgassen
Bij de uitvoering van het Milieubeleidsplan is veel energie gestoken in het sturen op een schonere scheepvaart en de lobby richting het Rijk en Europa ten behoeve van strengere emissie-eisen van de binnenvaart. Praktisch gezien heeft dit ertoe geleid dat de provincie Noord-Holland per 1 maart 2017 een verbod op varend ontgassen heeft ingesteld. Handhaving van het provinciaal verbod op varend ontgassen is gekoppeld aan aanwezigheid van een ontgassingsinstallatie. Er lopen momenteel meerdere aanvragen voor ontheffingen voor proefnemingen met mobiele ontgassinginstallaties in de haven van Amsterdam. Het protocol voor toezicht en handhaving is opgesteld met de samenwerkingspartners; dit zijn de Haven Amsterdam, de politie en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Toezicht op varend ontgassen is afhankelijk van het eNose-netwerk. Naar aanleiding van het verbod op varend ontgassen in de Provinciale Milieuverordening is dit eNose-netwerk flink uitgebreid langs het Noordzeekanaal en het Amsterdam-Rijnkanaal. Verdachte meldingen van de eNoses worden doorgegeven aan de politie.

2.1.2 Geluidbelasting bewaken

Toelichting

Geluidbelasting provinciale wegen
Op grond van de Europese Richtlijn Omgevingslawaai dient de provincie iedere vijf jaar een Actieplan geluid op te stellen. Tot nu toe is dit drie keer gebeurd: in 2009, 2014 en 2018. In het Actieplan voor de periode 2018-2022 heeft de provincie haar ambities vastgelegd met betrekking tot het terugdringen van de geluidbelasting door provinciale wegen. Via motie 110 is geld gereserveerd voor het toepassen en onderhouden van aanvullend geluidreducerend asfalt en gevelmaatregelen bij hoogbelaste solitair gelegen woningen boven het vastgestelde ambitieniveau. Het toepassen van geluidreducerend asfalt is gekoppeld aan het onderhoud van de wegvakken. De gevelmaatregelen voor solitair gelegen woningen zullen worden voortgezet in 2021.

In het kader van de Omgevingswet worden er geluidproductieplafonds (GPP’s) bepaald voor de provinciale wegen, zodat onbeheerste groei van geluidbelasting in de toekomst kan worden tegengegaan.

Industrieterreinen van provinciaal belang
In de Omgevingsverordening 2020 zijn vijf industrieterreinen ‘van provinciaal belang’ aangewezen. Dit houdt in dat de provincie bevoegd gezag is voor het geluidzonebeheer binnen de vastgestelde geluidzones van deze industrieterreinen. Onder de Omgevingswet zullen er GPP’s worden vastgesteld voor deze industrieterreinen, om zo de geluidsbelasting op de omgeving te controleren. Om dit te bepalen, zal er onderzoek plaatsvinden door externe experts.

Stiltegebieden
Er zijn 39 stiltegebieden benoemd in de Provinciale Milieuverordening. Hier geldt onder andere een algemene zorgplicht en er zijn gedragsregels opgenomen. In 2016-2017 is een inventarisatie van het beleid uitgevoerd. Momenteel wordt een herziening van het stiltegebiedenbeleid voorbereid, waarbij ook de resultaten van de uitgevoerde inventarisatie zullen worden meegenomen.

Operationeel doel 2.1.2 Geluidbelasting bewaken

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sanering geluidbelaste woningen boven 63 dB	Aantal	0	59	59	82	82	82
Extra stil asfalt (in km)	Aantal	0	0,9	1,8	1,8	2,3	4,0

2.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Toelichting

De provincie richt zich op instandhouding en verbetering van de kwaliteit van bodem en ondergrond. De opgaven zijn:

- De grondwaterkwaliteit ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening beschermen.
- Verontreinigingen van bodem en grondwater saneren ter bescherming van mens en milieu en ter verhoging van de (gewenste) gebruiksmogelijkheden.
- De (toekomst)waarde van de ondergrond inclusief het aardkundig en archeologisch erfgoed beschermen.
- De energiewinning uit de bodem (bijvoorbeeld door geothermie, warmte-koudesystemen en warmtenetten) faciliteren.

Mijnbouwwet

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is bevoegd gezag voor vergunningen onder de Mijnbouwwet. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de winning van gas of aardwarmte (geothermie). Vanuit haar adviesrol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

Bodemconvenant

In het landelijk bodemconvenant 2016-2020 zijn afspraken vastgelegd tussen Rijk, provincies, gemeenten en hoogheemraadschappen over te bereiken doelen met betrekking tot bodem en ondergrond. Het Rijk levert de financiering. De afspraken uit het convenant blijven in 2021 grotendeels van kracht vanwege uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De provincie heeft een uitvoeringsprogramma vastgesteld met als belangrijkste doelen: aanpak van spoedlocaties bodemsanering, gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreiniging, aanpak van diffuse bodemverontreiniging (bijvoorbeeld lood) en aanpak van nieuwe stoffen zoals PFAS. Voor 2021 verwachten we hieraan € 4,9 miljoen uit te geven.

Voor PFAS (PerFluor-Alkyl stoffen, waaronder PFOS en PFOA) vertegenwoordigt Noord-Holland zowel ambtelijk als bestuurlijk het IPO in overleggen met Rijk, VNG en UvW. Het doel is om te komen tot oplossingen voor korte en langere termijn knelpunten, zowel op landelijk als op provinciaal niveau.

Met de invoering van de Omgevingswet per 2022 en de opheffing van de Wet bodembescherming verandert de taakverdeling tussen provincie en gemeenten. Kern hiervan is dat gemeenten primair verantwoordelijk worden voor de bodemkwaliteit in de bovengrond en de provincie voor het grondwater. De provincie zorgt er samen met gemeenten en omgevingsdiensten voor dat alle partijen goed en bijtijds zijn voorbereid op hun taken onder de Omgevingswet.

Stortplaatsen Wet milieubeheer
De provincie is verantwoordelijk voor Wet milieubeheer stortplaatsen. Hiervoor is €100.000 extra nodig. Eenmalig is in 2021 € 120.000 extra nodig in verband met de sluiting van een stortplaats.

Operationeel doel 2.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Spoedlocaties bodemsanering beheerst en/of aangepakt	Aantal	82	90	95	106	107	108
Locaties grondwaterbeheer afgehandeld	Aantal	82	90	95	106	107	108
Gesloten stortplaatsen Wet milieubeheer	Aantal	1	1	2	3	4	4

2.1.4 Externe veiligheid bewaken (gevaarlijke grondstoffen)

Toelichting
In Noord-Holland zijn diverse bedrijven gevestigd die werken met gevaarlijke stoffen. Deze vallen onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). Daarnaast vindt er transport plaats van gevaarlijke stoffen via weg, water, spoor en buisleidingen. Verder vallen ook de risico's als gevolg van het gebruik van de nationale luchthaven Schiphol en regionale luchthavens onder het beleid voor externe veiligheid. Voor een deel van de bedrijven in Noord-Holland die werken met gevaarlijke stoffen - vaak de wat grotere bedrijven, vallend onder het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) - is de provincie bevoegd gezag. Deze taken worden op basis van programmatische afspraken uitgevoerd door omgevingsdiensten.

Noord-Holland is samen met de omgevingsdiensten bezig om de aandachtsgebieden[1] (brand, explosie en gifwolk) op tijd in beeld te hebben. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ondersteunt dit: er is een voorziening ontwikkeld waarmee de provincies samen met de Brzo-OD's de aandachtsgebieden voor de Brzo-bedrijven kan laten bepalen.

2.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

Toelichting
De VTH-taken op het gebied van water, milieu, groen en bereikbaarheid worden door de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten namens de provincie uitgevoerd. Dit betreft onder andere het verlenen van vergunningen en ontheffingen voor industrie, flora en fauna, zwemwater en de controle op de naleving ervan. De omgevingsdiensten voeren soortgelijke taken uit namens gemeenten. Samen met deze gemeenten en andere zogenoemde 'ketenpartners' in Noord-Holland, zoals het Rijk, de waterschappen, de terreinbeheerders, het Openbaar Ministerie en de politie, werken wij op een netwerkende wijze samen om maatschappelijke doelen in het fysieke domein te realiseren.

De spanning tussen het vergroten van de leefbaarheid en het verder ontwikkelen van de economie

1 Aandachtsgebieden zijn gebieden waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen onvoldoende beschermd zijn tegen de gevaren die in de omgeving kunnen optreden.

is goed merkbaar bij de uitvoering van de VTH-taken. Om de veelheid van belangen, initiatieven en continue veranderingen het hoofd te bieden, is een duidelijke visie noodzakelijk op de veranderende inzet van het VTH-instrumentarium. De Nota uitvoering en handhaving die eind 2020 wordt vastgesteld, biedt deze visie en de strategische sturing op de uitvoeringstaken door de OD's. Hierin staat hoe wij de OD's willen inzetten om onze beleidsdoelstellingen te bereiken. De doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen voor de uitvoering van de VTH-taken liggen op het niveau van de omgevingsdiensten vast in de VTH-strategieën. Dit betekent dat de VTH-strategieën samen met de gemeenten en de omgevingsdiensten zijn opgesteld. De omgevingsdiensten voeren de VTH-strategieën uit. In uitvoeringsprogramma's leggen we vast welke activiteiten de omgevingsdiensten jaarlijks uitvoeren om een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen. Hierbij geven we elk jaar prioriteiten aan waar de omgevingsdiensten extra aandacht aan besteden bij de uitvoering. Na de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) heeft de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) meer aanvragen voor vergunningen en verzoeken om handhaving. De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) heeft structureel te maken met extra inzet op complexe dossiers zoals Harsco Metals en Tata Steel. Deze omgevingsdienst ziet een structurele toename van het aantal juridische procedures en de vraag naar milieu-specialistisch advies. De extra middelen uit het coalitieakkoord voor het intensiveren van bestaande monitoring en handhaving op het gebied van natuur- en milieutaken en energiebesparing worden met de OD's uitgewerkt in concrete plannen.

Operationeel doel 2.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
VTH taken uitgevoerd conform Uitvoeringsprogramma's	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Prioriteiten uitgevoerd conform afspraak/ uitvoeringsprogramma	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Coördinatie uitgevoerd conform programma's	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%

2.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen

Toelichting

Programma Gezonde Leefomgeving
Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, is het Programma Gezonde Leefomgeving ontwikkeld. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar de gezondheidseffecten van milieuvervuiling en naar het fijnmazig monitoren van de omgevingskwaliteit (project Hollande Luchten). Ook wordt geïnvesteerd in het verbeteren van de toezicht en handhaving, om zo de milieukwaliteit en de veiligheid van de leefomgeving te verbeteren.

Alle milieuonderwerpen hebben een plaats gekregen in dit programma, waarbij er speciale aandacht is voor de problematiek rond zeer zorgwekkende stoffen en de verbetering van de luchtkwaliteit in het kader van het Schone Lucht Akkoord. Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

Belangrijke onderdelen van het programma zijn innovatie en de betrokkenheid van bewoners, bedrijven, instellingen en medeoverheden bij het bepalen en behalen van de gewenste resultaten.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.1

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
2.1.1	Luchtkwaliteit verbeteren	1.722	1.224	559	559	559	559
2.1.2	Geluidbelasting bewaken	241	1.568	505	425	305	305
2.1.3	Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	7.239	6.718	6.007	7.154	3.247	2.102
2.1.4	Externe veiligheid bewaken (gevaarlijke grondstoffen)	707	543	64	64	64	64
2.1.5	VTH-taken uitvoeren en coördineren	25.286	29.715	27.686	27.599	26.932	26.515
2.1.6	Gezonde leefomgeving bevorderen	0	3.000	3.220	3.220	3.220	0
	Totaal lasten	35.195	42.768	38.041	39.021	34.327	29.545
	Totaal baten	-3.312	-2.440	-2.635	-2.575	-2.575	-2.575
	Saldo van baten en lasten	31.883	40.328	35.406	36.446	31.752	26.970
	Stortingen						
2.1.3	Resv. Bodemsanering	4.923	5.715	319	319	319	319
2.1.6	Resv. Gezonde Leefomgeving	0	3.300	3.300	3.300	3.300	1.000
	Onttrekkingen						
2.1.3	Resv. Bodemsanering	-2.950	-6.105	-5.169	-6.476	-2.669	-1.524
2.1.6	Resv. Gezonde Leefomgeving	0	-3.000	-3.400	-3.400	-3.400	0
	Resultaat	**33.856**	**40.238**	**30.456**	**30.189**	**29.302**	**26.765**

2.2 Bijdragen aan de energietransitie

Rol

De provincie heeft op het gebied van zowel circulaire economie als energietransitie verschillende rollen. Zoals het laten zien van voorbeeldgedrag, een kennisrol richting de regio, een stimulerende rol richting bedrijven et cetera.

Samenwerkingspartners

Het behalen van de landelijke doelstelling is een gezamenlijke opgave van alle partners. Overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, maken allemaal onderdeel uit van de transitie en dragen bij aan het behalen van de doelstelling.

Prioriteiten

- Minimaal 25.000 particuliere woningeigenaren hebben duurzaamheidsmaatregelen getroffen.
- Innovatie en ondernemerschap, grondstofstromen en ruimte en regelgeving.
- Regionale Energie Strategieën (RESsen): het realiseren van de RES 1.0, zodat de uitvoering van de voorstellen kan starten.

- No regret-maatregelen energie-infrastructuur: zorg dragen dat de no regret maatregelen op het gebied van energie-infra kunnen aanvangen (uitvoering ligt niet bij de provincie Noord-Holland).
- SCAN-onderzoek MRA als basis voor geothermie afronden.

2.2.1 Bijdragen aan energietransitie

Toelichting

De provincie levert een bijdrage aan de energietransitie door het uitvoeren van de activiteiten zoals opgenomen in de beleidsagenda energietransitie 2020-2024 en in het Actieprogramma Klimaat 2021-2025, dat in het najaar aan PS wordt aangeboden. Alle activiteiten in dit Actieprogramma dragen bij aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs en de uitvoering van de Rijksambities: 49% minder nationale broeikasgasuitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en de ambitie om per 2050 energieneutraal te zijn. Ook draagt de provincie bij aan de landelijke doelstelling om 1,5 miljoen woningen voor 2030 van het gas af te krijgen.

Onderdelen hiervan zijn onder andere de Regionale Energiestrategie (RES), een meerjaren-uitvoeringsprogramma waterstof, het verder ontwikkelen van de energie-infrastructuur en een uitvoeringsprogramma warmtetransitie. Concrete activiteiten zijn onder andere stimulering zon op daken, servicepunt duurzame energie, het geothermie versnellingsprogramma, de aangepaste koers wind op land, en het doen van onderzoek, het formuleren van beleid en stimuleren van innovatie.

In het coalitieakkoord is € 35,5 miljoen gereserveerd voor klimaat en energie. De concrete besteding van dit budget wordt jaarlijks in de begroting uitgewerkt.

2.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie

Toelichting

Sinds 2017 werkt de provincie actief aan het stimuleren van de transitie naar een circulaire economie. In mei 2017 is daarvoor het Ontwikkelperspectief Circulaire Economie `We maken het rond' vastgesteld en een actieagenda voor de jaren 2017-2020. De ambities ten aanzien van de transitie naar een circulaire economie zijn onverminderd groot en herbevestigd in het Coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!'. De ambitie om in 2050 100% circulair te zijn als provincie en in 2030 halverwege, blijft de provinciale leidraad. Daarnaast is circulaire economie opgenomen in de Omgevingsvisie NH 2050 Balans tussen economie en leefbaarheid.

In de nieuwe actieagenda circulaire economie voor de jaren 2021-2025 wordt op basis van de ervaringen en leerpunten van de afgelopen jaren meer focus aangebracht in de activiteiten en maatregelen. De provincie zet in op de volgende rollen om de ambitie te behalen: stimulator en aanjager, verbinder, kennisdeler en kennisontwikkelaar en beleidsmaker.

De ambities voor circulaire economie in Noord-Holland krijgen langs de volgende drie sporen inhoudelijke invulling: circulair ondernemerschap en innovatie, ketensamenwerking en ruimte. Een discussienotitie met daarin de hoofdlijnen van de nieuwe Actieagenda is in mei 2020 door GS vastgesteld en in juni met Provinciale Staten besproken.

In de Actieagenda 2021-2025 komt een uitgewerkt bestedingsplan met concrete maatregelen. Hiervoor is € 1,05 miljoen beschikbaar gesteld in het coalitieakkoord “Duurzaam doorpakken”. Hiermee kunnen via de drie inhoudelijke sporen middelen worden verdeeld. Zo kan het

innovatieklimaat voor bedrijven versterkt worden en daarmee het circulair ondernemerschap vergroot. Dit kan bijvoorbeeld door vraaggericht kennis te laten ontwikkelen of uitwisseling van kennis en ervaring tussen bedrijven te organiseren. Daarnaast staat het sluiten van grondstofketens centraal in de circulaire economie en hiervoor wordt vooral gekeken naar plastics, textiel, bouw, biomassa en voedsel. Dit kan bijvoorbeeld door bedrijven in deze ketens gericht bij elkaar te brengen voor productontwikkeling, samenwerking en innovatie. De circulaire economie vraagt tot slot ruimte en aandacht in (woning)bouw, werklocaties en fysieke locaties. Dit gaat bijvoorbeeld om noodzakelijke milieuzones om reststromen veilig op te slaan en te verwerken, om woningen zowel duurzaam als circulair toekomstbestendig te maken en om werklocaties zo in te richten dat circulaire samenwerking tussen bedrijven mogelijk is.

Een deel van de instrumenten die bijdragen aan het stimuleren van de circulaire ambities worden daarnaast uit andere operationele doelen gedekt. Dit geldt onder meer voor de MKB-innovatie-instrumenten, HIRB+ (herstructurering en verduurzaming van bedrijventerreinen, winkelgebieden en verblijfsrecreatie), de MIT-regeling, Innovatiefonds Noord-Holland en het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland.

Operationeel doel 2.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal bedrijven deelgenomen aan onze stimuleringsprogramma's	Aantal	0	60	60	0	0	0
Icoonketens in de vorm van Living labs	Aantal	0	2	2	0	0	0

2.2.3 Verduurzaming bestaande woningvoorraad stimuleren

Toelichting

Met het programma *Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* stimuleert de provincie particuliere woningeigenaren en corporaties hun woningen te verduurzamen. Het programma is in 2018 vastgesteld, heeft een looptijd van 3,5 jaar en voor de uitvoering hebben PS € 10.181.000 beschikbaar gesteld. Met het beschikbaar gestelde budget worden de volgende activiteiten ondersteund:

- Het opzetten en uitvoeren van energieloketten door gemeenten waar woningeigenaren advies kunnen krijgen over woningverduurzaming.
- Het ontwikkelen van activiteiten om woningeigenaren te stimuleren de geadviseerde verduurzamingsmaatregelen uit te laten voeren.
- Het in de praktijk testen van vier alternatieve financieringsvormen voor woningverduurzaming.
- Het ontwikkelen en uitvoeren van duurzaamheidsinitiatieven van burgercollectieven, zoals collectieve zonnestroomsystemen. Mogelijk is het beschikbare budget in 2020 volledig besteed.
- Activiteiten waarbij woningbouwcorporaties worden gestimuleerd beter met elkaar samen te werken en met gemeenten af te stemmen op het vlak van verduurzaming van corporatie bezit.

Diverse subsidieontvangers geven aan dat de coronacrisis de uitvoering van projecten belemmert.

Het voornemen is om de termijn waarbinnen projecten moeten zijn afgerond met een jaar te verlengen, waardoor het programma in 2022 doorloopt.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.2

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
2.2.1	Bijdragen aan energietransitie	7.848	10.665	8.676	2.691	2.691	1.191
2.2.2	Bijdragen aan transitie naar circulaire economie	1.010	1.083	1.079	1.078	1.023	605
2.2.3	Verduurzaming bestaande woningvoorraad stimuleren	8.087	1.151	524	149	149	149
	Totaal lasten	16.944	12.899	10.279	3.918	3.863	1.945
	Totaal baten	-196	-475	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	16.749	12.424	10.279	3.918	3.863	1.945
	Stortingen						
2.2.2	Resv. Circulaire economie	1.152	100	350	350	350	0
2.2.3	Resv. Verduurzaming bestaande woningvoorraad	9.346	100	0	0	0	0
2.2.1	Resv. Energietransitie	25.116	6.150	10.200	10.100	10.100	100
	Onttrekkingen						
2.2.2	Resv. Circulaire economie	-465	-473	-473	-473	-418	0
2.2.3	Resv. Verduurzaming bestaande woningvoorraad	-7.952	-1.000	-375	0	0	0
2.2.1	Resv. Energietransitie	-2.908	-9.118	-6.484	-500	-500	0
	Resultaat	**41.038**	**8.183**	**13.497**	**13.395**	**13.395**	**2.045**

Programma 3 Ruimte en Water

Doelenboom

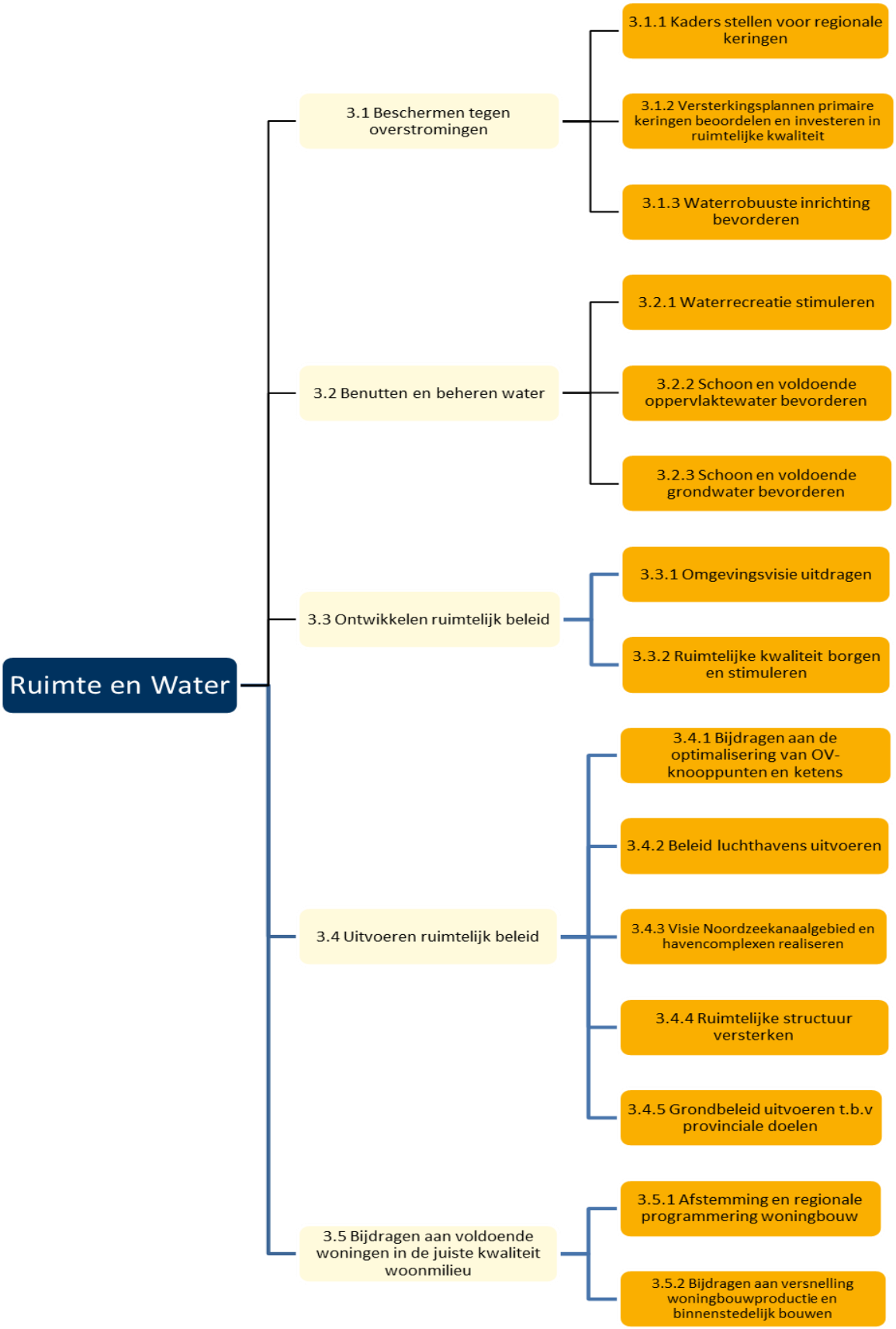

Maatschappelijk doel

De provincie zorgt samen met andere overheden voor een goede ruimtelijke inrichting van Noord-Holland. Diverse functies vragen in Noord-Holland om ruimte. De provincie bekijkt deze vragen in samenhang, maakt ruimtelijk beleid en coördineert bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overstijgen.

De sturingsfilosofie van de provincie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan en regionaal wat moet. Dit is vastgelegd in het Coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!'. In 2018 is de provinciale Omgevingsvisie NH2050 vastgesteld. Daarin staat de langetermijnvisie van Provinciale Staten van Noord-Holland op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie NH2050 vervangt alle strategische visies die de provincie tot aan de vaststelling van de Omgevingsvisie had. Het vormt daarmee het strategische langetermijnbeleid van de provincie Noord-Holland. De hoofdambitie van de Omgevingsvisie NH2050 is zorgen voor balans in Noord-Holland tussen economische groei en leefbaarheid. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Om deze te borgen hanteert de provincie basisrandvoorwaarden voor gezondheid, veiligheid en klimaatadaptatie. Daarnaast gelden generieke ontwikkelprincipes voor landschap, natuurinclusiviteit, clustering van activiteiten en samenhang tussen de bovengrond en de ondergrond. De provincie vertaalt in 2021 de ambities van het collegeakkoord en de Omgevingsvisie in de provinciale Omgevingsverordening 2.0.

Voor wat betreft de hoofdambities uit onze Omgevingsvisie is de provincie medeafhankelijk van de keuzes die het Rijk voor de toekomstige ontwikkeling van de luchtvaart in het algemeen, en de ontwikkeling van Schiphol in het bijzonder maakt. De sectorale luchtvaartwet- en regelgeving is daarbij kaderstellend (LIB, hoogtebeperkingen, radardekking).

De aanwezigheid en het gebruik van de luchthaven Schiphol heeft een grote ruimtelijke impact. De ruimtelijke consequenties van keuzes in de luchtvaart dienen daarom scherp in beeld te worden gebracht en in een integrale afweging te worden betrokken.

De hoofddoelen op het gebied van water zijn het beschermen tegen overstromingen en het duurzaam gebruik van water voor verschillende doeleinden. De beide hoofddoelen sluiten aan op de doelen van twee belangrijke Europese richtlijnen: de ROR (Richtlijn Overstromingsrisico's) en de KRW (Kaderrichtlijn Water).

Bij het beschermen tegen overstromingen staan drie elementen centraal:

1. primaire en regionale keringen die aan de wettelijke norm voldoen
2. een robuuste ruimtelijke inrichting
3. effectieve calamiteitenplannen

Bij een duurzaam gebruik van het water gaat het om een zorgvuldig beheer van grond- en oppervlaktewater.

Klimaatverandering en maatschappelijke opgaven als de energietransitie, biodiversiteit en woningbouwopgave maken aanpassing, versnelling of intensivering van het waterbeleid op een aantal aspecten nodig. Bij het versterken van primaire waterkeringen wordt ingezet op: adaptieve versterkingsoplossingen die daarmee tegen lagere kosten uitbreidbaar zijn bij een klimaatverandering, op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit aan de dijk en de directe omgeving van de dijk. Hiervoor worden de middelen ingezet uit de Reserve meekoppelkansen dijkversterkingen en kustontwikkeling.

De provincie werkt samen met gemeenten, veiligheidsregio's en waterschappen in het verkrijgen van meer inzicht in vitale en kwetsbare infrastructuur. Eigen netwerken (onder andere wegen en kanalen) worden beoordeeld op klimaatbestendigheid. In het coalitieakkoord is € 5,1 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld voor klimaatadaptatie.

Wettelijk beleidskader

- Woningwet/Huisvestingswet
- Wet Ruimtelijke Ordening (incl. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en Besluit ruimtelijke ordening)
- Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
- Omgevingswet (in ontwikkeling)
- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
- Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer
- Wet luchtvaart
- Luchthavenverkeersbesluit (LVB) Schiphol
- Luchthaven Indelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Wet regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens (RBML)
- Waterwet
- Waterschapswet
- Drinkwaterwet
- Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden
- Europese Richtlijn Overstromingsrisico's
- Europese Kaderrichtlijn Water

Provinciaal beleidskader

- Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV)
- Provinciale Omgevingsverordening 1.0
- Provinciale Woonvisie "Goed wonen in Noord-Holland"
- Programma OV-knooppunten ("Maak Plaats!")
- Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw
- Provinciale Omgevingsvisie NH2050
- Visie Noordzeekanaalgebied 2040
- 5e Nota Grondbeleid
- Watervisie 2021 'Buiten de oevers'
- Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030
- Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens
- Visie OV2020

Budgettabel 2021 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
3.1	Beschermen tegen overstromingen	4.714	0	4.714	4.690	1.100	1.124
3.2	Benutten en beheren water	3.323	938	2.385	1.562	1.562	2.385
3.3	Ontwikkelen ruimtelijk beleid	2.091	0	2.091	0	0	2.091
3.4	Uitvoeren ruimtelijk beleid	17.007	9.172	7.835	9.941	5.000	2.894
3.5	Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu	2.938	0	2.938	2.245	1.200	1.893
	Totaal	**30.073**	**10.110**	**19.963**	**18.438**	**8.862**	**10.387**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
3	3.3.2	Schadeschap Luchthaven Schiphol	Bevordering afwikkeling schadevergoedingen uitbreiding Schiphol.
3	3.3.2	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.
3	3.4.3	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.
3	3.2.2	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer
3	3.3.1	Zeestad Beheer B.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	3.3.2	Zeestad C.V.	Stadsvernieuwing Den Helder

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Effect-indicator	**Waterkwaliteit: % van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit (oppervlaktewater)**					
	Peildatum	**Goed**	**Matig**	**Ontoereikend**	**Slecht**	***Toelichting***
Hollands Noorderkwartier	2018	0%	24%	59%	18%	*BBV-indicator*
Rijnland	2018	0%	35%	48%	18%	*BBV-indicator*
Amstel, Gooi en Vecht	2018	0%	47%	23%	30%	*BBV-indicator*

Toelichting:
De indicator geeft de ecologische kwaliteit van het water per waterschap weer, onderverdeeld in vier categorieën. De beoordeling is conform de systematiek van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW heeft als doel de kwaliteit van de oppervlakte- en grondwateren te verbeteren en in stand te houden, zowel ecologisch als chemisch. De ecologische toestand wordt onder andere bepaald door de concentratie van stikstof en fosfaat en vier biologische kwaliteitselementen (macrofauna, overige waterflora, vis en fytoplankton). De beoordeling vindt plaats op basis van het 'one out-all out principe': indien één kwaliteitselement niet aan de eisen voldoet wordt de toestand van het waterlichaam niet als goed beoordeeld.

3.1 Beschermen tegen overstromingen

Rol
De provincie is bevoegd gezag voor het goedkeuren van het dijkversterkingsplan, het bijbehorende milieueffectrapport en het verlenen van de omgevings- en natuurvergunning.
De provincie is bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De provincie houdt toezicht door middel van de jaarlijkse voortgangsrapportages over toetsing en dijkverbetering van de waterschappen.
De EU Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) verplicht de provincie om data aan te leveren voor het maken van overstromingsscenario's. Dit doet de provincie samen met de waterbeheerders en het Rijk..

Samenwerkingspartners
Het Rijk, waterbeheerders, veiligheidsregio's en de andere provincies.

Prioriteiten

- Aanpassen aan klimaatverandering
  Hierbij gaat het om de thema's wateroverlast, hittestress, droogte en het beperken van overstromingsrisico. In het kader van het Deltaprogramma hebben alle overheden met elkaar afgesproken dat Nederland in 2050 zoveel als redelijkerwijs mogelijk waterrobuust en klimaatbestendig moet zijn ingericht. In 2020 moeten alle overheden dit in hun ruimtelijke beleid hebben verankerd. Via het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) wordt hier uitvoering aan gegeven. In november 2018 is het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie ondertekend door het Rijk met de gemeenten (VNG), waterschappen (UvW) en de provincies (IPO). In het Bestuursakkoord zijn afspraken opgenomen over de versnelling en de intensivering van het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten en de financiering. Ook in 2021 zal de provincie aanvullend op het uitvoeringsprogramma van de provinciale watervisie, extra inzet leveren om aan de nationale doelen te kunnen voldoen.
- Omgevingswet *en* Deltaprogramma
  Het nationale beleid staat in het teken van decentralisatie en het vergroten van doelmatigheid en efficiency van beleid. Provincies staan aan de lat voor integraal ruimtelijk-economisch beleid, waar water onderdeel van uitmaakt. Hiermee wordt voorgesorteerd op de komst van de Omgevingswet, die naar verwachting in 1 januari 2022 van kracht zal worden. Het Deltaprogramma heeft als doel om ervoor te zorgen dat Nederland nu en in de toekomst is beschermd tegen hoogwater en beschikt over voldoende zoetwater. Met de minister van Infrastructuur & Waterstaat en de Deltacommissaris zijn door het IPO afspraken gemaakt over acties die worden uitgevoerd door provincies.
- Activiteiten zoals neergelegd in notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland: bouwstenen voor de provinciale aanpak (2020-2023)

3.1.1 Kaders stellen voor regionale keringen

Toelichting

De provincie is bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De omgevingswaarden (de normen) en de verplichte jaarrapportages zijn opgenomen in de Omgevingsverordening. De acties uit de Visie op de Regionale Waterkeringen 2016, die de provincies samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat heeft opgesteld, zijn verder uitgewerkt in het Ontwikkelprogramma Regionale Keringen IV (ORK IV). Onderwerpen zijn onder andere de zorgtaak, actualisatie van de normeringen kennisontwikkeling ten aanzien van toetsing van dijken, kunstwerken en niet-waterkerende werken. De provincie participeert in het begeleidingsteam Visie van ORK IV.

De beheergebieden van de waterschappen overschrijden de provinciegrenzen. Om het toezicht per waterschap op eenzelfde manier invulling te geven, zijn er op het niveau West-Nederland afspraken gemaakt tussen drie provincies en acht waterschappen, vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014. Ook in 2021 gaat het hierbij om afspraken over onder meer dijkverbeteringen, toetsregels en jaarrapportages. De provincie stuurt op actualiteit en ziet toe op de uitvoering van de afspraken.

3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

Toelichting

Coördinatie dijkversterkingsprocedures, goedkeuringsbesluiten dijkversterkingsplannen, opstellen programma's ruimtelijke kwaliteit

De provincie keurt op verzoek van waterkeringbeheerders een dijkversterkingsplan goed en verleent de bijbehorende natuur- en omgevingsvergunning. Op verzoek van de waterkeringbeheerders wordt het dijkversterkingsplan met de vergunningen gecoördineerd ter visie gelegd. Tegen het provinciaal goedkeuringsbesluit kan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

De provincie verwacht in 2021 dijkversterkingsplannen voor Durgerdam, Kunstwerken Hollands Noorderkwartier en Sluizencomplex IJmuiden ter goedkeuring voorgelegd te krijgen. Mogelijk worden voor IJburg 2efase en het Zeeburgereiland besluiten ter goedkeuring aan ons voorgelegd. Dit is afhankelijk van de voortgang van deze projecten.

In april 2020 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over de versterking van de Markermeerdijken tussen Hoorn en Durgerdam. In 2021 worden veel werkzaamheden aan deze dijk uitgevoerd. Aan GS worden in 2021 nog een aantal aanvullende besluiten gevraagd.

Voor de primaire waterkering tussen Den Oever en Den Helder (Balgzanddijk, Waddenzeedijk Wieringen, Amsteldiepdijk) en de polder Katwoude wordt gestart met het opstellen van ontwerpprojectplannen Waterwet.

Uitvoeringsprogramma's ruimtelijke kwaliteit

Bij het versterken van dijken wordt ingezet op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit én op het oppakken van ontwikkelkansen in de aangrenzende gebieden. Hiermee willen we de regionale economie stimuleren en uitvoering geven aan andere ambities en transities zoals biodiversiteit, extra recreatieve mogelijkheden, nieuwe vormen van energie en ontwikkeling van cultuurhistorie en landschap. Hiervoor is budget beschikbaar vanuit de Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling.

De provincie adviseert en ondersteunt in 2021 initiatiefnemers die projecten ontwikkelen in relatie tot dijkversterkingen. Met bijdragen en op te stellen subsidieregelingen cofinancieren wij deze initiatieven. Lopende ruimtelijke kwaliteitsprogramma's zijn: de Afsluitdijk, het eiland Marken en de Markermeerdijken. In 2021 starten we met circa 15 regionale partijen met de uitvoering van het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam (APRKK Hoorn-Amsterdam). Het gaat hierbij om recreatie-, natuur- en cultuurhistorische projecten.

De provincie levert een inhoudelijke bijdrage aan de MIRT verkenning voor het rijksproject Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Het Rijk wil hierbij samen met ons extra investeren in al de door ons aangereikte natuurprojecten. Deze projecten zijn belangrijk voor de ecologische kwaliteit van het Markermeer-IJmeer. Hiermee benutten wij de kans om werk met werk te maken.

Van het programma ruimtelijke kwaliteit dat is gekoppeld aan de versterking van de Afsluitdijk - het zogenoemde Uitvoeringsprogramma Afsluitdijk - wordt in 2021 verder uitvoering gegeven aan de aanleg van een nieuw fietspad langs de Waddenzee en de vismigratierivier. Daarnaast wordt de renovatie en uitbreiding van het Vlietermonument opgepakt.

In 2021 dragen we voor € 1,7 miljoen bij aan extra ruimtelijke kwaliteit. Dit zijn de meekoppelkansen: wandel- en fietspaden en dijkplaatsen Markermeerdijk, de Nieuwe Afsluitdijk, ecologische maatregelen Markermeer en proceskosten voor het ontwikkelen van meekoppelkansen.

Bijdragen aan Deltaprogramma
In opdracht van de Deltacommissaris dragen wij 2021 inhoudelijke bij aan het Deltarogramma Kust en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging (KPZSS). De provincie is lid van de Stuurgroep Deltaprogramma namens het Landelijk Overleg Kust (LOK). De provincie is voorzitter van het bestuurlijke LOK en de Landelijke Kennisgroep Kust (LKK). Daarnaast levert de provincie inbreng in het Deltaprogramma Waterveiligheid 2021 en in de landelijke Programmacommissie Waterkeren.

In 2021 stelt de provincie een integrale visie IJsselmeerkust en projectenboek op. De provincie doet dit in samenwerking met gemeenten en andere partijen met inzet van het instrument Identiteit Kustplaatsen als bouwsteen. Voor de IJsselmeerkust vindt samenwerking plaats met het project Wieringerhoek (Rijkswaterstaat) dat ecologische doelen nastreeft, de MIRT systematiek volgt en toewerkt naar een voorkeursalternatief medio 2021. Voor de andere kusten van het IJsselmeergebied stelt de provincie tevens visies op met inzet van Identiteit Kustplaatsen.

3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen

Toelichting

Op 25 februari 2020 hebben Gedeputeerde Staten van Noord-Holland de notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland, bouwstenen voor een provinciale aanpak 2020 vastgesteld. Hierin staan ook de verantwoordelijkheden en de thema's waarop de provincie haar eigen verantwoordelijkheid neemt en waarop ze de samenwerking zoekt met partners. Met de notitie geeft de provincie Noord-Holland uitwerking aan het bestuursakkoord Klimaatadaptatie die in 2018 door alle koepels is ondertekend en geeft ze uitvoering aan de ambities voor klimaatadaptatie van de provinciale omgevingsvisie. Daarnaast worden in de notitie de extra financiële middelen voor Klimaatadaptatie uit het coalitieakkoord, gealloceerd. De notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland vervangt niet de gestelde ambities in de Watervisie 2016-2021 (waterrobuust inrichten bevorderen), maar bouwt erop voort.

De provincie werkt intensief samen met andere partijen om de doelstelling te behalen en is grotendeels ook afhankelijk van deze andere partijen.

Met de notitie is vastgesteld dat de extra financiële middelen voor klimaatadaptatie uit het coalitieakkoord worden ingezet om regionale partijen te stimuleren en te faciliteren en om een eigen verantwoordelijkheid te nemen daar waar de provincie die heeft.

1. Stimuleren door middel van een subsidie Klimaatadaptatie van regionale overheden om klimaatadaptatie in de uitvoering mee te nemen (€ 3 miljoen in 2021-2023). Deze regeling is in de vorm van een tender. Oktober 2020 sluit de eerste van de drie tenders.
2. Het vormgeven van eigen beleid en een bijdrage leveren aan verminderen kennisachterstand (€ 2 miljoen 2020-2023).

In 2021 worden de ambities uit de notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland voortgezet. De volgende activiteiten zijn voorzien:

- communicatie en communicatieplatform vormgeven met partners
- in kaart brengen kennisleemte met partners
- monitor voortgang klimaatstresstest werkregio's
- vervolg klimaatstresstest Res'en
- vervolg klimaatstresstest eigen assets
- bijdragen aan meekoppelprojecten Klimaatadaptatie en opgave landelijke gebied

- ontwikkeling convenant klimaatadaptieve woningbouw MRA
- toekomstbestendig watersysteem ARK/NZKG
- actualiseren overstromingsdata
- doorontwikkelen beleid wateroverlast

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.1

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
3.1.1	Kaders stellen voor regionale keringen	212	272	270	270	270	270
3.1.2	Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	2.127	3.751	2.590	965	965	890
3.1.3	Waterrobuuste inrichting bevorderen	246	505	1.854	1.854	1.754	254
	Totaal lasten	2.585	4.528	4.714	3.089	2.989	1.414
	Totaal baten	-150	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	2.435	4.528	4.714	3.089	2.989	1.414
	Stortingen						
3.1.3	Resv. Klimaatadaptatie	0	1.320	1.000	1.500	1.500	0
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	13.067	620	100	50	0	0
	Onttrekkingen						
3.1.3	Resv. Klimaatadaptatie	0	-250	-1.600	-1.600	-1.500	0
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-781	-2.856	-3.090	-75	-75	0
	Resultaat	**14.721**	**3.362**	**1.124**	**2.964**	**2.914**	**1.414**

3.2 Benutten en beheren water

Onze rol

De opgave voor de provincie is om er samen met andere partijen voor te zorgen dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor drinkwater, landbouw, natuur en andere bestemmingen. Voor wat betreft de kwaliteit van het oppervlaktewater heeft de provincie een kaderstellende taak (vaststellen ecologische KRW-doelen), een uitvoerende taak (verbetermaatregelen uitvoeren), een verbindende en stimulerende taak en een toezichthoudende taak (lozingsvergunningen). De provincie is zelf de beheerder van het grondwater, en zorgt ervoor dat het grondwater in een goede toestand komt en blijft.

Voor waterrecreatie heeft de provincie Noord-Holland de rol van regisseur voor de uitvoering van de Visie Waterrecreatie 2030. De provincie is vanuit die rol onder meer de organisator van de samenwerkingsstructuur met externe partners. De provincie organiseert de overleggen en bijeenkomsten zoals die in de Visie Waterrecreatie 2030 zijn vastgelegd.

Samenwerkingspartners

Samenwerkingspartners zijn waterschappen, Rijkswaterstaat, gemeenten en maatschappelijke partijen (zoals LTO, drinkwaterbedrijven, recreatieschappen en watersportorganisaties).

Prioriteiten

- Vaststellen regionaal KRW-programma 2022-2027.
- Vaststellen Grondwaterprogramma 2022-2027.
- Voor waterrecreatie zet de provincie Noord-Holland met prioriteit in op de zogeheten aquapunctuurpunten (benoemd en geselecteerd in de Visie Waterrecreatie 2030), meekoppelkansen bij (provinciale) projecten, de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijke IJsselmeergebied, het realiseren van locaties voor watergebonden durfsporten, innovatie, duurzaamheid en toegankelijkheid voor minder validen.

3.2.1 Waterrecreatie stimuleren

Toelichting

Waterrecreatie bevindt zich op het raakvlak van waterkwaliteit, economie, mobiliteit, recreatie en toerisme. De reserve waterrecreatie heeft als doel het realiseren van de Visie op de Waterrecreatie Noord-Holland 2030, 'Water, bron van recreatie'. Deze is vastgesteld door Provinciale Staten op 3 oktober 2016.

In 2021 wordt er € 1,8 miljoen ingezet voor onder meer:

- het realiseren van de zogeheten aquapunctuurpunten (beschreven in de Visie) en meekoppelkansen bij (provinciale) projecten en bij beheer en onderhoud van het eigen provinciaal areaal.
- het uitvoeren van de afspraken uit het regionaal aanbod voor de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijke deel van het IJsselmeergebied.
- het realiseren van locaties voor watergebonden durfsporten.
- het stimuleren van innovatie, duurzaamheid en toegankelijkheid voor mindervaliden.

3.2.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

Toelichting

Kwaliteit oppervlaktewater/KRW

In 2021 zal voor de periode 2022-2027 het regionaal programma KRW worden vastgesteld, conform de wettelijke vereisten. De provincie stelt de ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en draagt bij aan een goede kwalitatieve toestand van oppervlaktewater. In het coalitieakkoord is € 21 miljoen uitgetrokken voor 'NNN, waterkwaliteit en bodemdaling'. Voor waterkwaliteit zullen hieruit onder andere bestedingen worden gedaan voor de KRW-pilot, zoals genoemd in het coalitieakkoord, en investeringen in het KRW-proof maken van de eigen provinciale vaarwegen. Dit budget is geplaatst bij OD 5.1.1.

Zwemwater

De provincie wijst officiële zwemplekken aan, beoordeelt de veiligheid en informeert het publiek. Daarnaast stimuleert de provincie het ontwikkelen van nieuwe zwemplekken en het verbeteren van de waterkwaliteit met een subsidieregeling.

Zoetwater (zie ook OD 3.1.3)

In 2021 wordt het Deltaprogramma Zoetwater 2021-2027 vastgesteld.
Noord-Holland maakt deel uit van twee zoetwaterregio's (Noord- en West-Nederland) en per regio wordt een maatregelenpakket vastgesteld voor komende planperiode. Eind 2020 is bekend welke maatregelen in aanmerking komen voor 25% cofinanciering uit het Deltafonds. Wij dragen

financieel bij aan enkele van deze maatregelen.
Het budget hiervoor is afkomstig uit verschillende bronnen. Groen, grondwaterheffing en klimaatadaptatie. De provincie draagt ook (jaarlijks) financieel bij aan de aanbevelingen van de Beleidstafel droogte, Ondersteuning van de regio's en projecten als het Zoet Zout Knooppunt. In 2020 is een 3 jaar durende pilot grootschalige ondergrondse waterberging op Texel gestart, gefinancierd door het Waddenfonds en agrariërs, gemeente, waterschap en provincie. Voor zoetwater zal bij de ruimtelijke inrichting meer rekening gehouden worden met waterbeschikbaarheid en met watervragende ontwikkelingen.

3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

Toelichting

De provincie is de beheerder van het grondwater en moet zorgen voor een goede kwantitatieve en kwalitatieve toestand van grondwater. De ondergrond moet duurzaam worden gebruikt, onder andere voor drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast moet het grondwaterbeheer worden afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verzilting van grondwatervoorraden en verdroging van natuurgebieden moet worden voorkomen. Om deze doelen te bereiken voert de provincie een grondwaterprogramma uit. Met dit programma wordt invulling gegeven aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn. Het programma bestaat uit twee belangrijke onderdelen: de beoordeling van de toestand van het grondwater en een maatregelenpakket dat ervoor moet zorgen dat een goede toestand wordt bereikt of behouden. Het Grondwaterprogramma 2016-2021 is opgenomen in Watervisie 2021. Dit programma zal in 2021 worden afgerond en dan zal ook het Grondwaterprogramma 2022-2027 worden vastgesteld. De provincie is ook bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie. Via vergunningverlening en toezicht wordt ervoor gezorgd dat de ondergrond optimaal wordt gebruikt en dat er geen uitputting of verzilting plaatsvindt van grondwatervoorraden. De provincie monitort de toestand van het grondwater met behulp van het provinciaal meetnet. Met dit meetnet worden grondwaterstanden gemeten en wordt de grondwaterkwaliteit bepaald.

Output 2021:

- Afronding Grondwaterprogramma 2016-2021
- Vaststellen Grondwaterprogramma 2022-2027
- Vergunningen
- Metingen grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit

Operationeel doel 3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vergunningverlening grondwateronttrekking	Aantal	25	25	25	25	25	25
KRW projecten (aantal afgerond)	Aantal	5	10	15	0	0	0

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.2

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
3.2.1	Waterrecreatie stimuleren	2.415	4.031	1.780	1.780	1.780	1.780
3.2.2	Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen	1.984	1.571	931	930	930	930
3.2.3	Schoon en voldoende grondwater bevorderen	597	613	612	612	612	612
	Totaal lasten	4.996	6.215	3.323	3.322	3.322	3.322
	Totaal baten	-1.587	-1.526	-938	-972	-1.015	-1.015
	Saldo van baten en lasten	3.409	4.689	2.385	2.350	2.307	2.307
	Stortingen						
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	2.826	2.000	1.562	1.562	1.562	1.562
	Onttrekkingen						
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	-2.127	-6.889	-1.562	-1.562	-1.562	-1.562
	Resultaat	**4.108**	**-200**	**2.385**	**2.350**	**2.307**	**2.307**

3.3 Ontwikkelen ruimtelijk beleid

Onze rol

We zijn verantwoordelijk voor het afwegen van mogelijkheden om wel of niet te bouwen in het buitengebied via onze ruimtelijke verordening, wij stellen kaders en stimuleren en regisseren via onze instrumenten zoals de provinciale Omgevingsvisie, de Provinciale Ruimtelijke Verordening (die op zal gaan in de nieuwe Omgevingsverordening), regionale samenwerkingsagenda's en integrale programma's. Bij het vormgeven en behouden van de ruimtelijke kwaliteit in de provincie worden wij bijgestaan door het ontwerpteam, het Adviesteam Ruimtelijke Kwaliteit (ARK/intern), de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO/extern) en de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK/extern).

Samenwerkingspartners

We werken samen met gemeenten aan het verhogen van de kwaliteit van de gemeentelijke plannen en met initiatiefnemers voor ruimtelijke ontwikkeling. Deze rol zal toenemen onder de nieuwe Omgevingswet, vanwege de in deze wet opgenomen zorgplicht omgevingskwaliteit en door de grote transities die het landschap grondig zullen veranderen. Hoe zorgt de provincie ervoor dat deze ontwikkelingen blijven passen in het veranderende landschap?

Prioriteiten

- Uitdragen van de Omgevingsvisie
- Het voorbereiden van de Omgevingsverordening die gelijktijdig met de Omgevingswet in werking treedt (de Omgevingsverordening NH2021)
- Het stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit.

3.3.1 Omgevingsvisie uitdragen

Toelichting

Provinciale Staten (PS) hebben in 2018 een integraal strategisch langetermijnbeleid vastgesteld met de Omgevingsvisie NH2050. Elk van deze ambities is terug te vinden in de programma's twee tot en met zes in deze begroting. De belangrijkste acht onderwerpen waar PS ambities over hebben vastgesteld zijn: Klimaatadaptatie (beleidsdoel 3.1), gezonde leefomgeving waaronder bodem, water, lucht, geluid, veiligheid (beleidsdoel 3.2 en 2.1), biodiversiteit (programma 5), economische transitie en energietransitie (beleidsdoel 2.2 en 6.5), mobiliteit (programma 4), verstedelijking en landschap (programma 2, 5 en 6).

Om de Omgevingsvisie binnen en buiten de provinciale organisatie levend te houden en onder de aandacht te brengen, is continu actie noodzakelijk. Intern door voorlichting over de Omgevingsvisie. Daarnaast door advisering vanuit de vastgestelde visie aan GS, PS en de ambtelijke organisatie, bij de uitwerking en het bepalen van activiteiten die bijdragen aan het behalen van door PS in de visie gestelde ambities en doelen. Extern door voorlichting, informatie en advisering.

De vertaling van de Omgevingsvisie in ons juridisch instrumentarium vindt plaats door middel van de eerste integrale Omgevingsverordening. De Omgevingsverordening NH2020 wordt in het najaar van 2020 vastgesteld en is tevens een belangrijke stap richting implementatie van de Omgevingswet. In 2020 en 2021 bereiden wij ook de Omgevingsverordening NH2022 voor. De Omgevingsverordening NH2022 treedt tegelijk in werking met de Omgevingswet op 1 januari 2022. In de Omgevingsverordening NH2022 zetten we de provinciale regels om naar de juiste juridische basis zodat we voldoen aan de Omgevingswet op het moment van inwerkingtreding.

De implementatie van (het gedachtegoed van) de Omgevingswet brengt met zich mee dat wij samen met partijen in onze ruimtelijke omgeving een instrumentarium opbouwen.

Het digitale stelsel Omgevingswet wordt ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Via de provincie wordt in 2021 en verder ervaring opgedaan met de producten uit het digitale stelsel.

Tot slot wordt in 2021 een aantal nog nader in te vullen bijeenkomsten georganiseerd ter ondersteuning van een goede implementatie van (het gedachtegoed van) de Omgevingswet.

3.3.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren

Toelichting

Noord-Holland heeft grote ambities geformuleerd in haar Omgevingsvisie. Provinciale Staten hebben daarbij een sturingsfilosofie omarmd volgens het adagium: 'lokaal wat kan, regionaal wat moet'. De opgave staat altijd centraal en bepaalt of en zo ja met wie en met welke instrumenten we opgaven proberen aan te pakken.

Gedeputeerde Staten beschikken over meerdere instrumenten om ruimtelijke kwaliteit bij nieuwe ontwikkelingen in het landschap te borgen, onder wie de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO).

De ARO adviseert op basis van een vraag van een initiatiefnemer (provincie, gemeente of waterschap), over de ruimtelijke kwaliteit van plannen die grote impact hebben op het landschap. Focus van het advies ligt dan ook niet op de ruimtelijke kwaliteit van de afzonderlijke plannen, maar vooral op hoe deze bijdragen aan de kwaliteit van het landschap. De ARO komt hiervoor

gemiddeld negen keer per jaar bijeen en geeft tussen de 15 en 30 adviezen per jaar. Over de plannen die zijn besproken, de adviezen die hierover zijn gegeven en de trends die worden gesignaleerd, wordt ieder jaar een jaarverslag gemaakt, in de vorm van een online magazine.

De Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) is een onafhankelijk expert op het gebied van ruimtelijke ordening die GS adviseert bij veranderingen en ontwikkelingen op regionaal niveau. Door zijn onafhankelijke positie heeft de PARK een belangrijke rol binnen het debat over de inrichting van de fysieke ruimte in Noord-Holland. De adviezen van de PARK zijn zoveel mogelijk integraal, gebiedsgericht, agenderend en innovatief. GS hebben een nieuwe PARK aangesteld voor de periode van drie jaar, van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2021.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.3

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
3.3.1	Omgevingsvisie uitdragen	1.879	2.094	1.638	1.091	1.091	1.091
3.3.2	Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren	447	635	453	453	453	453
	Totaal lasten	2.326	2.729	2.091	1.544	1.544	1.544
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	2.326	2.729	2.091	1.544	1.544	1.544
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**2.326**	**2.729**	**2.091**	**1.544**	**1.544**	**1.544**

3.4 Uitvoeren ruimtelijk beleid

Onze rol

De provincie vervult verschillende rollen. Als regisseur maakt de provincie samen met de partners in de regio afspraken over verstedelijkingsopgaven (in samenhang met bereikbaarheid) via OV-knooppunten, over advisering over de ontwikkeling van Schiphol, de ontwikkeling van het Noordzeekanaalgebied en andere grote ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast vervult de provincie de expertrol, en brengt specifieke kennis in over de ontwikkelingen van knooppunten. De provincie stimuleert ook ontwikkelingen door financiële middelen voor ruimtelijke ontwikkelingen beschikbaar te stellen in de vorm van subsidies en onderzoeken. En de provincie oefent de rol van bevoegd gezag uit door regels te stellen en te adviseren over ruimtelijke plannen en als bevoegd gezag voor regionale luchthavens.

samenwerkingspartners

Onze samenwerkingspartners zijn zeer divers van aard, en omvatten medeoverheden, private partijen, zoals Schiphol en Haven Amsterdam, vervoerders als NS en Connexxion, beheerder van het spoornetwerk Prorail en maatschappelijke organisaties actief op het gebied van wonen, onderwijs, zorg, natuur, recreatie en cultuur.

Prioriteiten

- De ontwikkeling van de bestemming van de Averijhaven tot Energiehaven.
- Stimuleren van het verbeteren van de leefbaarheid in de omgeving van Schiphol.

- De ruimtelijke inpassing van energietransitie in Noord-Holland, waaronder het Noordzeekanaalgebied.
- Bij OV-knooppunten geeft de provincie prioriteit aan de knooppunten die bijdragen aan de doelen voor woningbouw en uit de Omgevingsvisie.
- In de samenwerking binnen de MRA afspraken maken met het Rijk over de Verstedelijkingsstrategie tot 2050.
- Opstellen van een Omgevingsagenda Landsdeel Noordwest, met provincies Utrecht en Flevoland en het Rijk.

3.4.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

Toelichting

Voor het faciliteren van de verstedelijking en het duurzaam verbinden van woongebieden en werklocaties is een duurzaam en samenhangend OV-systeem nodig. In het coalitieakkoord 2019-2023 is hiervoor een OV-fonds van € 20 miljoen beschikbaar gesteld. In 2020 is een bestedingsplan opgesteld over de inzet van middelen voor de periode tot en met 2023 en zijn projecten opgenomen die zich de komende tijd naar verwachting aandienen. Tot en met 2022 is jaarlijks € 5 miljoen begroot en in 2023 € 3 miljoen.

Ketenmobiliteit, MaaS en openbaar vervoer
De provincie wil de keten van 'verplaatsingen' zo soepel mogelijk laten verlopen door het gebruik van het OV zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Dit bereiken we samen met partners en in afstemming met andere beleidstrajecten, zoals het programma Fiets, het programma Stedelijke Bereikbaarheid en het aanbesteden van busconcessies. Het functioneren van het OV-systeem wordt steeds meer bepaald door de kwaliteit van de knopen (OV-knooppunten) en ketens.
Het Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 voor heel Noord-Holland en Flevoland (ROVT) gaat in op het functioneren van het OV-netwerk van Noord-Holland en biedt een stip aan de horizon. Zie ook 4.1.1.

Programma OV-Knooppunten
In 2020 heeft de provincie een programmaplan opgesteld voor de periode 2019-2023: Strategie OV-knooppunten 2019-2023. In 2021 draagt de provincie vanuit verschillende rollen bij aan knooppuntontwikkeling.

Expertrol: de provincie werkt, al dan niet samen met partners, verder aan het (door)ontwikkelen van verschillende instrumenten, te vinden op het Kennisportaal OV-knooppunten (pagina voor samenwerkingspartners). Het streven is zoveel mogelijk datagedreven te werk te gaan. De provincie doet daarnaast in 2021 verschillende onderzoeken: bouwen voor de doelgroep ouderen en verkenning van het thema Smart Cities in relatie tot OV-knooppunten, het stimuleren van tegenspits en dalurenvulling van de treinen, en de haalbaarheid van (buitenlandse) financieringsmodellen voor toepassing bij knooppuntontwikkeling. Ook meet de provincie de voortgang van de programmadoelstellingen in haar jaarlijkse Monitor OV-knooppunten (Monitor 2018/2019).

Coördinerende en verbindende rol: de provincie zet in op strategieontwikkeling voor vijf corridors: de Zaancorridor, de Kennemerlijn, de Schipholcorridor, de Hoornse Lijn (Amsterdam-Hoorn) en de Gooicorridor (zie indicatorentabel). Strategieën en actieprogramma's worden onderdeel van de Regionale Ontwikkelagenda, waarmee de provincie samen met NS in 2020 is gestart. Deze agenda, over maatregelen op het gebied van OV-bereikbaarheid, ketenmobiliteit en knooppuntontwikkeling, wordt opgesteld in afstemming met de gemeenten langs de

verschillende corridors en wordt jaarlijks geëvalueerd. Ook zullen de Helderse Lijn en het traject tot Enkhuizen worden meegenomen.

Stimulerende rol: afgaande op de inzet in 2020 verwacht de provincie gemeenten te ondersteunen met procesinstrumenten en kennis bij circa 25 knooppunten waaronder 3 buitenpoorten (zie indicatorentabel). Voor 3 van de 25 bovengenoemde knooppunten verwacht de provincie een vraag om cofinanciering. Deze projecten zijn opgenomen in het Bestedingsplan OV-fonds.

Operationeel doel 3.4.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Coördineren van (delen van) corridors	Aantal	4	5	5	5	5	5
Stimuleren knooppunten door de inzet van kennis en proces-instrumenten	Aantal	20	25	25	25	25	25
Stimuleren knooppuntontwikkeling door financiële bijdrage aan integrale gebiedsontwikkelingen (aantal aanvragen)	Aantal	nvt	nvt	3	3	3	1

3.4.2 Beleid luchthavens uitvoeren

Toelichting

Het Rijk is ten aanzien van Schiphol bevoegd gezag en zal hier in de komende jaren verder richting aan geven in de luchtvaartnota en een Luchthavenverkeersbesluit voor Schiphol. Het belang van luchtvaart en Schiphol als onderdeel van de internationale connectiviteit van onze provincie en de MRA staat niet ter discussie. Maar naast de lusten vragen wij het Rijk bij de keuzes voor verdere ontwikkeling van de luchthaven om meer aandacht te hebben voor de belasting op de omgeving, in de vorm van geluidshinder, CO_2-emissies en fijnstof.

Als provincie proberen we actief sturing te geven aan deze discussie om de impact van de luchtvaart op de diverse (ruimtelijke) belangen uit onze Omgevingsvisie scherp te agenderen. Dat doen we gezamenlijk met de regionale partners in de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS). Centraal staat de balans tussen economische ontwikkeling en de kwaliteit van de leefomgeving, zoals dit in de provinciale Omgevingsvisie is vastgesteld. Bijzondere aandacht gaat uit naar de multimodale mogelijkheden om de internationale connectiviteit vorm te geven. De discussie over de bereikbaarheid van de luchthaven bezien wij in samenhang met de bereikbaarheidsvraagstukken vanuit de verstedelijkingsopgave, een complexe puzzel waar integrale wegingen moeten worden gemaakt.

Governance
De governance rond het luchtvaartdossier wordt op dit moment geëvalueerd. Het is de vraag in hoeverre hier vanuit de provincie ook in de toekomst financieel aan moet worden bijgedragen.

Wonen-Vliegen
De provincie houdt toezicht op de uitvoering van de regionale afspraken ‘wonen en vliegen’ en voert regie in de monitoring van de uitvoering van de informatievoorziening binnen de 20 Ke-contour. Wij blijven met het Rijk in gesprek (IenW en BZK) om ook binnen de beperkingencontouren van Schiphol de vitaliteit te kunnen borgen.

Leefbaarheid
De 2e tranche van de Stichting Leefomgeving Schiphol loopt eind 2020 af, de uitvoering loopt nog enkele jaren door. Conform het statuut wordt gekeken hoe de resterende middelen kunnen worden ingezet in de interim-periode in de aanloop naar het nieuwe Omgevingsfonds dat de minister wil gaan instellen.

Regionale luchtvaart
Naast de ontwikkeling van Schiphol is de provincie zelf bevoegd gezag voor regionale luchthavens in de provincie. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Verder verleent de provincie ontheffingen voor het starten vanaf en landen op terreinen die niet als luchthaven zijn aangewezen. Een deel van de provinciale luchtvaarttaken wordt in opdracht van de provincie uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Het Rijk heeft aangegeven het RBML (Regeling Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens) te evalueren. Daaraan gekoppeld wordt het provinciale regionale luchtvaartbeleid geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd. Ook autonome nieuwe ontwikkelingen en de ambities uit het collegeprogramma en de Omgevingsvisie worden daarin meegewogen.

3.4.3 Visie Noorzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

Toelichting
De ambitie is om met het Noordzeekanaalgebied (NZKG) een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan het terugdringen van de CO2 uitstoot en het versterken van de circulaire economie conform de afspraken van het klimaatakkoord om zo de internationale concurrentiepositie van de Metropoolregio Amsterdam versterken. Waarbij in samenhang met de Haven Den Helder de havencomplexen worden versterkt .

In de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 hebben wij, samen met onze partners, de regionale belangen voor dit gebied geformuleerd. In 2020 is het gebied aangewezen als NOVI-gebied, gezien de complexe opgaven met betrekking tot de integrale prioriteiten/opgaven om ruimte te vinden voor klimaatadaptatie en energietransitie, duurzame economische groei en sterke en gezonde steden en regio's. Om in te spelen op de bouw van de nieuwe windparken voor de Noord-Hollandse kust wordt het baggerdepot in de Averijhaven in IJmuiden getransformeerd in een energiehaven voor de offshore wind, mits dit milieutechnisch inpasbaar is.

Voor wat betreft het havencomplex van Den Helder zal in 2021 besluitvorming plaatsvinden over de integrale ruimtelijke ontwikkelrichting voor de haven, stad, bereikbaarheid en energietransitie. Koninklijke Marine, Defensie en Rijksvastgoedbedrijf, gemeente en provincie werken nauw samen om tot een Visie Den Helder 2050 te komen. De visie wordt in 2021 opgenomen in de omgevingsvisie van de gemeente Den Helder en vormt de basis voor een Omgevingsprogramma waarin gezamenlijke overheden - rijkspartijen, provincie, gemeente en waterschap - uitvoeringsafspraken maken.

Het Sluis Haven Informatie Punt (SHIP)
Het Sluis Haven Informatiepunt (SHIP) zorgt voor een sterkere profilering van de regio door informatie te geven over de bouw van de nieuwe zeesluis, de toekomst van de regio, vestigingsmogelijkheden voor bedrijven, energietransitie, duurzaam en innovatief ondernemen en technische beroepen en opleidingen. Het is een gezamenlijk project van het Bestuursplatform NZKG, onder verantwoordelijkheid van de provincie Noord-Holland. De exploitatie is uitbesteed.

Gezien de coronamaatregelen zal het SHIP minder bezoekers kunnen ontvangen zolang er nog geen vaccin tegen corona is ontwikkeld.

Verduurzamen havencomplexen
In 2020 is gestart met de subsidieregeling duurzame zeehavens voor het NZKG en Den Helder met als doel de bedrijven en de havenbeheerders te stimuleren om verder te verduurzamen. Deze subsidieregeling loopt tot 1 januari 2022.

Operationeel doel 3.4.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd		Streefwaardes			
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Onderbouwing voor de benodigde ruimte voor energietransitie en circulaire economie	Aantal	nvt	nvt	1	0	0	0
Uitwerking NOVI-gebied waarbij ook overeenstemming wordt bereikt over mogelijke aanpassing wet en regelgeving in relatie met de leefbaarheids- en gezondheidsdoelstellingen voor het NZKG	Aantal	nvt	nvt	1	0	0	0
Vaststellen integrale ruimtelijke ontwikkelrichting havencomplex Den Helder	Aantal	nvt	nvt	1	0	0	0

3.4.4 Ruimtelijke structuur versterken

Toelichting

We waarborgen provinciale doelstellingen door in gesprek te gaan met gemeenten over hun ruimtelijke plannen en visies. We doen dat in dialoog binnen heldere kaders, waaronder de Omgevingsvisie en provinciale Omgevingsverordening, en in een vroegtijdig stadium. De sturingsfilosofie uit de Omgevingsvisie en de Omgevingswet, die medio 2021 in werking treedt, wordt met deze werkwijze nader ingevuld. We willen hiermee de provinciale belangen en gemeentelijke belangen samenbrengen en waar nodig een afweging op bovenlokaal niveau maken. De formele RO-procedure voor bestemmingsplannen (inclusief het instrumentarium als zienswijze en reactieve aanwijzing) maakt deel uit van de werkwijze, als sluitstuk van het proces van ruimtelijke planvorming.

We adviseren regio's over regionale visies, opgaven en afstemming en brengen de provinciale belangen hierbij in. Dit kan ook bovenregionaal of interprovinciaal zijn.

Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact stellen we adviezen op. We voeren daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland. De basis hiervan ligt in de Omgevingsvisie. Dit betreffen onderzoeken en projecten op gebied van ruimtelijke ontwikkelingen die niet al in andere operationele doelen zijn ondergebracht. Wat studies en onderzoeken betreft gaat het bijvoorbeeld om aanvullende verkenningen en strategieën van de ruimtelijke impact van energietransitie, samenwerkingsagenda's met meerdere gemeenten - zoals Zaanstad, Haarlemmermeer en Den Helder - samenwerkingsagenda IJsselmeergebied, Metropolitaan landschap, MRA en digitale stelsel Omgevingswet.

3.4.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

Toelichting

Voor diverse beleidsdoelen - in het bijzonder Bereikbaarheid: verbeteren en aanleggen infrastructuur en Groen: beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur - koopt, ruilt en verkoopt de provincie grond en vastgoed. Indien noodzakelijk wordt het onteigeningsinstrument toegepast. Deze activiteiten worden uitgevoerd binnen de kaders van de in 2018 vastgestelde 5e Nota Grondbeleid. De vier kernwaarden in deze nota zijn rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. Binnen dit operationeel doel valt bovendien het duurzaam beheren, verhuren en verpachten van gronden in eigendom van de provincie die niet behoren tot de provinciale infrastructuur en niet in gebruik zijn voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De ontwikkelingen rondom het grondbeleid en de boekwaarden van de gronden worden uitgebreider beschreven in de Paragraaf Grondbeleid van deze begroting en in de jaarrekening. De onderstaande KPI's geven inzicht in de bijdrage van grond aan het bereiken van provinciale doelen. De laatste drie KPI's hebben betrekking op of worden gefinancierd door het programma Groen.

Operationeel doel 3.4.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uitvoering pachtprogramma (klanttevredenheid pachters)	Cijfer 1-10	nvt	7	nvt	7,2	nvt	7,5
Verkoop t.b.v. Groen (verkopen strategische gronden Groen, behaalde opbrengst)	Bedrag	2,1 mln	4 mln	4 mln	4 mln	4 mln	4 mln
Aankoop NNN	Hectare	82,6	250	400	400	400	400
Ontpachting NNN	Hectare	nvt	35	75	75	75	75
MJOP-uitvoering (gerealiseerd onderhoud panden)	Aantal	1	12	PM	PM	PM	PM

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.4

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
3.4.1	Bijdragen aan de optimalisering van OV-knoopunten en ketens	6.669	3.990	6.242	6.391	4.391	711
3.4.2	Beleid luchthavens uitvoeren	10.885	731	729	729	729	729
3.4.3	Visie Noorzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren	1.700	958	657	397	257	257
3.4.4	Ruimtelijke structuur versterken	4.563	8.554	2.944	3.338	3.338	3.338
3.4.5	Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	9.197	7.358	6.435	6.327	6.332	6.264
	Totaal lasten	33.013	21.591	17.007	17.182	15.047	11.299
	Totaal baten	-16.493	-9.916	-9.172	-8.933	-8.964	-8.894
	Saldo van baten en lasten	16.520	11.675	7.835	8.249	6.083	2.405
	Stortingen						
3.4.3	Resv. Kaplst. Havencomplexen	0	0	0	0	0	0
3.4.3	Resv. Ontwikkeling. Havencomplexen	3.044	250	0	0	0	0
3.4.1	Resv. OV Knooppunten	12.849	8.398	5.000	5.000	5.000	0
3.4.4	Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	7.390	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
3.4.3	Resv. Kaplst. Havencomplexen	-140	-140	-140	-140	0	0
3.4.3	Resv. Ontw. Havencomplexen	-92	-1.300	-3.929	0	0	0
3.4.1	Resv. OV Knooppunten	-15.700	-3.110	-5.530	-5.680	-3.680	0
3.4.4	Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	-2.050	-4.997	-342	0	0	0
	Resultaat	**21.821**	**10.776**	**2.894**	**7.429**	**7.403**	**2.405**

3.5 Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu

Rol

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt en vervult een aanjagende rol in de woningbouwproductie. De provincie treedt daarnaast op als kennismakelaar en verbinder tussen partijen en draagt zorg voor actuele informatievoorziening over de woningbehoefte, plancapaciteit en woonzorggegevens in de provincie.

Samenwerkingspartners

De provincie heeft met de Noord-Hollandse gemeenten per regio uitgangspunten en acties afgesproken op het gebied van nieuwe woningbouw en bestaande bouw, waaronder betaalbaarheid, bouwen bij OV-knooppunten, duurzaamheid en voorzieningen. Deze afspraken staan in de woonakkoorden. In het zuidelijk deel van de provincie kiest de provincie op het beleidsterrein wonen een actieve rol in de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam. Verder werken we nauw samen met (koepel)organisaties als Bouwend Nederland, Neprom, Aedes,

TNO als ook marktpartijen via bijvoorbeeld onze klankbordgroep marktpartijen en de versnellingstafel.

3.5.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw

Toelichting

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt. Dat doet de provincie door met gemeenten regionaal afspraken te maken over de woningmarkt en programmering in de woonakkoorden. Een woonakkoord bevat afspraken met de provincie over aantallen, opgaven en acties, over nieuwbouw en bestaande bouw voor de periode 2020-2025, met de mogelijkheid om tussentijds bij te stellen wanneer daar aanleiding voor is. In de Omgevingsverordening is regelgeving opgenomen over het maken van deze woningbouwafspraken. Deze omvatten ook regels voor bouwen in het landelijk gebied. Na het afsluiten van woonakkoorden geven de regio's hier vanaf 2021 uitvoering aan.

Op basis van een woonakkoord kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten of onderzoeken. Voor de periode 2020-2023 is € 2 miljoen beschikbaar gesteld om projecten in het kader van de woonakkoorden te subsidiëren.

De incidentele uitgaven vanuit de reserve woonbeleid voor 2021 worden besteed aan subsidies voor de woonakkoorden en de uitvoering daarvan, en aan proceskosten die nodig zijn voor de woonakkoorden en uitvoering daarvan. Voor 2022 en 2023 zijn alleen proceskosten opgenomen.

3.5.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen

Toelichting

Bij de vaststelling van de Woonagenda is besloten om € 4,58 miljoen aan het resterende budget voor het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw toe te voegen. Dit budget wordt de komende jaren ingezet om gemeenten te helpen om de woningbouwproductie te versnellen, onder andere met aanjaagteams en een bouwambassadeur. De bouwambassadeur is het eerste aanspreekpunt voor gemeenten en bouwende partijen die de woningbouw willen versnellen.

Het versnellingsbudget wordt ingezet voor het wegnemen van twee soorten knelpunten:

Knelpunt A. Financieel (een niet-sluitende businesscase door bijzondere kosten bij binnenstedelijk bouwen).
Maatregel: knelpuntenbudget.
Het knelpuntenbudget betreft maatwerkoplossingen. In 2020 worden aanvullende voorstellen voorbereid om in de periode 2020-2023 woningbouwprojecten met een tekort te subsidiëren en zodoende te versnellen. De knelpuntensubsidie wordt afgestemd met OV-knooppunten en de Bouwimpuls van het Rijk, zodat door de gezamenlijke inzet zoveel mogelijk woningen in binnenstedelijke projecten versneld worden opgeleverd.

Knelpunt B. (Tekort aan) ambtelijke capaciteit en expertise bij gemeenten.
Maatregel: flexibele schil.
Via de flexibele schil kunnen gemeenten extra capaciteit inhuren, met cofinanciering. De flexibele schil richt zich op de belangrijkste, regionale woningbouwopgaven. In NHZ gebeurt dit in

samenwerking met de MRA, in NHN organiseert de provincie dit zelf. Afhankelijk van de voortgangsrapportage en herijking die in de tweede helft van 2020 aan PS wordt voorgelegd, wordt het ook in 2021 mogelijk gemaakt om extra inhuur te cofinancieren.

De provincie bekijkt de mogelijkheden voor begeleiding van expats bij het vinden van woonruimte buiten Amsterdam, zoals benoemd in actiepunt 6B van de Woonagenda 2020 - 2025.

Vanuit haar rol als kennismakelaar faciliteert de provincie afstemming met marktpartijen en belangenorganisaties via:

- Versnellingstafel: een klein kernteam van wetenschap, gemeenten en marktpartijen.
- Klankbordgroep Marktpartijen: breder afstemmingsoverleg van bouwers, ontwikkelaars, corporaties en belangenorganisaties.
- Bouwtafel, georganiseerd door Bouwend Nederland (BNL).

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.5

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
3.5.1	Afstemming en regionale programmering woningbouw	1.308	1.743	1.739	1.339	1.339	639
3.5.2	Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	149	5.824	1.199	1.199	1.199	54
	Totaal lasten	1.456	7.567	2.938	2.538	2.538	693
	Totaal baten	-26	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	1.431	7.567	2.938	2.538	2.538	693
	Stortingen						
3.5.2	Resv. Woningbouw	12.300	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
3.5.1	Resv. Woonbeleid	6.605	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
3.5.2	Resv. Woningbouw	-138	-5.770	-1.145	-1.145	-1.145	0
3.5.1	Resv. Woonbeleid	-697	-1.100	-1.100	-700	-700	0
	Resultaat	**19.500**	**1.897**	**1.893**	**1.893**	**1.893**	**1.893**

Programma 4 Bereikbaarheid

Doelenboom

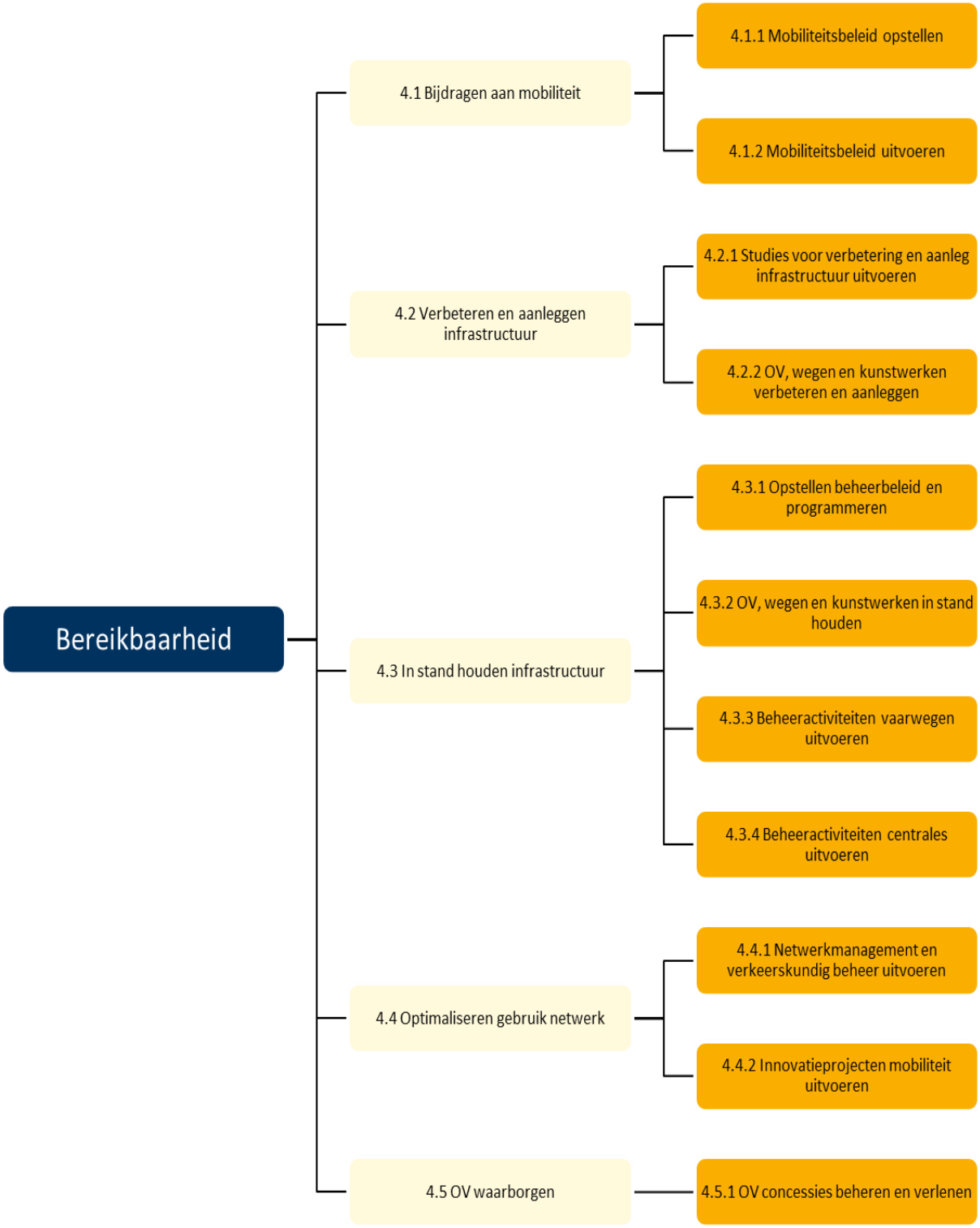

Maatschappelijk doel

Duurzame bereikbaarheid en verstedelijking is een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. De omgevingsvisie geeft aan dat de provincie streeft naar een balans tussen leefbaarheid en economische groei, en heeft daarbij aandacht voor klimaat, gezondheid en veiligheid, biodiversiteit en natuur, verduurzaming van de economie, verstedelijking, duurzame mobiliteit, het landschap en energietransitie. De sterke groei van het aantal inwoners en banen, de grote woningbouwopgave en de groei van de economie op steeds geconcentreerdere plaatsen in vooral de Metropoolregio, leidt tot een grote toename van de vraag naar mobiliteit.

Bij elkaar zijn deze opgaven bijzonder groot en complex. Het is daarom van belang om aandacht te hebben voor de integraliteit tussen de verschillende opgaven, aangezien mobiliteit een bijdrage kan en moet leveren aan vrijwel alle opgaven. Binnen mobiliteit is het van belang om te sturen op de samenhang tussen de modaliteiten lopen, fiets, OV, spoor, (vracht)auto, binnenvaart en multimodale verplaatsingen. Vervolgens is het ook van belang om een goede samenhang te borgen tussen de verschillende programma's, processen en projecten waar de provincie in participeert en waarin keuzes worden gemaakt en beleid tot uitvoering komt.

Zo is het van belang om de processen van het landelijk Toekomstbeeld OV (LOVT), het regionale Toekomstbeeld OV, de netwerkstrategie van SBaB en de ontwikkelagenda Spoor Noord-Holland-Noord inhoudelijk op elkaar te laten aansluiten, omdat in alle processen de ontwikkeling van het OV wordt verkend, soms in samenhang met ander OV, soms in relatie tot verstedelijking en soms in relatie met andere vervoerswijzen. Tevens is het van belang om besluiten over grote projecten (Zuidasdok, OV-SAAL) af te stemmen op de toekomstbeelden die we voor de lange en middelllange termijn maken.

Dit vergt een goede samenwerking tussen de verschillende directies en sectoren binnen de provincie, maar ook met onze regionale partners. In deze integrale afstemmen en samenwerking geven we zoveel mogelijk ook de ambities uit het coalitieakkoord een plek.

De opgave is stevig: In de MRA moeten tot 2040 250.000 woningen worden gerealiseerd, maar in Noord-Holland-Noord vindt ook woningbouw plaats. Daarnaast moet ook de groei van de werkgelegenheid gefaciliteerd worden. Dit leidt tot meer mobiliteit met allerlei consequenties voor de verschillende beleidsopgaven. We zetten als provincie dan ook in op 1) het zoveel mogelijk voorkomen (van groei) van de mobiliteit door mobiliteitsmanagement en door woningen, werkgelegenheid en voorzieningen dicht bij elkaar te concentreren, door 2) te stimuleren dat reizigers zoveel mogelijk van duurzame modaliteiten gebruik maken, zoals lopen, fiets en het OV en 3) het verduurzamen van het verkeer, door de onzet op zero emission mobiliteit, minder hinder door verkeer en verbeteren van de verkeersveiligheid.

Het werken aan een duurzame bereikbaarheid en verduurzaming van de mobiliteit doet de provincie Noord-Holland vanuit verschillende rollen. Als partner stimuleert zij andere wegbeheerders (met bijvoorbeeld subsidies) te werken aan bereikbaarheids- een leefbaarheidsopgaven op hun areaal. In de rol van initiatiefnemer ontwikkelt de provincie beleidskaders en investeert zij in kennisontwikkeling, innovatie, gedrag, transformatie van infrastructuur en ook nieuwe infrastructuur. In de rol van beheerder onderhoudt de provincie Noord-Holland haar infrastructuur en optimaliseert zij het gebruik van haar infrastructuur. Tot slot waarborgt de provincie het openbaar vervoer met het verlenen van concessies.

Met deze ambities levert de provincie een bijdrage aan de doelen van de omgevingsvisie, afspraken met het Rijk en de regio en invulling aan het coalitieakkoord. In 2021 worden kwantitatieve duurzaamheidsdoelen voor de hiervoor genoemde onderwerpen aan Provinciale Staten voorgelegd.

Werken aan infrastructuur doet de provincie duurzaam, indien technisch en financieel redelijkerwijs haalbaar. Hierbij geldt:

- De provincie heeft oog voor alternatieven, waarbij zij het aandeel nieuwe infrastructuur beperkt.
- Bij het realiseren van nieuwe infrastructuur en het onderhouden van de bestaande infrastructuur, maakt de provinciegebruik van circulaire materialen.
- De provincie beperkt het energiegebruik en de CO_2- uitstoot gedurende de gehele levenscyclus (aanleg, gebruik, onderhoud en sloop) van de infrastructuur wordt beperkt.
- In de aanleg en het onderhoud van groen is het versterken van biodiversiteit een belangrijk uitgangspunt.
- De provincie financiert de infrastructuur duurzaam, waarbij de langetermijneffecten op de provinciale begroting worden betrokken bij de besluitvorming.

Het onderhouden en vervangen van provinciale infrastructuur werd tot en met 2020 geprogrammeerd in het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO). Het nieuw aanleggen van infrastructuur werd tot en met 2020 geprogrammeerd in het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI). Het was al gebruikelijk om de projecten uit het PMO en PMI goed op elkaar af te stemmen. Vanaf 2020 voegt de provincie beide programma's ook geleidelijk samen tot het integrale Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI), waarbij zij de volledige samenvoeging van de onderliggende systemen en werkwijzen stapsgewijs in 2021 en 2022 doorvoert. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de uitkomsten van de enquete die in het voorjaar van 2020 is gehouden onder de Statenfracties. De response is te verdelen in het ontwikkelen van de informatieve functie en de besluitvormende functie van het iMPI.

Bij deze begroting wordt voor het eerst met de voordracht de kredietaanvragen van de investeringsprojecten vastgesteld. Met de voordracht bij het iMPI worden de promoties van projecten naar volgende projectfasen vastgesteld. Om verbinding tussen de inhoud van de projecten en de dekking van de kosten te behouden, wordt het iMPI voorafgaande de begroting behandeld in dezelfde vergadering.

De corona-crisis heeft de samenleving voor een ongekende uitdaging gesteld, die ook effect heeft op mobiliteit. Belangrijke vraag daarbij is hoe de provincie de mobiliteitsbehoefte van een weer opstartende economie en samenleving moeten faciliteren. Hiervoor is nodig om onverminderd in te zetten op een grotere rol van OV op lange termijn t.b.v. duurzame mobiliteit. Maar ook het oplossen van financiële problemen op de korte termijn vergt onze aandacht. De inspanningen van concessieverleners en -houders zijn daarop gericht. In 2021 zal duidelijk worden hoe de (nasleep van) de coronacrisis de provinciale mobiliteitsthema's (OV, fiets, verduurzaming mobiliteit, smart mobility, verkeersveiligheid, goederenvervoer en logistiek, provinciale infrastructuur) raakt. Middels motie M25A-2020 "Maatregelen projecten infrastructuur tegen recessie" wordt onderzocht of projecten versneld uitgevoerd kunnen worden. Hiermee sluiten we aan bij het initiatief van het Rijk. In het najaar van 2020, bij de behandeling van het iMPI, zal deze inventarisatie aan PS worden aangeboden. In 2021 worden de kansen verder uitgewerkt, geprioriteerd en voorbereid.

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet (2016)
- Wet Personenvervoer 2000
- Wegenverkeerswet (1994)
- Wegenwet (1930)
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050
- Investeringsstrategie NH infrastructuur
- Investeringsagenda doorstroming OV 2015-2020
- Beleidskader Verkeersmanagement 2015-2020
- Uitvoeringsprogramma Smart Mobility 2018-2019
- Actieplan geluid
- Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen
- Visie OV2020
- Perspectief Fiets

Budgettabel 2021 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
4.1	Bijdragen aan mobiliteit	65.922	2.212	63.710	66.131	26.451	24.030
4.2	Verbeteren en aanleggen infrastructuur	14.680	0	14.680	8.957	19.824	25.547
4.3	In stand houden infrastructuur	70.165	5.127	65.038	28.662	24.118	60.494
4.4	Optimaliseren gebruik netwerk	35.776	1.687	34.089	5.170	352	29.271
4.5	OV waarborgen	59.647	0	59.647	61.614	52.484	50.517
	Totaal	**246.189**	**9.026**	**237.163**	**170.534**	**123.229**	**189.858**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
4	4.5.1	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer voor de reiziger.
4	4.4.1	Beheersregeling Amstel	Beheer van de Amstel (het beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek).

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

4.1 Bijdragen aan mobiliteit

Onze rol

We staan voor een transitie in de mobiliteit. Er dienen zich nieuwe vraagstukken aan op het gebied van mobiliteit, duurzaamheid en energie. Samen met partners (andere overheden, maatschappelijke organisaties en inwoners) werkt de provincie aan een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. In de Omgevingsvisie heeft de provincie het beleid voor de lange termijn vastgelegd. Dat doet de provincie door gezamenlijk te werken aan plannen en/of programma's. In de regio brengen we onze ambities in samenwerkingsprogramma's als SbaB, uitvoeringsprogramma's en gaan we strategische agenda met de regio's opstellen via de PVVB's.

Samenwerkingspartners

Mensen verplaatsen zich vaak over bestuurlijke grenzen heen. Daarnaast maken ze in een

ketenreis vaak gebruik van meer vervoersvormen (modaliteiten) en van meer aanbieders van vervoer. Daarom alleen al is samenwerking in het beleidsveld van de mobiliteit onontbeerlijk. De provincie werkt intensief samen met andere overheden, als de rijksoverheid, gemeenten (individueel, in MRA verband en in de drie regio's in het noorden van de provincie) en waterschappen. Maar ook met organisaties die belangen vertegenwoordigen in de wereld van de mobiliteit (zoals ANWB en Fietsersbond). Tot slot geldt de intensieve samenwerking natuurlijk ook voor de reizigers en inwoners. Op landelijke niveau werken we met het Rijk en mede-provincies samen in het IPO, het NOVB en nationale bestuurstafel (fiets, OV en Spoor, verkeersveiligheid, mobiliteit, etc.).

Prioriteiten

- Rijk-regio programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid MRA (SBaB), met daarin de projecten en verkenningen ROVT, Regionaal Mobiliteitsplan (klimaatakkord), netwerkstrategie, MASH/ZWASH, Bay area, etc.
- Regionale Mobiliteitsprogramma (RMP) Noord-Holland en Flevoland (klimaatakkoord).
- Regionale Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid
- update Koers Smart Mobility
- Actualiseren van de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi)

Omgevingsfactoren

De Omgevingswet op provinciaal en nationaal niveau is een belangrijk kader voor het mobiliteitsbeleid van de provincie. Het geeft een impuls aan de wijze waarop overheden, en dus ook de provincie, samen met inwoners en bedrijven mobiliteitsopgaven aanpakt en deze realiseert. De Nationale Omgevingsvisie en een actievere rijksoverheid op het gebied van ruimtelijk en woningbouwbeleid en de klimaatdoelstellingen hebben effecten op de mobiliteitsvraagstukken.

4.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Toelichting

Voor het programma SBaB neemt naar verwachting het BO MIRT in november 2020 een besluit over het OV-systeem aan de (zuid)westkant van Amsterdam. Hieronder vallen het doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Schiphol en Hoofddorp (MASH/ZWASH), de netwerkstrategie, Amsterdam Bay Area, de westkant van Amsterdam en het uitvoeringsprogramma SBaB 2021-2023. Het uitvoeringsprogramma omvat onder meer afspraken over minder verkeershinder en over slimme, duurzame en veilige mobiliteit. Een deel van deze afspraken komt voort uit het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) Noord-Holland en Flevoland. Het eerste RMP dat najaar 2020 wordt opgeleverd heeft als doel om als programmaplan te functioneren. Met het eerste RMP wordt de RMP-structuur, de governance inclusief doelen vastgesteld opdat vanaf 2021 het programma naar de doelen toe kan werken.

Samen met de regionale partners werkt de provincie aan het concretiseren van het Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld (ROVT), waarbij de governance via SBAB en Platform Mobiliteit verloopt. Hierbij kijken we naar het OV-netwerk als één geheel (alle treinen, metro's, trams en bussen). In de netwerkstrategie van SbaB vindt vervolgens afstemming plaats tussen modaliteiten.

In het BO MIRT 2020 is naar verwachting ook besloten over de verbetering van het spoor tussen Flevoland en Amsterdam (OV SAAL), wordt een besluit verwacht over de extra kosten van het Zuidasdok (conform het advies van de commissie Dekker) en de mogelijke integratie van de MIRT-verkenning 3e perron Station Zuid.

Onze partners verwachten in 2021 een bijdrage van de provincie voor het uitvoeren van deze onderzoeken, verkenningen en nadere activiteiten. Daarom is het van belang dat genomen besluiten bijdragen aan de doelstellingen uit het coalitieakkoord waaronder:

- uitvoering klimaatakkoord
- aandacht voor alle vervoersmodaliteiten (met een grotere rol voor OV en fiets)
- toekomstbestendig modaliteitssysteem om verstedelijking mogelijk te maken
- bereikbaar houden Gooi- en Vechtstreek
- nieuwe concepten (Mobility as a Service (MAAS), P+R- locaties, et cetera.)

In 2021:

- brengt de provincie in beeld hoe de Netwerkstrategie van in SBaB en de Verstedelijkingsstrategie van de MRA consequenties hebben voor de provinciale bezittingen en belangen, zoals het netwerk van provinciale wegen- en fietspaden en de OV-concessies.
- Geeft de provincie samen met de NS en de regio's vorm aan de Regionale Ontwikkelagenda voor het spoor. Hiermee brengen we de kansen en voorwaarden in beeld voor verbetering van het vervoer van, naar en op het spoor in relatie tot kansen voor verstedelijking. De OV- en ketenaanpak die we hiervoor hanteren, , wordt uitgewerkt in drie richtingen: netwerken, knopen en vervoer. Hierbij wordt de afstemming met de netwerkstrategie SbaB en het ROVT gezocht.
- Geeft de provincie uitvoering aan het plaatsen van laadinfrastructuur, via het samenwerkingsprogramma MRA-Eelektrisch. Doel hierbij is om in de periode 2020-2024 20.000 laadpunten te plaatsen in de provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht. In 2021 verwachten wij 5000 laadpalen te plaatsen.
- Brengt de provincie in aanloop naar de Tweede Kamer-verkiezingen en de daarop volgende formatie de mobiliteitsbelangen van Noord-Holland bij de beslissers onder de aandacht. Dit doen we in nationaal verband via IPO en in regionaal verband via de MRA.
- Stelt de provincie een financieringsstrategie op, om alle langjarige ambities op het gebied van mobiliteit (voor alle modaliteiten en thema's) te kunnen bekostigen. GS informeert PS over de verschillende mogelijkheden die hiervoor zijn.In 2021 wordt in het RMP verder gewerkt aan een overzicht van maatregelen om de doelstelling van meer dan 4,2 megaton CO2 reductie te halen voor mobiliteit en logistiek.

Tot en met 2023 bestaan de uitgaven voornamelijk uit gedragsbeïnvloeding en verkennende studies aan de hand van het coalitieakkoord voor € 0,8 miljoen. Vanaf 2024 vervalt een deel van de uitgaven op gedragsbeïnvloeding en zijn de verkennende studies afgerond. De verwerking van het coalitie akkoord veroorzaakt tot en met 2023 fluctuaties in de stortingen in de reserve.

Operationeel doel 4.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
PS worden aan het eind van het jaar geïnformeerd over het BO MIRT	Aantal	1	1	1	1	1	1

4.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren

Toelichting

In 2021 start de provincie met de (voorbereiding en de) uitvoering van de maatregelen van het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) Noord-Holland en Flevoland. dat najaar 2020 wordt vastgesteld. Hierin worden aanvullende maatregelen opgesteld die de CO_2-uitstoot van mobiliteit terug kunnen dringen, zodat ook de CO_2-emissieverhogende activiteiten gecompenseerd kunnen worden. We nemen het onderzoek naar het goederenvervoer over water hierin mee.

In 2021 stelt de provincie samen met de drie regio's Regionale Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid op. Hiermee geeft de provincie invulling aan de afspraken met het Rijk zoals benoemd in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Hierin staan maatregelen opgenomen gerelateerd aan infrastructuur, gedrag en handhaving. In het BO MIRT 2021 nemen partijen een besluit over welke verkeersveiligheidsprojecten in aanmerking komen voor de rijkssubsidie SPV2030.

De provincie gaat met de regio's in gesprek over de invulling van de gereserveerde budgetten vanuit het coalitieakkoord die voor regionale bereikbaarheid zijn gereserveerd. De nadruk ligt hierbij op de prioriteiten uit het coalitieakkoord. In 2021 start de provincie met de (voorbereiding van de) regionale investering in Zuid-Kennemerland, Gooi en Vechtstreek en Bereikbaarheid Den Helder. Samen met de regio's stellen we Strategische agenda's op om de opgaven per regio helder te krijgen en passende maatregelen vast te stellen, passend bij de doelstellingen van de omgevingsvisie.

In 2021 start de provincie met de uitvoering van projecten uit de programma's OV-knooppunten en Ketenaanpak.

Voor 2021 is € 3,5 miljoen beschikbaar voor fietssubsidies en actieve mobiliteit. Voor de regionale aanpak zet de provincie een subsidieregeling op voor gemeenten. Dit gebeurt, in nauwe samenhang met de subsidieregelingen voor verkeersveiligheid en recreatieve verbindingen. Ook start de provincie diverse studies voor de provinciale infrastructuur, worden diverse studies gestart in samenwerking met de regio's. Op diverse trajecten combineren we dit met onderhoudswerkzaamheden.

Tot en met 2022 zijn de uitgaven hoger dan in de daaropvolgende jaren. Dat komt door de uitkering van incidentele subsidies voor de Zuid-As Terminal (jaarlijks €28-€29 miljoen tot en met 2022), fietssubsidies (€ 9 miljoen) en OV SAAL (afkorting voor Openbaar Vervoer Schiphol Amsterdam Almere Lelystad; € 4,5 miljoen). Vanaf 2023 vervallen deze incidentele subsidies en resteren voornamelijk de subsidie uitgaven voor kleine infrastructuur en gedrag beïnvloeding. De verwerking van het coalitie akkoord veroorzaakt tot en met 2023 fluctuaties in de stortingen in de reserve.

Operationeel doel 4.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jaarlijkse subsidievaststelling betrokken regelingen	Aantal	4	4	4	4	4	4

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.1

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
4.1.1	Mobiliteitsbeleid opstellen	1.927	2.420	2.453	2.427	2.277	1.757
4.1.2	Mobiliteitsbeleid uitvoeren	21.845	79.142	63.469	50.574	14.506	12.412
	Totaal lasten	23.772	81.562	65.922	53.001	16.783	14.169
	Totaal baten	-5.238	-2.188	-2.212	-2.220	-2.081	-2.307
	Saldo van baten en lasten	18.535	79.374	63.710	50.781	14.702	11.862
	Stortingen						
4.1.1	Resv. Mobiliteitbeleid	4.363	655	205	205	205	205
4.1.2	Resv. Uitvoeren Mobiliteitsbeleid door derden	180.315	19.105	26.246	11.133	8.935	10.511
	Onttrekkingen						
4.1.1	Resv. Mobiliteitbeleid	-646	-1.262	-1.274	-1.075	-925	-405
4.1.2	Resv. Uitvoeren Mobiliteitsbeleid door derden	-115.392	-77.019	-64.857	-48.149	-11.925	-9.605
	Resultaat	**87.174**	**20.853**	**24.030**	**12.895**	**10.992**	**12.568**

4.2 Verbeteren en aanleggen infrastructuur

Onze rol

De provincie is eigenaar van wegen, vaarwegen en fietspaden. Vanuit die rol is de provincie verantwoordelijk voor een vlotte en veilige doorstroming van al het verkeer op deze eigen infrastructuur. Daarbij moet de provincie ook zorgdragen voor een veilige en gezonde leefomgeving rondom deze infrastructuur. We programmeren nieuwbouw- en vervangingsprojecten in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI), dat in 2020 is ontstaan uit de doorontwikkeling van het PMI en PMO.

Samenwerkingspartners

Naast locatie- of trajectstudies, pakt de provincie opgaven steeds vaker gebiedsgericht aan met onze partners. Belangrijke samenwerkingspartners zijn de mede-wegbeheerders, (gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat) en de Vervoerregio Amsterdam (VRA). Hierbij is ook de samenwerking met weggebruikers, belangenorganisaties en omwonenden van belang.

Prioriteiten

Belangrijke prioriteiten voor 2021 zijn:

- doorontwikkeling iMPI
- studie naar verbinding A8-A9
- studie naar onderdoorgang Broek in Waterland
- verduurzaming in de infraketen

Omgevingsfactoren

- Markt
  Uitdagingen op het gebied van onder andere klimaatadaptatie en duurzaamheid, nopen tot intensivering van samenwerking tussen opdrachtgever en opdrachtnemers. Ook de

sector moet investeren in verduurzaming, mogelijk met aanscherping of bijstelling van bestaande contracten tot gevolg.

- Omgeving
  Ondanks uitstel van de Omgevingswet, waar nieuwe eisen worden gesteld aan het omgevingsproces, is (burger)participatie een steeds belangrijker onderdeel van infrastructurele projecten: van studiefase tot en met realisatiefase. De provincie doet dat steeds meer door de omgeving en gebruiker in een vroegtijdig stadium bij de planvorming te betrekken. Voorbeelden daarvan zijn de onderdoorgang Broek in Waterland en de A8-A9.

4.2.1 Studies voor infrastructuur uitvoeren

Toelichting

De provincie verbetert de bestaande infrastructuur en ontwikkelt waar nodig nieuwe infrastructuur om de leefbaarheid, doorstroming en verkeersveiligheid te verbeteren. Verstedelijking, klimaatverandering, de versnippering van natuurgebieden en de stikstofproblematiek maakt onderzoek hiernaar wenselijk. We nemen daarbij zoveel als mogelijk alternatieven mee, , zoals netwerkmanagement, slimme infrastructuur en oplossingen voor de fiets. Onderzoeken naar infrastructuurprojecten vinden hun basis in de iNHi of volgen uit regionale verstedelijkingsstrategieën of gebiedsgerichte netwerkvisies en bereikbaarheidsprogramma's zoals SBAB. Deze onderzoeken worden als studieproject opgenomen in het iMPI. Verkeersveilig gebruik van onze wegen is en blijft hierbij een belangrijke randvoorwaarde. Naast verduurzaming van de mobiliteit, maakt verduurzaming van onze infrastructuur ook onderdeel uit van de infrastructuur opgaven in het iMPI.

De provincie doet in de studiefase van een project onderzoek naar de problematiek, en werkt mogelijke oplossingen uit. Naast locatie- of trajectstudies, worden opgaven steeds vaker gebiedsgericht aangepakt met onze partners. Het gaat in 2021 in het bijzonder om de verbinding A8-A9, de onderdoorgang Broek in Waterland en studies naar (H)OV en fietsinfrastructuur. Daarnaast kijkt de provincie naar de gevolgen van verstedelijkingsstrategieën op de ontwikkeling van onze infrastructuur. Voor een aantal specifieke studieprojecten is in de begroting apart budget opgenomen. Overige (netwerk)studies en onderzoeken ten behoeve van de provinciale infrastructuur worden gedekt uit het Studiekosten budget. Kleine verbeteringen aan onze infrastructuur, vooral op het gebied van verkeersveiligheid, kunnen direct worden gerealiseerd vanuit de post kleine wegwerkzaamheden.

We activeren de uitgaven voor de projecten in de realisatiefase en schrijven ze af conform de afschrijvingstermijnen per kapitaalgoed, zoals opgenomen in de financiële verordening. Voor de meeste kapitaalgoederen hanteren we een afschrijvingstermijn van 50 jaar. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten (afschrijving) ramen we in de begroting vanaf het jaar volgend op het jaar van in gebruik name met een duur van 50 jaar. Voor de lopende en reeds afgesloten projecten zijn deze kapitaallasten in de Begroting 2021 (en meerjarenraming) verwerkt.

Voor de dekking kapitaallasten van de, nog door PS vast te stellen, toekomstige te realiseren projecten (geprogrammeerd in de studie- en planfase) is vanaf 2022 een stelpost in de begroting opgenomen. Qua omvang is deze stelpost voldoende om de kapitaallasten te dekken van de projecten die in de aankomende jaren in uitvoering worden genomen. Om in de verdere toekomst het totaal aan ambities binnen de studieprojecten te kunnen realiseren, aan we aan in 2021 in de slag met het ontwikkelen van een voorstel. Daarvoor zal in het kader van de doorontwikkeling

van het iMPI zowel onderzoek plaatsvinden naar een strategie om de kosten van de provinciale infrastructuur (aanleg, beheer, onderhoud en vervanging) op de lange termijn te dekken, als mede naar het in kaart brengen en prioriteren van de opgaven in de provinciale infrastructuurnetwerken.

De hogere uitgaven aan studiekosten in 2021 en 2022 worden veroorzaakt door de verwerking van het coalitie akkoord in de begroting: onderdoorgang Broek in Waterland (€ 0,5 miljoen), bereikbaarheid Den Helder (€ 1 miljoen) en bereikbaarheid Gooi en Vechtstreek (2 miljoen). De verwerking van het coalitie akkoord veroorzaakt tot en met 2023 fluctuaties in de stortingen in de reserve.

Operationeel doel 4.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Voortgang studies en projecten (aantal faseafrondingen)	Aantal	0	10	10	10	10	10
Afronding projecten (aantal gerealiseerd)	Aantal	4	10	9	13	5	8

Investeringen

In onderstaande tabel is de meerjarenraming van de nieuwe investeringsprojecten opgenomen op basis van het jaar van oplevering van een project. De uitvoeringskosten van de studieprojecten zijn indicatieve bedragen. De kosten van de projecten in de planfase zijn nog niet zeker, omdat deze projecten nog in voorbereiding zijn, maar zullen waarschijnlijk tot uitgaven leiden in de aangegeven jaren. Voor de projecten in de realisatiefase zijn al kredieten beschikbaar en deze uitgaven zullen zeker worden gedaan.

Verwachte investeringen nieuwe infrastructuur (x € 1.000)

	2021	**2022**	**2023**	**2024**
Indicatie netto* investeringen studiefase	300	12.900	23.210	23.440
Geschatte netto investeringen planfase	7.950	13.350	13.200	4.660
Geraamde netto investeringen realisatiefase	43.890	79.880	46.390	10.130
Totaal netto investeringen nieuwe infrastructuur	**52.140**	**106.130**	**82.800**	**38.230**

* Dit zijn de investeringsbedragen die (via de kapitaallasten) ten laste van de provincie Noord-Holland komen en de bedragen in bovenstaande tabel zijn dus exclusief de bijdragen van derden.

4.2.2 OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen

Toelichting

De provincie Noord-Holland werkt continu aan het verbeteren van de infrastructuur op het gebied van openbaarvervoer-voorzieningen (OV), (vaar)wegen, fietspaden en kunstwerken. Doelstellingen hierbij zijn het optimaliseren van de doorstroming, veiligheid en leefbaarheid.

Enkele voorbeelden van deze activiteiten zijn:

- *Hoogwaardige Openbaar Vervoer verbinding (HOV) in 't Gooi*
  Om filevrij te kunnen reizen leggen verschillende overheden gezamenlijk tussen Huizen en Hilversum een HOV-busverbinding aan. . HOV in 't Gooi is een gezamenlijk project van de gemeenten Huizen, Blaricum, Laren, Eemnes, Hilversum en de provincie Noord-Holland. Ook ProRail, het Goois Natuurreservaat en Rijkswaterstaat zijn nauw betrokken bij dit HOV-project. Begin 2019 is het contract voor de bouw van een busbaan, een spoorwegonderdoorgang, een fly-over en een natuurbrug voor het deeltracé Laren-Hilversum gegund. In het najaar van 2022 wordt dit deelproject opgeleverd. De aanbestedingsprocedures voor de deeltracés in Huizen, Blaricum en Eemnes starten naar verwachting eind 2020/begin 2021.
- *Koopvaardersschutsluis*
  De Koopvaardersschutsluis in Den Helder is niet alleen dringend aan onderhoud toe, ook de kolk van de sluis wordt verlengd tot 115 meter. De uitvoering vindt naar verwachting in 2023 plaats. Om de doorgang van het scheepvaartverkeer in het Noordhollandsch Kanaal tijdens de renovatie te garanderen, komt er een omvaarroute via de Boerenverdrietsluis en de Zeedoksluis.
- *N241 A.C.de Graafweg*
  Ter verbetering van de verkeersveiligheid en het garanderen van de doorstroming pakt de provincie de A.C. de Graafweg (N241) aan. Medio 2021: start werkzaamheden, 2023: oplevering.
- *HOV Aalsmeer-knooppunt Schiphol Zuid*
  De provincie is gestart met de aanleg van de hoogwaardige openbaarvervoerverbinding tussen Aalsmeer en Schiphol-Zuid (HOVASZ). Naast de busbaan wordt de N196 in de Haarlemmermeer, de Burgemeester Kasteleinweg in Aalsmeer en de Koningin Maximalaan in Uithoorn, inclusief de fietspaden, opnieuw ingericht. De aanleg van HOVASZ is eind 2021 afgerond.
- De Haukesschutsluis
  Aan de rand van de Wieringermeerpolder ligt de Haukkesschutssluis die in eigendom en beheer is bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Deze sluis moet worden vervangen wegens einde levensduur. Op grond van de Waterwet ligt de zorg voor vaarwegen bij provincies. Omdat de sluis er is voor de vaarwegbelangen zal de provincie moeten bijdragen aan de vervanging van de sluis. Over de hoogte hiervan wordt nog gesproken met HHNK, waarna de middelen hiervoor gereserveerd moeten worden in het iMPI.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI)

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.2

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
4.2.1	Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	7.670	12.030	14.388	15.941	17.243	15.645
4.2.2	OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen	1.054	292	292	291	291	291
	Totaal lasten	8.724	12.322	14.680	16.232	17.534	15.936
	Totaal baten	-19.223	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	-10.499	12.322	14.680	16.232	17.534	15.936
	Stortingen						
4.2.1	Resv. Kaplst. OV	10.796	0	0	0	0	0
4.2.1	Resv. Kaplst. Wegen	13.346	0	0	0	0	0
4.2.1	Resv. Ontwikkelen provinciale Infrastructuur	278.667	33.804	19.824	20.834	19.874	19.374
	Onttrekkingen						
4.2.1	Resv. Kaplst. OV	-95	-95	-95	-95	-534	-867
4.2.1	Resv. Kaplst. Wegen	-543	-2.575	-2.661	-2.754	-2.912	-2.912
4.2.1	Resv. Ontwikkelen provinciale Infrastructuur	-32.610	-104.152	-6.201	-4.383	-3.335	-1.250
	Resultaat	**259.063**	**-60.697**	**25.547**	**29.834**	**30.627**	**30.281**

4.3 In stand houden infrastructuur

Onze rol

De provincie is eigenaar en wegbeheerder van 645 km wegen, 50 km busbanen en 246 km vaarwegen. Langs een groot deel van deze N-wegen liggen fietspaden (384 km) die eigendom van de provincie zijn. Op deze infrastructuur beheert de provincie 590 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecoducten. Om te zorgen voor een goede doorstroming en veilige (vaar)wegen, beheert de provincie ook een verkeerscentrale, dynamische verkeersmanagementsystemen (DVM), een tunnelcentrale, brugbediencentrale en diverse steunpunten.

Samenwerkingspartners

Voor de instandhouding van de infrastructuur is de provincie Noord-Holland 10-jarige gebiedscontracten aangegaan met verschillende gebiedsaannemers. In totaal zijn er zes gebiedscontracten, waarmee de provincie het beheer en onderhoud van de provincie vormgeeft. Daarnaast stemt de provincie de werkzaamheden op het gebied van beheer en onderhoud af met Rijkswaterstaat, Hoogheemraadschappen, Metropoolregio Amsterdam (MRA) en gemeenten.

Prioriteiten:

- verduurzaming infrastructuur
- uitvoeren programma Machinerichtlijn
- aanpak chroom-6 bruggen
- verbetering biodiversiteit.

4.3.1 Opstellen beheerbeleid en programmeren

Toelichting

De provincie Noord-Holland is eigenaar en beheerder van een infrastructuurnetwerk (kapitaalgoederen) van wegen, vaarwegen, fietspaden en busbanen. De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor deze kapitaalgoederen. Dit staat beschreven in de nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2020-2023 (NIKG). Zo staat erin beschreven wat de opbouw van onze kapitaalgoederen is, hoe deze worden onderhouden en wat de kosten hiervan zijn.
De NIKG stelt ook beleidskaders en financiële kaders vast voor het beheer en onderhoud. En laat zo de lange termijn ontwikkeling van de financiën van deze kapitaalgoederen van de provincie zien. Voor mogelijke beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen is een kosteninschatting gegeven. Voor 2021 geldt dat binnen de huidige middelen geen mogelijkheden zijn om extra uitgaven te doen voor nieuwe beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen zoals omschreven in NIKG. Deze middelen zullen (jaarlijks) bij de Kaderbrief ter besluitvorming worden voorgelegd.
Op basis van de gestelde beleidskaders en kwaliteitseisen uit de NIKG wordt het onderhoudprogramma opgesteld (iMPI).

Naast het reguliere beheer en onderhoud worden de volgende projecten binnen de benoemde prioriteiten opgeleverd:

Verduurzaming
Om energie te kunnen besparen (20-30% van het totale energieverbruik) plaatst de provincie ledverlichting bij de wegverlichting. In 2020 wordt voor een bedrag van € 6,5 miljoen aan ledverlichting uitgerold. Om de opdracht met de huidige middelen op te pakken worden de gebieden Kop van Noord-Holland, Gooi & Vechtstreek en Noord-Holland Zuid in 2020 grotendeels van LED voorzien (€ 4,75 miljoen). Van de overige middelen (€ 1,75 miljoen) worden de SOX lampen vervangen door led. Budget voor de resterende gebieden is momenteel niet beschikbaar.

Machinerichtlijn (MRL)
De provincie Noord-Holland is wettelijk verplicht om haar beweegbare kunstwerken te laten voldoen aan de Machinerichtlijn (MRL). De MRL is wetgeving voor veilig gebruik en beheersing van risico's voor gebruikers, bedienend en onderhoudspersoneel van machines. Voor het uitvoeringsprogramma MRL voor beweegbare kunstwerken is € 29,1 miljoen beschikbaar. De provincie voert het programma uit in lijn met de aansluiting van de beweegbare kunstwerken op de bediencentrale.

Aanpak chroom-6
In 2018 is chroom-6 vastgesteld in oude verflagen van ongeveer de helft van de beweegbare kunstwerken. De provincie schat de meerkosten voor onderhoud op dit moment in op totaal € 4,6 miljoen (op basis van 23 objecten waar nu een verhoogd gehalte chroom-6 is vastgesteld). Voor het jaar 2021 heeft de provincie € 0,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de dekking van de verwachte meerkosten voor de geplande onderhoudsmaatregelen.

Verbeteren biodiversiteit
Het 'Beheerplan verbetering biodiversiteit groenzones Provinciale Infrastructuur, deel 1 Beheerprincipes' beschrijft de integrale visie op het versterken van de biodiversiteit.
Er zijn diverse maatregelen beschikbaar om de biodiversiteit in bermen te verhogen. Sinusmaaien wordt als belangrijke maatregel benoemd als titel van de begrotingspost. De invulling van verhoging van biodiversiteit behelst ook de aanleg van houtrillen, transitie van beplanting et cetera. Op basis van het beheerplan Biodiversiteit komt de gebiedsaannemer met voorstellen voor maatregelen. Na toetsing op prioriteit en kosten realiseert worden die de komende jaren uitgevoerd.

Operationeel doel 4.3.1 Opstellen beheerbeleid en programmeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Percentage wegen(incl. kunstwerken) voldoet aan beeld kwaliteitseisen	Percentage	97%	95%	95%	95%	95%	95%
Wegbelevings onderzoek (% zeer tevreden weggebruikers)	Percentage	72%	80%	80%	80%	80%	80%
Elektriciteitsverbruik voor exploitatie van infrastructuur (kWh)	Percentage	100%	90%	80%	70%	45%	45%

4.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

Toelichting

Vanuit haar zelfstandige rol als wegbeheerder is de provincie verantwoordelijk voor het in stand houden van de provinciale infrastructuur. Daarvoor worden diverse activiteiten uitgevoerd, zoals vast en variabel onderhoud, diverse renovatieprojecten en vervangingen. Het vaste en variabele onderhoud is ondergebracht in zes gebiedscontracten. Renovaties en vervangingen zijn ondergebracht in projecten, soms in combinatie met aanleg van nieuwe infrastructuur.

Enkele voorbeelden van deze activiteiten:

- *Gebiedscontracten*
  Het beheren en onderhouden van het provinciaal areaal wordt uitgevoerd door aannemerscombinaties, in de gebieden: Kop van Noord-Holland, Alkmaar & West-Friesland, Zuid-Kennemerland/IJmond, Zaanstreek-Waterland, Noord-Holland-Zuid, Gooi en Vechtstreek.
  De aannemerscombinaties zijn verantwoordelijk voor het dagelijks en variabel onderhoud, de programmering en planning hiervan, bouwcommunicatie en de klachtenafhandeling.
- *Cruquiusbrug*
  De provincie vernieuwt de Cruquiusbrug (N201). In 2022-2023 vervangt zij de oostelijke brug richting Heemstede. Ook vindt er in deze periode groot onderhoud plaats aan de westelijke brug richting Hoofddorp. De nieuwe brug wordt circulair, energieneutraal en zo onderhoudsarm mogelijk gebouwd. Gunning: voorjaar 2021, oplevering in 2023.
- *N243 Herinrichting en onderhoud*
  De N243 is de provinciale weg door Schermer, Beemster en Koggenland. Het is een smalle weg met veel verkeer, een aantal drukke kruisingen en veel directe wegaansluitingen van woningen en bedrijven. De provincie maakt de N243 veiliger en voert groot onderhoud uit. De werkzaamheden starten in 2020 en duren tot eind 2021.
- *N235 en N247 Bereikbaarheid Waterland*
  Fietsers, automobilisten en reizigers in het openbaar vervoer hebben behoefte aan een bereikbaar Waterland (N235 en N247 Bereikbaarheid Waterland). De provincie Noord-Holland en de Vervoerregio Amsterdam werken samen met de gemeenten Waterland, Purmerend, Edam-Volendam en Amsterdam aan de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in de regio Waterland. In 2020 is gestart met de werkzaamheden die tot 2023 zullen duren.
- *Renovatie Koopvaardersschutsluis*

Zie ook operationeel doel 4.2.2

- *Bruggen Krommenie*
  De bruggen Krommenie liggen over de Nauernasche Vaart, in de N203 in de gemeente Zaanstad en zijn belangrijk voor zowel vaar- als wegverkeer. De bruggen zijn aan het eind van hun levensduur. In 2018 is levensduurverlengend onderhoud aan de bruggen verricht. De provincie Noord-Holland onderzoekt hoe en wanneer de vervanging/renovatie van de bruggen Krommenie gaat plaatsvinden.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI).

Operationeel doel 4.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Projecten afgerond volgens kwaliteitseisen scope	Percentage	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Nauwkeurigheid raming kasritme	Percentage	80%	80%	80%	80%	80%	80%

Investeringen

Verwachte vervangingsinvesteringen wegen en kunstwerken (x € 1.000)

	2021	**2022**	**2023**	**2024**
Verwachte vervangingsinvesteringen wegen	16.500	19.100	25.000	11.200
Verwachte vervangingsinvesteringen kunstwerken	8.600	7.100	200	0
Totaal	**25.100**	**26.200**	**25.200**	**11.200**

4.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Toelichting

De provincie voert noodzakelijke oeververvangingsprojecten uit op basis van inspectieonderzoeken en waarnemingen door (vaar)weginspecteurs. Het dagelijks beheer aan de vaarwegen wordt doorlopend binnen de verschillende gebiedscontracten uitgevoerd. Dit geldt ook voor de behandeling van schades. In 2020 worden diverse omvangrijke oeververvangingsprojecten opgeleverd. In 2021 zijn meerdere oevertrajecten in voorbereiding die in 2022 en volgende jaren worden opgeleverd.
De provincie gaat de oeververvangingsprojecten voor de komende 6 à 8 jaar aanbesteden aan één partij. Deze aanbesteding is in 2019 voorbereid en wordt naar verwachting in 2020 afgerond. Bij deze aanbesteding is duurzaamheid het belangrijkste criterium. Denk daarbij aan het structureel verminderen van 80% van de milieukosten, (door bijvoorbeeld CO_2-reductie, minder materiaal- en energiegebruik en toepassing van zoveel mogelijke herbruikbare materialen) en voorzieningen ten behoeve van de biodiversiteit en de waterkwaliteit (zoals natuurvriendelijke oevers). Het streven is daar waar kansen zijn voor natuurvriendelijke oevers, deze structureel als het nieuwe duurzame normaal toe te passen.

Operationeel doel 4.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Realisatie (natuurvriendelijke) oevers (in km)	Aantal	0	31,08	0	14,38	4,6	4,9
Ongeplande stremmingen door risicogestuurd beheer oevers	Aantal	0	0	0	0	0	0

Investeringen

Verwachte vervangingsinvesteringen vaarwegen (x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024
Verwachte vervangingsinvesteringen vaarwegen	18.300	24.100	7.400	14.600

4.3.4 Beheeractiviteiten centrales uitvoeren

Toelichting

De provincie beschikt over één verkeerscentrale in Hoofddorp. Vanuit deze verkeerscentrale worden zowel de tunnel (Waterwolf- en Abdijtunnel) als het Amstelaquaduct bediend, de zogenaamde 'tunnel desk'. Daarnaast wordt op een andere (verkeersmanagement) desk in de verkeerscentrale, dagelijks alle informatie verzameld over de situatie op de weg. Met behulp van deze informatie worden bij onvoorziene omstandigheden op de weg verkeerslichten op afstand aangepast, worden Dynamische Route Informatiepanelen aangestuurd en kunnen regelscenario's worden ingezet. Dit om de beschikbare infrastructuur zo optimaal mogelijk te benutten.

Naast de verkeerscentrale in Hoofddorp beschikt de provincie over een bediencentrale voor het op afstand bedienen van bruggen en sluizen. Deze centrale is gelegen in Heerhugowaard en maakt onderdeel uit van het energieneutrale steunpunt De Lange Balk. Ook bij deze centrale geldt dat het dagelijks beheren en onderhouden van de benodigde apparatuur om de bruggen en sluizen te kunnen bedienen, door de provincie wordt uitgevoerd.

De verkeerscentrale (Hoofddorp) en een bediencentrale voor bruggen en sluizen maken bouwkundig geen onderdeel uit van de NIKG. In 2020 wordt onderzoek gedaan naar de behoefte van vervanging. Indien noodzakelijk zal in de Kadernota 2022 een verzoek voor extra budget opgenomen worden.

Voor het operationeel houden van de centrale wordt onderzocht in hoeverre het huidige budget voldoende is ook in relatie tot de i-diensten (Vmaas).

Operationeel doel 4.3.4 Beheeractiviteiten centrales uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beschikbaarheid aansturing VRI's	Percentage	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%
Halen van aanrijtijden en functieherstelttijden VRI's	Percentage	90%	90%	90%	90%	90%	90%

Beschikbaarheid Waterwolftunnel	Percentage	98,5%	97,5%	97,5%	97,5%	97,5%	97,5%

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.3

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
4.3.1	Opstellen beheerbeleid en programmeren	249	1.111	1.211	1.751	2.253	2.765
4.3.2	OV, wegen en kunstwerken in stand houden	49.495	93.703	58.477	58.219	52.925	48.944
4.3.3	Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren	10.111	31.186	10.469	10.838	11.197	11.660
4.3.4	Beheeractiviteiten centrales uitvoeren	0	8	8	8	8	8
	Totaal lasten	59.855	126.008	70.165	70.816	66.383	63.377
	Totaal baten	-2.827	-35.563	-5.127	-6.202	-3.429	-3.429
	Saldo van baten en lasten	57.028	90.445	65.038	64.614	62.954	59.948
	Stortingen						
4.3.3	Resv. Groot onderhoud Vaarwegen	643	9.299	6.000	6.000	6.000	6.000
4.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	20.346	17.657	15.018	16.357	17.667	12.672
4.3.2	Resv. Investeringen kunstwerken	13.526	10.190	1.800	1.000	1.200	0
4.3.2	Resv. Kapls. kunstwerken	6.148	8.574	1.300	800	600	0
4.3.3	Resv. Kapls. Vaarweg	-40	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
4.3.3	Resv. Groot onderhoud Vaarwegen	-6.356	-11.745	-4.579	-7.809	-6.318	-6.198
4.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	-30.075	-29.142	-22.500	-20.922	-17.825	-12.736
4.3.2	Resv. Investeringen kunstwerken	-6.148	-8.574	-1.300	-800	-600	0
4.3.2	Resv. Kapls. kunstwerken	-120	-103	-283	-315	-780	-817
4.3.3	Resv. Kapls. Vaarweg	0	0	0	-9	-9	-9
	Resultaat	**54.952**	**86.601**	**60.494**	**58.916**	**62.889**	**58.860**

4.4 Optimaliseren gebruik netwerk

Onze rol

Met verkeersmanagementmaatregelen benut de provincie de beschikbare verkeersnetwerken zo optimaal mogelijk zodat aan de actuele vraag naar mobiliteit kan worden voldaan. De provincie Noord-Holland heeft een direct belang bij het stimuleren en ontwikkelen van innovaties. Door optimalisatie van producten en processen verbetert de provincie haar bedrijfswaarden. Daarnaast kunnen innovaties worden aangejaagd die de markt niet alleen kan realiseren. Verder wil de provincie haar infrastructuur inzetten om duurzame energie op te wekken en energiegebruik te reduceren om op deze manier bij te dragen aan de energietransitie.

Samenwerkingspartners

De provincie werkt nauw samen met organisaties als het Ministerie van Infrastructuur en Milieu,

Rijkswaterstaat, gemeenten, waterschappen, openbaarvervoerbedrijven, de Vervoerregio Amsterdam, kennisinstituten, ingenieursbureaus, aannemers, automobielfabrikanten en diverse andere marktpartijen.

4.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Toelichting

Het netwerkmanagement en verkeerskundig beheer bestaat uit een samenspel van een aantal dagelijks uit te voeren activiteiten. Waaronder:

Verkeersmanagement op de vaarweg
Met de 'Blauwe Golf' wordt het optimum gezocht tussen doorvaart voor de scheepvaart en de hinder door brugopeningen voor het wegverkeer. Brugbedienaren van de provincie en andere overheden hebben beter zicht op de scheepvaart en kunnen beter plannen met de beschikbare informatie.

Bediening van bruggen, sluizen en tunnels
De aansturing van de brug- en sluisbedienaars is per 1 november 2020 weer geheel in handen van de provincie gekomen. Daarnaast zijn de bedienaars die zijn opgeleid om bruggen en sluizen op afstand te bedienen, in dienst gekomen van de provincie. De overige bedienaars worden door een externe partij geleverd.
De provincie Noord-Holland wil het vervoer over water stimuleren. Dit leidt tot een betere doorstroming van zowel de scheepvaart als het verkeer op de weg. Daarom is de provincie gestart met de centrale bediening van bruggen en sluizen. Vanaf 2018 zijn de eerste bruggen en sluizen in Noord-Holland vanuit één centrale plek bediend. Op de centrale worden tot medio 2021 in ieder geval 12 bruggen in Noord-Holland aangesloten.

Verkeersmanagement op de weg
Op verschillende manieren optimaliseert de provincie Noord-Holland het gebruik van het beschikbare netwerk. De verkeerscentrale Hoofddorp observeert het verkeer met camera's en door lussen in de weg. De verkeerscentrale past, waar nodig groentijden aan en gebruikt vooraf vastgestelde regelscenario's.

Het afstemmen van werkzaamheden en evenementen
Indien voor werkzaamheden of/evenementen verkeersmaatregelen op de provinciale (vaar)weg noodzakelijk zijn, is hiervoor toestemming van het Verkeerscoördinatiepunt (VCP) vereist. Verkeersmaatregelen die een aanzienlijke invloed hebben op de doorstroming stemt de provincie vooraf af binnen het samenwerkingsverband van alle (vaar)wegbeheerders in Noord-Holland. Daarnaast geeft de provincie vergunningen en ontheffingen af voor werkzaamheden aan de (vaar)weg en exceptionele (vaar)transporten. In 2020 is de provincie gestart met het treffen van de nodige maatregelen ter voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet in 2021.

Incidentmanagement
De weg inspecteurs van de provincie staan dagelijks klaar voor een vlotte en veilige doorstroming op de provinciale wegen. Incidentmanagement speelt hierbij een belangrijke rol. Dit behelst het geheel aan maatregelen die er voor moeten zorgen de weg zo snel mogelijk vrij te maken voor het verkeer nadat een pech- of ongeval heeft plaatsgevonden. Daarbij rekening houdend met de verkeersveiligheid, de behartiging van belangen van mogelijke slachtoffers en de beheersing van de ontstane schade.

Gladheidsbestrijding
Veiligheid op de weg in de wintermaanden is van groot belang. Zodra er gladheid te verwachten wordt, staan de gladheidsbestrijders paraat om de weg op te gaan, ook midden in de nacht. Vanuit de diverse steunpunten vindt de (coördinatie van de) gladheidsbestrijding plaats. In 2018 is gestart met de pilot Grass2grit waarbij de gladheid wordt bestreden met dooimiddel gemaakt van sap uit bermgras. Dit project wordt meegefinancierd door middel van een Europese Life-subsidie. Inmiddels is een fabriek in maart geopend en en voert Grass2Grit testen uit op de N504 ten noorden van Alkmaar.

Optimaliseren verkeerslichten
In het Beleidskader Verkeersmanagement is vlot en veilig door Noord-Holland verder geoperationaliseerd. De provincie geeft hierin aan om 6% betere doorstroming en 10% betere betrouwbaarheid te bereiken. Hiervoor wordt de verkeerskundige werking van ieder provinciaal verkeerslicht elke drie jaar doorgelicht en bijgesteld. Een dashboard maakt de effectiviteit van verkeerslichten inzichtelijk.

Mede vanwege de corona-crisis is in 2020 de nadruk gelegd op het langer en vaker groen geven aan voetgangers en fietsers om de mogelijkheid te bieden om anderhalve meter afstand te houden. De provincie heeft daarbij ook actief hulp aangeboden aan inliggende gemeenten bij het instellen van hun verkeerslichten bij bijvoorbeeld (basis)scholen. Mogelijk moeten deze specifieke regelingen voor corona in 2021 gecontinueerd worden.

Het in 2020 ontwikkelde prioriteitskader voor de regeling van verkeerslichten geeft de mogelijkheid om per kruispunt aan te geven wat de belangrijkste modaliteit is en welke richtingen voorrang moeten krijgen. Hierbij is ook nadrukkelijk het vrachtverkeer betrokken. Om de uitstoot door vrachtwagens te beperken kijkt de provincie in 2021 of ze op een aantal plaatsen gericht voorrang kan geven aan vrachtwagens.

Vaartuigen
De provincie beschikt over vier vaartuigen. Deze vaartuigen worden gebruikt voor voor diverse toezichthoudende handelingen op de vaarweg zoals schouw, inspecties van vaarwegen en kunstwerken op of aan het water. De kosten voor het vast onderhoud (brandstof, onderhoud, inspecties) van de vaartuigen maken deel uit van de begroting. Verduurzamen en vervangingsopgave zijn niet begroot. Deze kosten worden in 2021 in beeld gebracht. Indien noodzakelijk zal in de Kadernota 2022 een verzoek voor extra budget opgenomen worden.

Operationeel doel 4.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Verbeteren doorstroming d.m.v. optimaliseren VRI's	Percentage	1%	6%	6%	6%	6%	6%
Gemiddelde aanrijtijd weginspecteurs op incidenten (in minuten)	Aantal	-	30	30	30	30	30

Investeringen

Verwachte vervangingsinvesteringen steunpunten (vaar)wegen en dynamisch verkeersmanagement wegen (x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024
Verwachte vervangingsinvesteringen steunpunten (vaar)wegen	2.700	1.500	1.300	0
Verwachte vervangingsinvesteringen dynamisch verkeersmanagement wegen	800	800	800	400
Totaal	**3.500**	**2.300**	**2.100**	**400**

4.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit doorvoeren

Toelichting

De provincie heeft als streven om haar activiteiten continu te verbeteren. Hiertoe worden onder meer innovatieprojecten uitgevoerd ten aanzien van duurzaamheid en Smart Mobility.

Duurzame innovaties

De provincie zet in op innovaties die veel impact hebben op grondstoffen- en CO_2-reductie.

- Industrieel, Flexibel en Demontabel (IFD), zoals bij de Cruquiusbrug
  De provincie draagt bij aan het ontwikkelen van verschillende IFD-specificaties.
- Circulair bouwen
  De provincie werkt aan een uniforme uitvraag voor circulair bouwen.
- Levensduurverlengende innovaties
  Samen met de TU Delft ontwikkelt de provincie levensduur verlengende innovaties zoals bijvoorbeeld epoxy asfalt op de N240 dat een vier tot vijf keer langere levensduur heeft.
- Energieopwekking en -besparing
  De provincie kan haar infrastructuur inzetten voor innovaties ten behoeve van duurzame energieopwekking
    - een fietspad, of een deel hiervan, uitgerust met een zonnewegdek.
    - Een energieneutrale beweegbare brug (Cruquius).

Smart Mobility

Met Smart Mobility kijken we naar de veranderingen in de samenleving op het gebied van mobiliteit en kijken we welke innovaties nodig zijn om de doorstroming, veiligheid en leefbaarheid te verbeteren. Onder andere door het intelligenter maken van verkeerslichten, zodat de informatie aan de weggebruiker verbetert (onder andere adviessnelheid om groen te halen), prioriteit voor doelgroepen mogelijk wordt en de doorstroming op het netwerk verder geoptimaliseerd kan worden. In het Uitvoeringsprogramma Smart Mobility onderzoeken we welke innovaties geschikt zijn voor toepassing binnen de provincie Noord-Holland. Het Uitvoeringsprogramma is, mede vanwege de Corona maatregelen waardoor het real live testen lastiger was, verlengd tot en met 2021. Eind 2020 zal er aan de hand van een herijking van de Koers Smart Mobility 2030 zicht worden geboden op de verdere uitrol van Smart Mobility voor 2021 en verder.

- De iVRI (intelligente verkeersregelinstalatie)
  In het kader van het Uitvoeringsprogramma Smart Mobility worden 52 VRI's van de provincie aangepast. Om alle 265 VRI's in de provincie uit te rusten als iVRI, is een versnelde uitrol nodig van ongeveer 25 VRI's per jaar. Samen met de reguliere vervanging (circa vijftien per jaar) zijn dan in circa vijf jaar alle VRI's op provinciale wegen vervangen

door iVRI's. Hiermee profiteert de provincie optimaal van de diensten die in dit kader door de markt zijn ontwikkeld. De weggebruiker ervaart een betere doorstroming, bepaalde doelgroepen (vracht, OV, fiets) krijgen gericht voorrang waardoor wachttijden verminderen en het netwerk wordt verder geoptimaliseerd.

- Fietsen en OV
  Om het fietsen te stimuleren, kijken we of de reisinformatie voor fietsers kan verbeteren, bijvoorbeeld informatie over stallingsmogelijkheden en doorfietsroutes. De doorstroming in het openbaar vervoer wordt verbeterd door continue verbetering van verkeerslichten en prioriteitstelling voor het OV (o.a. met iVRI's). De gevolgen van Corona voor deze modaliteiten worden bekeken.
- Deelsystemen
  De provincie kijkt naar de mogelijke impact van deelsystemen (fiets, auto) op de stedelijke en rurale netwerken en de provinciale rol die nodig is om ervoor te zorgen dat er door de hele provincie een goed functionerend mobiliteitssysteem blijft bestaan. De 'first en last mile' zijn hierbij belangrijk. Op sommige locaties kan een zelfrijdende shuttlebus een rol van betekenis krijgen. Een test hiermee is in voorbereiding.
- Connected en zelfrijdende auto's
  Daarnaast brengen we samen met verschillende autofabrikanten, (o.a. Nissan, Fiat en BMW) de impact van connected en zelfrijdende auto's in beeld zodat we hier vanuit onze rol als wegbeheerder en beleidsmaker op kunnen inspelen.
- Europees project Socrates
  Ook richt Smart Mobility zich op de digitalisering in verkeer en vervoer en het gedrag van de weggebruikers en reizigers als gevolg daarvan. Zo werken we in het Europese project Socrates met verschillende private partijen aan de informatie uitwisseling tussen verkeerscentrales en de service providers en automobiel industrie. Doel is de informatie voor weggebruikers te verbeteren door informatie te combineren en uit te proberen in welk mate mensen bereid zijn een alternatief reisadvies te gebruiken, bijvoorbeeld om uitstoot op bepaalde corridors te vermijden.
- Coöperative adaptive cruise control
  Samen met TNO en de TU Delft onderzoekt de provincie de impact van coöperative adaptive cruise control (CACC) op doorstroming en veiligheid.
- Communicatietechnieken voertuigen en VRI's
  Op Europees niveau is er discussie over de toepassing van twee verschillende communicatietechnieken tussen voertuigen en VRI's. De provincie past beide technieken toe en doet onderzoek naar specifieke toepassingen en de effecten daarvan. Dat doen we onder andere in het Europese project Concorda waar we onze proeftuin Smart Mobility rondom Schiphol gebruiken om samen met Fiat en NXP de Europese standaarden voor coöperatief rijden te testen.
- Interactie gebruiker Smart Mobility-toepassingen
  De provincie zoekt interactie tussen de gebruiker en toepassingen van Smart Mobility, data-uitwisseling met logistieke partijen en fietsverkeer voor Smart Mobility-toepassingen worden onderzocht.
- Verbeteren effectiviteit regionaal verkeersnetwerk
  Samen met de gemeente Amsterdam en Rijkswaterstaat werken wij aan het automatiseren van verkeersmanagement maatregelen vanuit de centrales om het verkeer te verbeteren. Daarbij wordt ook gekeken naar de doorstroming van fietsers en het openbaar vervoer. Om de effectiviteit van het huidige verkeersmanagement in het regionale verkeersnetwerk verder te verbeteren, sluit de provincie verkeerslichten van gemeenten aan op de eigen verkeerscentrale. Daarnaast bekijkt de provincie de mogelijkheid om de operatie van

verkeersmanagement uit te besteden als een zogenaamde iDienst zodat deze efficiënter verloopt (zie ook OD Verkeersmanagement). Door de verkeerssituatie te voorspellen kan het huidige verkeersmanagement effectiever worden. Daarom werken wij samen met data-scientisten aan het voorspellen van de verkeerssituatie door het toepassen van machine-learning op de verkeersdata.

- Coast to Coast (C2C) De provincie Noord-Holland participeert vanaf 2013 in het Coast to Coast-programma. Het programma is gericht op samenwerking en kennisuitwisseling met California op het gebied van slimme en duurzame (e-)mobiliteit en klimaatverandering. Het programma is verlengd tot en met 2021 maar structurele financiering is nodig om het programma verder gestalte te geven. Naast het realiseren van een stevig netwerk tussen overheden, onderzoekscentra en bedrijfsleven heeft het programma concrete resultaten opgeleverd. Deze resultaten dragen bij aan verduurzaming van de economie. Ook levert het programma kansrijke initiatieven op gebied van verduurzaming van mobiliteit en daarmee een bijdrage aan aanpak van klimaatverandering. Zo wordt hier met online seminars aandacht vor gevraagd en worden concrete investeringsprojecten opgezet, zowel in California als hier. De ontwikkelingen zullen de komende jaren in toenemende mate gaan versnellen. Een van de concrete samenwerkingsinitiatieven die voortkomen uit het C2C programma is de samenwerking tussen Nissan en de provincie Noord-Holland waarbij onderzocht worden hoe geautomatiseerde systemen kunnen communiceren met onze wegkantsystemen en de infrastructuur.

Operationeel doel 4.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Investeren in innovatieve projecten (aantal pilots)	Aantal	0	10	10	10	10	10
Investeren in innovatieve projecten (t.o.v. totaal PMI / PMO)	Percentage	7	7	7	7	7	7

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.4

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
4.4.1	Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	27.851	28.661	28.753	29.529	29.276	28.881
4.4.2	Innovatieprojecten mobiliteit doorvoeren	6.526	18.723	7.023	2.844	1.990	1.928
	Totaal lasten	34.378	47.384	35.776	32.373	31.266	30.809
	Totaal baten	-1.910	-1.866	-1.687	-1.655	-1.704	-1.657
	Saldo van baten en lasten	32.468	45.518	34.089	30.718	29.562	29.152
	Stortingen						
4.4.2	Resv. Innovatieprojecten mobiliteit	25.200	1.245	352	442	47	0
	Onttrekkingen						
4.4.2	Resv. Innovatieprojecten mobiliteit	-6.392	-16.777	-5.170	-916	-62	0
	Resultaat	**51.276**	**29.986**	**29.271**	**30.244**	**29.547**	**29.152**

4.5 OV waarborgen

Onze rol
De provincie is opdrachtgever voor het openbaar vervoer in de regio's Noord-Holland Noord, Haarlem-IJmond en Gooi- en Vechtstreek als concessieverlener van het openbaar vervoer.
Goed openbaar vervoer is een essentiële voorwaarde om de provincie de komende decennia bereikbaar en leefbaar te houden en de economie verder te laten groeien. Goed openbaar vervoer houdt regio's aantrekkelijk om te wonen, te werken, te leren, te ondernemen en te bezoeken. De provincie zet in op economisch vitale en leefbare regio's.

Samenwerkingspartners
Belangrijke samenwerkingspartners zijn andere opdrachtgevers voor het openbaar vervoer (vertegenwoordigd in het DOVA), de Vervoerregio Amsterdam, gemeenten, belangenorganisaties, buurtbusverenigingen en natuurlijk de reizigers.

Prioriteiten
De belangrijkste prioriteiten zijn:

- de gevolgen van de corona-crisis in het OV zo goed mogelijk opvangen
- de implementatie en start van de concessie Gooi- en Vechtstreek.
- het evalueren van de eerste jaren van de concessies Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord ter voorbereiding op eventuele wijzigingen in de dienstregeling 2023 (start december 2022).

Omgevingsfactoren

- Vervoerders hebben het zwaar als gevolg van de gevolgen van de corona-crisis. Op het moment van het opstellen van de begroting 2021, is duidelijk dat de cijfers voor 2020 bepaald niet rooskleurig zullen zijn. De impact op onze samenleving is groot en de impact op het toekomstig OV gebruik op korte en lange termijn is nog niet te bepalen. De provincie houdt deze ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Samen met onze vervoerder en de andere opdrachtgevers in het OV werken we momenteel hard aan datgene wat nodig is om weer reizigers weer veilig en vertrouwd te kunnen ontvangen in het OV en gelijktijdig te zorgen dat er sprake is en blijft van een financieel gezonde sector.
- Eén van die ontwikkelingen is de verduurzaming van het openbaar vervoer, vastgelegd in het Bestuursakkoord Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer per Bus (Bestuursakkoord ZE 15 april 2016). Hierin hebben de regionale vervoersautoriteiten (provincies en vervoerregio's) met het Rijk afspraken gemaakt over het tijdspad verduurzamen OV tot 2030.
- Elektronische betaalvormen zijn volledig gewoongoed geworden. Men betaalt steeds meer met bankpassen, met smartphones of op rekening achteraf. Ook in het openbaar vervoer wordt geëxperimenteerd met deze betaalmethoden en vervoerders bereiden de introductie van nieuwe betaalmethoden voor.
- Ontwikkeling van de dinstregeling op het Spoor en in naburige concessies.

4.5.1 OV concessies beheren en verlenen

Toelichting
De huidige concessie Gooi- en Vechtstreek eindigt in juli 2021. De provincie Noord-Holland heeft de nieuwe concessie afgelopen jaar aanbesteed en is definitief gegund aan Transdev. De implementatie (voorbereiding) van de nieuwe concessie is gestart.

De concessies Haarlem-IJmond (2017-2027) en Noord-Holland Noord (2018-2028) zijn inmiddels enkele jaren geleden verleend en in beheer. De provincie monitort de actuele prestaties van deze concessies en bespreekt ze maandelijks met de vervoerder. In 2020-2021 evalueert de provincie uitgebreid de eerste jaren van beide concessies gezamenlijk met de vervoerder. De vervoerder kan de wijzigingen doorvoeren in de dienstregeling 2023 (start december 2022).

De provincie wil met een aanbesteding inzetten op meer reizigers (gemeten in reizigerskilometers) en meer tevreden reizigers in het openbaar vervoer (gemeten in klanttevredenheid). Het doel is om de klanttevredenheid jaarlijks 0,1% hoger uit te laten komen dan het landelijk gemiddelde en een reizigersgroei van ten minste 1% per jaar te bereiken.

Het huidige budget voor openbaar vervoer is het uitgangspunt voor de concessies aangevuld met de in het coalitieakkoord gereserveerde gelden voor verbetervoorstellen openbaar vervoer (EHBOV). Door de afspraken van het IPO met de vervoerders (het Heerenveenakkoord van 17 juni 2008) wordt elke concessie afgesloten na 2008 niet meer geïndexeerd met de index van de rijksbijdrage (voorheen de BDU-index) en/of het provinciefonds maar met de zogenaamde Landelijke Bijdrage-Index (LBI). Hierdoor is er één landelijke indexering voor de periodieke aanpassing van de vergoedingen van alle concessieovereenkomsten, uitgesplitst naar techniek. Op het moment dat de lasten hierdoor het voor OV beschikbare budget overschrijdt, wordt een beroep gedaan op de voorziening prijs indexatie.

Eenmalige extra uitgaven en een jaarlijkse indexatie van de uit te keren subsidies, veroorzaken fluctuaties in de OV-uitgaven aan de vervoerders. Bijdragen in 2021-2024 aan de vervanging van buurtbussen (€ 2,4 miljoen) en Zero Emissie materieel (€ 7 miljoen) zijn in dit kader de omvangrijkste eenmalige extra uitgaven. De verwerking van het coalitie akkoord veroorzaakt tot en met 2023 fluctuaties in de stortingen in de reserve.

Operationeel doel 4.5.1 OV concessies beheren en verlenen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Klantenwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincie (BBV indicator)	Cijfer 1-10	7,9 (NL:7,8)	> NL gem.	> NL gem.	> NL gem.	> NL gem.	> NL gem.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.5

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
4.5.1	OV concessies beheren en verlenen	49.106	54.657	59.647	56.518	56.966	57.609
	Totaal lasten	49.106	54.657	59.647	56.518	56.966	57.609
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	49.106	54.657	59.647	56.518	56.966	57.609
	Stortingen						
4.5.1	Resv. OV projecten	53.186	51.882	52.484	53.218	53.966	54.893
	Onttrekkingen						
4.5.1	Resv. OV projecten	-70.661	-54.120	-61.614	-55.985	-56.433	-57.076
	Resultaat	**31.632**	**52.419**	**50.517**	**53.751**	**54.499**	**55.426**

Programma 5 Groen

Doelenboom

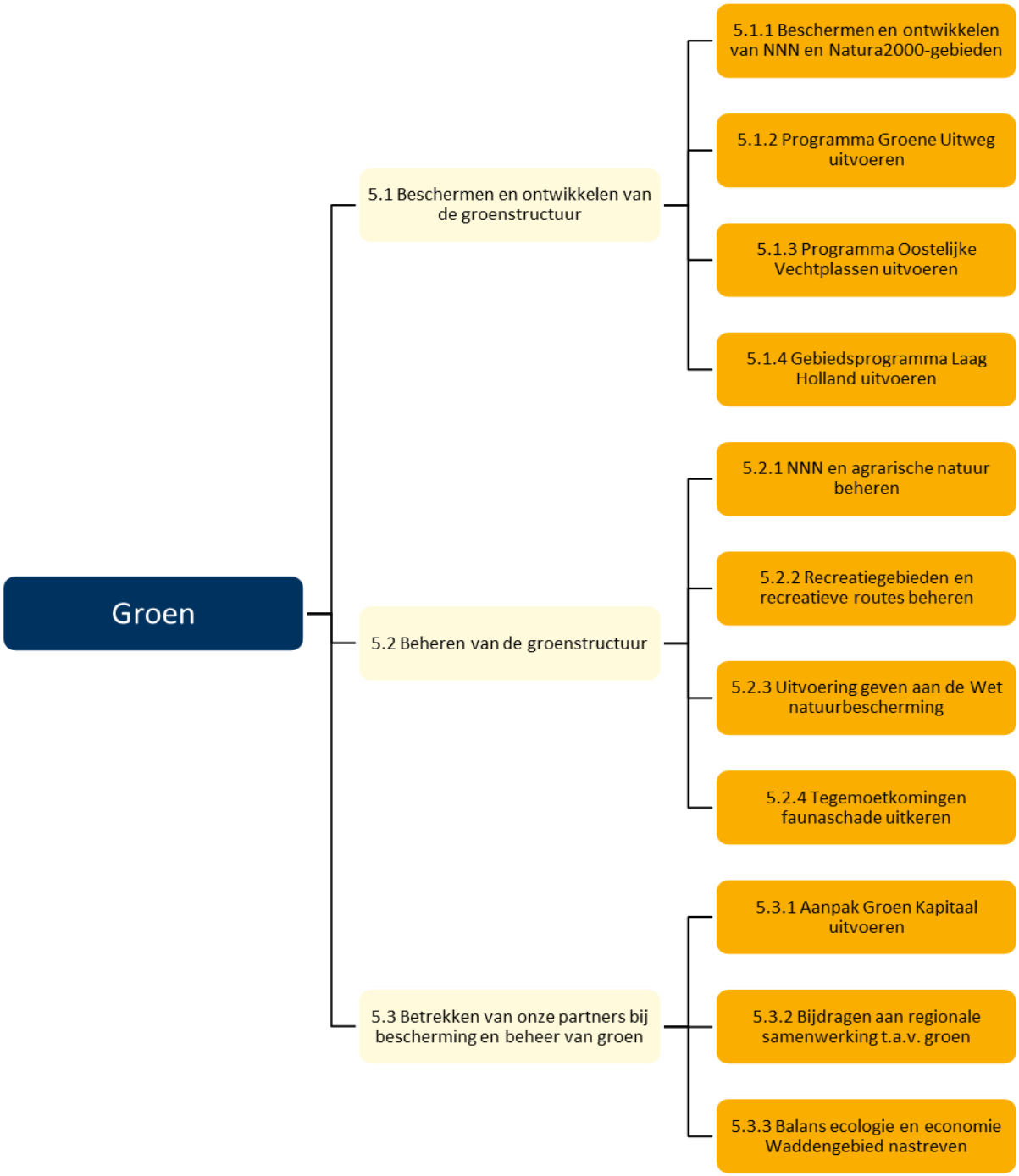

Maatschappelijk doel

Een robuuste en hoogwaardige groenstructuur die bijdraagt aan de biodiversiteit en aan het welzijn van de bewoners en bezoekers van de provincie.

Noord-Holland is een prachtige provincie om te wonen, te werken en vrije tijd door te brengen. Dit komt mede door de grote diversiteit aan natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en de Noordzee, de Waddenzee en het

IJsselmeer. In Noord-Holland liggen negentien Europees beschermde natuurgebieden en vier werelderfgoederen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zowel bewoners als de overheid zich al meer dan een eeuw inspannen om de waarden van deze gebieden veilig te stellen en te vergroten. Immers, naast de waarde die natuur van zichzelf heeft, levert zij ons ook grondstoffen, voedsel en economische productiviteit. Enkele voorbeelden zijn: drinkwaterzuivering in de duinen, duurzame landbouw, bosbouw en visserij en het afvangen van koolstofdioxide (CO_2) door bladgroen. Ook zorgen natuur en landschap voor een plezierige woon- en werkomgeving, wat een positief effect heeft op ons welzijn en gezondheid en bijdraagt aan een gunstig economisch vestigingsklimaat.

Natuur- en landschapswaarden staan wereldwijd onder druk, ook in Noord-Holland. Dit komt door een gebrek aan geschikte leefgebieden voor dier- en plantensoorten, versnippering door verstedelijking en infrastructuur en door milieuproblemen zoals onvoldoende waterkwaliteit, verdroging van natuurgebieden en hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en landbouw. Nederland voldoet nog lang niet aan de Europese eisen voor bescherming van soorten en kwetsbare leefgebieden. Het aan de Verenigde Naties gelieerde IPBES (*Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*) rapporteerde in 2019 over de wereldwijd zorgwekkende staat van de biodiversiteit. De provincie herkent de urgentie van deze opgave en de noodzaak om maatregelen te nemen.

Gelukkig begint het beleid voor herstel van de biodiversiteit, dat enkele decennia geleden is ingezet, ook vruchten af te werpen. De achteruitgang van de natuurkwaliteit in veel natuurgebieden lijkt gekeerd, zoals blijkt uit onze tweejaarlijkse rapportage over de staat van de biodiversiteit in Noord-Holland en onderzoek van het Planbureau voor de Leefomgeving. Desondanks blijft de noodzaak voor herstel van de biodiversiteit nog steeds groot, zoals temeer duidelijk werd door de ernstige problematiek van stikstofemissies die in 2019 en 2020 veel maatschappelijke aandacht kreeg. Alleen door een aanzienlijke verbetering van de ruimtelijke, water- en milieucondities is een balans haalbaar tussen gezonde, veerkrachtige ecosystemen enerzijds en economische activiteiten anderzijds. Verregaande integratie van het (inter)nationale en provinciale beleid voor natuur, landschap, milieu, water, landbouw, bodembescherming en vrijetijdsbesteding – in ons coalitieakkoord samengevat onder de noemer ‘vitaal landelijk gebied’ – zal hierbij behulpzaam zijn, omdat de uitdagingen en oplossingsrichtingen in elk van deze beleidsterreinen sterk met elkaar verweven zijn.

Wettelijk beleidskader

- Wet natuurbescherming
- Omgevingswet
- Wet ruimtelijke ordening

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050
- Programma Natuurontwikkeling
- Groen Kapitaal
- Betrekken bij Groen
- Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen
- Bodemdaling veenweidegebieden

Budgettabel 2021 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
5.1	Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur	56.432	2.000	54.432	53.162	31.260	32.530
5.2	Beheren van de groenstructuur	33.619	760	32.859	0	0	32.859
5.3	Betrekken van onze partners bij de bescherming en beheer van groen	8.131	0	8.131	5.565	5.620	8.186
	Totaal	**98.182**	**2.760**	**95.422**	**58.727**	**36.880**	**73.575**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
5	5.2.2	Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap het Twiske (gefuseerd met Landschap Waterland in 2013, maar met gescheiden boekhoudingen)	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Landschap Waterland	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied.
5	5.2.2	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied.
5	5.3.3	Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
5	5.2.1	Stichting Gooisch Natuurreservaat	Beheer Natuurgebied
5	5.2.2	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Effect-indicator	Peildatum	Meeteenheid	Gerealiseerd	Opmerkingen
Verworven natuurgebied	2018	ha	1.786	*BBV-Indicator*
Ingericht natuurgebied	2018	ha	4.265	*BBV-Indicator*
Beheerde natuur: het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)*	2018	ha	53.284	*BBV-Indicator*

** Voortgang verwerving inrichting en beheer in 2018. (gegevens exclusief Rijkswateren, aantallen in hectare). Bron: vijfde voortgangsrapportage natuur.*

5.1 Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur

Onze rol
Met de decentralisatieakkoorden van 2011 ('Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur') en 2013 ('Natuurpact') is de verantwoordelijkheid voor het natuur-, landschaps- en recreatiebeleid vrijwel volledig aan de provincies gedecentraliseerd. Zowel in maatschappelijke aandacht als in financiële omvang is dit één van de meest omvangrijke taken in het provinciale takenpakket. De werkzaamheden die de provincie verricht zijn divers van aard. Om onze doelen te bereiken *beschermen* wij natuurgebieden en kwetsbare landschappen. Dit doen wij op grond van landelijke en provinciale wet- en regelgeving, zoals de Wet natuurbescherming en de Omgevingsverordening. Daarnaast heeft de provincie een *ontwikkelende* taak: wij zijn verantwoordelijk voor de aanleg en het herstel van natuurgebieden en het bieden van recreatieve mogelijkheden aan onze bewoners en bezoekers. Hierin past de uitvoering van omvangrijke, integrale gebiedsprogramma's en het verstrekken van subsidies voor de ontwikkeling en beheer van natuur- en recreatiegebieden. Omdat wij onze doelen niet alleen kunnen bereiken, *stimuleren* wij ook anderen om hun steentje bij te dragen. Dit doen wij door te participeren in diverse netwerken en samenwerkingsverbanden en door kennis te ontwikkelen, te delen en zelf steeds te leren van goede voorbeelden die, gelukkig, ruim beschikbaar zijn.

Samenwerkingspartners
Bij de uitvoering van onze werkzaamheden werkt de provincie samen met:

- bewoners en gebruikers van natuur- en recreatiegebieden, initiatiefnemers van lokale en regionale projecten en omwonenden die bij deze projecten betrokken zijn;
- de duizenden vrijwilligers die in Noord-Holland actief zijn in het beheer van natuur en landschap, milieu- en natuureducatie;
- bedrijven, zoals agrarische ondernemers, recreatieondernemers of projectontwikkelaars;
- maatschappelijke organisaties, zoals terreinbeherende organisaties of belangenbehartigers: Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, het Goois Natuurreservaat, LTO-Noord, de agrarische collectieven, Milieufederatie, Vogelbescherming Nederland of de Faunabeheereenheid;
- andere overheden, zoals het Rijk en de Europese Unie, andere provincies, gemeenten, waterschappen, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), de interprovinciale uitvoeringsorganisatie BIJ12, de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord en de recreatieschappen;
- regionale samenwerkingsverbanden, zoals het Groene Hart, de Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland, de Metropoolregio Amsterdam en onze partners in het IJsselmeer- en Waddengebied.

Al deze partners in het veld is de provincie dankbaar voor hun betrokkenheid, ideeën en kennis. Hun werk heeft een grote betekenis voor de bescherming en ontwikkeling van de Noord-Hollandse biodiversiteit en landschappen.

Prioriteiten
In 2021 werken wij aan de volgende prioriteiten:

- versnelling van de realisatie van het NNN, de uitvoering van natuurherstelmaatregelen in bestaande natuurgebieden en de gebiedsgerichte aanpak stikstof (5.1.1.),
- afspraken met het Rijk, via het Programma Natuur, over de wijze van besteding van de extra financiële impuls die beschikbaar is gekomen (5.1.1.),
- uitvoering van het Masterplan biodiversiteit en de Bossenstrategie (5.1.1.),
- totstandkoming Landschapsfonds en eerste besteding van middelen uit dit fonds (5.1.1.),

- totstandkoming resp. uitvoering van de gebiedsprogramma's Laag Holland (5.1.4.), Groene Uitweg (5.1.2) en Oostelijke Vechtplassen (5.1.3).

Omgevingsfactoren

- Natuur is dynamisch, (soms) onvoorspelbaar en haar ontwikkeling wordt bepaald door vele factoren die buiten de directe provinciale beïnvloedingssfeer liggen, zoals klimatologische ontwikkelingen, weersomstandigheden, de ontwikkeling van dieren- en plantenpopulaties en sociaal-economische ontwikkelingen.

5.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

Toelichting

Veel biodiversiteitswinst kan geboekt worden door de verbetering van natuur-, milieu- en watercondities en door het tegengaan van verdroging, stikstof- en fosfaatemissies. Daarom voeren wij in 2021 het Masterplan Biodiversiteitsherstel uit, waarmee we werken aan kansen voor biodiversiteitsherstel in natuurgebieden, agrarische gebieden, bebouwde gebieden en in het watersysteem. Ook benutten wij in 2021 de extra middelen die in het coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld voor het stimuleren van kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeleid, het verminderen van gebruik van bestrijdingsmiddelen en het opstellen van een kennisagenda.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt de ruggengraat van de Noord-Hollandse natuur en omvat ook vrijwel alle Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden en de grotere recreatiegebieden. De provincie werkt onverminderd voort aan de bescherming (via de Omgevingsverordening) en brengt versnelling in de afronding van het NNN. Sinds 2020 draagt een ambtelijk regiebureau zorg voor de voortgang van bestaande en start van nieuwe projecten. De afronding van het NNN gebeurt in nauwe samenhang met andere beleidsopgaven die 'landen' in het landelijk gebied, zoals de gebiedsgerichte aanpak stikstof, verbetering van de waterkwaliteit, klimaatadaptatie, de aanleg van natuurverbindingen en natuurvriendelijke oevers, energietransitie, de bodemdalingsproblematiek, het bieden van recreatieve mogelijkheden, landschapsbescherming, natuurinclusieve landbouw en economische ontwikkeling. Daarom werken we in gebieden waar de provincie een grote opgave voor het landelijk gebied heeft, met integrale gebiedsprogramma's (zie ook de paragrafen 'Maatschappelijk doel' en de paragrafen 5.1.2 tot en met 5.1.4, waarin de lopende gebiedsprogramma's worden toegelicht). In het Programma Natuurontwikkeling, waarover Provinciale Staten jaarlijks besluiten, staat een prognose over de NNN-voortgang in de komende jaren. De belangrijkste financieringsbron voor de afronding van het NNN is de Reserve Groen, waarin op basis van het coalitieakkoord extra middelen worden gestort.

Terwijl de aanleg van nieuwe natuur in volle gang is, wordt binnen de bestaande natuurgebieden gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Dit gebeurt door herstelmaatregelen zoals baggeren, het verwijderen van de bovengrond, maaien en bomenkap ten gunste van verstuiving in de duinen. Het Rijk stelt hiervoor de komende jaren aanvullende financiële middelen beschikbaar, omdat deze maatregelen ook bijdragen aan de verbetering van natuur welke onder druk staat door de hoge stikstofdepositie. De provincies en het Rijk maken hierover naar verwachting eind 2020 afspraken in het zogenoemde 'Programma Natuur'. Daarnaast werken het Rijk en de provincies samen aan de Bossenstrategie, die in 2020 is vastgesteld en vanaf 2021 wordt uitgevoerd.

De provinciale landschappen zijn van belang voor de leefbaarheid, rust en ontspanning en herbergen bijzondere cultuurhistorische, aardkundige en ecologische waarden. De provincie beschermt deze landschappen via het beschermingsregime Bijzonder Provinciaal Landschap (in

de Omgevingsverordening). In 2021 stelt de provincie een Landschapsfonds in, waarmee wij investeren in enkele projecten die het landschap versterken en de toegankelijkheid ervan verbeteren. Een deel van het Landschapsfonds komt ten goede aan de liniedijken van de Stelling van Amsterdam. Ook wordt verkend of regionale gebiedsontwikkelingen, zoals de Westeinderscheg nabij Aalsmeer, kunnen profiteren van het Landschapsfonds.

Operationeel doel 5.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Restantopgave Realisatie NNN (56.500 hectare in 2027)	Hectare	5.450	4.450	3.550	2.600	1.700	800
PAS: Percentage uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen (door TBO ingepland en aanbesteed) (Cumulatief)	Percentage	65%	85%	100%	100%	100%	100%

5.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

Toelichting

Het programma Groene Uitweg versterkt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek, in samenhang met de infrastructurele ingrepen aan de rijkswegen A6, A1 en A9. Het programma komt voort uit de wens, die onder andere is verwoord in de Noordvleugelbrief van het kabinet uit 2006, om dit gebied duurzaam open en groen te houden en de recreatieve aantrekkelijkheid ervan te vergroten. In de Noordvleugelbrief zijn zes thema's opgenomen die in aanmerking kwamen voor een rijksbijdrage van € 86,1 miljoen. Deze rijksbijdrage is, tezamen met € 9 miljoen provinciale cofinanciering, gestort in de Reserve Groene Uitweg. De zes thema's zijn: natuurboulevard IJmeer, waterberging en natuurontwikkeling Horstermeer, recreatieve (vaar)verbindingen, fietspaden en fietsbruggen, Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie, en behoud van het weidelandschap. De Groene Uitwegprojecten, hangend onder deze thema's, maken deel uit van het Programma Natuurontwikkeling (PNO), dat jaarlijks wordt geactualiseerd.

Een flink aantal projecten is al afgerond, zoals jaarlijks in het PNO wordt toegelicht. In 2021 voeren we het project Horstermeerpolder uit. Dit houdt in dat het kavelruilplan zal worden uitgevoerd, waarmee circa 50 hectare nieuwe NNN kan worden afgerond. Bovendien wordt de zuidzijde van de polder opnieuw ingericht, zodat voldaan wordt aan de Natura 2000-doelstellingen. Ook zal in 2021 de fietsbrug over de Gaasp langs de A9 worden opgeleverd. Daar tegenover stond het ontbinden van het convenant Naarden buiten de Vesting in 2020, omdat er onvoldoende draagvlak bleek voor het aanleggen van een te realiseren vaarverbinding. De middelen die hier voor waren gereserveerd blijven beschikbaar in de Reserve Groene Uitweg en zullen eind 2020 worden gekoppeld aan de uitvoeringsagenda voor het landschap, die onder regie van de Regio Gooi en Vechtstreek wordt opgesteld. De nieuwe projecten zullen worden opgenomen in het Programma Natuurontwikkeling 2022-2026.

5.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

Toelichting

In december 2017 is door negentien partijen het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend, inclusief een uitvoeringsakkoord. Hiermee verbinden de provincies Noord-Holland en Utrecht, gemeenten, het waterschap, het Plassenschap Loosdrecht, recreatieondernemers, beheerders en gebruikers zich aan een meerjarige samenwerking om de Oostelijke Vechtplassen een forse kwaliteitsimpuls te geven. Onder regie van een stuurgroep onder provinciaal voorzitterschap zijn partijen aan de slag gegaan om opgaven voor natuur, water, recreatie, economie en leefomgeving uit te voeren. Hiervoor is de komende jaren ruim € 77 miljoen, waarvan € 51 miljoen van de provincie Noord-Holland, beschikbaar.

Het gebiedsakkoord omvat 20 onderwerpen die de komende tien jaar worden opgepakt, zoals het baggeren van de Loosdrechtse Plassen, de aanleg van recreatieve verbindingen, de ontwikkeling van 800 hectare nieuw NNN, het herstel van legakkers, het verbeteren van de waterkwaliteit en het verduurzamen van de watersportsector. De projecten worden geprogrammeerd via het Programma Natuurontwikkeling. Het project 'Baggeren en zwevend slib' is het meest omvangrijke project en wordt in drie fasen uitgevoerd. De eerste fase wordt naar verwachting na 2022 afgerond. De projecten 'Vaarverbinding' en 'Inrichting nieuwe natuur' ondervinden mogelijk vertraging, omdat meer tijd wordt genomen om met bewoners en andere belanghebbenden tot een gedeelde aanpak te komen.

Operationeel doel 5.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Voortgang uitvoering programma (cumulatief)	Percentage	10%	20%	35%	45%	60%	70%

5.1.4 Gebiedsprogramma Laag Holland uitvoeren

Toelichting

Het landelijk gebied van de regio Laag Holland, het gebied dat grofweg ligt tussen Amsterdam, Zaanstad, Hoorn en Alkmaar, kent veel opgaven voor natuur, landbouw, water, bodem, klimaat, recreatie en landschap. Vanwege de sterke onderlinge verwevenheid van deze opgaven ontwikkelt de provincie een integraal gebiedsprogramma, waarin wordt samengewerkt met gemeenten, het hoogheemraadschap en natuur- en landbouworganisaties. De regiegroep Laag Holland, onder provinciaal voorzitterschap, stuurt het gebiedsprogramma (i.o.) aan. Eind 2021 kan dit gebiedsprogramma worden vastgesteld door Provinciale Staten en door alle partners.

In 2021 is de uitvoering van projecten die een plaats krijgen in dat gebiedsprogramma overigens al volop gaande. Immers, het Klimaatakkoord vraagt in de Nederlandse veengebieden 1 Megaton reductie aan CO2-equivalenten in 2030. Zo wordt met het project Vitaal Platteland–Laag Holland gewerkt in de deelgebieden Burkmeer, Landelijk Noord, Waterland-Oost, Ilperveld, Wormer- & Jisperveld en het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. In de Burkmeer doen we praktijkervaring op met de teelt en afzet van lisdodde (30 hectare); in het Ilperveld met aanleg van 50 tot 100 hectare groeiend veen en in Landelijk Noord met 150 tot 200 hectare drukdrainage op landbouwbedrijven. Deze projecten geven ons het nodige inzicht om na 2022 ook in andere gebieden te werken aan de klimaat- en bodemdalingsopgaven.

Onderdeel van het gebiedsprogramma zijn ook de pilots voor NNN-realisatie in het Wormer- & Jisperveld, Eilandspolder-West en Polder Mijzen. De uitvoering van deze pilots gaat voort in 2021, waarna ze zullen worden geëvalueerd. Dan wordt duidelijk of het nieuwe instrument 'duurzaam agrarisch natuurbeheer' ook in andere gebieden kan worden ingezet. Ook Polder Westzaan maakt deel uit van het gebiedsprogramma. Door verbrakking van (delen van) het gebied wordt voorkomen dat unieke flora en fauna definitief verdwijnt. Eind 2021 dient een besluit te worden genomen over de voorkeursvariant van verbrakking, na afronding van het lopende integrale gebiedsproces met (onder andere) de betrokken agrariërs. In alle hiervoor genoemde gebieden is sprake van een integraal gebiedsproces, zodat tegelijkertijd stappen worden gezet in de realisatie van het NNN, de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen, de stikstof-, bodemdaling- en de klimaatopgave. Hierdoor kan ook gebruik worden gemaakt van middelen die het Rijk voor deze doelen beschikbaar stelt.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.1

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
5.1.1	Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	17.571	51.221	42.121	48.559	44.945	33.860
5.1.2	Programma Groene Uitweg uitvoeren	6.193	3.181	4.944	229	161	161
5.1.3	Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren	2.173	2.308	9.060	6.421	6.421	6.421
5.1.4	Gebiedsprogramma Laag Holland uitvoeren	372	314	307	307	307	147
	Totaal lasten	26.308	57.024	56.432	55.516	51.834	40.589
	Totaal baten	-2.616	-389	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
	Saldo van baten en lasten	23.692	56.635	54.432	53.516	49.834	38.589
	Stortingen						
5.1.1	Resv. Groen	42.700	24.284	29.095	27.275	25.205	18.205
5.1.2	Resv. Groene Uitweg	129	107	107	107	107	107
5.1.1	Resv. Kaplst. Groen	1.088	0	0	0	0	0
5.1.3	Resv. Oostelijke vechtplassen	17.453	1.518	2.058	4.058	6.058	6.058
	Onttrekkingen						
5.1.1	Resv. Groen	-32.536	-50.760	-39.322	-47.760	-46.849	-35.604
5.1.2	Resv. Groene Uitweg	-9.586	-3.157	-4.920	-205	-137	-137
5.1.1	Resv. Kaplst. Groen	-67	-67	-67	-67	-67	-67
5.1.3	Resv. Oostelijke vechtplassen.	-9.609	-2.100	-8.853	-6.214	-6.214	-6.214
	Resultaat	**33.263**	**26.460**	**32.530**	**30.710**	**27.937**	**20.937**

5.2 Beheren van de groenstructuur

Onze rol
Zie de toelichting bij beleidsdoel 5.1.
Samenwerkingspartners
Zie de toelichting bij beleidsdoel 5.1.

Prioriteiten
In 2021 werken wij aan de volgende prioriteiten:

- evalueren van de ontwikkeling van de weidevogelpopulatie en het gevoerde beheer (5.2.1);
- uitvoeren van de actiepunten die voortkomen uit de in 2020 opgestelde Visie Recreatie en Toerisme (5.2.2);
- voorbereiden van de aanbesteding van het beheer in de recreatieschappen, waarvan de scheiding van de beleids- en beheertaken – die momenteel beide door Recreatie Noord-Holland N.V. worden uitgevoerd – deel uitmaakt (5.2.2);
- een zorgvuldige uitvoering van de bevoegdheden die de Wet natuurbescherming geeft (5.2.3);
- verhogen van het eigen risico voor agrarische ondernemers bij faunaschade door ganzen van 5% naar 20% op de percelen waar geen beperkingen gelden voor beheer en schadebestrijding (5.2.4).

Omgevingsfactoren
Zie de toelichting bij beleidsdoel 5.1.

5.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

Toelichting

Noord-Holland kent een groot aantal beheerders van natuur- en recreatiegebieden, landschap en cultuurhistorisch erfgoed: terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren, agrarische ondernemers, recreatieschappen, waterschappen en gemeenten. Zij zorgen voor professioneel, samenhangend beheer, in samenwerking met elkaar en met andere partners. Dit beheer kan vele vormen aannemen. Afhankelijk van de natuurdoelen en maatschappelijke wensen kan het variëren van zeer extensief, gericht op natuurlijke dynamiek, tot zeer intensief, met maatregelen zoals begrazing, beweiding, plaggen, kappen, hooien, maaien en bejaging. Ook indirect beheer, gericht op het tegengaan van ongewenste externe invloeden zoals water- of bodemverontreiniging, is van groot belang.

De provincies zijn verantwoordelijk voor de sturing op, en medefinanciering van, adequaat natuur- en landschapsbeheer. In beginsel streven wij naar het bevorderen van natuurlijke dynamiek. Hierop wordt een uitzondering gemaakt als openbare veiligheid, zwaarwegende redenen van economisch belang, kwetsbare soortenpopulaties of cultuurhistorische waarden een intensiever beheer vragen. De provinciale doelen voor het natuur- en landschapsbeheer worden vastgelegd in het Natuurbeheerplan, dat deel uitmaakt van het Programma Natuurontwikkeling (PNO). Daarnaast stelt de provincie via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) subsidie beschikbaar aan terreinbeherende organisaties (bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland), particuliere grondeigenaren en agrarische ondernemers, verenigd in vier Noord-Hollandse collectieven. In de begroting is rekening gehouden met een toename van het te beheren

areaal vanwege de groei van het Natuurnetwerk Nederland. Om de kwaliteit van het natuurbeheer en de uitwisseling van kennis en ervaringen te bevorderen staan wij in nauw contact met alle beheerders. In 2021 evalueren wij de ontwikkeling van de weidevogelpopulatie en het gevoerde beheer voor deze voor Noord-Holland zo kenmerkende soorten.

Operationeel doel 5.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd		Streefwaardes			
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beheerd areaal natuurbeheer	Hectare	27.889	28.139	28.289	28.489	28.739	29.039
Beheerd areaal agrarisch natuurbeheer	Hectare	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500

5.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

Toelichting

De mogelijkheid om vrije tijd in een groene omgeving te kunnen doorbrengen is belangrijk voor het welzijn van mensen. Naast recreanten maken ook toeristen veel gebruik van de recreatieve voorzieningen in Noord-Holland. De druk op de schaarse ruimte is dan ook groot. Omdat recreatie en toerisme in elkaars verlengde liggen heeft de provincie in 2020 een Visie Recreatie en Toerisme opgesteld, waarin wij ons beleid voor de middellange termijn beschrijven. Het jaar 2021 staat in het teken van uitvoering van deze visie.

Wandelen en fietsen zijn goede manieren om de natuur en het landschap te beleven. De provincie levert een jaarlijkse bijdrage aan de organisaties Wandelnet en Fietsplatform en verstrekt subsidie voor het beheer van het Noord-Hollandpad en voor de uitbreiding van het Wandelnetwerk Noord-Holland. De komende jaren verwachten wij tot een afronding van het netwerk te komen. In 2020 zijn de icoonroutes voor fietsen, de Zuiderzeeroute en Kustroute, afgerond. Mogelijk worden nog nieuwe icoonroutes ontwikkeld.

Een groot deel van de meer omvangrijke Noord-Hollandse recreatiegebieden is in beheer bij de recreatieschappen. De provincie participeert in deze samenwerkingsverbanden, samen met gemeenten. Dit zullen wij blijven doen. In 2021 zal de aanbesteding van het beheer in de recreatieschappen worden voorbereid. Onderdeel hiervan is een scheiding van de beleids- en beheertaken, die momenteel beide door Recreatie Noord-Holland N.V. worden uitgevoerd en waarvan het coalitieakkoord heeft uitgesproken dat een scheiding wenselijk is. Ook zal het in 2020 afgeronde onderzoek naar de toekomstscenario's voor Recreatie Midden Nederland, dat het beheer in het Plassenschap Loosdrecht voor haar rekening neemt, een vervolg krijgen.

Operationeel doel 5.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd		Streefwaardes			
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beheerd areaal recreatieschappen	Hectare	5.624	5.624	5.624	5.624	5.624	5.624

5.2.3 Uitvoering geven aan de wet natuurbescherming

Toelichting

De Wet natuurbescherming geeft de provincie Noord-Holland een aantal taken en bevoegdheden die hierna worden toegelicht.

Natura 2000-gebieden
In Noord-Holland liggen negentien Natura 2000-gebieden. Inmiddels is voor elk van deze gebieden een Natura 2000-beheerplan vastgesteld. Initiatieven in of nabij Natura 2000-gebieden die negatieve gevolgen kunnen hebben op de natuurdoelen van deze gebieden (bijvoorbeeld vanwege de neerslag van stikstof, licht- of geluidhinder of bouwwerkzaamheden), zijn alleen toegestaan als hiervoor door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, namens de provincie, een vergunning is verleend.

Soortenbescherming en bestrijding van invasieve exoten
De provincie is verantwoordelijk voor de zogenoemde 'passieve' en 'actieve' soortenbescherming. *Passieve* soortenbescherming betekent dat bijvoorbeeld een ontheffing nodig is voor het verstoren van vleermuizen bij het renoveren van een gebouw. *Actieve* soortenbescherming is het nemen van maatregelen voor het behoud en herstel van beschermde soorten, zoals de 'rode-lijstsoorten' en hun leefgebied. Dit doen wij bij onze werkzaamheden in het NNN, Natura 2000-gebieden en het (agrarisch) natuurbeheer.
Sinds augustus 2016 geldt een Europees verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal uitheemse planten en dieren: zogenoemde invasieve exoten. Deze soorten vormen een bedreiging voor andere dieren en plantensoorten en kunnen daardoor schadelijk zijn voor de biodiversiteit. De provincie werkt aan de bestrijding van invasieve exoten, zoals de waterplanten watercrassula en cabomba en de eendensoort rosse stekelstaart.

Faunabeheer
De Wet natuurbescherming verbiedt het doden of verstoren van beschermde dieren. Tegelijkertijd kunnen beschermde dieren soms problemen veroorzaken. De provincie kan dan een vrijstelling of ontheffing verlenen op dit verbod. Hierbij zoeken wij steeds een balans tussen de instandhouding van een populatie en bescherming van de intrinsieke waarde van dieren enerzijds, en maatschappelijke belangen zoals volksgezondheid, openbare veiligheid en het tegengaan van belangrijke schade aan gewassen of flora en fauna, anderzijds. Deze ontheffingverlening gebeurt door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, die zich hierbij baseert op verordeningen en beleidsregels die door de provincie zijn vastgesteld. Het faunabeheer zelf wordt uitgevoerd door de partijen die zijn verenigd in de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland. Voor de meeste soorten gebeurt het faunabeheer op basis van een faunabeheerplan dat de Faunabeheereenheid maakt en dat door Gedeputeerde Staten wordt beoordeeld. In Noord-Holland is met name de problematiek rond de grote ganzenpopulatie urgent. Het Noord-Hollandse ganzenbeleid kenmerkt zich door enerzijds de bescherming van trekganzen door het handhaven van de zogenoemde winterrust, en anderzijds ruime bestrijdingsmogelijkheden voor jaarrond verblijvende ganzen. Deze laatste groep veroorzaakt veel schade aan agrarische gewassen (zie ook operationeel doel 5.2.4).

Operationeel doel 5.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Percentage tijdig verleende besluiten Wnb (binnen wettelijke termijn)	Percentage	95%	≥ 92%	≥ 92%	≥ 92%	≥ 92%	≥ 92%
Aantal controles Handhaving Uitvoeringsprogramma (HUP)	Aantal	1.011	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200

5.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren

Toelichting

Agrarische ondernemers zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor het voorkomen van schade door dieren aan hun gewassen, door hen te verjagen of bestrijden. Soms worden zij hier echter in beperkt, bijvoorbeeld omdat de overheid sommige diersoorten beschermt. In die gevallen is de provincie op grond van de Wet natuurbescherming verantwoordelijk voor het uitkeren van een redelijke tegemoetkoming, die proportioneel is aan de opgelegde beperkingen. Het interprovinciale samenwerkingsverband BIJ12 taxeert de schade en keert tegemoetkomingen uit.

Voor schade aan gewassen die wordt veroorzaakt door ganzen hanteerde de provincie tot en met 2020 een uitzondering op dit wettelijke uitgangspunt. Er werd een tegemoetkoming in vrijwel alle getaxeerde schade uitgekeerd, ook wanneer er op de desbetreffende percelen geen beperkingen voor beheer golden. In 2020 heeft de provincie besloten meer te willen aansluiten bij het hiervoor genoemde wettelijk uitgangspunt. Daarom is besloten om per 1 maart 2021 het eigen risico voor agrarische ondernemers bij schade door ganzen te verhogen van 5 procent naar 20 procent, uitgezonderd gronden waar beperkingen gelden in het verjagen van ganzen. Deze maatregel sluit aan bij een advies van de Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF), die bestaat uit vertegenwoordigers namens de landbouw, jacht, natuur, wetenschap en dierenwelzijn. De verwachting is dat de omvang van de tegemoetkomingen, die de laatste jaren is gestegen van € 1,5 miljoen in 2007 naar € 6,6 miljoen in 2019 en die voor een groot deel wordt veroorzaakt door jaarrond verblijvende ganzen, hierdoor zal dalen. Omdat de omvang van de schade die dieren veroorzaken mede afhankelijk is van populatieontwikkelingen, weersomstandigheden en de prijsontwikkeling van agrarische gewassen, is deze lastig vooraf te voorspellen.

Operationeel doel 5.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tegemoetkomingen faunaschade (* €1.000)	Bedrag	€ 6.576,1	€ 6.000	€ 6.000	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
5.2.1	NNN en agrarische natuur beheren	15.975	19.088	18.419	19.986	21.604	21.602
5.2.2	Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	6.755	7.434	7.148	7.194	7.333	7.416
5.2.3	Uitvoering geven aan de wet natuurbescherming	1.836	3.663	1.952	1.851	1.851	1.851
5.2.4	Tegemoetkoming faunaschade uitkeren	8.640	6.101	6.100	6.100	6.100	6.100
	Totaal lasten	33.206	36.286	33.619	35.131	36.888	36.969
	Totaal baten	-6.881	-585	-760	-935	-1.085	-1.085
	Saldo van baten en lasten	26.325	35.701	32.859	34.196	35.803	35.884
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**26.325**	**35.701**	**32.859**	**34.196**	**35.803**	**35.884**

5.3 Betrekken van onze partners bij de bescherming en beheer van groen

Onze rol

Zie de toelichting bij beleidsdoel 5.1.

Samenwerkingspartners

Zie de toelichting bij beleidsdoel 5.1.

Prioriteiten

In 2021 werken wij aan de volgende prioriteiten:

- uitbreiden van het Groen Kapitaal-netwerk; voortzetten van de ondersteuning van initiatiefnemers en groene vrijwilligers via het programma Betrekken bij Groen; stabiliseren van het aantal groene vrijwilligers (5.3.1);
- aansluiten van de Noord-Hollandse Nationale Parken op het Rijksprogramma ‘Nationale Parken nieuwe stijl’ (5.3.2);
- uitvoeren van de Agenda voor het Waddengebied en goede aanwending van de middelen in het Waddenfonds, in lijn met het Investeringskader Waddengebied (5.3.3).

Omgevingsfactoren

Zie de toelichting bij beleidsdoel 5.1.

5.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

Toelichting

Van natuur en landschap kan men genieten door het te zien, horen, beleven en zich erover te verwonderen. Veel mensen worden geraakt door het bijzondere natuurschoon of de weidse

uitzichten die Noord-Holland rijk is en die vrijwel allemaal toegankelijk zijn voor bezoekers. Het is dan ook logisch dat de betrokkenheid van bewoners bij hun groene leefomgeving vaak groot is.

Aanpak Groen Kapitaal
Het besef dat een gezonde leefomgeving begint met een vitaal ecosysteem wordt steeds meer gemeengoed. Via de Aanpak Groen Kapitaal wil de provincie laten zien dat combinaties van natuur met wonen, werken en landbouw de normaalste zaak van de wereld zijn. Hierbij maken wij dankbaar gebruik van alle energie en initiatieven van bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden. We helpen hen verder door hen een podium te bieden op kenniscafés of het Groen Kapitaal online netwerkplatform, door waardering te uiten, via blogs kennis en inspiratie te delen en financiële steun te bieden. In 2021 breiden wij het netwerk van initiatiefnemers uit, want een groot en sterk netwerk leidt tot nieuwe ideeën en snellere verspreiding, verbreding en verdieping van bestaande initiatieven. Mooie voorbeelden hiervan zijn 'Tiny Forest' en ons eigen project 'Grass2Grit'. Ook gaan we door met het stimuleren van het vergroenen van bebouwd gebied door natuurinclusief bouwen en de aanpak van klimaatadaptatie.

Groene vrijwilligers
Voor sommigen vormt hun waardering voor natuur en landschap de motivatie om zich in te zetten als vrijwilliger of als beroepskracht in het natuurbeheer of de natuur- en milieueducatie. Groene vrijwilligers staan bekend als 'tellers', 'vertellers' en 'herstellers'. Zij leveren een enorme bijdrage aan het beheer van, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Het programma 'Betrekken bij Groen' blijft succesvol om hen te ondersteunen. Ook in landelijk opzicht geldt 'Betrekken bij Groen' als een goed voorbeeld. Dit programma wordt uitgevoerd door de Noord-Hollandse natuurorganisaties. Zij leveren educatiemateriaal, gereedschap en stellen hun organisatie beschikbaar aan groene vrijwilligers. Ook organiseren zij jaarlijks het Noord-Hollandse deel van de Natuurwerkdag en de Dialoogdag, waar vrijwilligers met elkaar en met de provincie in gesprek gaan. In 2021 streven wij ernaar om het aantal vrijwilligers, dat door vergrijzing onder druk staat, stabiel te houden. Ook zal in 2021 opnieuw het 'Betrekken-bij-Groen-fonds' worden ingezet om kleinschalige initiatieven te ondersteunen.

Operationeel doel 5.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal volgers Groen Kapitaal op social media	Aantal	835 (alleen op twitter)	2.000	3.000	4.000	5.000	6.000

5.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

Toelichting

Metropoolregio Amsterdam
De Metropoolregio Amsterdam (MRA) is een dynamisch gebied met grote opgaven voor woningbouw, bereikbaarheid, werkgelegenheid en energietransitie. Tegelijkertijd is de MRA een 'groene metropool', die nationaal en internationaal gewaardeerd wordt als vestigingslocatie, onder andere omdat het gemakkelijk is om snel in het groen te komen – in tegenstelling tot concurrerende metropolen als Londen en Parijs. Om dat zo te houden en verder te versterken is in de MRA Agenda 2020–2024 afgesproken om te blijven samenwerken aan de versterking van de landschappelijke kwaliteit, de biodiversiteit, het remmen van bodemdaling en het vergroten van

recreatiemogelijkheden. De provincie Noord-Holland heeft hierbij een belangrijke regierol. In 2021 werken we aan een investeringsprogramma voor het landschap – waar het Landschapsfonds ook een rol in kan spelen – en zorgen we dat het landschap bij alle ruimtelijke ontwikkelingen op de agenda blijft staan.

Groene Hart
Midden in de Randstad, omringd door grote steden, ligt het Groene Hart. De rust en ruimte van het Groene Hart zijn belangrijk voor de leefbaarheid en het vestigingsklimaat van de Randstad. Het Noord-Hollandse deel van het Groene Hart beslaat alle veenweidegebieden ten zuiden van het Noordzeekanaal. Het Bestuurlijk platform Groene Hart zorgt voor een samenhangende ontwikkeling van het gebied. De volgende prioriteiten staan centraal: het remmen van bodemdaling en CO_2-uitstoot, een toekomstbestendige agrarische sector, bescherming van het landschap en zorgvuldig waterbeheer.

Nationale Parken
De Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland vormen het visitekaartje van de Noord-Hollandse natuurgebieden en richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. De parken dragen bij aan het welbevinden en een groene, gezonde leefomgeving voor bewoners en bezoekers, waardoor ze ook hoog gewaardeerd worden. In 2021 verkennen de beide Noord-Hollandse parken op welke wijze zij hun kwaliteit nog verder kunnen verhogen door aan te sluiten op het rijksprogramma 'Nationale Parken nieuwe stijl'.

5.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

Toelichting
De Waddenzee is het grootste Nederlandse Natura 2000-gebied. Dat vraagt om bescherming en ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. Tegelijkertijd is het belangrijk dat het Waddengebied vitaal blijft, met voldoende economische kansen voor de mensen die er wonen, werken en ontspannen. De provincie streeft daarom naar een goede balans tussen ecologische en duurzame economische ontwikkelingen in het Waddengebied. Dit doen we samen met een groot aantal partners zoals het Rijk, de Waddenprovincies Fryslân en Groningen, de waterschappen, gemeenten, de in 2020 gevormde Beheerautoriteit en belangenorganisaties zoals de Coalitie Wadden Natuurlijk, de recreatieondernemers, de Waddenzeehavens en LTO-Noord. Met hen werken we aan de uitvoering van de Agenda voor het Waddengebied, het Programma 'Naar een rijke Waddenzee' en aan de uitvoering van het zeehondenakkoord.

Samen met de provincies Fryslân en Groningen is Noord-Holland verantwoordelijk voor het Waddenfonds. Het Waddenfonds verleent subsidies aan projecten die bijdragen aan de doelen van het fonds, namelijk natuurontwikkeling en duurzame economische ontwikkeling. In het Investeringskader Waddengebied (IKW), dat eind 2016 door Provinciale Staten van Groningen, Fryslân en Noord-Holland is vastgesteld, staan zes grote opgaven voor het Waddengebied: de natuurontwikkeling in de Waddenzee; havenontwikkeling en natuurverbetering; het versterken en vermarkten van de Waddenzee als werelderfgoed; vitale kust en Afsluitdijk; Eems-Dollardgebied in balans en energietransitie ('Eilanden op eigen kracht'). Een groot deel van de benodigde financiering voor deze opgaven komt uit het Waddenfonds. De provincie stelt cofinanciering beschikbaar via de Reserve Cofinanciering Waddenzee.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.3

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
5.3.1	Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	1.102	1.091	1.090	1.089	1.089	989
5.3.2	Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen	843	1.013	3.517	4.216	4.716	716
5.3.3	Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven	2.069	2.796	3.524	3.682	4.804	4.471
	Totaal lasten	4.014	4.900	8.131	8.987	10.609	6.176
	Totaal baten	-184	-295	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	3.830	4.605	8.131	8.987	10.609	6.176
	Stortingen						
5.3.3	Resv. Cofin. Waddenzee	951	5.000	3.120	5.000	2.000	854
5.3.2	Resv. Landschap	0	300	2.500	3.500	4.000	4.000
	Onttrekkingen						
5.3.3	Resv. Cofin. Waddenzee	-1.271	-1.884	-2.765	-2.923	-4.045	-3.712
5.3.2	Resv. Landschap	0	0	-2.800	-3.500	-4.000	0
	Resultaat	**3.510**	**8.021**	**8.186**	**11.064**	**8.564**	**7.318**

Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn

Doelenboom

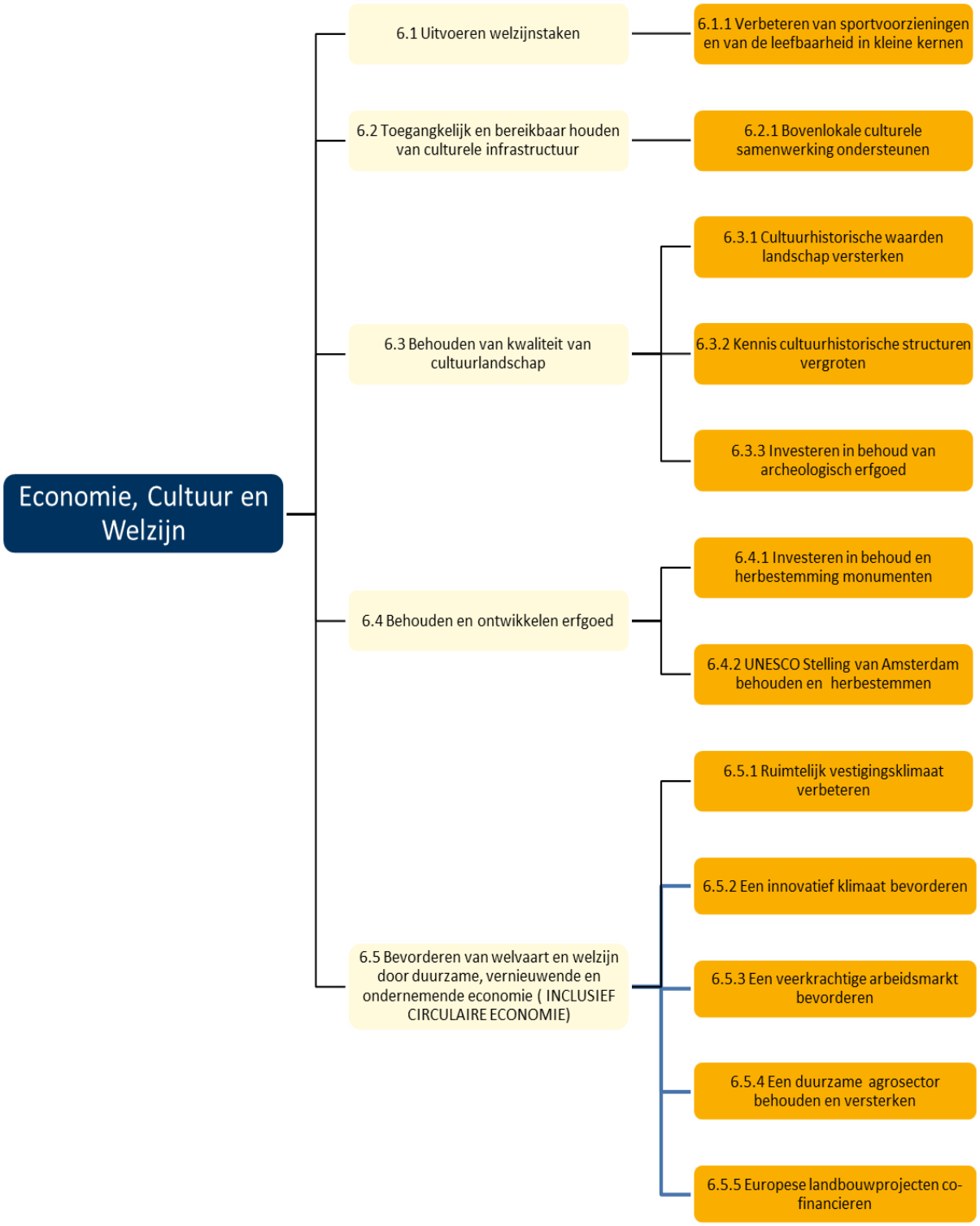

Maatschappelijk doel

De provincie staat voor nieuwe en deels bekende opgaven in het economisch en cultureel domein. Welvaart en welzijn zijn daarbij bekende termen waar de provincie zich voor inspant om deze te bevorderen. Nadrukkelijk wordt gekozen voor beide termen omdat het ene versterken zonder het andere niet toekomstvast is. De provincie blijft aandacht geven aan goede (fysieke) vestigingsvoorwaarden voor economische activiteiten. Deze vestigingsvoorwaarden ziet de provincie veranderen, gedreven door de maatschappelijke wens en noodzaak van verduurzaming van de samenleving. Er is aandacht voor de productie en herkomst van producten en de bijbehorende effecten op leefomgeving en welzijn. Stimuleren van vermindering van energiegebruik in bijvoorbeeld de glastuinbouw en mogelijk maken van innovaties zijn voor de provincie onderdelen in het bevorderen van welvaart en welzijn. De noodzakelijke transitie naar een duurzame economie vormt een belangrijke drijver voor innovatie. Dit biedt Noord-Holland volop kansen voor nieuwe economische ontwikkeling. Om deze kansen te kunnen benutten is een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt een belangrijke randvoorwaarde. Hierdoor zorgen we ervoor dat er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is en de arbeidsparticipatie op peil blijft.

Digitalisering heeft ook invloed op vestigingsvoorwaarden: consumentengedrag verandert en daardoor ook logistieke processen en locaties waar diensten en producten worden gekocht. Leegstand als een effect daarvan is te zien in Noord-Holland. De bedrijfsvoering van organisaties verandert ook. Denk hierbij aan de noodzakelijke digitale verbindingen, nieuwe verdienmodellen met circulaire producten en vernieuwde werkwijzen waardoor omscholing van personeel nodig is. Over de kansen van circulaire economie staat meer beschreven in hoofdstuk 2.

Op het culturele domein ziet de provincie de grote waarde van de diverse, zichtbare en onzichtbare cultuurhistorie. Deze wil zij steunen en duurzaam maken ook voor gebruik van toekomstige generaties van bewoners en bezoekers. Daarom zet de provincie zich in om archeologische geschiedenis toegankelijk te maken. Monumenten als kerken, stolpboerderijen, Stelling van Amsterdam vertellen het voor het oog zichtbare verhaal en zijn ook vaak markeringen in het landschap. Deze cultuurhistorie wil de provincie vertellen vanuit diverse invalshoeken om zo de essentiële verbinding tussen heden en verleden te leggen.

Noord-Holland heeft een hoogstaande en veelzijdige culturele infrastructuur, in de vorm van podia, musea, beeldende kunstinstellingen, bibliotheken, etc. Het is belangrijk dat dit aanbod voor alle inwoners en bezoekers goed toegankelijk is en daarom stimuleren wij gemeenten en instellingen om zoveel mogelijk regionaal af te stemmen. De effecten van de COVID-19 maatregelen plaatsen de culturele infrastructuur voor een grote uitdaging.

Leefbaarheid is een breed thema wat door de province vanuit welzijn specifiek wordt ingevuld door oog te hebben voor de dorpshuizen en de rol van sport in een gezonde leefstijl en vrijetijdsbesteding. De provincie vindt het daarnaast belangrijk om discriminatie in de sport tegen te gaan.

Wettelijk beleidskader

- Erfgoedwet
- Wet kenbaarheidpubliekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)
- Omgevingswet 2021
- Wet op de archeologische monumentenzorg
- Wet op de ruimtelijke ordening

- Wet op het specifiek cultuurbeleid
- Modernisering Monumentenzorg
- Beleidsbrief “Erfgoed telt”
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
- Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed"
- Cultuur als onderdeel van de "Ruimtelijk Economische Actieagenda 2016-2020"

Provinciaal beleidskader

- Erfgoedverordening Noord-Holland 2017
- Beleidskader "Cultuur in Ontwikkeling" 2017-2020 (wordt geactualiseerd)Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
- Strategisch Beleidskader Economie (2016)

Budgettabel 2021 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
6.1	Uitvoeren welzijnstaken	460	0	460	0	0	460
6.2	Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur	4.596	0	4.596	0	0	4.596
6.3	Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap	3.990	30	3.960	0	0	3.960
6.4	Behouden en ontwikkelen erfgoed	9.218	0	9.218	7.585	5.751	7.384
6.5	Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie	18.895	193	18.702	10.386	6.250	14.566
	Totaal	**37.159**	**223**	**36.936**	**17.971**	**12.001**	**30.966**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
6	6.5.1	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie.
6	6.5.1	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.
6	6.5.1	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie.
6	6.5.1	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied (RON)	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied
6	6.5.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling Economie
6	6.5.1	PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	6.5.1	PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	6.5.1	Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie

6	6.5.2	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie
6	6.5.2	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie
6	6.5.2	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Effect-indicator	Peildatum	Meeteenheid	Gerealiseerd Noord-Holland	Nederland	Opmerkingen
Werkgelegenheid: bruto arbeidsparticipatie ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar	2019	Percentage	71,9%	71,2%	*BBV-Indicator*
Bruto regionaal product: % toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.	2019	Percentage	2,5%	1,8%	*BBV-Indicator*

Restauratievolume: % Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis), weergegeven naar de staat van het casco

	Peildatum	**Goed**	**Redelijk**	**Matig**	**Slecht**	*Opmerkingen*
Noord-Holland	2019	36,1%	46,0%	15,6%	2,3%	*BBV-indicator*

Bron: *Monumentenmonitor Noord-Holland*

6.1 Uitvoeren welzijnstaken

Onze rol
Uit de breedte van welzijnstaken die provincies kunnen uitvoeren, kiest de provincie voor een specifieke bijdrage aan leefbaarheid in kernen, verduurzaming van sportaccommodaties en tegengaan van uitsluiting in sport.

Samenwerkingspartners
Wij doen dit samen met partners als Sportservice en Dorpswerk Noord-Holland.

6.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen

Toelichting

De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Dat doet de provincie door het zelf-initiatief van gemeenschappen te stimuleren via een subsidie aan Dorpswerk Noord-Holland. Via Dorpswerk ondersteunt de provincie initiatieven op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang. Sporten ziet de provincie ook als een belangrijk middel om samenhang in een

gemeenschap te versterken. In vrijheid en zonder discriminatie sporten is belangrijk. Het gaat om sporten met elkaar en in acceptatie ongeacht persoonlijke voorkeuren. Ook vindt de provincie het belangrijk dat sportaccommodaties verduurzamen, zodat zij op termijn besparingen kunnen inboeken wat de toekomstbestendigheid weer versterkt. Om te voorkomen dat iedereen het wiel zelf moet uitvinden, zet de provincie in op kennisdeling. Sportservice zou hier een rol in kunnen spelen, bijvoorbeeld via een provinciale subsidie.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.1

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
6.1.1	Verbeteren van sportvoorzieningen en van leefbaarheid in kleine kernen	218	260	460	460	460	0
	Totaal lasten	218	260	460	460	460	0
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	218	260	460	460	460	0
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**218**	**260**	**460**	**460**	**460**	**0**

6.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur

Onze rol

Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan inbreng van kennis en procesbegeleiding om regionale afstemming te bevorderen. De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen.

Samenwerkingspartners

Belangrijke partners bij dit beleidsdoel zijn, naast gemeenten, ProBiblio en Plein C.

Prioriteiten

Ten aanzien van culturele infrastructuur zet de provincie in op de volgende activiteiten:

- Doorontwikkelen van kennisnetwerk culturele infrastructuur en stimuleren en participeren in regionale cultuurnetwerken van MRA en Noord-Holland Noord.
- Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk.
- Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs door middel van matching van het programma cultuureducatie met kwaliteit met gemeenten en OCW.
- Monitoring en verdere uitwerking van Covid-19 noodfondsen

Omgevingsfactoren

- Het effect van de Covid-19 maatregelen voor de culturele sector zal ook in 2021 voelbaar zijn. De provincie zal vanuit haar rol samen met gemeenten dat in 2021 blijven volgen en waar mogelijk actie ondernemen.
- De ontwikkeling van regioprofielen voor cultuur en culturele voorzieningen door het samenwerkingsverband Kunst, Cultuur en Erfgoed Metropoolregio Amsterdam heeft geleid tot het Regioprofiel MRA 2019-2024 'Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed'. Dit programma is ingediend bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en

Wetenschap.
In Noord-Holland Noord werken de drie deelregio's met financiële steun van de provincie gezamenlijk aan de uitwerking van de regionale cultuurvisie.

- De minister werkt samen met IPO en VNG, aan een convenant en uitvoeringsprogramma dat de samenwerking van netwerkpartners binnen de Wet Stelsel openbare Bibliotheekvoorzieningen verder vorm gaat geven.

6.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

Toelichting

Regionale samenwerking
De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten en culturele instellingen om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen met de Uitvoeringsregeling stimulering regionale samenwerking culturele infrastructuur gemeenten en culturele instellingen. De voortzetting van deze uitvoeringsregeling in 2021 draagt bij aan het toegankelijk houden van de culturele infrastructuur. .
De drie noordelijke regio's hebben als de regio Noord-Holland Noord een regioprofiel opgesteld dat in 2021 wordt geconcretiseerd. De provincie werkt in de MRA samen met 32 gemeenten (via deelregio's), de vervoerregio en de provincie Flevoland aan een betere spreiding en bereikbaarheid van culturele infrastructuur. Dit heeft geleid tot het Regioprofiel 2019-2024 'Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed'. In 2021 wordt een vervolg gegeven aan de uitvoering van acties die behoren bij de programmalijn Samenwerking.

ProBiblio
ProBiblio is de provinciale ondersteuningsinstelling (POI) voor bibliotheken en voert de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel uit, met een provinciale subsidie. De Wet benoemt drie provinciale kerntaken: Interbibliothecair Leenverkeer (IBL), Bibliotheek Innovatie en Netwerktaken. De provincie ziet de bibliotheekfunctie als belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur en richt haar activiteiten daarom vooral op het regionaal bereikbaar, toegankelijk en relevant houden van de bibliotheek.

Cultuureducatie
In het Coalitieakkoord is besloten cofinanciering beschikbaar te stellen van jaarlijks € 750.000 voor het vervolg van het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2021-2024. Het programma is gericht op goed cultuuronderwijs op basisscholen. De nadruk ligt op het bereiken van nieuwe scholen, in het bijzonder scholen met onderwijsachterstanden, om hiermee de kansengelijkheid van kinderen te vergroten. Ook is er meer ruimte voor maatwerk zoals aandacht voor het voortgezet onderwijs en de relatie binnen-buitenschools.

Er wordt samengewerkt met het Rijk en de naar schatting 26 gemeenten in Noord-Holland die gaan deelnemen aan het Noord-Hollandse programma Cultuureducatie met Kwaliteit. De provincie subsidieert Plein C om dit programma uit te voeren.

Operationeel doel 6.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal gemeenten dat meedoet aan het programma CMK	Aantal	24	32	26	26	26	26

Aantal bibliotheken dat innovatieprogramma uitvoert	Aantal	nvt	nvt	6	6	6	6

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.2

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
6.2.1	Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen	2.929	13.518	4.596	4.595	4.595	4.595
	Totaal lasten	2.929	13.518	4.596	4.595	4.595	4.595
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	2.929	13.518	4.596	4.595	4.595	4.595
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**2.929**	**13.518**	**4.596**	**4.595**	**4.595**	**4.595**

6.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap

Onze rol

De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud door ontwikkeling van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. Dit doet de provincie door het uitdragen van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, het organiseren van bijeenkomsten, met handleidingen en adviezen. De ruimtelijke kwaliteit is gewaarborgd in de Omgevingsverordening. De provincie investeert direct in het behoud en de benutting van monumenten en landschap. Dit beoogt kwaliteit te verbeteren en te leiden tot hoger maatschappelijk en economisch rendement. Daarnaast is de provincie eigenaar van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot.

Samenwerkingspartners

Om onze beleidsdoelen te behalen werken wij samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers, eigenaren en initiatiefnemers.

Prioriteiten

Naast het behoud van het provinciale cultuurlandschap en de provinciale zorgplicht ten aanzien van de archeologische collectie heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- Door middel van maatwerk wil de provincie gebiedsgericht een bijdrage leveren aan het versterken en benutten van de provinciale cultuurhistorische structuurdragers en het landschap.
- De publieksfunctie van het archeologisch depot in archeologiecentrum Huis van Hilde in Castricum wil de provincie blijven versterken zodat educatie geborgd is en archeologie en ander erfgoed nog toegankelijker wordt gemaakt voor een breed publiek.

Omgevingsfactoren

Noord-Holland kent een aantal grote opgaven zoals woning- en mobiliteitsbehoefte, energietransitie en verduurzaming in de landbouw, die van invloed zijn op het cultuurlandschap. De provincie wil niet belemmerend zijn in deze ontwikkelingen, maar er wel voor zorgen dat de

kwaliteit van het cultuurlandschap bewaard blijft. Dit betekent dat er soms keuzes gemaakt moeten worden.
Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de ruimtelijke bescherming van archeologische waarden en wettelijk is vastgelegd dat bij ruimtelijke ingrepen de verstoorder verantwoordelijk is voor zorgvuldig archeologisch onderzoek en eventuele opgravingen. Daar waar wij als provincie eigenaar zijn van de vondsten houden wij toezicht op deze activiteiten. Maar de provincie is grotendeels afhankelijk van gemeenten als het gaat om het zorgvuldig en tijdig uitvoeren van onderzoek en opgravingen. Waar wij als provincie zelf de 'verstoorder' zijn, of de rol van 'bevoegd gezag' hebben, zien wij toe op een kwalitatief goede archeologische begeleiding van planvorming en uitvoering van projecten.

6.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

Toelichting

In 2018 is de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie geactualiseerd en in 2019 is de Omgevingsverordening vastgesteld. In de Omgevingsverordening zijn Bijzonder Provinciaal Landschap en structuren benoemd en omschreven. Ook in 2021 brengt de provincie de leidraad en de Omgevingsverordening onder de aandacht bij gemeenten, natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers en initiatiefnemers. De provincie helpt hen om deze toe te passen bij ruimtelijke inpassingen. De provincie heeft bestuurlijke afspraken met het Rijk over het in stand houden van een Steunpunt voor monumenten en archeologie voor gemeenten. Dit steunpunt adviseert gemeenten bij hun wettelijke erfgoedtaken en bij gebiedsgerichte ontwikkelingen met historische kwaliteit op basis van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. In 2021 verstrekt de provincie wederom een subsidie aan Mooi Noord-Holland en NMF voor de uitvoering van deze taak.
Om de kwaliteit van het Noord-Hollandse cultuurlandschap te behouden wordt aangesloten op het bredere, ruimtelijke instrumentarium van de provincie zoals de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (voor integrale agendering opgave cultuur) en de Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (voor integrale advisering landschap en cultuurhistorie).

Operationeel doel 6.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uitdragen leidraad (bijeenkomsten)	Aantal	4	4	4	4	4	4

6.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

Toelichting

De provincie ziet kansen om het erfgoed binnen de cultuurhistorische structuren beter te behouden en te benutten door ontwikkeling van kennis en kennis te delen via netwerken van lokale, regionale en landelijke netwerken. De Monumentenmonitor (vanaf 2014), geeft inzicht in de bouwkundige staat, de leegstand, herbestemming en verduurzaming van de rijks- en provinciale monumenten in de provincie Noord-Holland. De provincie zet in op kennisontwikkeling en kennisdeling over herbestemming en verduurzaming van erfgoed. Dit

wordt op verschillende manieren gedaan. Het kan passief-openbaar (website) of actief-openbaar gebeuren, bijvoorbeeld met thematische of gebiedsgerichte netwerkbijeenkomsten, zoals het duurzaam erfgoed congres.

Naast instandhouding investeert de provincie in het verder versterken en benutten van de provinciale structuurdragers, zoals het UNESCO-werelderfgoed Stelling van Amsterdam (SvA) en de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW). Om het verhaal van de cultuurhistorische structuurdragers voor een breed publiek toegankelijk te maken en draagvlak te creëren, benutten we onder andere verhalenplatform Oneindig Noord-Holland (met een vast thema rond provinciale monumenten), en de documentaire foto-opdracht van de Provinciale Atlas Noord-Holland (met in 2020/2021 het thema stolpen).

Operationeel doel 6.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tentoonstellingen Provinciale Atlas	Aantal	nvt	0	3	3	3	3

6.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

Toelichting

Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden waar een bovengemeentelijk archeologisch belang aan de orde is, probeert de provincie via ‘informatie en inspiratie’ gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen aan te zetten tot zorgvuldige omgang met deze waarden. De provincie zet zich ook in voor een zorgvuldige omgang met (toevals)vondsten en vindplaatsen. De provincie heeft daarnaast een wettelijke taak voor de instandhouding van een provinciaal archeologisch depot en het toegankelijk maken van de collecties en vondsten. De provincie heeft er voor gekozen deze taak breder in te vullen: via onderzoek van de collecties en de uitgave van verschillende publicaties worden archeologische vondsten en collecties voor een breder publiek beleefbaar gemaakt. We onderscheiden rijk geïllustreerde publieksbrochures, een reeks met archeologische rapporten, de Archeologische kroniek en publieksboeken. In 2015 is archeologiecentrum Huis van Hilde geopend, waarin archeologische collecties worden beheerd, maar waar met de vaste en tijdelijke tentoonstellingen ook educatieprogramma’s worden verzorgd over archeologie voor bezoekers en leerlingen van het primair en voortgezet onderwijs.

De publiekstaken bestaan uit rondleidingen, educatieve bijeenkomsten, zaalverhuur en leveren van horeca-diensten. Na de eerste gebruiksjaren is er verbeterd inzicht in de kosten van het beheer en onderhoud van het gebouw. Waarschijnlijk wordt de museumstatus voor Huis van Hilde per 1 januari 2021 toegekend.
In deze coalitieperiode is opnieuw budget beschikbaar gesteld voor onderwaterarcheologie. De provincie investeert in conservering, restauratie en wetenschappelijk onderzoek naar de vondsten uit het Palmhoutwrak en uiteindelijk moeten de vondsten in een permanente tentoonstelling toegankelijk worden voor het brede publiek in museum Kaap Skil op Texel. In Huis van Hilde wordt zal de permanente tentoonstelling worden aangepast zodat er aandacht wordt besteed aan Noord-Holland in de 17e eeuw. Hier zullen ook maritieme vondsten tentoongesteld worden.

Operationeel doel 6.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Opname archeologisch collecties	Aantal	nvt	0	2	2	2	2

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.3

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
6.3.1	Cultuurhistorische waarden landschap versterken	630	651	650	650	650	650
6.3.2	Kennis cultuurhistorische structuren vergroten	702	671	844	844	844	844
6.3.3	Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	1.856	2.161	2.496	2.036	2.119	1.834
	Totaal lasten	3.188	3.483	3.990	3.530	3.613	3.328
	Totaal baten	-30	-30	-30	-30	-30	-30
	Saldo van baten en lasten	3.158	3.453	3.960	3.500	3.583	3.298
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**3.158**	**3.453**	**3.960**	**3.500**	**3.583**	**3.298**

6.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed

Onze rol

De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Daarnaast treedt de provincie waar mogelijk op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven.

Als siteholder voor het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam coördineert de provincie het behoud en de ontwikkeling van dit werelderfgoed. De provincie is geen eigenaar van dit werelderfgoed, dat zijn anderen waaronder groenbeherende organisaties, gemeenten, waterschappen en soms particulieren.

Samenwerkingspartners

Bij het behouden van genoemd erfgoed werkt de provincie samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeherende organisaties, individuele eigenaren en ontwikkelaars. Wat betreft het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam wordt daarbij ook samengewerkt met UNESCO en de provincie Utrecht, omdat een deel van de Stelling van Amsterdam door de provincie Utrecht loopt. Met de projectorganisatie Nieuwe Hollandse Waterlinie (bestaande uit vier provincies) wordt samengewerkt om de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam toe te voegen aan het werelderfgoed

Prioriteiten
Ten aanzien van behoud en herbestemming van beschermde monumenten heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- restaureren en verduurzaming met focus op religieus en agrarisch erfgoed
- bevorderen van herbestemmen, bijbestemmen en verduurzamen bij leegstand en komende leegstand

Ten aanzien van het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- behoud van de Uitzonderlijke Universele Waarde (OUV) van dit werelderfgoed
- breed uitdragen en bekendmaken van de (OUV) van dit werelderfgoed.

Omgevingsfactoren
Demografische en economische factoren dragen in grote mate bij aan de kansen van herbestemming. Herbestemmingsopgaven verschillen sterk. Vooral in Noord-Holland Noord zal het niet altijd mogelijk zijn een economisch rendabele bestemming te vinden voor een monument. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is gezien de economische groei en de aanwezige investeringskracht van de markt meer mogelijk. Dit vraagt om een eigen aanpak, met bijbehorend instrumentarium, dat aansluit op (her)bestemmingsontwikkelingen zelf, maar dat ook bruikbaar is in bredere gebiedsontwikkeling.

6.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

Toelichting
Restauratie en verduurzaming is zowel aan de orde bij continuerend gebruik, bij uitbreiding van dit gebruik (bijbestemmen) als bij herbestemming. In alle gevallen zorgt verduurzaming voor consistent toekomstig gebruik en verbetering van exploitatie. De provincie gebruikt de monumentenmonitor en de kennis van de loods herbestemming om op hoofdlijnen inzicht te krijgen in de bouwkundige staat van monumenten en hun economische ontwikkelpotentie. De data dienen primair voor beleidsontwikkeling. Met deze data worden ook keuzes gemaakt waar welke inzet gepleegd wordt. De provincie kiest voor investeren in die monumenten, waar de kansen op een succesvolle herbestemming het grootst zijn. Daarnaast zet de provincie haar netwerk, de Loods Herbestemming en het Steunpunt Monumenten en Archeologie in om de kansrijke herbestemmingsopgaven boven tafel te krijgen en om met verschillende experts en betrokkenen te onderzoeken wat de meest kansrijke invulling is. Dit gebeurt tijdens verschillende expertsessies, de Dag van de Herbestemming en adviezen aan eigenaren en initiatiefnemers. Daarnaast kunnen eigenaren gesubsidieerd haalbaarheidsonderzoeken uit laten voeren om tot een kansrijke herbestemming te komen, waarbij de erfgoedwaarde van het monument goed wordt meegewogen. Verduurzaming speelt hierbij een belangrijke rol en er kan binnen deze regeling ook apart een subsidie worden aangevraagd voor een energiescan.
In 2021 zal de provincie kennisbijeenkomsten organiseren over het verduurzamen van monumenten. Voor restauratie kan een beroep worden gedaan op restauratiesubsidies. Voor verduurzaming en herbestemming op laagrentedragende financiering uit het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten.

Het restauratievolume van rijksmonumenten en provinciale monumenten (in matige en slechte bouwkundige staat) neemt geleidelijk af. Van 30% in 2014 tot 18% eind 2019. Rekening houdend

met terugval ten gevolge van de coronacrisis wordt een verdere afname in 2021 met 1 % realistisch geacht.

Operationeel doel 6.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Loods herbestemming (aantal adviezen)	Aantal	15	15	15	15	15	15
Inzet Fonds Herbestemming (aantal leningen)	Aantal	3	3	3	3	3	3

6.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

Toelichting

De Stelling van Amsterdam is sinds 1996 UNESCO-werelderfgoed en sinds die tijd is de provincie Noord-Holland 'siteholder' (eerstverantwoordelijke) voor dit werelderfgoed. De siteholder heeft de verplichting om zorg te dragen voor het behoud van de Uitzonderlijke Universele Waarde (OUV) van het werelderfgoed. Daarnaast dient de siteholder deze OUV uit te dragen en breed bekend te maken.

Medio 2020 zou UNESCO hebben besloten om het werelderfgoed uit te breiden met de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Vanwege de coronacrisis is dit besluit uitgesteld. De Nieuwe Hollandse Waterlinie loopt van Muiden in Noord-Holland door Utrecht en Gelderland tot de Biesbosch in Noord-Brabant. De Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie gaan na de uitbreiding samen verder onder de naam 'Unesco Werelderfgoed Hollandse Waterlinies'. De siteholdertaken voor de Hollandse Waterlinies brengen we onder in een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie met de provincies Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant. Deze gezamenlijke uitvoeringsorganisatie is gehuisvest bij de provincie Utrecht. In 2021 spannen we ons in om de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie vorm te geven en taken van het siteholderschap over te dragen. Dit zijn onder andere:

- het opstellen van het managementplan voor het werelderfgoed
- harmoniseren ruimtelijk beleid Hollandse Waterlinies
- eerste aanspreekpunt Rijk en Unesco
- communicatie over het werelderfgoed en uitdragen van de universele waarden.

Niet alle taken en activiteiten inzake de Stelling van Amsterdam dragen we over aan de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie. Projecten voor het herbestemmen van forten en het nemen van besluiten over ruimtelijke projecten, die het beschermingsregime raken van het werelderfgoed, blijven de bevoegdheid van de provincie Noord-Holland. Dit geldt ook voor de advisering over aanvragen van omgevingsvergunningen voor provinciale monumenten van de Stelling van Amsterdam. In 2021 gaan we onder andere aan de slag met:

- herstel van de liniedijken
- advisering over de uitwerking van de locaties voor hernieuwbare energie die in de Regionale Energiestrategieën zijn opgenomen
- samenwerken aan de 'Ode aan het Noord-Hollandse Landschap' en bijdragen aan 'Ode aan de Hollandse Waterlinies'.

Operationeel doel 6.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Voldoen aan adviesvragen over ruimtelijke plannen en omgevingsvergunningen die in het beschermingsregime van de Stelling van Amsterdam vallen	Percentage	nvt	nvt	100%	100%	100%	100%
Gerestaureerde/herbestemde forten en herstellen liniedijken	Aantal	nvt	nvt	6	0	0	0

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.4

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
6.4.1	Investeren in behoud en herbestemming momumenten	6.203	8.815	6.856	4.131	4.131	4.656
6.4.2	UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen	1.061	4.420	2.362	962	962	962
	Totaal lasten	7.265	13.235	9.218	5.093	5.093	5.618
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	7.265	13.235	9.218	5.093	5.093	5.618
	Stortingen						
6.4.1	Resv. Monumenten	6.825	6.751	5.751	5.051	5.051	3.551
6.4.2	Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	8.006	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
6.4.1	Resv. Monumenten	-6.280	-8.472	-6.185	-3.460	-3.460	-3.985
6.4.2	Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	-635	-3.304	-1.400	0	0	0
	Resultaat	**15.181**	**8.210**	**7.384**	**6.684**	**6.684**	**5.184**

6.5 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

Het economisch beleid is verankerd in het Strategisch Beleidskader Economie (2016). De provincie Noord-Holland draagt bij aan de verdere versterking van de economie door ruimte te geven aan vernieuwing, duurzaamheid en ondernemerschap. Het beleid focust daarbij op het vestigingsklimaat als randvoorwaarde voor een florerende economie. Dit staat ten dienste van de Noord-Hollandse maatschappij als geheel. Daarom heeft de provincie nadrukkelijk gekozen voor het bevorderen van welvaart én welzijn als hoofddoel van het economisch beleid. Daarmee wordt een relatie gelegd met de nationale en internationale discussie over het begrip ‘brede welvaart’ (onder andere commissie-Stiglitz (2009) en commissie-Grashoff (2016)). Brede welvaart is meer dan het BBP of het persoonlijk inkomen van burgers. Ook aspecten als gezondheid, geluk, veiligheid, goed onderwijs, goede huisvesting en ontplooiingsmogelijkheden worden ervaren als

welvaartscomponenten. Als één van de eerste overheden in Nederland heeft de provincie Noord-Holland een instrument ontwikkeld om deze 'brede welvaart'-aspecten te meten en om er haar beleid aan te toetsen. Dit wordt gedaan met de Barometer Welvaart & Welzijn.

Onze rol
In het Strategisch Beleidskader Economie kiest de provincie ervoor om zoveel mogelijk uit te gaan van onze verbindende rol als middenbestuur en vanuit die rol te werken aan de optimale condities waarbinnen de economie zich duurzaam kan ontplooien. Dit sluit ook het beste aan bij hoe het IPO de rol van provincies ziet voor de regionale economie (Kompas 2020) en onze rol voor andere kerntaken (zoals voor ruimtelijke ordening, bereikbaarheid, natuur, water en milieu). Daarom focust het economisch beleid zich op het versterken van het vestigingsklimaat als een belangrijke conditie voor economische activiteiten. Een goed vestigingsklimaat is een cruciale randvoorwaarde voor de economie en de aantrekkelijkheid van de regio voor bedrijven.

Samenwerkingspartners
De partners waarmee de provincie samenwerkt worden in de toelichting bij de operationele doelen genoemd.

Prioriteiten
Binnen het brede begrip van 'vestigingsklimaat' is gekozen voor een focus op de volgende vestigingsplaatsfactoren:

- Een aantrekkelijk en duurzaam ruimtelijk vestigingsklimaat (6.3.1)
  Dit gaat over de beschikbaarheid van ruimte voor economische activiteiten, over bedrijventerreinen, kantoorlocaties, havens, Schiphol, detailhandel, digitale infrastructuur, internationalisering en ruimte voor toerisme. De beschikbaarheid van ruimte voor economische activiteiten is een absolute basisvoorwaarde voor een gezonde economie.
- Een sterk innovatief klimaat (6.3.2)
  Deze vestigingsplaatsfactor focust op het innovatief vermogen van het bedrijfsleven en de inzet van kennis, onderzoek en technologie om innovaties te verzilveren in nieuwe producten en nieuwe markten. De ontwikkeling en toepassing van kennis en innovatie is één van de belangrijkste concurrentiefactoren van de economie.
- Een veerkrachtige arbeidsmarkt (6.3.3)
  Hieronder wordt het aanbod van arbeid, de match tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de inzetbaarheid van het menselijk kapitaal en de inclusieve arbeidsmarkt gedefinieerd. De factor arbeid behoort tot de klassieke productiefactoren en is een belangrijke randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de economie.
- Een sterke een duurzame agrosector (6.3.4 en 6.3.5)
  De agrosector is duidelijk zichtbaar en beleefbaar in het Noord-Hollandse landschap én vertegenwoordigt een aanzienlijk economisch belang, vooral op gebied van export, innovatie en ketensamenwerking. Op het gebied van duurzaamheid en innovatie om te komen tot de gewenste transitie van de agrifoodketen, waaronder kringlooplandbouw, liggen er vele opgaven dan wel kansen. Met de opgave Vitaal Platteland waaronder de Voedselvisiewordt bijgedragen aan behoud en versterking van de bodemvruchtbaarheid en -structuur, (agro)biodiversiteit, waterkwaliteit en –kwantiteit.

Omgevingsfactoren:

- De coronapandemie heeft een grote impact op onze economie: de economie zal in 2020 krimpen, faillissementen zullen toenemen en de werkloosheid zal oplopen.
- Noord-Holland zal naar verwachting relatief harder worden geraakt dan gemiddeld in Nederland. Dit vanwege de specifieke sectorstructuur van Noord-Holland (we hebben een hoger aandeel in sectoren die vooral getroffen zijn door de crisis). Ook heeft Noord-Holland een hoger aandeel in zelfstandigen, zzp'ers, eenmanszaken en freelancers. Deze groep heeft extra last van de coronacrisis door vraaguitval.
- Deze situatie kan impact hebben op de begrote doelen voor het economisch beleid, zoals gemeenten die het opknappen van bedrijventerreinen uitstellen of bedrijven die geen prioriteit meer geven aan investeringen, innovatieprojecten of het aantrekken van werknemers.

6.5.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

Toelichting

De provincie zet subsidieregelingen als de Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen (HIRB) en Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden voort om de vitaliteit en duurzaamheid van bestaande werklocaties te verbeteren. De opzet van de HIRB is verbreed tot HIRB-plus om duurzaam ruimtegebruik ook bij detailhandelslocaties en verblijfsrecreatie te bereiken. Bij de prioritering van te subsidiëren projecten speelt de invulling van de aspecten duurzaamheid, circulariteit en leefbaarheid een belangrijke rol.

Operationeel doel 6.5.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Herstructurering van 300 ha verouderd bedrijventerrein	Hectare	75	60	60	60	60	60

6.5.2 Een innovatief klimaat bevorderen

Toelichting

Om verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunt de provincie over de volle breedte duurzame innovatie. Voor een deel verloopt het bevorderen van het innovatieklimaat via het Regionaal Budget Innovatie van de MRA. Daarnaast heeft de provincie een aantal instrumenten om innovatie in het midden- en kleinbedrijf (mkb) te stimuleren. Die zijn vooral gericht op het vergroten van de transparantie van de kapitaalmarkt, het bijdragen aan 'investment readiness' (via het Programma Investeringsgereed Innovatief MKB Noord-Holland PIM) en aan de toegankelijkheid van kapitaal in verschillende fasen van innovatie (via het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland PDENH, de MKB Innovatiestimulering Topsectoren MIT, en het Innovatiefonds Noord-Holland INH). Het versnellingsprogramma GO!-NH heeft als doel duurzame innovaties sneller te laten ontwikkelen. Speciale focus bij de provinciale instrumenten ligt op duurzaamheid, zoals energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit.

De opdrachten voor GO!-NH en PIM liepen af in 2020 en worden conform het coalitieakkoord de komende jaren voortgezet. De MIT-regeling is een landelijke subsidieregeling die de provincie

uitvoert met cofinanciering van het Rijk. Het Innovatiefonds NH is een samenwerking met externe partners (kennisinstellingen) en richt zich op de vroege-fase-financiering. PDENH is een 100% deelneming van de provincie die zich richt op financiering van duurzame bedrijven en projecten in latere innovatiefasen. Daarnaast is de provincie voornemens om in 2020 een drietal globalisers te gaan uitvoeren om groeiende bedrijven te helpen bij het vinden van toegang tot internationale markten.

Essentieel in het bevorderen van het innovatieklimaat is de samenwerking tussen verschillende partijen op een onderwerp. Binnen de door het Rijk ingestelde regiodeals en het interbestuurlijk programma (IBP) staat deze samenwerking centraal. De provincie heeft daarvoor € 3,75 miljoen in 2020 cofinanciering beschikbaar voor onderwerpen als innovatie, klimaat, regionale economie en vitaal platteland.

Operationeel doel 6.5.2 Een innovatief klimaat bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ondersteunde MKB'ers MIT-uitvoering	Aantal	80	80	80	80	80	80
Ondersteunde MKB'ers Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM)	Aantal	100	115	130	130	130	130
Versnellingsprogramma duurzaamheid Go!-NH (versnelde duurzame innovatieprojecten)	Aantal	20	20	20	20	20	20

6.5.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen

Toelichting

Door verdergaande technologisering en digitalisering veranderen, ontstaan of verdwijnen er steeds meer functies met bijbehorende aantallen banen. Een mismatch in de aansluiting van arbeidsmarkt en onderwijs is meer en meer een vraagstuk ook voor zittend personeel en langdurig werkzoekenden, omdat kennis razendsnel veroudert dan wel door de grilligheid van de economie. De om- en bijscholingsbehoefte, in lijn met de vraag van de markt, groeit daardoor gestaag. Maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, duurzaam bebouwde omgeving, toekomstbestendige mobiliteit en een circulaire economie inclusief gezonde voedselproductie, zijn belangrijke aanjagers in het beleid om de mismatch op te lossen. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De provincie blijft hiervoor de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden stimuleren en verduurzamen. Dit vindt plaats op campussen als Techport, TerraTechnica, ZaanCampus en in programma's zoals House of Skills. De komende jaren continueert de provincie de inzet van onze werkambassadeur als aanjager van onze beleidsuitvoering en kiest daarbij voor extra focus op de klimaatopgave (waaronder ook energietransitie wordt verstaan), verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Bij dit alles is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt. Onderligger blijft de Visie voor Noord-Holland op de aansluiting Arbeidsmarkt en Onderwijs, die de provincie samen met de triple helix-partijen heeft opgesteld.

Operationeel doel 6.5.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Georganiseerde campusinitiatieven MBO campusvorming	Aantal	15	15	19	19	19	19
Inzet werkambassadeur (projecten uit werkagenda)	Aantal	10	10	10	10	10	10

6.5.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

Toelichting

Een duurzame agro-food sector is van groot belang, gezien de impact van de sector op het ruimtegebruik en leefbaarheid in de provincie Noord-Holland naast het economische belang en de grote bijdrage van de keten op de werkgelegenheid. Ingezet wordt op behoud, versterking en verduurzaming van de vijf ruimtelijk-economische landbouw- en visserijclusters: Greenport Aalsmeer, Greenport Noord-Holland Noord, Voedsel Verbindt, SeedValley en Visserij. De aankomende Voedselvisie legt accenten op voedselzekerheid en – veiligheid, circulair ondernemerschap en kringlopen op een zo laag mogelijk niveau sluiten, klimaat adaptief ondernemerschap, natuurinclusief ondernemerschap, attractief (vestigings)klimaat voor innovatieve agri & food bedrijven, doorbreken van ketenafhankelijkheden, waardoor waardering en inkomenspositie van de agrarisch ondernemer kan verbeteren en nieuwe duurzame modaliteiten voor onze voedselstromen.

In de glastuinbouw ligt de nadruk op het vraagstuk rondom energie, warmte zoals geothermie, en CO2. Voor de grondgebonden sectoren ligt de opgave meer op waterkwaliteit en -kwantiteit, het vergroten van de bodemvruchtbaarheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit. De provincie stimuleert de duurzame teelt en afzet van bloembollen en in het bijzonder biologische bollenteelt nabij kwetsbare natuurgebieden.

De zaadveredeling vraagt ruimte om zich te kunnen blijven ontwikkelen. Dit faciliteren wij door de aanwijzing van concentratiegebieden in de PRV en de nieuwe Omgevingsverordening.

Voor de visserij ligt er een uitdaging om innovatief en duurzaam te kunnen blijven vissen. In 2020 wordt voor het IJsselmeergebied gewerkt aan een overeenkomst om de visserijdruk in evenwicht te brengen met de draagkracht van het ecosysteem. GS hebben € 750.000 beschikbaar gesteld voor 2021.

Operationeel doel 6.5.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Resultaat Greenport NHN mede met NH subsidie (uitgevoerde projecten)	Aantal	4	4	4	4	4	4
Resultaat Greenport Aalsmeer mede met NH subsidie (uitgevoerde projecten)	Aantal	4	4	4	4	4	4
Geslaagde verplaatsingen van glastuinbouwbedrijven	Aantal	nvt	nvt	1	2	2	2

Resultaat Voedsel Verbindt	Aantal	nvt	4	4	4	4	4

6.5.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

Toelichting

Het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) is een nationaal programma dat voor 90% door de provincies wordt uitgevoerd. De overige 10% door het Rijk. Noord-Holland beschikt binnen dit programma over € 58,3 miljoen aan Europese middelen. Van dit bedrag is € 35,7 miljoen bestemd voor regelingen waarvoor de reserve Europese landbouwprojecten is bedoeld. Het overige bedrag (€ 22,6 miljoen) betreft agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) uit de portefeuille Natuur. De provincie draagt voor deze POP3-periode circa € 12 miljoen bij voor de uitvoeringskosten en cofinanciering van projecten. Voor de verlenging worden in september 2020 afspraken gemaakt tussen IPO, Rijk en de EC. Het is de verwachting dat deze verlening twee jaar omvat (2021 en 2022). Op basis van de huidige voorstellen komt er per jaar ook € 73 miljoen landelijk aan Europese middelen beschikbaar. Noord-Holland heeft geen geld beschikbaar gesteld en kan voor dit onderdeel geen aanspraak maken op de Europese middelen.

Operationeel doel 6.5.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

Indicator	Meeteenheid	Gerealiseerd	Streefwaardes				
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Subsidies voor jonge boeren en innovaties (aantal gesubsidieerde projecten)	Aantal	42	10	(?)	(?)	(?)	(?)

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.5

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
6.5.1	Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren	24.062	8.850	6.895	6.895	6.895	4.370
6.5.2	Een innovatief klimaat bevorderen	15.947	17.583	7.862	9.011	5.295	4.095
6.5.3	Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen	1.305	1.801	1.124	1.124	1.124	224
6.5.4	Een duurzame agrosector behouden en versterken	6.396	5.393	2.629	2.628	2.628	1.128
6.5.5	Europese landbouwprojecten co-financieren	3.843	2.140	385	85	85	85
	Totaal lasten	51.553	35.767	18.895	19.743	16.027	9.902
	Totaal baten	-343	-193	-193	-193	-193	-193
	Saldo van baten en lasten	51.210	35.574	18.702	19.550	15.834	9.709
	Stortingen						
6.5.4	Resv. Duurzame landbouw	6.926	0	0	0	0	0
6.5.5	Resv. Europese projecten landbouwsubsidies	250	3.548	0	0	0	0
6.5.1	Resv. Herstructurering bedrijfsterreinen	2.977	2.500	2.500	2.500	2.500	0
6.5.2	Resv. MKB	15.556	3.750	3.750	3.750	750	0
	Onttrekkingen						
6.5.4	Resv. Duurzame landbouw	-4.418	-3.244	0	0	0	0
6.5.5	Resv. Europese projecten landbouwsubsidies	-1.900	-4.609	-300	0	0	0
6.5.1	Resv. Herstructureriring bedrijfsterreinen	-3.605	-2.425	-6.004	-2.525	-2.525	0
6.5.2	Resv. MKB	-6.725	-7.500	-4.082	-4.081	-165	-165
	Resultaat	**60.271**	**27.594**	**14.566**	**19.194**	**16.394**	**9.544**

Programma 7 Financiën en bedrijfsvoering

Doelenboom

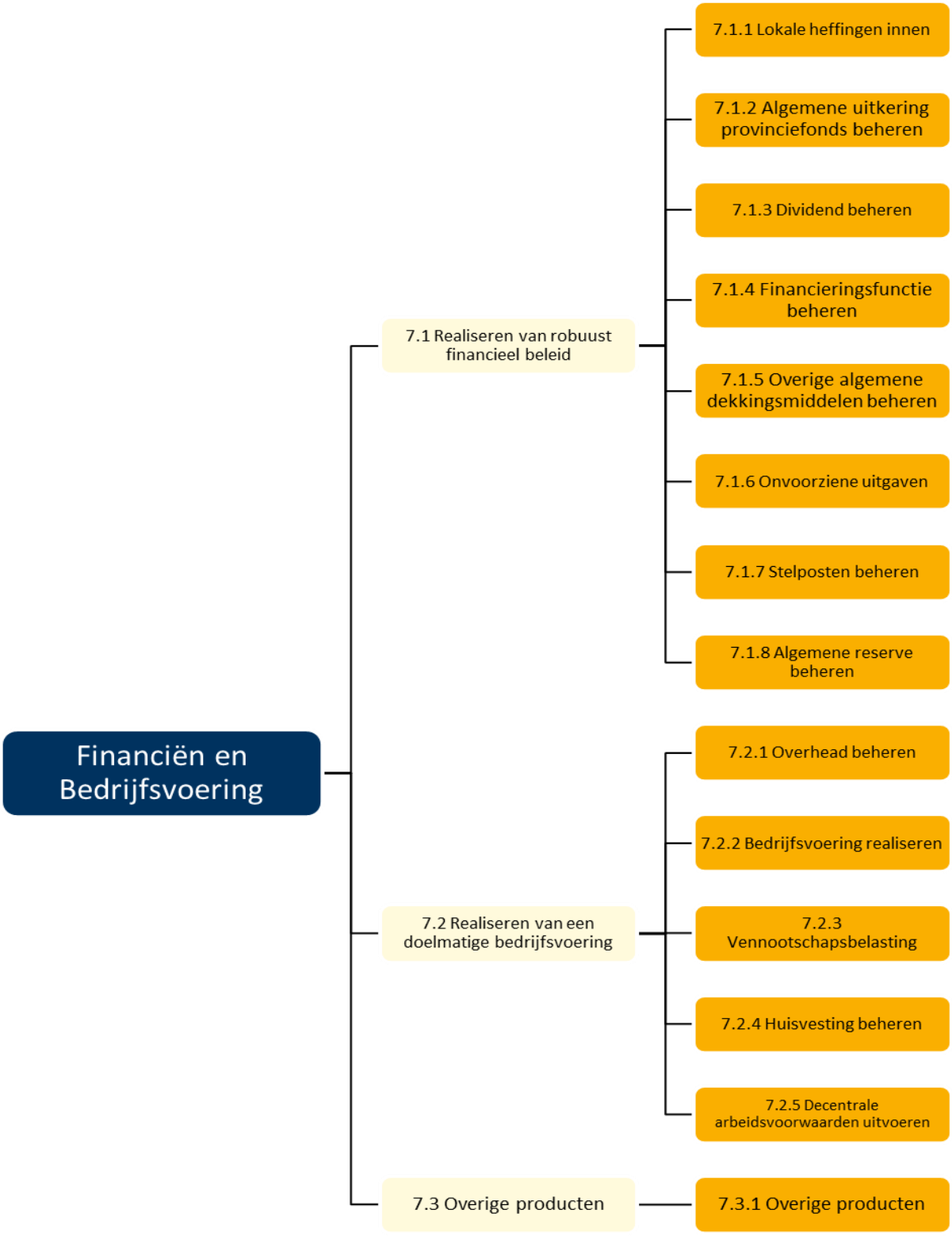

Maatschappelijk doel

Het financieel beleid van de provincie is gericht op het realiseren van de provinciale beleidsdoelstellingen. Een belangrijk onderdeel is de financiële continuïteit van de beleidsuitvoering, het vermogen om zowel op korte als op lange termijn zonder grote risico's aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

De provincie richt haar organisatie optimaal in om als moderne, efficiënte, flexibele, toegankelijke en slagvaardige organisatie uitvoering te geven aan haar wettelijke taken, het coalitieakkoord en de Toekomstagenda Samen Noord-Holland. Voor haar inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden is de provincie Noord-Holland een betrouwbare partner die rechtmatig handelt en betrouwbaar, transparant, doelmatig, doeltreffend en wendbaar is. De provincie vindt verduurzaming erg belangrijk. De organisatie investeert in duurzame huisvesting van de provinciale organisatie maar ook in meer verantwoorde inkoop van goederen en diensten.

In de paragraaf Bedrijfsvoering worden de doelen en activiteiten met betrekking tot de bedrijfsvoering specifiek toegelicht.

Wettelijk beleidskader

- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Provinciaal beleidskader

- Financiële verordening Noord-Holland
- Nota Reserves 2018
- Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen
- Financieringsstatuut

Budgettabel 2021 (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
7.1	Realiseren van robuust financieel beleid	-9.627	436.661	-446.288	14.800	9.639	-451.449
7.2	Realiseren van bedrijfsvoering	78.532	1.993	76.539	2.452	1.420	75.507
	Totaal	**68.905**	**438.654**	**-369.749**	**17.252**	**11.059**	**-375.942**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
7	7.1.1	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Belegging
7	7.1.1	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	Belegging

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

7.1 Realiseren van robuust financieel beleid

Robuust financieel beleid wordt vormgegeven door het realiseren van een sluitende begroting voor het begrotingsjaar en het meerjarenperspectief. Daarvoor hanteren wij onderstaande begrotingsregels:

- Een reëel sluitende begroting voor het begrotingsjaar en een reëel sluitend meerjarenperspectief;
- De risico's die de provincie loopt staan in verhouding tot het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit;
- Realistisch geraamde uitgaven en inkomsten, met een transparant onderscheid tussen incidentele en structurele lasten en baten.

Door de coronacrisis kunnen de opbrengsten van de provincie onder druk komen te staan. Op dit moment is in deze begroting uitgegaan van ongewijzigd beleid. Wanneer er meer duidelijkheid is over de effecten van de crisis zullen aan PS wijzigingen op deze begroting worden voorgesteld.

De provincie trekt hierbij samen op met de andere provincies, gemeenten en het Rijk.

7.1.1 Lokale heffingen innen

Toelichting

Voor de provincie Noord-Holland bestaan de lokale heffingen in programma 7 uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, leges en grondwaterheffing. De opcenten motorrijtuigenbelasting is hiervan de belangrijkste provinciale inkomstenbron. Meer informatie over lokale heffingen is te vinden in de paragraaf Lokale heffingen in deze begroting.

7.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren

Toelichting

De totale uitkering uit het provinciefonds bestaat uit twee onderdelen: een algemene uitkering en zogenoemde decentralisatie-uitkeringen.

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap-op-trap-af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering.

In verband met de coronacrisis heeft het Rijk in overleg met de provincies besloten om het accres gedurende de huidige kabinetsperiode te bevriezen. Doel van de bevriezing is dat voor het komende jaar duidelijkheid bestaat voor zowel Rijk als gemeenten en provincies over de ontwikkeling van het gemeente- en provinciefonds voor wat betreft de volume- en loonprijs-ontwikkelingen. Hierdoor worden schommelingen in de uitkering dus beperkt.

Decentralisatieuitkeringen zijn uitkeringen met een bepaalde doelrealisatie voor ogen die niet via het verdeelmodel van het provinciefonds uitgekeerd worden. Ook deze middelen zijn in principe vrij besteedbaar.

7.1.3 Dividend beheren

Toelichting

De verwachte dividendopbrengst wordt behoedzaam geraamd op basis van de omvang van de dividenduitkeringen uit het verleden.

7.1.4 Financieringsfunctie beheren

Toelichting

Hieronder wordt het renteresultaat van de provincie opgenomen. Vanaf de Kaderbrief 2021 is rekening gehouden met rentelasten die betrekking hebben op het aantrekken van vreemd vermogen. Dit is gedaan omdat op basis van de liquiditeitsprognose wordt verwacht dat vanaf 2023 de eigen middelen niet meer toereikend zijn om de plannen uit te kunnen voeren. Verder bestaat het renteresultaat uit de ontvangen rentebedragen van de verstrekte langlopende rekeningen. In deze begroting is in hoofdstuk 4 (financiële begroting) een overzicht opgenomen met daarin de verstrekte langlopende leningen.

Zie voor meer informatie over het beheer van de financieringsfunctie de paragraaf financiering.

7.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen beheren

Toelichting

Op dit operationeel doel staat geen budget geraamd. Hier worden gedurende het jaar de voordelige afrekeningsverschillen verantwoord (en begroot).

7.1.7 Stelposten beheren

Toelichting

In de begroting hebben wij een aantal stelposten opgenomen ter dekking van (mogelijke) toekomstige lasten. Het gaat hierbij om de volgende stelposten:

- Stelpost prijsstijgingen:
  Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen wordt door de provincie indexering toegepast. Via een stelpost in de begroting worden de hiervoor benodigde budgetten gereserveerd. Dit wordt jaarlijks bij de Kaderbrief berekend en bij de Zomernota en Begroting worden de daarvoor in aanmerking komende budgetten opgehoogd ten laste van deze stelpost. De omvang van deze stelpost loopt op van € 2,2 miljoen in 2020 naar €27,1 miljoen in 2024.
- Stelpost macro-economische tegenvallers:
  Voor mogelijke toekomstige tegenvallers is een stelpost opgenomen. Vanaf 2022 staat een bedrag van € 8,4 miljoen geraamd op deze post. Deze stelpost kan bijvoorbeeld ingezet worden om toekomstige bezuinigingen van het Rijk op te kunnen vangen.
- Doorschuif BTW:
  doorschuif BTW betreft BTW die aan de provincie wordt doorberekend en die de provincie vervolgens weer verhaalt op het BTW compensatiefonds. Hiervoor staan baten van € 2,2 miljoen geraamd.

7.1.8 Algemene reserve beheren

Toelichting

De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's te kunnen opvangen. In de financiële verordening en de kadernota reserves wordt een minimale omvang van de algemene reserve voorgeschreven die wij aanhouden om optredende risico's af te dekken.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de risico's en de weerstandscapaciteit toegelicht.

Bij de Begroting 2019 zijn een aantal herstelmaatregelen genoemd die ervoor moet zorgen dat de omvang van de algemene reserve blijft voldoen aan de daaraan gestelde kaders. De belangrijkste herstelmaatregel is dat de ruimte onder het BTW-compensatiefonds, op basis van de septembercirculaire van het provinciefonds, wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Op basis van de meest recente jaarrekening (2019) moet de minimale omvang van de algemene reserve € 87,9 miljoen bedragen. In de tabel hieronder staat het verloop van de algemene reserve in de komende jaren. Hieruit blijkt dat tot en met 2024 de algemene reserve inclusief herstelplan voldoet aan deze minimale eis. Hierbij wordt opgemerkt dat de omvang van het herstelplan een aanname of schatting is geweest. Het werkelijke verloop van de reserve kan anders zijn in het verloop van de komende jaren. Zonder herstelplan ontstaat in 2023 een tekort.

Verloop Algemene reserve in- en exclusief het in 2019 ingezette herstelplan.

Algemene reserve (bedragen x € 1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024
Beginstand	96.184	128.519	123.358	97.370	74.149
Mutatie algemene reserve	32.335	-5.161	-25.988	-23.221	-
Eindstand (zonder herstelplan)	**128.519**	**123.358**	**97.370**	**74.149**	**74.149**
Prognose herstelplan (o.b.v. septembercirculaire 2019)	**6.700**	**8.200**	**10.100**	**12.200**	**PM**
Herstelplan cumulatief	**6.700**	**14.900**	**25.000**	**37.200**	**37.200**
Eindstand inclusief herstelplan	**135.219**	**138.258**	**122.370**	**111.349**	**111.349**

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.1

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
7.1.1	Lokale heffingen innen	0	0	0	0	0	0
7.1.2	Algemene uitkering provinciefonds beheren	0	0	0	0	0	0
7.1.3	Dividend beheren	0	0	0	0	0	0
7.1.4	Financieringsfunctie beheren	9	0	0	0	286	1.070
7.1.5	Overige algemene dekkingsmiddelen beheren	-8.315	-366	0	0	0	0
7.1.7	Stelposten beheren	0	148	-9.627	13.756	19.276	24.690
	Baten						
7.1.1	Lokale heffingen innen	-218.384	-218.095	-218.057	-218.057	-218.057	-218.057
7.1.2	Algemene uitkering provinciefonds beheren	-192.940	-206.636	-208.716	-216.443	-221.696	-226.979
7.1.3	Dividend beheren	-20.821	-13.324	-7.115	-7.115	-7.115	-7.115
7.1.4	Financieringsfunctie beheren	-576	-648	-623	-616	-616	-749
7.1.5	Overige algemene dekkingsmiddelen beheren	-351	0	0	0	0	0
7.1.7	Stelposten beheren	-3.594	-2.150	-2.150	-2.150	-2.150	-2.150
	Totaal lasten	-8.306	-218	-9.627	13.756	19.562	25.760
	Totaal baten	-436.666	-440.853	-436.661	-444.381	-449.634	-455.050
	Saldo van baten en lasten	-444.972	-441.071	-446.288	-430.625	-430.072	-429.290
	Stortingen						
7.1.8	Algemene Reserve	29.207	64.424	9.639	0	0	0
	Onttrekkingen						
7.1.8	Algemene Reserve	-474.104	-32.089	-14.800	-25.988	-23.221	0
	Resultaat	**-889.869**	**-408.736**	**-451.449**	**-456.613**	**-453.293**	**-429.290**

7.2 Realiseren van bedrijfsvoering

Om succesvol uitvoering te geven aan de beleidsprogramma's hechten we in de bedrijfsvoering van de provinciale organisatie groot belang aan externe gerichtheid en zichtbaarheid voor de inwoners van Noord-Holland. Een adequate en efficiënte interne bedrijfsvoering is hier een essentiële voorwaarde voor.

7.2.1 Overhead beheren

Toelichting

Om conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een beter inzicht te geven in de overhead zijn de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie onder een operationeel doel opgenomen. De kosten van de overhead zijn gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire

proces. Om een innovatieve, verbindende en inspirerende provincie te blijven en daarbij zorg te dragen voor een hogere kwaliteit van de dienstverlening aan burgers en bedrijven wordt de bedrijfsvoering (optimaliseren van processen, digitalisering, wendbaarheid van organisatie en medewerkers) continu verbeterd. In de paragraaf Bedrijfsvoering zijn de doelen en de activiteiten om de bedrijfsvoering verder te ontwikkelen en te verbeteren, mede in relatie tot externe ontwikkelingen, benoemd. Zie voor een uitgebreidere toelichting de paragraaf Bedrijfsvoering (Kosten bedrijfsvoering).

7.2.2 Bedrijfsvoering realiseren

Toelichting

Onder het operationeel doel 'Bedrijfsvoering realiseren' zijn de lasten en baten opgenomen van de verhuur van de zogenaamde 'plinten' en de eerste etage op het Houtplein, de exploitatie van de parkeergarage aan de Dreef en het contract met de provincie Flevoland voor het gebiedsgericht beleid.

7.2.3 Vennootschapsbelasting

Toelichting

De provincie is vennootschapsbelastingplichtig voor de activiteiten waarmee zij in fiscaal opzicht een onderneming drijft. De wet- en regelgeving omtrent de vennootschapsbelasting alsmede wijzigingen in lopende activiteiten en/of nieuwe activiteiten worden blijvend gemonitord. Vooralsnog wordt de aangifte vennootschapsbelasting ingediend voor de deelname van ca. 40% van de provincie Noord-Holland in PolanenPark CV. Deze deelneming is fiscaal transparant waardoor het resultaat (zowel positief als negatief) bij de provincie belastbaar is. De verwachting is dat de deelname in PolanenPark CV - op basis van de huidige informatie en cijfers van de grondexploitatie – naar verwachting voor boekjaar 2021 leidt tot een VPB-last van circa € 2.000,-

7.2.4 Huisvesting beheren

Toelichting

Ons gerenoveerde kantoor aan het Houtplein in Haarlem draagt bij aan een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering en aan een verlaging van de exploitatielasten. Het kantoor is na verbouwing in 2013 opgeleverd. De reserve Huisvesting is ingesteld om hieruit jaarlijks een deel van de kapitaallasten van de verbouwing te dekken en de meerjarige lasten zoveel mogelijk gelijk te laten blijven. De mutaties met betrekking tot de reserve Huisvesting verantwoorden wij onder dit operationeel doel.

7.2.5 Decentrale arbeidsvoorwaarden uitvoeren

Toelichting

In 2016 is een akkoord bereikt met het Georganiseerd Overleg ten aanzien van de afwikkeling van oude cao-afspraken. Dit heeft geresulteerd in de beschikbaarstelling van een eenmalig bedrag van € 4.069.000. Dit bedrag is gestort in de reserve GO-gelden. De bonden hebben ingestemd om het geld in te zetten voor een persoonlijk ontwikkelbudget, het Talent Budget (TB), welke te besteden is gedurende een periode van vijf jaar. GS hebben hiermee ingestemd op 7 maart 2017. Het Individueel Talent Budget is gestart op 1 oktober 2017 en eindigt op 30 september 2022.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.2

	Lasten	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
7.2.1	Overhead beheren	71.676	80.210	73.621	73.614	73.802	73.758
7.2.2	Bedrijfsvoering realiseren	2.755	2.036	4.409	4.409	4.409	4.409
7.2.3	Vennootschapsbelasting	159	105	2	61	61	61
7.2.5	Decentrale arbeidsvoorwaarden uitvoeren	194	750	500	1.500	287	0
	Totaal lasten	74.785	83.101	78.532	79.584	78.559	78.228
	Totaal baten	-3.251	-3.020	-1.993	-2.002	-2.011	-1.658
	Saldo van baten en lasten	71.534	80.081	76.539	77.582	76.548	76.570
	Stortingen						
7.2.1	Resv. Bedrijfsvoering	5.347	1.420	1.420	1.420	1.420	1.420
7.2.5	Resv. GO-gelden	0	0	0	0	0	0
7.2.4	Resv. huisvesting	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
7.2.1	Resv. Bedrijfsvoering	-6.401	-2.692	-1.170	-1.217	-1.408	-1.445
7.2.5	Resv. GO-gelden	-194	-750	-500	-1.500	-287	0
7.2.4	Resv. huisvesting	-762	-782	-782	-782	-819	-782
	Resultaat	**69.524**	**77.277**	**75.507**	**75.503**	**75.454**	**75.763**

3. Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat in op de vraag in welke mate de provincie in staat is om financiële gevolgen van ongedekte risico's op te kunnen vangen. Deze paragraaf geeft inzicht in de relevante risico's per jaareinde en geeft inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de middelen die beschikbaar zijn of gemaakt kunnen worden om de financiële gevolgen van de risico's, als deze zich voordoen, op te vangen. Daarnaast wordt het weerstandsvermogen inzichtelijk gemaakt. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is om de financiële gevolgen van ongedekte risico's op te vangen.

Beleid

Het risicobeleid is vastgelegd in de financiële verordening en de door PS vastgestelde Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement. De Kadernota bevat beleidsregels over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet. In 2020 wordt de Kadernota geactualiseerd en zal een handreiking risicomanagement worden geïntroduceerd waarmee het risicodenken wordt versterkt.

Visie

De visie op risicomanagement is als volgt: *"De provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch afwegen van risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, delen, vermijden of accepteren van risico's leidt tot het 'in-control-zijn van de organisatie"*, (bron: Kadernota risicomanagement 2017-2020).

Wij anticiperen actief op risico's en kansen om onze doelstellingen te bereiken. Daarom hebben we een risicomanagementsysteem ingericht.

Risico's

Het weerstandsvermogen is het kengetal dat uitdrukt in welke mate de provincie in staat is om met haar financiële reserves ongedekte risico's op te vangen. Ongedekte risico's zijn risico's waarvoor nog geen (of onvoldoende) maatregelen zijn getroffen om het risico af te dekken en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het gaat hierbij alleen om risico's met een bruto effect van € 100.000 of hoger.

Om de risico's te kunnen vergelijken met de totale weerstandscapaciteit worden deze beschouwd over een periode van vier jaar. Per risico wordt beoordeeld of dit eenmalig is of terugkerend. Indien een risico eenmalig is, worden het effect van het risico en de kans dat het risico in de komende vier jaar optreedt, geschat. Indien het risico terugkerend is, worden het effect van het risico en de frequentie van het optreden van het risico geschat. Hierdoor wordt bij een terugkerend risico de mogelijkheid dat een risico in een periode van vier jaar meerdere keren optreedt, meegenomen. Voor het berekenen van de omvang van de ongedekte risico's wordt een simulatiemethode gebruikt en wordt rekening gehouden met de gekozen risicobereidheid.

Nummer	Risico's	Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Einddatum
	A. Juridische risico's				
A31	Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure	€ 3.000.000	1x per 20 jaar	n.v.t.	continu
A75	Schadeclaim ivm asbest bij N201	€ 500.000	eenmalig	50%	31 december 2022

A85	Schadeclaim benzinestation	€ 250.000	eenmalig	10%	1 januari 2022
A87	Vaart in de Zaan Vernieuwen Wilhelminasluis	€ 2.500.000	eenmalig	25%	31 december 2020
A92	Brug Ouderkerk	€ 7.000.000	eenmalig	37,5%	31 oktober 2021
A94	Beschikbaarheidsvergoeding OV-bedrijven	€ 3.940.000	1x per jaar	45%	31 december 2028
	C. Bedrijfsvoeringsrisico's				
C01	Kosten opruimen afvalinrichting	€ 1.000.000	1x per 2 jaar	n.v.t.	continu
C05	Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	€ 1.048.000	1x per 10 jaar	n.v.t.	31 december 2041
C06	Rondje Naardermeer	€ 150.000	eenmalig	10%	2 september 2021
	D. Financieringsrisico's				
D78	Lening Nationaal Restauratie Fonds (NRF)	€ 5.100.000	eenmalig	10%	1 januari 2061
D79	Deelneming PDENH	€ 3.400.000	eenmalig	20%	2 april 2024
D80	Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	€ 4.600.000	eenmalig	25%	31 december 2023
	E. Grondexploitatierisico's				
E01	Strategische aankopen, materiële vaste activa	€ 2.400.000	eenmalig	10%	1 januari 2025
	F. Risico's Verbonden Partijen				
F01	Reservering investeringsfonds RON Noordzeekanaalgebied (RON)	€ 11.086.095	eenmalig	30%	31 december 2031
F02	Borgstelling aan BNG ivm krediet aan de RON	€ 1.990.000	eenmalig	30%	31 december 2030
F50	Dividenduitkering	€ 1.778.750	1x per 5 jaar	n.v.t.	31 december 2020

Toelichting risico's groter dan € 2 miljoen

A. Juridische risico's

A31. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure

De provincie heeft de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de Wabo en de betrokken wetten en de Wet natuurbescherming gemandateerd aan de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de namens de provincie genomen besluiten. Bij vergunningverlening bestaat er een risico dat onterecht (dan wel onvolledig, niet doelmatig of niet tijdig) vergunningen, ontheffingen of vrijstellingen worden verleend, gewijzigd of geweigerd, waardoor financiële gevolgen voor bedrijven of derden kunnen ontstaan. Bij vergunningverlening door de provincie aan bedrijven die afval bewerken, verwerken en/of opslaan, bestaat ook het risico als deze bedrijven failliet gaan dat de provincie opdraait voor het afval dat achterblijft. Ook kunnen er financiële gevolgen zijn door het niet correct tot stand komen van een handhavingsbesluit of rechtsongelijkheid bij toezicht. Mogelijk risicogevolg is dat bedrijven schadeclaims kunnen indienen bij de provincie en dat er afbreuk wordt gedaan aan het imago van

de provincie. In voorkomende gevallen kunnen schadeclaims oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.

Met de omgevingsdiensten zijn privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten over de eisen waaraan de vergunningverlening, toezicht en handhaving moet voldoen. In het geval van tekortkomingen in de uitvoering van deze overeenkomsten door onzorgvuldig of on(des)kundig handelen van de omgevingsdiensten ligt de aansprakelijkheid bij hen tot het bedrag van de betreffende dienstverlening. De omgevingsdiensten hebben daarvoor verzekeringen afgesloten. Daarnaast hebben PS op 8 juli 2016 een verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht vastgesteld met daarin de kwaliteitscriteria waaraan de omgevingsdiensten moeten voldoen. Als opdrachtgever bewaakt de provincie of de omgevingsdiensten daadwerkelijk aan de afspraken en criteria voldoen.

A87. Vaart in de Zaan Vernieuwen Wilhelminasluis

In de vaststellingsovereenkomst met Heijmans is vastgelegd dat de provincie het incidentele risico draagt voor schade die tijdens de werkzaamheden kan optreden aan de maalwand van het HHNK die verbonden is met de Westelijke kolkwand. De maximaal overeengekomen schadevergoeding is € 2,5 miljoen.

A92. Brug Ouderkerk

Ten behoeve van de uitvoering van het project ontbreekt een essentieel stuk grond. Hierdoor ligt de uitvoering stil. De aannemer leidt hierdoor schade en wil deze vergoed hebben. De hoogte van de claim is mede afhankelijk van de duur van de vertraging. Deze is nog niet bekend omdat er nog geen overeenstemming is bereikt met de betreffende grondeigenaar.

A94. Beschikbaarheidsvergoeding OV-bedrijven

Het stoppen van de beschikbaarheidsvergoeding van de rijksoverheid voor de OV-bedrijven voordat de reizigersinkomsten weer op niveau van 2019 zijn.

De coronacrisis heeft grote impact op de reizigersaantallen in het OV: tot 1 juni 2020 betekent dit een afname van reizigersinkomsten ten opzichte van vorig jaar van circa 90%, vanaf 1 juni zal dit naar verwachting circa 70% zijn en uiteindelijk is de verwachting dat er vanaf 2023 nog steeds sprake is van een structurele afname van reizigersinkomsten van 10%. Zolang de rijksoverheid een beschikbaarheidsvergoeding geeft ter hoogte van de gederfde reizigersinkomsten komen de vervoerbedrijven niet in de problemen.

Het beschikbaar komen van een vaccin zal er naar alle waarschijnlijkheid voor zorgen dat het OV-gebruik toeneemt. Echter er zijn al internationale studies die laten zien dat dit niet voor 2023 het geval zal zijn en dat door meer thuiswerken en 'angst voor besmetting' uiteindelijk 10% minder gebruik zal worden gemaakt van het OV.

Minder inkomsten door minder reizigers en/of lagere groei dan geprognosticeerd, leidt tot een verslechtering van de business case van de vervoerder. Aangezien de marges in het OV zeer klein zijn (1 à

2%) leidt dit al vrij snel tot problemen. Hoewel de vervoerder een grote aandeelhouder heeft in het buitenland, gelden deze problemen in de gehele wereld en is de vervoerder niet in staat dit verlies zelf op te vangen.

B. Beleidsrisico's

Bij de begroting 2021 zijn geen beleidsrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen.

C. Bedrijfsvoeringsrisico's

Bij de begroting 2021 zijn geen bedrijfsvoeringrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen.

D. Financieringsrisico's

D78. Lening Nationaal Restauratie Fonds

Het risico is dat de lening niet (volledig) wordt terugbetaald aan de provincie. De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratie Fonds (hierna NRF) dat het op haar beurt doorleent aan eigenaren van monumenten voor het herbestemmen/restaureren/verduurzamen van monumenten. Het NRF toetst of de ontvangers van leningen kredietwaardig zijn. Ook bekijkt het NRF in hoeverre voldoende zekerheid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Momenteel is het risico maximaal € 5,1 miljoen, later zal dit toenemen tot maximaal € 9,1 miljoen.

D79. Deelneming PDENH

PDENH investeert in duurzame innovatieve bedrijven en initiatieven in Noord-Holland. Omdat PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen door PDENH ook tot een financieel risico voor de provincie Noord-Holland. De financiële risico's zijn relatief beperkt omdat wordt geïnvesteerd in bestaande bedrijven, die al op de markt actief zijn. Verder wordt als beheersmaatregel voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd.

Ondanks dat het risico relatief beperkt is, gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door PDENH neemt in de toekomst verder toe.

Zekerheidshalve is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor PDENH uitgegaan van 10% van het gemiddelde vermogen. Het risicobedrag voor PDENH dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Naar verwachting is het risicobedrag ruim berekend omdat in de jaarstukken van de provincie ook reeds een verliesvoorziening is opgenomen voor dekking van voorziene risico's bij PDENH.

D80. Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

De provincie kent POP3-subsidies toe op grond van twee regelingen: ANLb en de Uitvoeringsregeling POP3-subsidies Noord-Holland.

Per 1 januari 2016 is de subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) ingevoerd. Financiering vindt, conform Modelregeling subsidies Plattelands-ontwikkelingsprogramma (POP3) 2014-2020, plaats op basis van de verdeling 50% EU en 50% nationale financiering (provincies). De cofinanciering vanuit de EU voor ANLb is echter geen 50%, maar 75%. De provincies betalen nu dus maar 25% van de kosten voor subsidies in plaats van de afgesproken 50%.

Er was tot voor kort nog geen duidelijkheid over of de resterende 25% in de toekomst alsnog bij de provincies in rekening wordt gebracht omdat extra EU-middelen nodig zijn om die 25% te dekken. Op 23 november 2019 is door het Bestuurlijk overleg POP ingestemd met een voorstel van de landelijke POP3-werkgroep financiën om de ruimte voor 25% extra EU-budget voor ANLb te zoeken binnen het eigen provinciale aandeel aan EU POP3-middelen waar elke provincie aanspraak op kan maken. Deze schuif moet in 2020 worden uitgevoerd omdat de 25% extra ANLb uitgaven alleen tot 2021 kunnen worden gedeclareerd in Brussel. Wij verschuiven praktische gezien het risico over de duidelijkheid of de middelen beschikbaar komen van ANLb naar de zogenaamde niet-grondgebonden onderdelen van het POP3. Het risico of dit bedrag alsnog bij de

provincies in rekening wordt gebracht is onzeker. Er kan extra EU-budget beschikbaar komen om dit bedrag te betalen. Er zijn tot het einde van het POP3 verschillende momenten dat er extra EU-middelen beschikbaar kunnen komen.

E. Grondexploitatierisico's

E01. Strategische aankopen, materiële vaste activa

Voor de uitvoering van het provinciaal grondbeleid is onder meer het krediet voor strategische grondaankopen beschikbaar. Vooruitlopend op concrete gebiedsontwikkelingsprojecten worden ten laste hiervan grondaankopen gedaan. Hierin ligt een zeker risico besloten dat de economische waarde van deze grond op enig moment (in negatieve zin) afwijkt van de boekwaarde. Om dit risico af te dekken is hiervoor een bedrag in het weerstandsvermogen opgenomen. Dit bedrag is gerelateerd aan de boekwaarde van de strategische aankopen en materiële vaste activa. Per 31 december 2019 bedraagt dit € 23,6 miljoen.

F. Risico's Verbonden partijen

F01. Reservering investeringsfonds RON

De provincie heeft een renteloze lening verstrekt aan de RON, een deelneming van de provincie. De lening loopt tot het einde van de looptijd van de RON, of zoveel eerder als de RON kan aflossen. Het risico is dat de lening niet afgelost kan worden bij het einde van de looptijd. Tegenover het afgeven van deze lening heeft de provincie het recht van 2e hypotheek verkregen op de betrokken gronden.

De risico's worden beheerst door strikte sturing via GS door de aandeelhouders op de ontwikkelingen binnen de RON en haar dochters, waaronder begrepen het jaarlijks bijstellen van de exploitatie.

Verloop risico's

Risico-inventarisatie (bruto)	Begroting 2020	Rekening 2019	Begroting 2021	Mutaties begroting 2021 t.o.v jaarrekening 2019	Afname / toename
A. Juridische risico's	€ 6.700.000	€ 20.050.000	€ 25.190.000	€ 5.140.000	toename
B. Beleidsrisico's	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	-
C. Bedrijfsvoeringrisico's	€ 2.198.000	€ 2.198.000	€ 2.198.000	€ 0	-
D. Financieringsrisico's	€ 50.948.000	€ 13.100.000	€ 13.100.000	€ 0	-
E. Grondexploitatierisico's	€ 2.922.500	€ 2.400.000	€ 2.400.000	€ 0	-
F. Risico's verbonden partijen	€ 16.007.595	€ 14.854.845	€ 14.854.845	€ 0	-
Brutorisicobedrag	**€ 78.776.095**	**€ 52.602.845**	**€ 57.742.845**	**€ 5.140.000**	**toename**

Toelichting

In vergelijking met de voorgaande inventarisatie voor de jaarrekening 2019, is het totaal aan bruto risico's toegenomen met € 5,1 miljoen. De toename in de juridische risico's wordt grotendeels verklaard door de coronacrisis. Deze crisis heeft grote impact op de reizigersaantallen in het OV. Tot 1 juni 2020 betekent dit een afname van reizigersinkomsten ten opzichte van vorig jaar van circa 90%, vanaf 1 juni zal dit naar verwachting circa 70% zijn en

uiteindelijk is de verwachting dat er vanaf 2023 nog steeds sprake is van een structurele afname van reizigersinkomsten van 10%.

Overige risico's niet gekwantificeerd

Naast bovenstaande risico's onderkennen wij bij de provincie een aantal risico's die zich op dit moment zowel landelijk als wereldwijd voordoen en die nog niet verder te kwantificeren zijn. Wij denken hierbij aan:

PFAS

Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. Indien de grond meer schadelijke stoffen bevat dan de norm toestaat, zal dit vertraging in de projecten tot gevolg hebben. De omvang en eventuele schade die hierdoor ontstaat is niet te kwantificeren.

Stikstof (PAS-problematiek)

Door de uitspraak van de Raad van State van 29 mei jl. kan het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer worden gebruikt voor de onderbouwing van activiteiten die tot stikstofdepositie in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden leiden. Als gevolg van deze uitspraak komen projecten die landelijk in voorbereiding zijn in de knel. De commissie Remkes heeft inmiddels nadere rapporten uitgebracht. De omvang en eventuele schade die dit kan hebben voor projecten is op dit moment niet te kwantificeren.

Corona-crisis

Medio maart 2020 is duidelijk geworden dat de effecten van het coronavirus een enorme impact hebben op onze maatschappij, economie en samenleving. Over de grootte van de impact bestaat op dit moment nog veel onduidelijkheid. Nieuwe ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op waardoor het haast onmogelijk is om voorspellingen te kunnen doen.

Ook in de provincie Noord-Holland zullen de incidentele en structurele gevolgen van de maatregelen op het maatschappelijk leven en het economisch stelsel aanzienlijk zijn. De gevolgen hiervan zijn nog door niemand te overzien maar kunnen uiteindelijk een substantiële impact hebben op de activiteiten van de provincie. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. De financiële effecten hiervan laten zich nog niet kwantificeren. Naar verwachting heeft dit consequenties voor de waardering van onze deelnemingen, en leidt dit mogelijk nog tot een andere aanwending van de middelen dan werd beoogd in de begroting. We verwachten dat we onze belangrijkste baten (opcenten motorrijtuigenbelasting en provinciefonds normalerwijs zullen blijven ontvangen.

Nog te kwantificeren risico's

Leeghwaterbrug A-02 vervanging

Het project Leeghwaterbrug is vertraagd omdat de aannemer een bouwstop opgelegd heeft gekregen van de gemeente Alkmaar. De aannemer kon de constructieve en bouwveiligheid van het werk niet aantonen. In oktober 2018 is de bouwstop opgeheven en is het werk herstart. De aannemer wil de kosten die samenhangen met de vertraging bij de provincie in rekening brengen en heeft hiervoor een claim ingediend. Als partijen niet tot overeenstemming komen, kan de aannemer conform contract de claim voorleggen aan de rechtbank.

Gemeenschappelijke regelingen

De provincie Noord-Holland participeert in een vijftal recreatieschappen, het Waddenfonds en het Goois Natuurreservaat (GNR). De recreatieschappen en het Waddenfonds zijn gemeenschappelijke regelingen. Het GNR is dat formeel niet. Toch geldt voor al deze samenwerkingsverbanden dat participatie hierin een zeker risico met zich meebrengt, in die zin dat voor bij meerderheid van

stemmen in de Dagelijkse Besturen genomen besluiten geldt dat indien deze financiële gevolgen hebben, de provincie hieraan wordt gehouden. In de praktijk betekent dit dat dit extra (structurele) en niet-geraamde lasten met zich mee kan brengen die bij een eerstvolgende begrotingswijzing moeten worden verwerkt.

Schadeclaim door afwijkende status assets

Voor het project 24-uurs centrale bediening heeft provincie Noord-Holland opdracht gegeven om de bruggen en sluizen te koppelen aan de bediencentrale. Bij de uitvoering van de werkzaamheden is geconstateerd dat de daadwerkelijke situatie afwijkt van de situatie die de aannemer had verwacht. Het voldoen aan Machinerichtlijn kost daardoor meer dan gebudgetteerd. Daarom is door GS in mei 2020 besloten om een heroverweging uit te voeren op de wijze hoe verder om te gaan met het project 24-uurs centrale bediening. Het afhandelen van de schadeclaim voor de 12 bruggen die tot en met voorjaar 2021 worden aangesloten past binnen het vigerend budget.

Vervanging Onroerende Goederen.

In de huidige NIKG is het beheer van een gebouwen ondersteunend aan ons beheer van de infrastructuur niet opgenomen. Omdat het hier geen Infrastructurele objecten betreft maar gebouwen (steunpunten, verkeers- en bediencentrale) zijn er geen vervanging kosten opgenomen. De vervangingskosten hiervoor worden inzichtelijk gemaakt in 2021 en worden aan het hoofdstuk “kapitaalgoederen” aan de begroting 2022 toegevoegd. Mochten hier extra middelen voor benodigd zijn, wordt dat in de Kaderbrief 2022 ingebracht.

Berekening risico's

Berekende hoogte van de ongedekte risico’s voor 1 jaar: € 25 miljoen

Op basis van de methode waarbij wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 25 miljoen bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen ziet er grafisch als volgt uit:

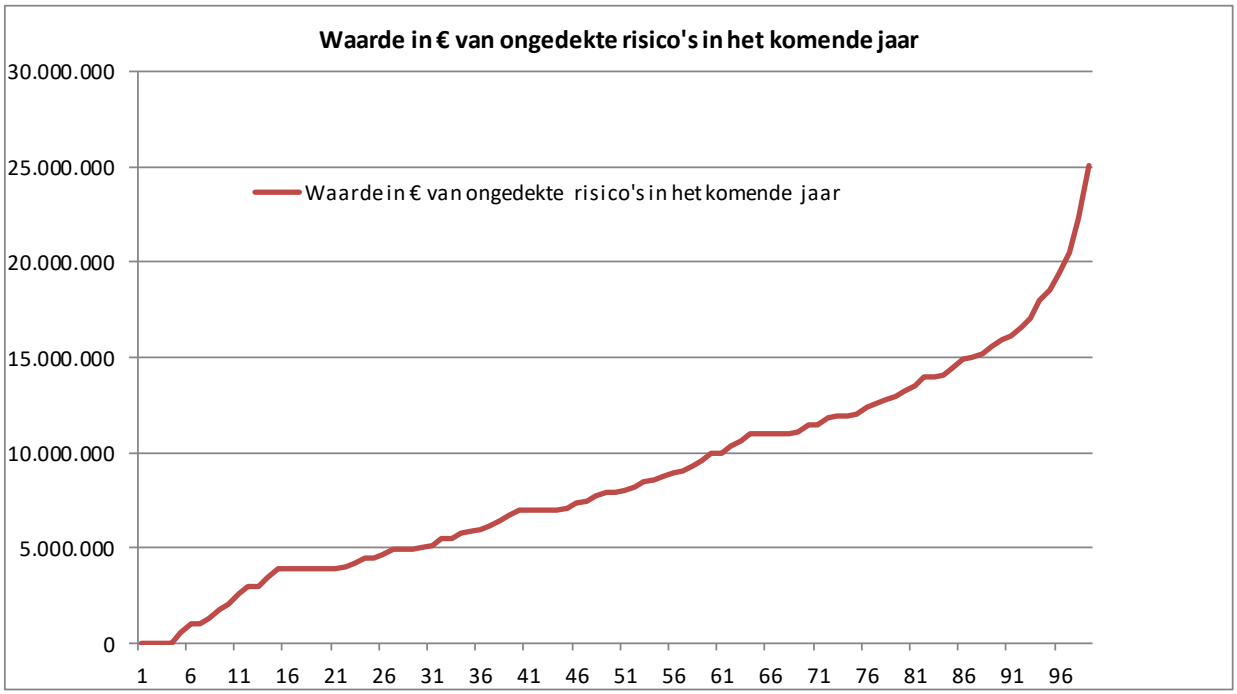

Toelichting: op de horizontale as staan de percentielen. Op de verticale as staan de bijbehorende bedragen. In 50% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 7,9 miljoen of lager. In 99% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 25 miljoen of lager.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 4 jaar: € 34,4 miljoen

Op basis van de methode waarbij wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 34,4 miljoen bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen ziet er grafisch als volgt uit:

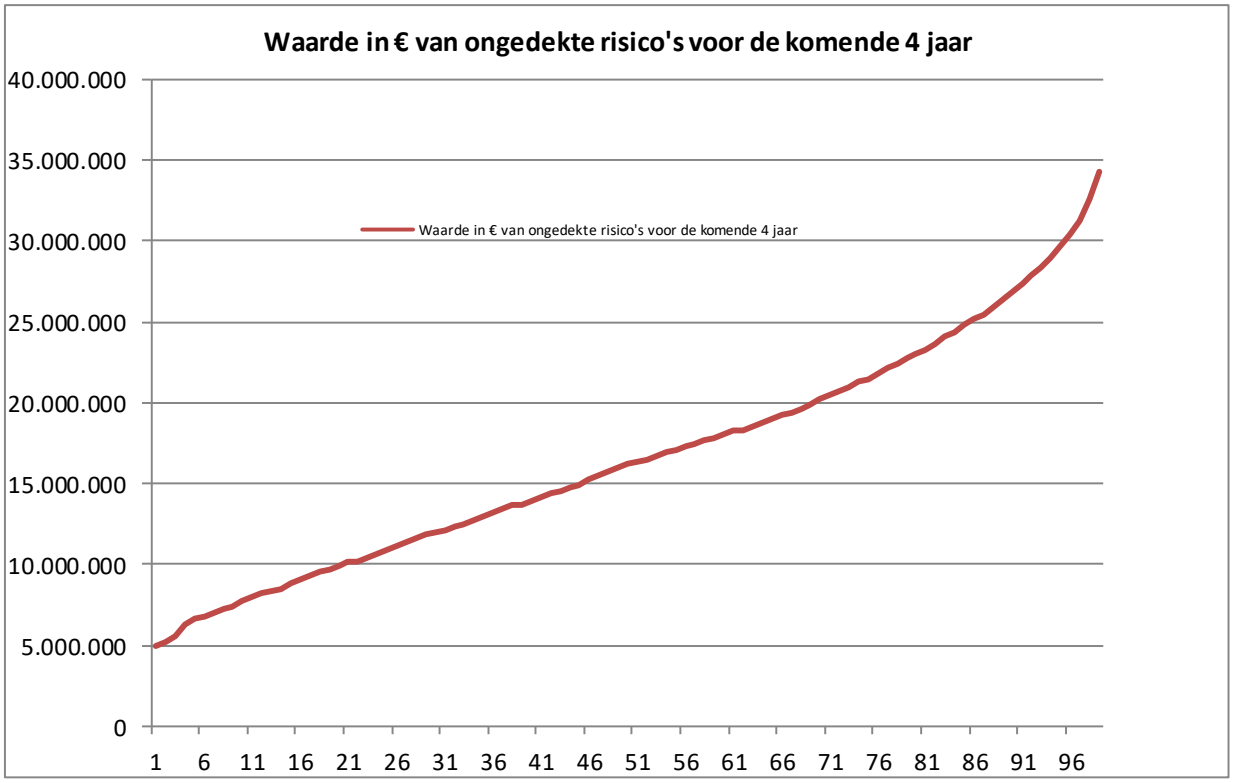

Toelichting: op de horizontale as staan de percentielen. Op de verticale as staan de bijbehorende bedragen. In 50% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 16,2 miljoen of lager. In 99% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 34,4 miljoen of lager.

Berekening weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Toelichting weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die eenmalig kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en is de som van:

- de algemene reserve
- de post onvoorzien voor het betreffende boekjaar
- stille reserves.

De algemene reserve is een nu vrij beschikbare reserve. Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is betreffende activa binnen één jaar te verkopen;

De structurele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die terugkerend kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en bestaat uit:

- de onbenutte belastingcapaciteit
- de post onvoorzien in de jaren na het komende jaar
- begrotingsruimte.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen zal er financiële schade zijn voor de provincie. In een dergelijk geval wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat er maatregelen moeten worden getroffen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen. Het volgende is van toepassing met betrekking tot het aanwenden van de weerstandscapaciteit als een risico zich voordoet:

- Wij informeren PS over het zich voordoen van de risico's, inclusief de achtergronden
- Wij stellen voor het risicobedrag ten laste van de algemene reserve te brengen, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn
- Indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, formuleren wij een Bezuinigingsvoorstel.
- De weerstandscapaciteit dient daarna weer op peil te worden gebracht, indien deze zodanig aangetast is dat deze niet langer aan de norm voldoet. In dat geval voegen wij bij het voorstel aan PS een voorstel voor een herstelplan om dit mogelijk te maken.

Toelichting weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het kengetal dat uitdrukt in welke mate de provincie in staat is om met haar financiële reserves de ongedekte risico's op te vangen. Met ingang van de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2017-2020 wordt het weerstandsvermogen berekend voor zowel het totale weerstandsvermogen als het incidentele weerstandsvermogen.

Het totale weerstandsvermogen wordt berekend als de totale weerstandscapaciteit gedeeld door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van vier jaar.

De norm voor het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt één. Indien ondanks genomen beheersmaatregelen het totale weerstandsvermogen of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan één, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen die ertoe leiden dat het weerstandsvermogen weer teruggebracht wordt op het minimale niveau.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	**Begroting 2021**	**Raming 2022**	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Totaal**
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	116,36				116,36
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	**116,36**	-	-	-	**116,36**
Berekende risico's voor 1 jaar					25
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar					**4,7**

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	116,36				116,36
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	116,36	-	-	-	116,36
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		150,7	150,7	150,7	452,1
Onvoorzien		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	**150,7**	**150,7**	**150,7**	**452,1**

Totale weerstandscapaciteit	568,46
Berekende risico's voor 4 jaar	34,4
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar	**16,5**

Uit dit overzicht blijkt dat de berekende weerstandscapaciteit op basis van de incidentele capaciteit 4,7 bedraagt (was 4,6 bij jaarrekening 2019). Voor een periode van 4 jaar bedraagt de weerstandscapaciteit 16,5 (was 19,2 bij jaarrekening 2019). In beide gevallen is de uitkomst groter dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de ongedekte risico’s.

Conclusies

Bij de jaarrekening zijn risico's geïnventariseerd met een totale bruto omvang van € 57,7 miljoen. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 25 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende 4 jaar bedraagt € 34,4 miljoen.

De incidentele weerstandscapaciteit bij de jaarrekening 2019 bedraagt € 116 miljoen. Het weerstandsvermogen voor 1 jaar komt dan uit op 4,7. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 568 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van 4 jaar komt dan uit op 16,5. Met een zekerheid van 99% kan geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 is in het BBV voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen opgenomen. Naast de set van kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de provincie. De zes kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. De solvabiliteitsratio;
4. Kengetal grondexploitatie;
5. Structurele exploitatieruimte;
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf Provinciale heffingen).

1. Berekening netto schuldquote

BBV stelt dat: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A	Vaste schulden (art. 46)	-	-	-	-	34,0	112,4
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	15,0	15,0	16,0	17,0	15,0	16,0
C	Overlopende passiva (art. 49)	226,4	410,3	515,3	643,1	622,5	510,7
D	Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	-	-	-			
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	404,0	310,9	227,6	144,5	66,3	7,5
F	Liquide middelen (art. 40)	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3
G	Overlopende activa (art. 40a)	29,0	29,0	30,0	28,0	29,0	28,0
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	501,0	499,4	463,5	472,2	474,8	480,0
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**-38,4%**	**17,0%**	**58,9%**	**103,2%**	**121,3%**	**125,7%**

*2020 t/m Tweede begrotingswijziging 2020

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de oude situatie waarbij de provincie voldoende eigen middelen had in de komende jaren verandert in een situatie waarbij geld geleend moet gaan worden. Uit de liquiditeitsprognose blijkt dat naar verwachting vanaf 2023 geld geleend moet gaan worden om aan de verschillende verplichtingen te kunnen blijven voldoen. De afname van de eigen middelen is vooral zichtbaar op regel E.

2. berekening gecorrigeerde netto schuldquote

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de

verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A	Vaste schulden (art. 46)	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	15,0	15,0	16,0	17,0	15,0	16,0
C	Overlopende passiva (art. 49)	226,4	410,3	515,3	643,1	622,5	510,7
D	Financiële activa (art. 36 lid b, c, d, e en f)	52,0	52,6	52,0	51,9	40,8	40,8
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	404,0	310,9	227,6	144,5	66,3	7,5
F	Liquide middelen (art. 40)	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3
G	Overlopende activa (art. 40a)	29,0	29,0	30,0	28,0	29,0	28,0
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	501,0	499,4	463,5	472,2	474,8	480,0
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**-48,7%**	**6,4%**	**47,7%**	**92,2%**	**105,5%**	**93,8%**

*2020 t/m Tweede begrotingswijziging 2020

Zie voor opmerkingen hetgeen onder 1 is gemeld. Zoals hierboven is vermeld zit het verschil in het feit dat bij deze berekening tevens de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met 1 is zichtbaar op regel D.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A	Eigen vermogen (art. 42)	1.107,00	927,15	832,93	754,77	724,99	719,95
B	Balanstotaal	1.368,00	1.372,77	1.383,25	1.432,64	1.413,69	1.376,09
	Solvabiliteit A/B * 100%	**80,92%**	**67,54%**	**60,22%**	**52,68%**	**51,28%**	**52,32%**

*2020 t/m Tweede begrotingswijziging 2020

Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe hoger de weerbaarheid van de provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie.

Kijkend naar de samenstelling van het vreemd vermogen (cq de financiële verplichtingen), valt af te leiden dat dit met name bestaat uit voorzieningen en overlopende passiva. Voor de gevormde voorzieningen is de last reeds genomen. Hiervoor zal dus geen aanspraak meer gemaakt hoeven worden op de reserves. De overlopende passiva bestaan met name uit verplichtingen die gedekt worden door onttrekkingen aan de bestemmingsreserves. Dit laatste zorgt voor de daling van de omvang van het eigen vermogen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het berekende ratio ruim voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen.

4. Grondexploitatie

Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	-	-	-	-	-	-
Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	-	-	-	-	-	-
Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	501,00	499,40	463,50	472,20	474,80	480,00
Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**

*2020 t/m Begrotingswijziging 2020

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie niet over in exploitatie genomen gronden beschikt, hetgeen past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzcht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A	Totale structurele lasten	366	424	398	406	412	414
B	Totale structurele baten	431	454	450	458	463	468
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	41	32	36	34	32	23
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	2	4	4	4	5	5
E	Totale baten	501	499	464	472	475	480
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%	**5,19%**	**0,29%**	**4,16%**	**4,82%**	**5,27%**	**7,73%**

*2020 t/m Begrotingswijziging 2020

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage. Voor een nadere opbouw van de baten en lasten verwijzen wij naar onderdeel 4.2.5 deze begroting.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) en uit te drukken in een percentage.

	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A	Aantal opcenten MRB	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	80,6	81,4	83,0	83,5	83,5	83,5
	Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) * 100%	84,2%	83,4%	81,8%	81,3%	81,3%	81,3%

*2020 t/m Tweede begrotingswijziging 2020

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie Noord-Holland onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van opcenten. Dit is ook logisch omdat de provincie het laagste opcenten tarief heeft van alle provincies. Dit zorgt ervoor dat er nog voldoende capaciteit is om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2021 is de onbenutte belastingcapaciteit berekent op € 150,7 miljoen.

Totaaloverzicht kengetallen

	Rekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1. Netto schuldquote	-38%	17%	59%	103%	121%	126%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-49%	6%	48%	92%	106%	94%
3. Solvabiliteitsratio	81%	68%	60%	53%	51%	52%
4. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Structurele exploitatieruimte	5%	0%	4%	5%	5%	8%
6. Belastingcapaciteit	84%	83%	82%	81%	81%	81%

*2020 t/m Tweede begrotingswijziging

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht om een inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een provincie over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Voor de provincie Noord-Holland geldt voor de komende jaren dat de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit betekent dat de provincie voldoende flexibiliteit vertoont om eventuele tegenvallers op te vangen.

Het percentage opcenten van Noord-Holland (67,9) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (+/- 82%). Noord-Holland heeft het laagste opcenten tarief van alle provincies. Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting van 2021 van € 150,7 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Op basis van de huidige liquiditeitsprognose is de verwachting dat vanaf 2023 een tekort aan middelen ontstaat en dat vreemd vermogen aangetrokken moet worden ter financiering van bedrijfsprocessen.

De verwachte solvabiliteitsratio ligt de komende jaren tussen 70% en 49%. De daling wordt vooral veroorzaakt door verwachte investeringen uit de bestemmingsreserves. Dit is de verklaring voor de daling van de bestemmingsreserves. Omdat de financiële verplichtingen met name bestaan uit voorzieningen (waarvoor de last al in de exploitatie is genomen) en overlopende passiva die gedekt zijn uit de bestemmingsreserves, is de kans zeer klein dat de provincie niet aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Wat betreft de grondexploitatie kan gezegd worden dat Noord-Holland geen grondexploitatie kent. Hier zijn dus voor de komende jaren geen financiële consequenties te verwachten.

Het kengetal structurele exploitatieruimte toont aan dat er voldoende structurele baten zijn om de structurele lasten te dekken.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat op basis van de huidige cijfers de financiële situatie van de provincie als goed tot zeer goed omschreven kan worden.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Duurzame bereikbaarheid is een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Een goede bereikbaarheid is noodzakelijk voor het functioneren van de economie in Noord-Holland en een vereiste om deel te nemen aan de arbeidsmarkt en het sociale leven. Onder het motto doelmatig en duurzaam spelen deze onderwerpen op dit moment een belangrijke rol.

Duurzame toepassing van infrastructuur.
Het handelen van de provincie is gericht op duurzaamheid. Dit betekent dat ook voor infrastructuur geldt dat we in 2030 de hoeveelheid CO_2-emissie, het primaire materiaalgebruik en het (fossiele) energiegebruik hebben gehalveerd, de biodiversiteit en de klimaat-adaptiviteit hebben bevorderd en stikstof en fijnstof hebben beperkt. De focus zal liggen op CO_2-emissie, circulariteit en energieverbruik.

Dit kan invloed hebben op kwaliteitseisen die we gewend zijn te stellen, maar ook op de vanzelfsprekendheid waarmee we infrastructuur aanleggen voor ‘de eeuwigheid’, uitgaande van eindeloze groei.

Het verbeteren van de (provinciale) infrastructuur is een kerntaak van de provincie. Binnen deze kerntaak is het beheren van de provinciale kapitaalgoederen een belangrijk element. De provincie beheert 645 km wegen, 384 km fietspaden, 50 km busbanen, 246 km vaarwegen (bodem en oevers), 590 civiele kunstwerken (inclusief duikers), DVM-systemen, een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en 13 gebouwen (waarvan 4 huur).

Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door middel van onderhoud en vervanging. Hiermee worden functionaliteit en kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is in de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden. Om hieraan te voldoen hebben wij de principes van assetmanagement en gebiedscontracten omarmd.

De provincie Noord-Holland is sinds 2015 gecertificeerd beheerder conform de internationale norm voor Assetmanagement ISO 55001. Wij zetten, als gecertificeerd beheerder, in op continue verbetering en ontwikkeling van de organisatie. Dit doen we door de kwaliteit van onze werkprocessen voortdurend te toetsen.

Assetmanagement beoogt de benodigde maatregelen voor instandhouding van het areaal af te wegen op basis van de aspecten areaalprestatie, risico’s en kosten. Het op bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor het functioneren van het areaal is leidend. Dit is vastgelegd in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG). In de NIKG staat beschreven welke kapitaalgoederen de provincie in eigendom heeft en op welk kwaliteitsniveau deze in stand worden gehouden. Ook is hierin vastgelegd welke financiële middelen hiervoor noodzakelijk zijn. De afweging over beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen zoals omschreven in NIKG wordt (jaarlijks) bij de Kaderbrief gemaakt.

Gebaseerd op de landelijke CROW-systematiek, zijn de onderstaande kwaliteitsniveaus vastgesteld voor de verschillende onderdelen van de provinciale infrastructuur.

Netwerken	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Haltes/stations Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)	B
Vrij liggende busbanen	B
Vaarwegen / oevers	C/D
Milieuaspecten bij wegbeheer	B

Het beheer wordt gebiedsgericht uitgevoerd. Een belangrijk instrument hierin zijn de gebiedscontracten, waarbij de instandhouding van het areaal naar de markt is gebracht. De gebiedscontracten voorzien erin dat het bepalen en uitvoeren van het vast en variabel onderhoud worden uitbesteed en alleen de (vervangings-) investeringen door de provincie zelf worden geprogrammeerd. Op deze wijze worden alle te nemen maatregelen aan het infrastructurele areaal op gebiedsniveau afgewogen op basis van de doelen en bedrijfswaarden van de provincie Noord-Holland. Alle gebiedscontracten zijn inmiddels operationeel. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals bijvoorbeeld centrale brugbediening, dynamische verkeersmanagement (DVM) en, gladheidscoördinatie.

Programmering Onderhoud

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in een planning opgenomen, de 'Provinciale Programmaplanning Infrastructuur'. Een nadere uitwerking voor de eerstvolgende 8 jaren wordt opgenomen in het bestuurlijk vast te stellen Provinciale Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO). Het PMI en het PMO, zijn mede op verzoek van PS, geïntegreerd in het integrale Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI).Dit iMPI wordt gelijktijdig met de begroting aangeboden aan Provinciale Staten .

Het iMPI geeft aan welke (vervangings)investeringen noodzakelijk zijn. Daarmee wordt gewaarborgd dat de infrastructuur met de beschikbare middelen ook in de toekomst blijft voldoen aan de in de NIKG vastgestelde onderhoudsniveaus. Het iMPI is opgebouwd per beheergebied.

. Het dagelijks en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedscontractant. Deze gebiedscontractant is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Het aantal losse projecten variabel onderhoud dat nog niet is opgenomen in de gebiedscontracten is hierdoor sterk verminderd en loopt de komende jaren nog verder af.

Bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt dus geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs. De vervangingsinvesteringen zitten niet in het gebiedscontract en worden via het iMPI zichtbaar gemaakt. De kredieten hiervan worden met de behandeling van de begroting aangevraagd en door PS beschikbaar gesteld.

Verbeteren van de maatregelenprogrammering

Binnen de directie Beheer en Uitvoering wordt gewerkt volgens gebruikersgericht netwerkmanagement. Hierbij staat de gebruiker centraal, waarbij de hinderbeleving voor de gebruiker tot een minimum wordt beperkt. De beschikbare middelen worden zo efficiënt mogelijk besteed. In de contracten met de gebiedsaannemers wordt geëist dat zij werken met zo min mogelijk hinder voor de gebruiker. Dit gebeurt onder andere door vast te leggen dat grootschalige

ingrepen in de infrastructuur alleen met minimale tijdsintervallen van meerdere jaren mogen plaatsvinden.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De provincie verhuurt een klein deel van haar panden als winkel, dienstwoning of kantoor aan derden.

Het onderhoud aan de panden voor 2021 kan als volgt worden ingedeeld.

- maincontract
- planmatig onderhoud, dit betreft werkzaamheden volgens het meerjarenonderhoudsplan
- niet-planmatig onderhoud, dit betreft storingen en niet geplande kleine onderhoudswerkzaamheden

In 2021 wordt van de infrastructurele gerelateerde gebouwen, zoals de steunpunten, onderzocht wanneer deze vervangen moeten worden en welk budget hiervoor nodig is.

Maincontract

Voor zowel het planmatig als het niet-planmatig onderhoud voor het kantoorpand Houtplein 33, het nieuwe gebouw Dreef 1 & 3, is een 'maincontract' afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. Naast deze contractuele verplichtingen zijn er incidentele kosten die voortvloeien uit het maincontract voor deze panden.

Planmatig onderhoud

Voor het planmatig (bouwkundig) onderhoud aan de overige panden werken wij met een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig (bouwkundig) onderhoud aan de buitenzijde van de panden, zoals het schilderwerk, de vervanging of renovatie van daken en goten en noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden aan de terreinen (hekwerk, bestrating). In het meerjarenonderhoudsplan is ook de periodieke vervanging van cv-installaties en overige installaties meegenomen. Om de drie jaar vindt een herinspectie van de provinciale panden plaats, waarna het meerjarenonderhoudsplan indien nodig wordt aangepast. Een nieuwe inspectie is in 2019 uitgevoerd.

Er zal onderhoud worden uitgevoerd in Paviljoen Welgelegen aan de installatietechnische onderdelen. Vervolgens zal er divers onderhoud waaronder schilderwerk, aan de villa’s, Dreef 1 en Welgelegen worden uitgevoerd. Daarnaast worden aan de andere panden kleinere reguliere onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Niet-planmatig onderhoud

Het niet-planmatig onderhoud beslaat het noodzakelijke klein onderhoud aan de panden, dat deels structureel plaatsvindt (onderhoud aan cv’s, zonweringen, automatische deuren en tuin) en deels op ad-hocbasis (wanneer een onvolkomenheid wordt geconstateerd, na melding van storing of incidentele inspectie) wordt uitgevoerd.
Storingen in de panden die onder het maincontract vallen, worden ook uit dit budget betaald.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland

In onderstaande tabel zijn de beschikbare budgetten en vervangingsinvesteringen weergegeven. De kosten in de tabel onder ad e. en f. hebben uitsluitend betrekking op (onderhouds)kosten aan panden die bij de provincie in bezit zijn. Hierin zijn de kosten voor tijdelijke huisvesting (onder andere servicekosten) niet meegenomen.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (Bedragen x 1.000)	2021	2022	2023	2024
A) Onderhoud wegen	€ 58.477	€ 58.219	€ 52.925	€ 48.944
B) Onderhoud vaarwegen	€ 10.469	€ 10.838	€ 11.197	€ 11.660
C) Vervangingsinvesteringen wegen	€ 28.600	€ 28.500	€ 27.300	€ 11.600
D) Vervangingsinvesteringen vaarwegen	€ 18.300	€ 24.100	€ 7.400	€ 14.600
E) Planmatig onderhoud gebouwen	€ 950	€ 950	€ 950	€ 950
F) Regulier onderhoud gebouwen	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 117.046**	**€ 122.857**	**€ 100.022**	**€ 88.004**
Waarvan investeringen in activa met een maatschappelijk nut	**€ 46.900**	**€ 52.600**	**€ 34.700**	**€ 26.200**

3.3 Financiering

Algemeen

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten, die voor het uitvoeren van de Treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke- en provinciekaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2019;
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2020;
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland; oktober 2015.

In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling is geëxpliciteerd wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt op het moment van opmaken van deze begroting niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook in 2021 niet verwacht.
De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen te bieden voor het eenduidig behandelen van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Liquiditeitsprognose

Op basis van de actuele liquiditeitsprognoses zal de Provincie Noord-Holland vanaf 2023 structureel nieuwe geldleningen moeten aantrekken om de benodigde liquiditeit op peil te houden.

We zullen overgaan tot het aantrekken van langlopende geldleningen gedurende het jaar als het 100% zeker is dat deze nodig zijn. De omvang van de leningen en het tijdstip van aantrekken worden daarom bepaald aan de hand van de liquiditeitsprognose op korte termijn. Dit om overliquiditeit en onnodige rentekosten te voorkomen. Naast de liquiditeitsprognoses die nodig zijn voor het bepalen van de omvang van de geldleningen is het ook van belang om de verwachtingen rondom de renteontwikkelingen te betrekken bij de besluitvorming over het aantrekken van langlopende geldleningen. Wij maken hiervoor per kwartaal een actuele rentevisie op en betrekken deze rentevisie bij het bepalen van de vorm (looptijd) van de geldleningen.

De provincie Noord-Holland hanteert het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investeringen worden gefinancierd uit het totaal van eigen vermogen en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaald(e) investering/project en de rentelasten voor een afgesloten lening. De rentekosten worden evenwel aan de desbetreffende taakvelden met behulp van een (rente)omslag toegerekend zodat er inzicht is in de volledige kosten van de taakvelden.

Deze werkwijze is in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de wet Fido en het Financieringstatuut provincie Noord-Holland 2020. De bevoegdheid voor het aantrekken van geldleningen met een looptijd langer dan drie maanden ligt bij Gedeputeerde

Staten. In de paragraaf Financiering van de begroting en de jaarstukken worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het financieringsbeleid.

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de twee volgende hoofdactiviteiten:

- Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie geschiedt door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.
- Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is.

Sinds de ingang van het verplicht schatkistbankieren per 15 december 2013 is het voor de provincie mogelijk om tijdelijk overtollige middelen uit te zetten bij Nederlandse gemeenten, waterschappen en provincies, voor zover deze niet over het toezicht van de uitzettende overheid vallen. De rentevergoeding op deze uitzettingen is doorgaans (licht) hoger dan bij de schatkist. Voor het bepalen van de hoogte, de looptijd en het rentepercentage van de te plaatsen deposito's en uitzettingen maken wij gebruik van liquiditeitsprognoses en renteverwachtingen om de marktconformiteit vast te stellen. Naar verwachting zal de provincie in 2020 geen gebruik maken van deze mogelijkheid aangezien de liquiditeitsprognose voor de lange termijn dit niet toelaat.

Liquiditeitsprognoses
De liquiditeitsprognoses genereren informatie over de liquiditeitsbehoefte op de korte, middellange en lange termijn. De prognoses vormen een belangrijke basis voor het uitzetten van tijdelijk beschikbare financiële middelen in deposito's.

Renteverwachtingen
Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting, die wij ieder kwartaal opstellen met twee rentevisies van verschillende treasuryspecialisten. Deze renteverwachting heeft ons geleerd dat de door ons geraadpleegde instanties voor 2021 nog steeds lage rente niveaus verwachten. Besloten is daarom om de vrijkomende deposito's voorlopig op de rekening-courant te laten staan. Uitzettingen bij de schatkist leveren sinds 8 juli 2020 geen rente meer op. De provincie had ultimo 2019 bij de Schatkist € 311,59 miljoen in rekening-courant staan.

Financieringstekort
Van het aantrekken van middelen is op basis van de nu voorliggende liquiditeitsprognoses vooralsnog geen sprake.

Kasgeldlimiet/Renterisiconorm
De Wet Fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid zal de provincie Noord-Holland in 2021 binnen deze normen blijven. Overschrijding van de kasgeldlimiet zal niet aan de orde zijn, omdat in 2021 geen kasgeldleningen worden aangetrokken.
De renterisiconorm is bedoeld om (her)financiering van de meerjarige leningen over de jaren te spreiden. Dit is echter voor de jaren 2021-2024 niet aan de orde, omdat de provincie verwacht voor 2021-2024 geen lang vreemd vermogen nodig te hebben.

Renteresultaat

	Renteresultaat	2020	2021	2022	2023	2024
	De externe rentelasten over de korte en lange					
A.	Financiering	-	-	-	286	1070
B.	De externe rentebaten	648	623	616	616	749
	Totaal door te rekenen externe rente	-648	-623	-616	-330	321
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden					
C.	Doorberekend	-	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het					
	betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	-648	-623	-616	-330	321
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht					
	Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	0	0	0	0	0
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief					
	overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-648	-623	-616	-330	321

3.4 Bedrijfsvoering

Algemeen

De provincie Noord-Holland is een betrouwbare partner die rechtmatig handelt en transparant, doelmatig, doeltreffend en wendbaar is. Dit doen we voor onze stakeholders, namelijk de inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden.

Omdat de provincie succesvol uitvoering wil geven aan alle programma's zijn externe gerichtheid en zichtbaarheid van groot belang. Een adequate en efficiënte interne bedrijfsvoering is hier een essentiële voorwaarde voor. De provincie is een wendbare en slagvaardige organisatie. De organisatie is ingericht om uitvoering te geven aan de wettelijke taken en het coalitieakkoord.

De gewenste ambtelijke manier van werken is vastgelegd in onze visie 'Samen Noord-Holland, op weg naar het nieuwe normaal in 2025'. Onder de vlag 'Samen Noord-Holland' focust de organisatie zich de komende jaren op speerpunten 'eigenaarschap' en 'elkaar aanspreken'.

De provincie vindt verduurzaming erg belangrijk. De organisatie investeert in duurzame huisvesting van de provinciale organisatie maar ook in meer verantwoorde inkoop van goederen en diensten.

Ontwikkelingen die effect kunnen hebben op de bedrijfsvoering

We onderkennen bij de provincie een aantal ontwikkelingen die zich landelijk en wereldwijd voordoen. Deze zijn nog niet verder te kwantificeren, maar kunnen ook een groot effect hebben op de bedrijfsvoering.

Coronacrisis

Medio maart 2020 is duidelijk geworden dat de effecten van het coronavirus een enorme impact hebben (gehad) op onze maatschappij, economie en samenleving. Over de grootte van de impact bestaat op dit moment nog veel onduidelijkheid. Nieuwe ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op waardoor het haast onmogelijk is om voorspellingen te kunnen doen.

Ook in de provincie Noord-Holland zullen de incidentele en structurele gevolgen van de maatregelen op het maatschappelijk leven en het economisch stelsel aanzienlijk zijn en kunnen uiteindelijk een substantiële impact hebben op de activiteiten van de provincie. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. De financiële effecten hiervan laten zich nog niet kwantificeren. Naar verwachting heeft COVID-19 consequenties voor de waardering van onze deelnemingen en leidt het mogelijk nog tot andere bestuurlijke keuzes in de aanwending van de middelen dan werd beoogd in het coalitieakkoord en inzet van interne en externe capaciteit.

We verwachten dat we onze belangrijkste baten (opcenten motorrijtuigenbelasting en provinciefonds) normalerwijs zullen blijven ontvangen.

PFAS

Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. In de tweede helft van 2019 is PFAS ook in kleine concentraties een groot knelpunt geworden bij projecten indien grond moet worden aan- of afgevoerd. Op projectniveau bij infrastructurele projecten wordt als beheersmaatregel zoveel mogelijk gewerkt met gesloten grondbalansen. Omdat de regelgeving op dit onderwerp nog niet stabiel is (gewerkt wordt met een tijdelijk handelingskader), blijft dit onderwerp ook in 2021 een risico.

Stikstof (PAS-problematiek)

Sinds de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 kan het Programma Aanpak Stikstof

(PAS) niet meer worden gebruikt voor de onderbouwing van activiteiten die tot stikstofdepositie in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden leiden. Dit raakt heel veel infrastructurele projecten, zowel bij beheer en onderhoud als bij aanleg van nieuwe infra. De landelijke commissie Remkes heeft inmiddels nadere rapporten uitgebracht. In de praktijk worden nieuwe oplossingsrichtingen gezocht en toegepast om te motiveren dat projecten geen effect hebben op Natura 2000. De juridische houdbaarheid daarvan zal zich nog moeten bewijzen in de jurisprudentie. Voor projecten betekent dit een extra afbreukrisico, extra onderzoekslast en proceduretijd en mogelijk extra uitvoeringskosten (bijvoorbeeld het toepassen van emissiebeperkende maatregelen).

Digitalisering

Voor wat betreft digitalisering ligt de focus voor 2021 op een aantal zaken die randvoorwaardelijk zijn om de provincie Noord-Holland klaar te maken voor de toekomst.

Er wordt hard gewerkt aan ons eigen cloudplatform. De provincie Noord-Holland heeft gekozen voor een multi cloud strategie. De focus ligt voor de komende tijd op inzet van het platform van Amazon Web Services, Daarnaast vindt verdere oriëntatie plaats op het gebruik van andere platforms. De multicloud-strategie geeft ons flexibiliteit en keuzevrijheid in een digitale wereld waarin de ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. Voor onze sourcing betekent dit dat we de IT niet meer als een dienst willen afnemen bij één leverancier maar dat we dit gaan opdelen in logische percelen.

Wat daar nauw mee samenhangt, is dat we de regievoering op de informatievoorziening willen versterken. Het belang van technologie in het primaire proces wordt steeds groter. De ontwikkelingen gaan heel snel en de complexiteit is groot. Dit heeft invloed op eerdergenoemde sourcing maar ook op de governance van informatievoorziening. Digitalisering en technologie is niet de verantwoordelijkheid van 1 functionaris maar van ons allemaal. Daarom is een Horizontaal Digitaal Leiderschapsteam (HDL-team) gevormd dat gaat over de horizontale strategische verbinding in de organisatie.

Voor het opstellen, het uitvoeren en het meten van beleid wordt in steeds grotere mate gebruik gemaakt van datagedreven werken. Dit gebeurt op allerlei niveaus. Van rapportages tot slimme dashboards, AI en complexe datasciencevraagstukken. Enerzijds heb je daar kennis en kunde voor nodig in de organisatie en afspraken over hoe je hiermee omgaat (datagovernance). Anderzijds zijn er een aantal technische randvoorwaarden om ervoor te zorgen dat we dit veilig en beheerst kunnen doen, zoals een dataplatform en een integratieplatform.

Om dit te faciliteren zijn eind 2019 de ambities op het gebied van digitalisering opnieuw geprioriteerd. Dit leidde tot het directiebesluit meer focus aan te brengen in de opgaven in het I-domein en 6 focusprojecten kregen prioriteit bij de uitvoering in 2020 en 2021. Andere projecten vinden alleen doorgang als, na weging van nut en noodzaak, blijkt dat er voldoende resources (budget en inzet) beschikbaar zijn voor de uitvoering. De focusprojecten in het I-domein zijn:

- het neerzetten van een basisvoorziening cloud infrastructuur
- digitaal samenwerken
- opzetten dataplatform
- GIS GEO naar de cloud
- integratieplatform
- transparante en open provincie

Realisatie is in 2019 gestart en zal voor een belangrijk deel in 2021 doorlopen.

Communicatie

De provincie wil haar zichtbaarheid vergroten, zodat bekendheid met en vertrouwen in het werk van de provincie toeneemt. Zo zijn de Noord-Hollanders goed geïnformeerd over wat we doen. Zij kunnen zo het beleid en de uitvoering daarvan beoordelen en beïnvloeden.

In deze coalitieperiode gaan we zowel online als offline continu in gesprek, bijvoorbeeld via sociale media, tijdens bijeenkomsten, op door de provincie gesponsorde evenementen en door op bezoek te gaan op scholen. We vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van inwonerspanels, participatiecampagnes en (online) platforms. Om het gesprek goed aan te kunnen gaan, is het belangrijk te weten wat er in Noord-Holland speelt. We monitoren daarom in een zogenaamde 'newsroom' dagelijks over welke onderwerpen er wordt gesproken op sociale media, waar de traditionele media aandacht aan besteden en naar welke onderwerpen er wordt gezocht op onze website.

Daarnaast starten we in 2021 met de vernieuwing van het intranet voor medewerkers. Dit wordt ontwikkeld tot centrale werkplek die toegang biedt voor alle applicaties. We professionaliseren en verdiepen de relaties met stakeholders. En we gaan door met het sponsoren van provinciale evenementen, waarbij we extra aandacht geven aan duurzaamheid, dierenwelzijn en diversiteit.

Personeel en Organisatie

Het HRM-beleid is gebaseerd op de CAO Provincies en blijft gericht op een optimale inzet van ons personeel in een organisatie die werkt in een dynamische omgeving. We geven ruimte aan onze medewerkers om zich duurzaam te ontwikkelen tot zelfbewuste en extern georiënteerde ambtenaren. Werkend aan de maatschappelijke opgaven van onze provincie.

We blijven investeren in een gezond werkklimaat, op kantoor én thuis. Dat doen we onder meer door het beschikbaar stellen van goede faciliteiten en de inzet van instrumenten als de Health Check en het organiseren van verzuimtrainingen voor leidinggevenden.

De provincie hanteert strategische personeelsontwikkeling als een doorlopend proces waarin balans wordt gezocht tussen de gewenste personeelscapaciteit om onze doelen te bereiken en het beschikbare personeelsbestand dat ingezet kan worden. In tijden van crisis kunnen sterke wisselingen optreden in de gewenste personeelscapaciteit. Dit zal een groter appél doen op de flexibiliteit en wendbaarheid van onze medewerkers. Ook wordt meer gestuurd op de beschikbare interne en externe capaciteit.

Het optimaliseren van de kennis van onze medewerkers is cruciaal om juist in een veranderende omgeving aan onze opgaven te kunnen blijven werken. We investeren in opleiding en training, waarbij het leren steeds meer plaatsvindt tijdens en in het werk. Vakkennis, talentontwikkeling en integriteit zijn hierbij belangrijke onderwerpen.

We zetten in op het verstevigen van onze positie op de arbeidsmarkt en monitoren de mogelijke veranderingen hierin. Daarnaast blijven we investeren in het aantrekken en behouden van (jong) talent. Dit doen we onder meer in samenwerking met andere partijen, zoals de Metropoolregio Amsterdam en omliggende provincies van de P4. We willen een inclusieve organisatie zijn, waar alle (toekomstige) werknemers tot hun recht komen, ongeacht hun leeftijd, levensfase, functieverblijfsduur, geslacht of herkomst. In het kader van de Participatiewet wordt gestreefd om het wettelijk quotum halen.

Leidinggevenden vervullen een voorbeeldrol door te laten zien dat permanente ontwikkeling en (horizontale) doorgroei gewoon is. Daarnaast gaat de voorbeeldrol over de leiderschapsthema's bij de provincie: over het behalen van resultaten en het afleggen van verantwoording daarover.

Fiscaliteit

Vpb, btw en loonheffingen
Het horizontaal toezicht door de Belastingdienst wordt verder doorontwikkeld. Naar verwachting zal met de provincie een nieuw convenant worden afgesloten.

Door versterking van de fiscale kennis is er in brede zin meer zicht op de fiscaliteit en wordt er beter ingespeeld op de diverse activiteiten van de provincie. De vennootschapsbelasting (vpb), omzetbelasting (btw) en loonheffingen blijven onze aandacht vragen zodat we ook in de komende jaren fiscaal in control blijven. De aanpassing van het financieel beheer systeem (SAP) ondersteunt hierbij.

Ten aanzien van de Wet DBA zijn goede stappen gezet. De veranderingen voor de inhuur van externen worden nauwlettend gevolgd, zodat de organisatie ook op dit vlak compliant is aan de geldende wet- en regelgeving.

Inkoop

Inkoop en aanbesteden
Om meer grip te krijgen op de externe inhuur wordt een centrale inhuurdesk ingericht van waaruit het proces voor alle externe inhuur wordt ondersteund. De inhuurdesk zal alle opdrachten voor externe inhuur zowel administratief als inhoudelijk ondersteunen. Daarmee wordt geborgd dat de externe inhuur op een rechtmatige en op een doelmatige manier plaatsvindt. Bovendien zal de registratie verbeterd worden, waardoor er meer zicht zal zijn op de externe inhuur en er beter op gestuurd kan worden.

Social return
In 2021 zal een meer proactief beleid worden gevoerd met betrekking tot voorbehouden opdrachten waarbij opdrachten van de provincie Noord-Holland aan sociale ondernemingen gegund kunnen worden. Het potentieel aan opdrachten zal in 2020 in beeld worden gebracht en in de opvolgende jaren zal dit geëffectueerd worden.

Subsidies uitvoering
Vanaf 2021 zijn de nieuwe BBV-richtlijnen over de lastneming en verantwoording van subsidies van kracht. De unit subsidies zal haar werkwijze zodanig aanpassen dat aan de nieuwe richtlijnen zal worden voldaan.

Planning en Control

De provincie Noord-Holland heeft de meerjarige ambitie om snel, flexibel en transparant te anticiperen op ontwikkelingen in een in toenemende mate complexer wordende, veranderende en meer digitale/ datagedreven omgeving. De ontwikkelingen in de omgeving zijn van invloed op de sturing en beheersing van de provincie. De provincie zet de komende jaren in op het verder professionaliseren van haar management control systeem. Dit systeem draagt bij aan het steeds verder 'in control' komen en aan het bereiken van de strategische provincie-doelstellingen.

Het programma Financiële Hygiëne wordt in 2021 voortgezet. In afgeslankte vorm doordat onderdelen naar de lijn worden overgebracht.

Interne beheersing, processen en risicomanagement

De focus van interne beheersing ligt in eerste instantie op de rechtmatigheid en aansluitend op doelmatigheid en doeltreffendheid. Projecten worden uitgevoerd die bijdragen aan onder meer het versterken van de governance, het werken in overeenstemming met wet- en regelgeving, risicomanagement en project- en procesbeheersing.

De ingezette lijn om toe te werken naar de situatie waarbij het college van Gedeputeerde Staten in 2022 zelfstandig een rechtmatigheidsverklaring afgeeft wordt verder uitgewerkt in 2021. Ter voorbereiding hierop is de (Verbijzonderde) Interne Controle op de rechtmatigheid al stevig neergezet in de organisatie. Hiermee is een solide basis gelegd om toe te groeien naar de rechtmatigheidsverklaring in 2022. Een vervolgambitie is om de omslag te maken naar een systeem- en datagerichte benadering waarbij wordt gesteund op de procesbeheersing in de eerste lijn.

Risicomanagement is een essentieel onderdeel van interne beheersing. Risicomanagement blijft ook in 2021 een belangrijk middel om de kwaliteit van de besluitvorming en de effectiviteit en efficiëntie van projecten en bedrijfsvoering te vergroten.

Kosten Bedrijfsvoering

Binnen de begroting en de rekening worden de capaciteitskosten toegerekend aan de begrotingsprogramma's en taakvelden.

Dit betreft de totaal ingezette capaciteit inclusief externe krachten volgens het spelconcept capaciteitssturing.

Alle kosten van capaciteit worden verzameld bij de sectoren en vervolgens over de programma's verdeeld op basis van begrote inzet. Daarmee wordt de inzet toegeschreven aan de opgave(n) waar de provincie voor staat.

De onderstaande kosten vertegenwoordigen de totale kosten van de bedrijfsvoering. Deze bestaan uit capaciteitskosten voor bedrijfsvoering (personele kosten van eigen medewerkers en externe inhuur) en materiële kosten zoals huisvesting en ICT.

Totale kosten overhead begroting 2021 in € 1.000

Overhead capaciteitskosten	49.534
Overhead materiële kosten	24.087
Totaal overhead (Zie OD 7.2.1)	**73.621**

Verdeling capaciteitskosten

De capaciteit wordt ingezet voor de realisatie van investeringen en voor opgaven, projecten en reguliere taken.

Onderstaand overzicht toont de toedeling van de capaciteitskosten naar de verschillende begrotingsprogramma's in € 1.000.

Programma	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2021 in %
1 - Openbaar bestuur	9.484	9.574	9.539	9.536	9.536	9.536	9%
2 - Klimaat en Milieu	5.238	4.593	4.901	4.899	4.899	4.279	5%
3 - Ruimte en Water	10.308	9.999	9.560	9.478	9.478	9.478	9%
4 - Bereikbaarheid	18.737	23.217	23.774	23.711	23.714	23.074	22%
5 - Groen	4.015	5.537	6.282	6.278	6.278	5.538	6%
6 - Economie, Cultuur en Welzijn	4.406	4.364	4.148	4.145	4.145	4.145	4%
7 - Financiën en bedrijfsvoering	46.882	54.555	49.534	49.482	49.482	49.400	46%
Totaal naar programma's	**99.070**	**111.839**	**107.738**	**107.529**	**107.532**	**105.450**	**0**
Totaal naar investeringen	**27.916**	**15.655**	**15.655**	**15.655**	**15.655**	**15.655**	
Totale capaciteitskosten	**126.986**	**127.494**	**123.393**	**123.184**	**123.187**	**121.105**	

De toerekening aan de investeringen en de begrotingsprogramma's gebeurt volgens een aantal principes:

1. Medewerkers (eigen en inhuur) die werken aan investeringsprojecten schrijven tijd. De begrote en werkelijk bestede uren worden vermenigvuldigd met een voorcalculatorisch uurtarief en op die wijze ten laste van de investeringskredieten gebracht.
2. Toerekeningswijze personele kosten over begrotingsprogramma's: de begrote en werkelijke kosten die resteren na toerekening aan investeringen worden verdeeld volgens de vermelde procentuele verdeelsleutels.

Bij de begroting leggen we vast welk percentage van de personele omvang per directie toegerekend wordt aan welk operationeel doel. Dit percentage wordt bij de verantwoording ook gebruikt bij de toerekening van de werkelijke kosten per directie. Voor de bepaling van overhead gaan we uit van de functies zoals genoemd in de notitie Overhead van de commissie BBV, aangevuld met een aantal interne uitgangspunten zoals voor projectcommunicatie, bestuursadviseurs en -ondersteuners en trainees.

3. Materiële kosten worden voor het overgrote deel gerekend tot de overhead en bij het operationele doel verantwoord. Dit zijn bijvoorbeeld het onderhoud aan de panden, schoonmaak, beveiliging, catering en kosten informatisering.
4. Overhead en investeringen: er worden geen overheadkosten aan investeringen toegerekend. Dat geldt zowel voor personele kosten als voor materiële kosten.

Een deel van de materiële en personele kosten wordt gedekt uit reserves. Het betreft de reserves Huisvesting, Bedrijfsvoering en GO-gelden.

3.5 Verbonden partijen

Algemeen

Onder een verbonden partij wordt verstaan: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door ons ter beschikking gestelde bedrag dat we niet kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat, of het bedrag waarvoor we aansprakelijk zijn indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht.

In een aantal gevallen wordt voor de realisatie van een provinciaal belang voor een participatie in een verbonden partij gekozen. Allereerst kunnen GS van oordeel zijn dat het publieke belang het best kan worden behartigd door een bestaande activiteit buiten de provinciale organisatie te plaatsen. Voorbeelden van dergelijke verzelfstandigingen uit het verleden zijn PWN, Alliander, Afvalzorg en Recreatie Noord-Holland.

Ten tweede kan sprake zijn van activiteiten die gezamenlijk met andere publieke en/of private partijen worden uitgevoerd ter behartiging van provinciale publieke belangen. Voorbeelden hiervan zijn Schiphol Area Development Company (SADC), Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Zeestad en PolanenPark.

Naast de hiervoor genoemde situaties kan voor nieuwe participaties worden gekozen bij nieuw te ontwikkelen activiteiten die het publieke belang behartigen. Een voorbeeld hiervan is het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH).

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (vennootschappen, hierna: A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan we deelnemen (B) en een aantal overige rechtspersonen waarmee een financieel belang en een bestuurlijk belang is gemoeid (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn vanuit de historie ontstaan. Regelmatig wordt beoordeeld of aanhouding van de belangen nog een provinciaal belang dient.

Ten aanzien van de ontwikkelingsvennootschappen (SADC, RON, PolanenPark en Zeestad) kunnen sociaal-economische motieven en motieven vanuit ruimtelijke ordening worden aangevoerd voor de diverse participaties. Zolang de doelstelling van de desbetreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie vanuit dat oogpunt in principe deelnemen, tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt en die als doel heeft het beheren en onderhouden van gebieden van een aantal recreatieschappen.

De provincie neemt deel in een viertal fondsen (ODENH, PDENH, INH en LSFA), actief op het gebied van duurzaamheid, innovatieve bedrijven dan wel life sciences.

In 2019 heeft de provincie een belang in SolaRoad genomen teneinde de ontwikkeling van energieopwek in wegdekken te stimuleren.

B. Gemeenschappelijke regelingen
De gemeenschappelijke regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol dient ter afstemming van belangen tussen de diverse overheden in de regio.

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het Openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De provincie neemt deel aan een viertal omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in de provincie Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincie Noord-Holland, de provincie Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen
De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Met deze samenwerking wordt beoogd de condities waaronder provincies werken te optimaliseren en provinciale vernieuwingsprocessen te stimuleren.

De provincie is in 2019 lid geworden van de Coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA, ter behartiging van de belangen op het gebied van openbaar vervoer. De provincie is betrokken bij een aantal stichtingen. Stichtingen worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen aan die stichting. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

De stichtingen die het betreft zijn:
- Stichting Gooisch Natuurreservaat
- Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio
- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied
- Stichting administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden
- Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds, opdat deze gelden worden gebruikt ter dekking van de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen
De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of continuering van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang zal voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie, worden getoetst of deze bijdraagt aan realisatie van beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief zal beoordeeld worden of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen wordt periodiek de

beleidsmatige afweging gemaakt om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten die de verbonden partij verricht.

Bij het aangaan van een verbinding met en het aansturen van een verbonden partij streven wij ernaar:

- Afspraken met de verbonden partijen vast te leggen (bijvoorbeeld in overeenkomsten, statuten of indien van toepassing in een gemeenschappelijke regeling) en te monitoren.
- Afspraken met de verbonden partijen te maken over de frequentie en inhoud van de verantwoordingsinformatie en deze te monitoren.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

Er is voor gekozen de belangen van de provincie bij de deelnemingen primair via de aandeelhoudersrol te behartigen. Dat betekent dat in de Raden van Commissarissen van de provinciale deelnemingen geen leden van Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten worden benoemd. De aandeelhoudersrol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Om het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen te hebben, worden door het jaar heen verschillende afstemmingsoverleggen gehouden tussen de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming.

De jaarstukken van verbonden partijen worden beoordeeld op een aantal financiële criteria: positief resultaat, solide financiële verhoudingen (eigen vermogen versus vreemd vermogen), dividendverwachtingen et cetera. Ook wordt gekeken naar de ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande jaren en de verwachtingen voor de komende jaren. Dit gebeurt in nauw overleg met de betrokken beleidssectoren. De bepalingen uit de Nederlandse corporate governance code ('Code'), die van toepassing is op beursgenoteerde vennootschappen met haar statutaire zetel in Nederland, worden zoveel mogelijk toegepast op de deelnemingen van de provincie Noord-Holland. De Code bevat zowel principes als concrete bepalingen die de bij een vennootschap betrokken personen (onder andere bestuurders en commissarissen) en partijen tegenover elkaar in acht zouden moeten nemen. Wij informeren Provinciale Staten over de ontwikkelingen bij de deelnemingen in onze jaarstukken en de begroting. Daarbuiten worden Provinciale Staten actief geïnformeerd als daar aanleiding toe is.

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen hebben in 2019 plaatsgevonden op het gebied van de verbonden partijen:

- De provincie Noord-Holland is toegetreden tot Solaroad B.V. en is voor 40% aandeelhouder geworden.
- De provincie is in 2019 lid geworden van de Coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA.
- Provinciale Staten hebben in juli 2019 besloten om het eerste gedeelte van de derde tranche van de ophoging van het fondsvermogen van PDENH beschikbaar te stellen en in september 2019 het tweede gedeelte van de derde tranche waarmeehet fondsvermogen van PDENH opgehoogd is met € 30 miljoen tot een totaal van € 85 miljoen.
- Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. heeft de aan haar verstrekte lening ad € 0,75 miljoen in zijn geheel afgelost.
- Gedeputeerde Staten hebben in november besloten om tot ontbinding over te gaan van Ontwikkelingsfonds Duurzame Economie B.V. i.l., welke ontbinding is afgerond in april 2020.

Uitgaven
De lasten voor de verbonden partijen zijn terug te vinden in verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 6 'Economie, cultuur en welzijn' onder operationeel doel 6.5.1.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder operationeel doel 5.2.2. De bijdragen aan de omgevingsdiensten zijn opgenomen onder operationeel doel 2.1.5. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg zijn verdeeld over de programma's op basis van de kerntaak waarvoor het IPO deze middelen inzet.

Inkomsten
In 2019 ontvingen wij circa € 20,8 miljoen aan dividend. Voor 2020 en volgende jaren is een opbrengst begroot van circa € 7 miljoen per jaar. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. De ontvangen dividenden worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen
Aan een aantal provinciale verbonden partijen zijn bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte, leningen dan wel garanties verstrekt, namelijk:

- Aan Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN) is een leningfaciliteit verstrekt van € 0,7 miljoen, bedoeld voor participatie in een Startersfonds, welke in zijn geheel is afgelost in 2019.
- De in het verleden met PolanenPark afgesloten leningovereenkomst voor een maximum bedrag van € 23 miljoen is medio 2016 afgelost. De aandeelhouders in PolanenPark staan sindsdien naar rato garant voor een bancaire lening van PolanenPark van € 20 miljoen. Voor de provincie betekent dit een garantstelling van maximaal € 8 miljoen.
- Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een lening verstrekt van € 0,6 miljoen.
- Aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. is een renteloze lening verstrekt ten behoeve van investeringen in bedrijventerreinen. Eind 2018 bedroeg de totale schuld € 11 miljoen. Ten behoeve van het project Hoogtij is een borgtocht verstrekt aan de BNG Bank N.V. voor € 26 miljoen (oorspronkelijk € 35 miljoen), waarvoor het Havenbedrijf Amsterdam N.V. voor 1/3 een contragarantie heeft gesteld aan de provincie Noord-Holland.
- Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor.
- Aan SADC (Schiphol Area Development Company) is in 2018 een kredietfaciliteit van in totaal € 13,5 miljoen verstrekt door de vier aandeelhouders; voor de provincie derhalve € 3,375 miljoen. In 2018 en 2019 zijn nog geen bedragen opgenomen onder deze faciliteit.

Risico's verbonden aan verbonden partijen
De financiële risico's gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt weer te geven (zie tevens de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. In het geval dat de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit dient dan op de provinciale balans te worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd

aan de aandeelhouders. Deze mogelijke dividenden zijn onzeker doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.
De provincie dekt in het weerstandvermogen het risico af dat 25% van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd.

Verstrekte leningen aan verbonden partijen
Zowel aan een aantal deelnemingen als aan enkele overige verbonden partijen zijn leningen verstrekt. Voor een deel van de verstrekte leningen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden in verband met het risico van niet-terugbetaling.

Verstrekte garanties aan verbonden partijen
Zowel ten behoeve van deelnemingen als van overige verbonden partijen zijn garanties/borgstellingen afgegeven. Voor een deel van de verstrekte bedragen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden, voor het geval een beroep wordt gedaan op deze garanties/borgstellingen.

Deze risico's zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen als Financieringsrisico's, Beleidsrisico's of als Risico's Verbonden Partijen.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1	Alliander N.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Arnhem	Eigen vermogen	€ 4.129.000.000	€ 4.224.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 62.654.400	Vreemd vermogen	€ 4.216.000.000	€ 4.567.000.000
% belang	9,16	Resultaat	€ 334.000.000	€ 253.000.000
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.1)	Dividend	€ 13.738.000	€ 10.400.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Energievoorziening			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

2	N.V. Afvalzorg Holding			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 66.635.000	€ 66.308.000
Nominale waarde aandelen	€ 12.600.000	Vreemd vermogen	€ 121.720.000	€ 140.858.000
% belang	90	Resultaat	€ 11.238.000	€ 3.940.000
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.1)	Dividend	€ 1.125.000	€ 3.825.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Velserbroek	Eigen vermogen	€ 236.197.000	€ 241.239.000
Nominale waarde aandelen	€ 6.806.703	Vreemd vermogen	€ 490.428.000	€ 490.340.000
% belang	100	Resultaat	€ 8.610.000	€ 5.684.000
Programma	Ruimte en Water (3.2.2)	Dividend	€ 652.000	€ 659.000

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

4	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 3.668.593	€3.079.444
Nominale waarde aandelen	€ 370.000	Vreemd vermogen	€ 1.416.574	€1.484.544
% belang	100	Resultaat	€ 146.875	-€588.848
Programma	Groen (5.2.2)	Dividend		

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

5	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 106.399.000	€ 111.826.000
Nominale waarde aandelen	€ 3.424.680	Vreemd vermogen	€ 21.632.000	€ 22.603.000
% belang	25	Resultaat	€ 692.000	€ 5.429.000
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Dividend		

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC
Publiek doel	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie.
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

6	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied (RON)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Zaanstad	Eigen vermogen	€ 3.310.000	€ 6.124.000
Nominale waarde aandelen	€ 787.500	Vreemd vermogen	€ 66.910.000	€ 53.411.000
% belang	33,30	Resultaat	€ 1.518.000	€ 2.814.000
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Dividend		

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

7	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Alkmaar	Eigen vermogen	€ 843.112	€ 877.157
Nominale waarde aandelen	€ 26.460	Vreemd vermogen	€ 2.545.259	€ 2.133.430
% belang	49	Resultaat	€ 37.345	-€ 211.505
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Dividend		

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC
Publiek doel	Ontwikkeling Economie
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

8	PolanenPark B.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 1.060.976	€ 87.980
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 4.397.111	€ 4.337.477
% belang	40	Resultaat	€ 610.658	€ 27.004
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Dividend	€ 400.000	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9	PolanenPark C.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 5.940.949	€ 4.941.058
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 18.805.327	€ 14.331.251
% belang	40	Resultaat	€ 4.365.141	
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Dividend	€ 400.000	
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10	Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	IJmuiden	Eigen vermogen	€ 24.711.000	24538000
Nominale waarde aandelen	€ 408.402	Vreemd vermogen	€ 34.940.000	37160000
% belang	8,40	Resultaat	€ 2.755.000	1989000
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Dividend	€ 24.504	24500
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11	Zeestad Beheer B.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 18.000	€ 18.000
Nominale waarde aandelen	€ 9.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
% belang	50	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Water(3.3.1)	Dividend	€ 0	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12	Zeestad C.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Nominale waarde aandelen	€ 6.900.000	Vreemd vermogen	€ 40.578.850	43837000
% belang	49	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Water (3.3.2)	Dividend	€ 0	

Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

13	Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Provincie Noord-Holland B.V. (ODENH)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 472.926	
Nominale waarde aandelen	€ 18.000	Vreemd vermogen	€ 4.463	€ 136.140
% belang	100	Resultaat	€ -137.929	€ -63.216
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.1)	Dividend		

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Stimulering duurzame energie en ontwikkeling economie
Eventuele ontwikkelingen/risico's	ODENH is ontbonden en uitgeschreven uit het handelsregister

14	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 4.991.000.000	€ 4.887.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 1.525.875	Vreemd vermogen	€ 132.518.000.000	€ 144.802.000.000
% belang	1,10	Resultaat	€ 337.000.000	€ 163.000.000
Programma	Financiën en bedrijfsvoering (7.1.1)	Dividend	€ 1.544.185	€ 1.739.497

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Belegging
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

15	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 1.726.000.000	€ 1.796.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 11.845	Vreemd vermogen	€ 81.989.000.000	€ 94.409.000.000
% belang	0,2	Resultaat	€ 100.000.000	€ 95.000.000
Programma	Financiën en bedrijfsvoering (7.1.1)	Dividend		€ 35.530

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Belegging
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

16	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 13.353.119	€13.408.486
Nominale waarde aandelen	€ 36.038	Vreemd vermogen	€ 201.540	€61.710
% belang	16,90	Resultaat	€ 794.321	€163.447
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.2)	Dividend		€30.049

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Ontwikkeling economie
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

17	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 14.616.148	€ 26.662.141
Nominale waarde aandelen	€ 1	Vreemd vermogen	€ 1.743.882	€ 2.163.052
% belang	100	Resultaat	€ -4.901.787	€ -1.980.320
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 1.702.762	€ 3.184.128
Nominale waarde aandelen	€ 8.000	Vreemd vermogen	€ 1.176.544	€ 35.288
% belang	50	Resultaat	€ -184.238	€ -514.348
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.2)	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19	SolaRoad B.V.			
			2018	2019
Vestigingsplaats	Delft	Eigen vermogen		€ 365.491
Nominale waarde aandelen	€ 400	Vreemd vermogen		€ 440.336
% belang	40	Resultaat		-€ 535.509
Programma	Klimaat en Milieu (2.2.1)	Dividend		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouderschap			
Publiek doel	Verduurzaming van de energiesector			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Gemeenschappelijke regelingen

1	Schadeschap Luchthaven Schiphol			
			2020	2021
Vestigingsplaats	Hoofddorp	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2018	2019
Programma	Ruimte en Water (3.3.2)	Eigen vermogen	€ 233.613	
		Vreemd vermogen	€ 738.886	
		Resultaat	€ 592	
Bestuurlijk belang	Zorgvuldige en tijdige afwikkeling van de schadevergoedingen			
Publiek doel	Bevordering afwikkeling schadevergoedingen uitbreiding Schiphol.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

2 Recreatieschap Spaarnwoude

			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 2.653.301	€ 2.722.287
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 17.136.409	€ 17.074.010
		Vreemd vermogen	€ 1.793.998	€ 2.049.567
		Resultaat	€ 0	-€ 62.399
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3 Recreatieschap Groengebied Amstelland

			2020	2021
Vestigingsplaats	Amstelveen	Bijdrage Provincie NH	€ 920.593	€ 944.528
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 3.366.692	€ 1.895.186
		Vreemd vermogen	€ 2.354.786	€ 4.343.469
		Resultaat	€ 0	-€ 1.471.506
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

4 Recreatieschap het Twiske (gefuseerd met Landschap Waterland in 2013, maar met gescheiden boekhoudingen)

			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.389.798 (Vanaf 2020 1 boekhouding Twiske en Waterland)	€ 1.425.933 (Vanaf 2020 1 boekhouding Twiske en Waterland)
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 2.647.268	€ 2.660.648
		Vreemd vermogen	€ 95.716	€ 410.584
		Resultaat	€ 0	€ 47.283
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

5 Recreatieschap Landschap Waterland

			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	Zie bijdrage Twiske (Twiske-Waterland is 1 boekhouding sinds 2020)	Zie bijdrage Twiske (Twiske-Waterland is 1 boekhouding sinds 2020)

Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 2.118.710	€ 2.238.964
		Vreemd vermogen	€ 37.585	€ 37.612
		Resultaat	€ 0	€ 120.255
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

			2020	**2021**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 802.656	€ 818.950
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€ 2.114.998	€ 1.721.115
		Vreemd vermogen	€ 129.158	€ 567.442
		Resultaat	€ 0	- € 393.883
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7 Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.

			2020	**2021**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€428.770	€442.503
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.2.2)	Eigen vermogen	€1.091.034	€1.448.094
		Vreemd vermogen	€4.077.306	€3.236.966
		Resultaat	-€13.926	€409.573
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 Beheersregeling Amstel

			2020	**2021**
Vestigingsplaats	n.v.t.	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Bereikbaarheid (4.4.1)	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Er kan gesteld worden dat de Amstel doelmatig wordt beheerd. Dit is mogelijk omdat door de beheerregeling het beheer bij één provincie, de provincie Noord-Holland is belegd. De bestuurlijke verantwoordelijkheid is daarmee eenduidig geregeld.			
Publiek doel	Beheer van de Amstel (het beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek).			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 Randstedelijke Rekenkamer

			2020	2021
Vestigingsplaats	Amsterdam	Bijdrage Provincie NH	444.568	456.961
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Openbaar bestuur (1.1.1)	Eigen vermogen	€ 381.601	416.492
		Vreemd vermogen	€ 656.331	510.884
		Resultaat	€ 47.657	28.500
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.			
Publiek doel	Rekenkamerfunctie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10 Openbaar lichaam Waddenfonds

			2020	2021
Vestigingsplaats	Leeuwarden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.3.3)	Eigen vermogen	€ 112.404.455	€ 108.688.165
		Vreemd vermogen	€ 70.979.298	€ 74.099.729
		Resultaat	€ 19.106.835	€ 4.169.238
Bestuurlijk belang	Gezamenlijk beheren en programmatisch besteden van de gelden van het Waddenfonds.			
Publiek doel	Beheren en besteden Waddenfonds			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek

			2020	2021
Vestigingsplaats	Lelystad	Bijdrage Provincie NH	€ 924.833	€ 583.593
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.2)	Eigen vermogen	€ 1.421.501	€ 1.519.795
		Vreemd vermogen	€ 4.434.824	€ 5.264.376
		Resultaat	€ 193.830	€ 639.540
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico’s van slecht functioneren van de OD			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

			2020	2021
Vestigingsplaats	Zaandam	Bijdrage Provincie NH	€ 15.544.000	€ 15.954.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.2)	Eigen vermogen	€ 3.884.000	€ 3.440.000
		Vreemd vermogen	€ 15.970.000	€ 16.236.000
		Resultaat	€ 0	€ 429.000
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk			

	verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

13 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

			2020	2021
Vestigingsplaats	Hoorn	Bijdrage Provincie NH	€ 6.973.025	€ 7.138.007
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.2)	Eigen vermogen	€ 2.594.658	€ 3.142.317
		Vreemd vermogen	€ 4.117.834	€ 4.965.698
		Resultaat	€ 1.365.135	€ 31.841
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

14 Omgevingsdienst IJmond

			2020	2021
Vestigingsplaats	Beverwijk	Bijdrage Provincie NH	€ 883.492	€ 897.013
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.2)	Eigen vermogen	€ 509.260	€ 419.249
		Vreemd vermogen	€ 8.551.522	€ 8.287.440
		Resultaat	€ 10.512	€ 1
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Privaatrechtelijke rechtspersonen

15 Interprovinciaal Overleg

			2020	2021
Vestigingsplaats	Den Haag	Bijdrage Provincie NH	€1.392.656	€1.252.782
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Openbaar bestuur (1.4.2)	Eigen vermogen	€ 769.900	€801.481
		Vreemd vermogen	€ 10.192.372	€8.281.224
		Resultaat	€ 769.900	€801.481
Bestuurlijk belang	Afstemming en belangenbehartiging			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

16 Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.

			2020	2021
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€189.297	€248.947
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma		Eigen vermogen	n.v.t	€923.981
		Vreemd vermogen	n.v.t	€1.481.843
		Resultaat	n.v.t	€923.981
Bestuurlijk belang	Het samen brengen van het DOVA en NDOV programma en betere afstemming van OV-beleid en delen van kennis en ervaring op de gebieden van OV-netwerken en OV-data			
Publiek doel	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer voor de reiziger.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

17 Stichting Gooisch Natuurreservaat

			2020	2021
Vestigingsplaats	Hilversum	Bijdrage Provincie NH	€ 841.460	€861.120
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Groen (5.2.1)	Eigen vermogen	€ 1.837.957	€ 1.894.037
		Vreemd vermogen	€ 931.988	€ 1.050.231
		Resultaat	€ 267.018	- € 3.215
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende colleges van Burgemeester en Wethouders, en van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. De stemverhouding in het bestuur is als volgt: provincie Noord-Holland 4 stemmen; gemeente Amsterdam 2 stemmen; gemeente Gooise Meren 3 stemmen, gemeente Blaricum 1 stem; gemeente Hilversum 4 stemmen; gemeente Huizen 2 stemmen; gemeente Laren 1 stem De voorzitter en twee externe deskundigen- bestuursleden hebben elk 1 stem.			
Publiek doel	Beheer Natuurgebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18 Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio

			2020	2021
Vestigingsplaats	Haarlemmermeer	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Ruimte en Water (3.3.2)	Eigen vermogen	46.645.865	43.663.910
		Vreemd vermogen	265.075	338.213
		Resultaat	-401.784	-443.651
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Schiphol: Voorzitter Raad van Toezicht			
Publiek doel	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19 Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied

			2020	2021
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH	€ 60.182	€ 60.182
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Ruimte en Water (3.4.3)	Eigen vermogen	€ 234.386	280.918
		Vreemd vermogen	€ 283.314	1.239.502

		Resultaat	€ -26.748	46.532
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Havens: Voorzitter Bestuursplatform NZKG			
Publiek doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

20	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2020	**2021**
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Eigen vermogen	22.658.000	24.538.000
		Vreemd vermogen	36.966.000	37.160.000
		Resultaat	2.687.000	1.989.000
Bestuurlijk belang	8,4%			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

21	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor			
			2020	**2021**
Vestigingsplaats	Schagen	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Economie, Cultuur en Welzijn (6.5.1)	Eigen vermogen	- € 59.288.195	
		Vreemd vermogen	€ 73.175.341	
		Resultaat	- € 30.434.000	
Bestuurlijk belang	Bijdrage aan de kwaliteit van de gezondheidszorg in Nederland en aan het kenniseconomie-cluster in Petten.			
Publiek doel	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Publiekrechtelijk rechtspersoon

22	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland			
			2020	**2021**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2018**	**2019**
Programma	Klimaat en Milieu (2.1.2)	Eigen vermogen	€ 48.456.441	
		Vreemd vermogen	€ 79.140	
		Resultaat	- € 654.574	
Bestuurlijk belang	Wettelijke taak			
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3.6 Grondbeleid

Algemeen

Voor veel van de provinciale doelstellingen is het nodig om gronden aan te kopen, kortere of langere tijd te beheren en/of te verkopen. Zo willen wij het Natuurnetwerk Nederland afronden, bestaande wegen optimaliseren en nieuwe wegen en hoogwaardige openbaar vervoersverbindingen realiseren. Bij onze grondtransacties streven wij ernaar om duurzame landbouw en agrarische structuurversterking te bevorderen. Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor ons een middel voor het bereiken van provinciale doelen en geen doel op zich.

Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van de door Provinciale Staten in november 2018 vastgestelde 5e Nota Grondbeleid. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn: rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. Zowel aankoop als verkoop van gronden geschiedt in principe op basis van onafhankelijke taxaties om de marktconformiteit te waarborgen. Als overheid mag de provincie geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en mag die geen overheidssteun verlenen, waardoor slechts beperkt en gemotiveerd van marktconforme waarden afgeweken kan worden. Tevens zijn wij er als overheid aan gehouden om niemand een voorkeurspositie te geven. Verhuur, verpachten en verkoop van gronden vindt daarom op zodanige wijze plaats dat iedereen dezelfde positie heeft. Hiervan kan, op basis van een integrale afweging binnen GS, worden afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is.

Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt zoveel als mogelijk op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel bij de vorming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Die vindt plaats door middel van verschillende instrumenten, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen, kavelruilen of aankopen van grond binnen de NNN-begrenzing. In het bijzonder is het vestigen van een kwalitatieve verplichting een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN is ontwikkeld: De provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond wil omzetten in grond met een natuurfunctie. Deze eigenaar kan SKNL-subsidie aanvragen voor de waardevermindering van de grond door deze omzetting en voor de benodigde inrichtingsmaatregelen. De inzet van de verschillende grondinstrumenten wordt uitvoeriger besproken in de nota Provinciale Natuuropgave (PNO) 2019-2023 (voorheen Provinciaal Programma Groen (PMG).

Met de jaarrekening 2019 worden de aankopen ten behoeve van de NNN op de balans opgenomen tegen de verwervingskosten (inclusief eventuele schadeloosstelling). De meest recente interpretatie van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijven dit namelijk voor. Door de aankoop van (meestal) agrarische gronden voor het NNN treedt een (forse) waardedaling op. Dit geldt zeker voor de extra kosten ten gevolge van de aankoop van opstallen en de schadeloosstelling. Hierdoor is de balanswaarde van de NNN-gronden een grote overschatting en behelst een risico voor het moment dat deze gronden, als natuurgrond, weer verkocht gaat worden. Daarom is met de Zomernota 2020 een reserve voor de toekomstige afwaardering NNN-gronden aangelegd. Deze reserve wordt, ten laste van de reserves Groen en Oostelijke Vechtplassen, bij iedere jaarrekening aangevuld met het verschil tussen de verwervingskosten van de in dat jaar aangekochte NNN en de potentiële verkoopopbrengsten van NNN-gronden (deze is gestandaardiseerd op € 1,-/m^2).

Financieel gezien wordt jaarlijks vanuit de grondportefeuille een deel van de verkoopopbrengsten toegevoegd aan de reserve Groen. Dit wordt mogelijk gemaakt door de verkoop van provinciale

gronden die wij van het Rijk voor dit doel hebben gekregen (de voormalige PASO- en BBL-gronden). Op jaarbasis wordt gekeken of er ten opzichte van de boekwaarde winst of verlies optreedt. Deze winst of verlies wordt toegevoegd aan of verrekend met de reserve Groen.

Kavelruil

De provinciale landbouwgronden worden zo effectief mogelijk ingezet voor het verbeteren van de agrarische structuur. Hiervoor wordt het instrument vrijwillige kavelruil ingezet. Op dit moment lopen er vrijwillige kavelruilprocessen op Wieringen en in de Gooi en Vechtstreek. Onderzocht wordt in hoeverre er kavelruilen in andere gebieden kunnen worden opgezet.

Infrastructuur

Ook in 2021 zal, waar nodig, grondverwerving plaats vinden ten behoeve van de provinciale infrastructuur. In 2021 zal voor de majeure projecten N241b, N247 en de brug Ouderkerk aan de Amstel de onteigening zijn beslag gaan krijgen. Het betreft dan de laatste noodzakelijke verwervingen, omdat het grootste deel van de noodzakelijk grond reeds op minnelijke wijze is aangekocht. Andere projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan de N236, N239, N246, N417, N517 en de N522 , en de aanleg van enkele HOV-verbindingen. Daarnaast zullen ten behoeve van de uitvoering van het collegeprogramma waarschijnlijk nieuwe (grondverwervings)projecten opgestart worden. Ook spelen er diverse kleinere projecten, waarbij sprake is van verwerving ten behoeve van onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en van de aanleg van rotondes en dergelijke.

Deze taakgebonden verwervingen vinden plaats ten laste van het budget dat PS beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet en/of in het kader van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) en Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, maar zal tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders van het door PS vastgestelde grondbeleid bewaken.

Grondbanken

De werking van grondbanken is in 2018 geëvalueerd en geconstateerd is dat deze weinig tot geen meerwaarde hebben gehad. In het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2019-2023 is besloten om de grondbanken af te bouwen en geen nieuwe in te stellen. Andere, meer flexibele grondinstrumenten zoals kavelruil, strategische grondaankopen en in voorkomende gevallen verpachtingen ten dienste van natuurontwikkeling en agrarische structuurversterking, kunnen hiervoor in de plaats komen.

Strategische grondaankopen

Met het krediet 'Strategische grondaankopen' hebben PS het mogelijk gemaakt om anticiperend op mogelijke ontwikkelingen ten behoeve van provinciale doelen gronden aan te kopen. In 2016 hebben PS besloten om het krediet de komende 10 tot 15 jaar af te bouwen van € 97 miljoen naar € 20 miljoen, door een jaarlijkse bijstelling bij de jaarrekening. Met de bijstelling in de jaarrekening 2019 resteert per 31 december2019 een krediet van € 40 miljoen. Hiervan zit circa € 23,7 miljoen ‘vast’ in de (grond)eigendommen vermeld in onderstaande tabel ‘materiële vaste activa (strategische grondaankopen)’. De belangrijkste strategische grondeigendommen zijn:

- percelen aangekocht in de kavelruilen naar aanleiding van het voormalig gebiedsontwikkelingsplan Wieringerrandmeer
- het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein in Anna Paulowna (RHB)
- Zonneweide Jaagweg, voorheen bekend als Distriport
- SLP-zuid, voorheen bekend als het kassengebied Rozenburg

Over de ontwikkelingen van deze percelen wordt jaarlijks gerapporteerd in de jaarrekeningen. Het krediet en de eigendommen strategische grondaankopen worden ingezet ten behoeve van provinciale doelen. Dit kan zijn agrarische structuurversterking door middel van kavelruil in bijvoorbeeld het voormalig Wieringerrandmeergebied, energietransitie (Zonneweide Jaagweg) en/of (mogelijk op termijn) enkel de verkoop van de gronden.

Beheer en verkoop

De provincie bezit een oppervlakte van circa 13.000 hectare grond. Ongeveer 3100 hectare van deze grond valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen. Daarnaast zijn circa 7.300 hectare grond en 64 woningen in beheer gegeven aan PWN en Staatsbosbeheer via beheerovereenkomsten. Het resterende vastgoed, circa 2700 hectare grond, circa 800 ligplaatsen, 24 benzinestations en circa 50 gebouwen, wordt beheerd via pacht, verhuur, erfpacht en bruikleen. Dit beheer omvat circa 1500 contracten.

Jaarlijks ontvangt de provincie hiervoor ongeveer €3,5 miljoen aan inkomsten. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop. Sinds 2017 worden percelen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en/of met een weidevogeldoelstelling verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen ten aanzien van natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit.

Overtollig vastgoed wordt verkocht. Het gaat hier bijvoorbeeld om vastgoed dat eerder verworven is om een provinciaal doel uit te voeren, bijvoorbeeld de aanleg van een weg. Zodra dit doel bereikt is kan het overtollige vastgoed verkocht worden. Indien een provinciaal project vervalt, zoals bijvoorbeeld het voormalige Wieringerrandmeer, dan wordt het betreffende vastgoed ingezet of voor het bereiken van andere provinciale doelen en/of het wordt verkocht. Uitgangspunt voor verkoop is transparantie, marktconformiteit en rechtmatigheid en/of met verkoop wordt een provinciaal doel bereikt. Verkoop van vastgoed gebeurt in principe op basis van een onafhankelijke taxatie. Hiervan kan worden afgeweken als het object een zodanig lage waarde heeft dat een dergelijke taxatie qua kosten de waarde van de grond overstijgt.

Verantwoording GS aan PS

Te allen tijde wordt gestreefd naar maximale transparantie ten aanzien van grondtransacties. In de begroting wordt zo goed mogelijk geraamd welke kosten en opbrengsten in enig jaar gehaald worden. Hierbij gelden wel enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie en is niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daardoor kan de realisatie afwijken van de raming.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld ten aanzien van taxaties) de onderhandelingspositie van de provincie of derde partijen schaden. Er zal daarom altijd een beroep op geheimhouding worden gedaan.
- GS leggen aan PS verantwoording af over alle aan- en verkopen van grond. Vanwege de genoemde kanttekeningen zal het daarbij in de praktijk ook kunnen gaan over verantwoording achteraf (overwegend via de jaarrekening), waarbij GS toelichten welke van de geraamde doelstellingen wel en niet zijn gehaald en waarom.

Overzicht provinciale gronden op balans

Onderstaand treft u een overzicht van de boekwaarden per 31-12-2019 van de gronden die onderdeel zijn van de materiële vaste activa.

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2019	Oppervlakte ha
Materiële vaste activa		
1. Zonneweide Jaagweg (voorheen Distriport)	€ 7.300.000	112,2735
2. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein Anna Paulowna	€ 2.011.000	16,5988
3. Bergweg 30, Bloemendaal (in erfpacht gegeven)	€ 225.807	0,3082
4. Perceel Hoofdweg 511, Haarlemmermeer	€ 380.000	4,8000
5. Perceel Wieringen (aan- en verkopen in kader van kavelruilingen)	€ 4.333.218	89,5162
6. SLP-zuid, Rijssenhout (voorheen percelen Kassengebied Rozenburg)	€ 9.362.512	13,4789
7. Perceel grond aan de Horndijk, Loosdrecht	€ 170.000	0,0705
8. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 5.804.508	236,0670
9. Percelen voormalige beheergrondbank Laag-Holland	€ 1.341.061	129,8260
10. Strategische Gronden Groen (samenvoeging BBL & PASO per 31.12.2019)	€ 25.854.127	1359,1069
11. NNN eigendom	€ 6.281.097	82,6163
Totalen	€ 63.063.330	2044,6623

3.7 Provinciale heffingen

Algemeen

Uit provinciale belastingen en heffingen ontstaan inkomsten, die betaald worden door de inwoners en ondernemers in onze provincie. Met provinciale belastingen en heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullend op onder meer de uitkering uit het provinciefonds, collectieve voorzieningen, zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen, te financieren. Bij het heffen gaan wij uit van het profijtbeginsel. Uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening, voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen (bijvoorbeeld leges) dan bij belastingen (bijvoorbeeld opcenten motorrijtuigenbelasting). In de paragraaf Provinciale heffingen worden de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weergegeven. Bij het heffen wordt rekening gehouden houden met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (art. 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk en zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen. Wettelijk mag het bedrag van provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger en/of het bedrijf terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van de te betalen bijdrage. De Provinciewet bepaalt dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de provinciale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter bij een beroepsprocedure de desbetreffende heffingsverordening onverbindend verklaren.

Realiseren sluitende begroting door minder uitgaven en niet door meer heffen

In het Coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!' is aangegeven dat structurele uitgaven structureel gedekt worden en dat het tarief van de opcenten motorrijtuigenbelasting (voor het laatst verhoogd in 2009) niet wordt verhoogd. De provincie Noord-Holland blijft naar verwachting ook in 2021 de provincie met het laagste opcententarief. Een wijziging van het tarief opcenten motorrijtuigenbelastingen dienen door Provinciale Staten te worden vastgesteld. De eventuele wijziging van het tarief 2021 dient vóór 1 december 2020 kenbaar te worden gemaakt bij het Ministerie van Financiën.

Kwijtscheldingsbeleid (art. 10 BBV)

Gelet op het karakter van de heffingen van de provincie Noord-Holland voert de provincie Noord-Holland het beleid om geen kwijtschelding toe te passen.

Onderbouwing per heffing

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en heffingen:

- Belastingen: betalingen voor uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent *provinciale opcenten* op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.

- Heffingen: betalingen voor uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. In de provincie Noord-Holland de *grondwaterheffing*.
- Rechten: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent *leges en overige rechten*.

Naast de hier genoemde provinciale heffingen kent de provincie Noord-Holland ook de *nazorgheffing gesloten stortplaatsen*.

Bij besluit van Gedeputeerde Staten van 21 december 1999 is het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen opgericht (1999/30499). Het fonds is op grond van artikel 15.47 Wet milieubeheer een rechtspersoon en Gedeputeerde Staten zijn belast met het beheer ervan. In het fonds worden de belastingopbrengsten verantwoord, die door de provincie zijn geïnd. Hiertoe hebben Provinciale Staten op 29 maart 1999 de Verordening op de heffing en invordering van de nazorgheffing stortplaatsen provincie Noord-Holland 1999 vastgesteld.

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting
De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen het opcenten tarief vast, en zijn daarbij gehouden aan het door het Rijk bepaalde wettelijk maximum. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2020 115,0 (Provinciewet artikel 222, 2de lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Het maximum opcenten tarief voor 2021 wordt in augustus/september van dit jaar bekend gemaakt. Het huidige tarief (2020) in de provincie Noord-Holland bedraagt 67,9. In het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken' is opgenomen dat het tarief opcenten motorrijtuigenbelasting niet wordt verhoogd.

De provincie Noord-Holland heft sinds 2001 het laagste opcenten-tarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven opcenten per provincie. Hierbij wordt aangetekend dat de tarieven voor 2021 voorlopig zijn en gebaseerd zijn op de beschikbare informatie per ultimo mei 2020. Voor de provincie Noord-Holland is bij de berekening van de opbrengst uitgegaan van het thans geldende tarief opcenten van 67,9.

Provincie	**2019**	**2020**	**2021**
Drenthe	92,0	92,0	92,0
Flevoland	79,8	80,6	81,4
Friesland	71,1	87,0	87,0
Gelderland	89,2	87,2	89,5
Groningen	90,2	91,8	93,3
Limburg	77,9	77,9	77,9
Noord-Brabant	76,1	78,0	78,4
Noord-Holland	67,9	67,9	67,9
Overijssel	79,9	79,9	79,9
Utrecht	72,6	73,6	74,9
Zeeland	89,1	89,1	89,1
Zuid-Holland	90,4	90,4	90,4
Gemiddeld	**81,4**	**83,0**	**83,5**

Maximum tarief	**113,2**	**115,0**	**115,0 *)**

**) betreft maximumtarief opcenten 2020*

Aantal leasevoertuigen in Noord-Holland

Sinds 2016 werkt een verandering in de provinciale belastinggrondslag (denk bijvoorbeeld aan de verhuizing van een grootwagenparkhouder/leasebedrijf naar een andere provincie) direct en egaliserend door in de verdeling van het provinciefonds. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal leasevoertuigen in Nederland en in de provincie Noord-Holland. De stijging van het aantal leasevoertuigen in 2019 is het gevolg van de verhuizing van een leasemaatschappij van de provincie Flevoland naar Noord-Holland (circa 60.000 voertuigen).

Noord-Holland	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Particulieren				
Personenauto's	69.050	78.944	90.903	166.783
Motoren	107	117	129	76
	69.157	**79.061**	**91.032**	**166.859**
GWH				
Personenauto's	23.800	26.370	32.814	41.082
Bestelauto's	2.357	1.813	1.812	2.028
Motoren	19	12	5	20
	26.176	**28.195**	**34.631**	**43.130**
Totaal	**95.333**	**107.256**	**125.663**	**209.989**

Overzicht aantal leasevoertuigen in Noord-Holland (2016-2019)

Aandeel Noord-Holland	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Particulieren	13,7%	15,0%	16,3%	29,1%
GWH	22,1%	18,9%	18,0%	17,7%
Totaal	**15,3%**	**15,8%**	**16,7%**	**25,7%**

Ontwikkeling brandstofgebruik voertuigen

In het Belastingplan 2017 is bepaald dat voor plug-in hybride auto's met een CO_2-uitstoot van niet meer dan 50 gr/km de MRB (en opcenten) voor de jaren 2017 tot en met 2020 de helft van het reguliere tarief bedraagt. Voor voertuigen met alleen een elektromotor of met waterstofverbranding is men geen motorrijtuigenbelasting verschuldigd. Onderstaand overzicht geeft de ontwikkeling aan in het soort brandstof van de voertuigen (inclusief motoren) vanaf 2015 tot en met het 1ste kwartaal 2020. De onderstaande grafiek toont aan dat met name het aantal voertuigen dat gebruik maakt van elektro en aardgas ten opzichte van 2016 toeneemt.

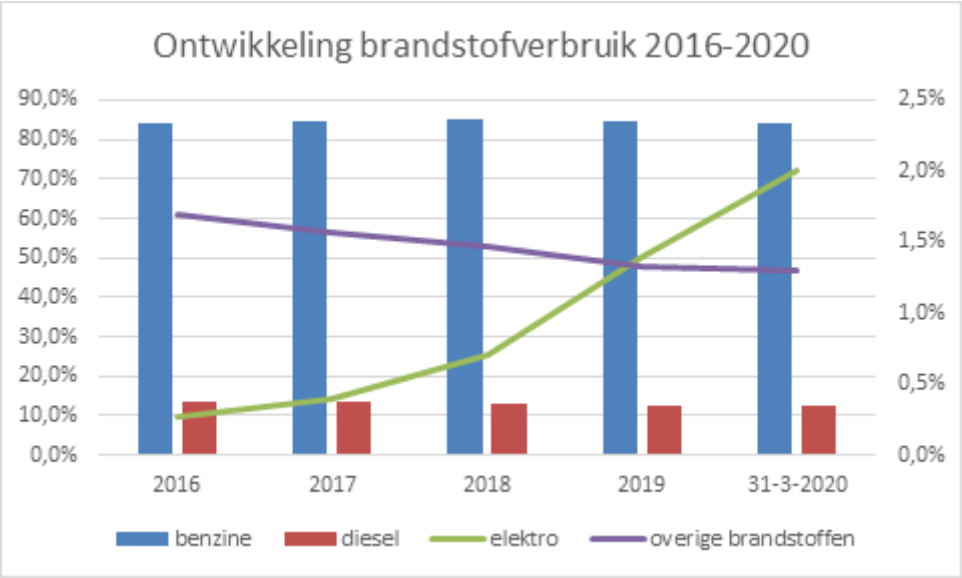

Grafiek brandstofverbruik 2016-2020

Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2020 wordt door de Belastingdienst de zogenoemde 'theoretische' opbrengst provinciale opcenten voor 2020 verwacht van € 218,1 miljoen (personenauto's € 216,7 miljoen en motoren € 1,4 miljoen). Het Rijk wil (hybride)elektrische auto's in de periode 2021-2024 (gedeeltelijk) volledig vrijstellen van motorrijtuigenbelasting. De voorgestelde stimuleringsmaatregel voor het (hybride) elektrisch vervoer leidt tot een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies. De provincies lopen hierdoor substantiële potentiële inkomsten mis door de (gedeeltelijke) MRB-vrijstelling op (hybride) elektrische voertuigen. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft dit in een adviesbrief onder de aandacht van minister Ollengren gebracht. Door de ROB is berekend, dat de inkomstenderving voor de provincie Noord-Holland bij invoering van deze vrijstelling voor 2021 circa € 10 miljoen gaat bedragen.

Het effect op de opbrengsten is op dit moment nog niet exact vast te stellen.

Voorgesteld wordt om voor 2021 tot en met 2023 rekening te houden met een structurele opbrengst, van € 218,1 miljoen, waarbij gerekend is met het huidige tarief opcenten van 67,9.

Overzicht gerealiseerde en geraamde opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting 2017	195,4	195,4	195,4	-	-	-	-	-
Jaarrekening 2017	201,9	-	-	-	-	-	-	-
Kaderbrief 2018-2021	-	199,4	199,4	199,4	199,4	-	-	-
Begroting 2018	-	199,4	199,4	199,4	199,4	-	-	-
Jaarrekening 2018	-	208,0	-	-	-	-	-	-
Kaderbrief 2019-2022	-	204,1	204,1	204,1	204,1	204,1	-	-
Begroting 2019	-	-	204,1	204,1	204,1	204,1	-	-
Jaarrekening 2019	-	-	218,4	-	-	-	-	-
Kaderbrief 2020-2023	-	-	208,7	208,7	208,7	208,7	208,7	-
Begroting 2020	-	-	-	218,1	218,1	218,1	218,1	-
Kaderbrief 2021-2024	-	-	-	-	218,1	218,1	218,1	218,1
Begroting 2021	-	-	-	-	218,1	218,1	218,1	218,1

Ontwikkeling aantal voertuigen

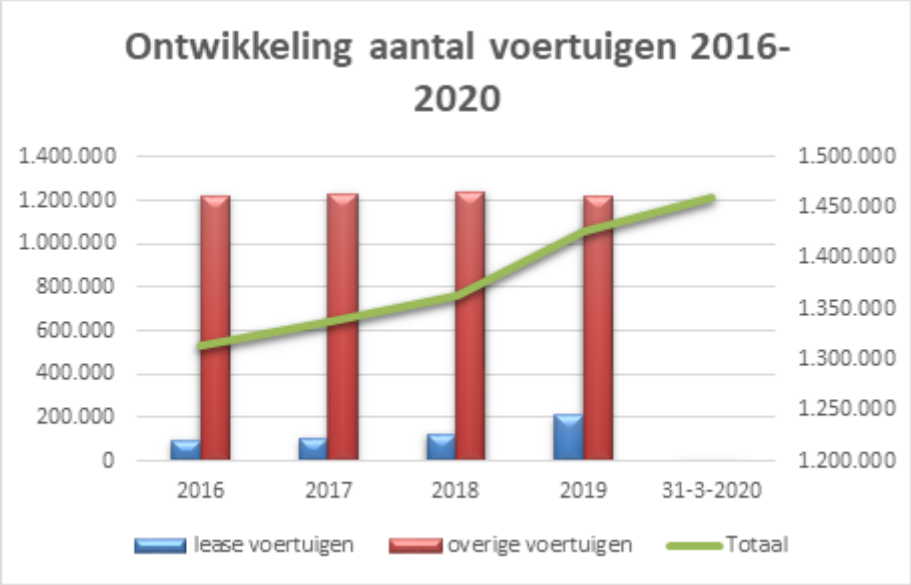

Grafiek ontwikkeling aantal voertuigen in Noord-Holland 2016 -maart 2020

Heffingen

Grondwaterheffing

Sinds 1 januari 2010 is de Grondwaterheffing gebaseerd op de Waterwet. De heffing is uitsluitend bestemd voor de ten laste van de provincie komende kosten voor het grondwaterbeheer, waaronder het tegengaan van verdroging in bepaalde gebieden. In 2019 bedroeg de opbrengst van de Grondwaterheffing € 800.000 (afgerond). Er is een voorziening ingesteld met als doel onnodige fluctuaties van het heffingstarief tegen te gaan en tevens om onvoorziene en ontoerekenbare schades te kunnen betalen. Heffingplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Voor 2021 wordt een opbrengst geraamd van € 800.000.

Rechten

Leges

Provincies hebben een aantal taken ter zake waarvan individuele diensten worden afgenomen door bewoners of bedrijven. Door de afnemers van zo'n dienst moeten leges worden betaald ter bekostiging van de aan deze diensten gerelateerde kosten (zoals personeels-, huisvestings- en materiaalkosten). In de tarieventabel behorende bij de legesverordening zijn voor de provincie Noord-Holland tarieven opgenomen voor onder andere het afgeven van vergunningen in het kader van de fysieke leefomgeving (Wabo), Waterwet, Wet natuurbescherming en Wegenwet.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges kostendekkend zijn of worden. Provinciale Staten voeren als beleid dat kostendekkendheid in eerste instantie bereikt wordt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, kostenbeheersing en kostentoerekening. Samen met de uitvoerende organisaties zoals de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) en de Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord (ODNHN) wordt gewerkt aan het meer inzichtelijk maken van de

kostentoerekening van de verschillende legestarieven. In het 4de kwartaal van 2020 worden de legestarieven 2021 aan u ter vaststelling aangeboden.

Kostendekkendheid leges in 2021

De uitvoering van de vergunningverlening en handhaving is opgedragen aan de omgevingsdiensten (Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) en de regionale Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord(ODNHN) en is opgenomen in de lumpsum bekostiging. Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de kostendekkendheid van de verschillende leges. Bij de vaststelling van de legesverordening en tarieventabel 2021 geven wij u inzicht in de meer actuele kosten verbonden aan de vergunningverlening. Nader onderzoek in de toe te rekenen kosten is wenselijk. Aan de hand van de thans beschikbare gegevens menen wij te kunnen concluderen dat nog niet alle legestarieven kostendekkend zijn.

Tarieventabel leges	Uitvoerende organisatie	Raming baten 2021	Raming lasten 2021
WABO	OD NZKG	€ 1.972.000	€ 1.752.000
Wegen/waterwegen	provincie Noord-Holland	€ 261.000	€ 400.000
Waterwet	OD NZKG	€ 145.000	€ 421.000
Wet hygiëne zwembaden	OD NHN	€ 2.500	€ 78.700
Ontgrondingenwet	OD NZKG	€ 31.000	€ 253.000
Wadloop	provincie Fryslân *)	€ 14.000	€ 22.400
Wet Natuurbescherming	Bij12/faunafonds *)	€ 300.000	€ 600.000
Wet Natuurbescherming	OD NHN	€ 150.000	€ 3.511.600
Wet Luchtvaart	OD NZKG	€ 46.000	€ 130.000
Overige	provincie Noord-Holland	€ 0	€ 0
Totaal provinciale heffingen		**€ 2.921.500**	**€ 7.168.700**

** Deze leges worden ontvangen bij de Uitvoerende organisatie en worden verrekend met de bijdrage die de provincie Noord-Holland moet betalen (bijvoorbeeld voor faunaschade). Daarmee lopen deze baten niet via de begroting van de provincie Noord-Holland.*

Overzicht kostendekkendheid leges 2021

Op dit moment is nog onvoldoende duidelijk in hoeverre de coronacrisis doorwerkt in de verwachte opbrengsten leges. Denk hierbij bijvoorbeeld aan investeringen (leges WABO) of evenementen (Wet Luchtvaart). Met de gevolgen van de coronacrisis is rekening gehouden en de ramingen 2021 zijn dan ook 'voorzichtig' geraamd.

Voor 2021 worden de totale legesopbrengsten geraamd op circa € 2,9 miljoen.

Gevolgen Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2022. Bij de invoering van de Omgevingswet hebben de provincies de mogelijkheid om (weer) leges te heffen voor aanvragen van een milieuvergunning. In de loop van 2021 worden Provinciale Staten hier nader over geadviseerd en worden de legesverordening en tarieventabel voor het belastingjaar 2022 aangepast.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd. In de Leemtewet is bepaald dat de provincies bestuurlijk en financieel ervoor verantwoordelijk zijn dat deze stortplaatsen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Daartoe dient eeuwigdurende nazorg plaats te vinden. Dit houdt in dat maatregelen genomen dienen te worden om bodem beschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Voorts dienen de bodem beschermende voorzieningen regelmatig te worden geïnspecteerd en de bodem onder de stortplaats te worden onderzocht. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing wordt vastgelegd in een door Provinciale Staten vast te stellen tarieventabel en berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het uitsluitend voor nazorg bestemde Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In het Nazorgfonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd, dat uit het rendement daarvan de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden. Voor het begrotingsjaar 2021 wordt vooralsnog geen opbrengst geraamd.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen

Voor 2021 gaat de totale opbrengst belastingen en lokale heffingen € 221,8 miljoen bedragen.

Belasting / Heffing	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Opcenten motorrijtuigenbelasting	201,9	208,0	218,4	210,0	218,1
Grondwaterheffing	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8
Leges	2,6	-	-	-	-
* WABO	-	2,3	1,8	2,0	2,0
* overige leges	-	0,7	0,7	1,0	0,9
Totaal provinciale belastingen/heffingen	**205,3**	**211,9**	**221,7**	**213,8**	**221,8**
Nazorgfonds stortplaatsen	0,5	-	-	-	-
Totaal	**205,8**	**211,9**	**221,7**	**213,8**	**221,8**

Overzicht verwachte opbrengsten begroting 2021

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies in 2021 mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Voor 2021 is het maximum nog niet bekend. Naar verwachting wordt dit in augustus/september 2020 bekend gemaakt. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2021 van € 218,1 miljoen en het huidige opcententarief (67,9) is de opbrengst per opcent € 3,2 miljoen. Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2020 zijnde 115,0 zijn 47,1 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 150,7 miljoen. Ontwikkelingen rond de voertuigvolumegegevens blijken uit de gewichtsuitdraaien, die per kwartaal door de Belastingdienst beschikbaar worden gesteld.

Prognose opcenten 2021 (x € 1.000.000)	Opcenten tarief 2021	Opbrengst per opcent (x € 1.000.000)	Maximum opcenten tarief 2020	Maximale opbrengst 2021 (x € 1.000.000)	Onbenutte belastingcapaciteit 2021 (x € 1.000.000)
218,1	67,9	3,21	115,0	369,4	150,7

Overzicht onbenutte belastingcapaciteit

	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A) Opcenten motorrijtuigenbelasting	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
B) Landelijke gemiddelde opcenten in het jaar ervoor	80,5	80,5	81,4	83,0	83,5
C) Aantal opcenten t.o.v. landelijke gemiddelde (A / B) x 100%	84,3%	84,3%	83,4%	81,8%	81,3%

4. Financiële begroting

4.1 Inleiding

Artikel 3 en de artikelen 17 t/m 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevatten de wettelijke eisen waaraan de financiële begroting en meerjarenraming moeten voldoen.

Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, hebben we er voor gekozen de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2021 enerzijds en de meerjarenraming 2021 - 2024 anderzijds te integreren in één hoofdstuk, waarin een compleet meerjarig beeld wordt gegeven.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2021-2024

Openbaar bestuur (x € 1.000)

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	21.034	23.394	21.542	21.261	20.656	20.208
Baten	-333	-105	-93	-93	-93	-93
Saldo van baten en lasten	**20.701**	**23.289**	**21.449**	**21.168**	**20.563**	**20.115**
Storting reserves	0	0	0	2.000	2.000	0
Onttrekking reserves	-2.310	-1.192	-1.604	-998	-196	0
Resultaat	**18.391**	**22.097**	**19.845**	**22.170**	**22.367**	**20.115**

Klimaat en Milieu (x € 1.000)

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	52.140	55.667	48.320	42.939	38.190	31.490
Baten	-3.508	-2.915	-2.635	-2.575	-2.575	-2.575
Saldo van baten en lasten	**48.632**	**52.752**	**45.685**	**40.364**	**35.615**	**28.915**
Storting reserves	40.537	15.365	14.169	14.069	14.069	1.419
Onttrekking reserves	-14.274	-19.696	-15.901	-10.849	-6.987	-1.524
Resultaat	**74.894**	**48.421**	**43.953**	**43.584**	**42.697**	**28.810**

Ruimte en Water (x € 1.000)

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	44.377	42.630	30.073	27.675	25.440	18.272
Baten	-18.256	-11.442	-10.110	-9.905	-9.979	-9.909
Saldo van baten en lasten	**26.121**	**31.188**	**19.963**	**17.770**	**15.461**	**8.363**
Storting reserves	58.081	13.788	8.862	9.312	9.262	2.762
Onttrekking reserves	-21.726	-26.412	-18.438	-10.902	-8.662	-1.562
Resultaat	**62.476**	**18.564**	**10.387**	**16.180**	**16.061**	**9.563**

Bereikbaarheid (x € 1.000)

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	175.835	321.932	246.189	228.939	188.931	181.900
Baten	-29.198	-39.617	-9.026	-10.077	-7.214	-7.393
Saldo van baten en lasten	**146.637**	**282.315**	**237.163**	**218.862**	**181.717**	**174.507**
Storting reserves	606.496	152.411	123.229	109.989	108.494	103.655
Onttrekking reserves	-269.037	-305.564	-170.534	-143.212	-101.658	-91.875
Resultaat	**484.097**	**129.162**	**189.858**	**185.639**	**188.553**	**186.286**

Groen (x € 1.000)

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	63.529	98.210	98.182	99.634	99.331	83.734
Baten	-9.681	-1.269	-2.760	-2.935	-3.085	-3.085
Saldo van baten en lasten	**53.847**	**96.941**	**95.422**	**96.699**	**96.246**	**80.649**
Storting reserves	62.322	31.209	36.880	39.940	37.370	29.224
Onttrekking reserves	-53.071	-57.968	-58.727	-60.669	-61.312	-45.734
Resultaat	**63.098**	**70.182**	**73.575**	**75.970**	**72.304**	**64.139**

Economie, Cultuur en Welzijn (x € 1.000)

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	65.153	66.263	37.159	33.421	29.788	23.443
Baten	-373	-223	-223	-223	-223	-223
Saldo van baten en lasten	**64.780**	**66.040**	**36.936**	**33.198**	**29.565**	**23.220**
Storting reserves	40.540	16.549	12.001	11.301	8.301	3.551
Onttrekking reserves	-23.563	-29.554	-17.971	-10.066	-6.150	-4.150
Resultaat	**81.756**	**53.035**	**30.966**	**34.433**	**31.716**	**22.621**

Financiën en bedrijfsvoering (x € 1.000)

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	66.479	82.883	68.905	93.340	98.121	103.988
Baten	-439.917	-443.873	-438.654	-446.383	-451.645	-456.708
Saldo van baten en lasten	**-373.438**	**-360.990**	**-369.749**	**-353.043**	**-353.524**	**-352.720**
Storting reserves	34.554	65.844	11.059	1.420	1.420	1.420
Onttrekking reserves	-481.462	-36.313	-17.252	-29.487	-25.735	-2.227
Resultaat	**-820.346**	**-331.459**	**-375.942**	**-381.110**	**-377.839**	**-353.527**

Totaal 2021 tot en met 2024 (bedragen x € 1.000)

Programma 1 t/m 7

	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	488.546	690.978	550.369	547.208	500.456	463.034
Baten	-501.266	-499.444	-463.501	-472.191	-474.814	-479.986
Saldo van baten en lasten	**-12.720**	**191.534**	**86.868**	**75.017**	**25.642**	**-16.952**
Storting reserves	842.529	295.165	206.200	188.031	180.916	142.031
Onttrekking reserves	-865.443	-476.698	-300.427	-266.182	-210.699	-147.072
Resultaat	**-35.634**	**10.000**	**-7.359**	**-3.136**	**-4.142**	**-21.994**

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van lasten en baten van toepassing. In overeenstemming met de BBV-regelgeving is het autorisatieniveau bepaald op het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma. De begroting geeft in overeenstemming met de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. De baten en lasten worden tenzij anders vermeld toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Basis voor de ramingen in de begroting

De begroting 2021 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de effecten van de door uw Staten vastgestelde kaderbrief 2021. Daarnaast zijn in de begroting 2021 een aantal autonome ontwikkelingen verwerkt en een aantal onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Op deze plaats vermelden wij de meer algemene opmerkingen waarop de ramingen zijn gebaseerd.

Verantwoording subsidies

Subsidies worden geraamd in het jaar, dat deze worden toegekend. Voor meerjarige lopende projectsubsidies zijn binnen IPO-verband afspraken gemaakt met BBV en de accountants. Deze afspraken houden in dat wanneer de subsidies niet voor het eind van het jaar zijn afgerond, het restant bedrag in een reserve "Subsidieverplichtingen" beschikbaar blijft voor de restant uitbetalingen de komende jaren. Omdat wij werken met 1 operationeel doel per reserve, zullen daarvoor zo nodig meerdere reserves worden ingesteld in de loop van 2021. Op die manier blijven per operationeel doel de lopende subsidieverplichtingen inzichtelijk.

Investeringen en afschrijvingen

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden eveneens lineair afgeschreven in maximaal:

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50
Vaarwegen	40/80
Wegen	50
Technische installaties	5/8/15

Afschrijvingsbeleid

De materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Als basis voor de berekening van de afschrijving wordt de netto aanschafwaarde gehanteerd. Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord.

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Renovatie bedrijfsgebouwen	25
Machines, apparaten en installaties	15
Overige materiële vaste activa	3/10

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden –tenzij anders word vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig word een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen worden tegen nominale en/of aanschafwaarde opgenomen tenzij blijkt dat de marktwaarde lager is dan de nominale c.q verkrijgingsprijs ofwel nihil is.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Uitzondering hierop is de Voorziening pensioenen (oud-) leden Gedeputeerde Staten die tegen contante waarde van de pensioenaanspraken word gewaardeerd.

Rente

De provincie rekent geen interne rente toe aan investeringen of andere activiteiten aangezien er bij ons geen sprake is van een financieringstekort.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Salariskosten en toerekening van organisatiekosten

De apparaatskosten worden direct verantwoord als directe salariskosten dan wel materiële kosten op de voorgeschreven taakvelden (w.o. ook het taakveld Overhead) op basis van de bij de begroting (inclusief begrotingswijzigingen) vastgestelde verdeelsleutels. De verdeelsleutel word gebaseerd op de verwachte tijdsbesteding van het provinciaal personeel. Daarnaast word enkel een deel van de verantwoorde kosten van overhead toegerekend aan investeringsprojecten waarbij tijdschrijfgegevens in het financiële systeem als basis dienen.

Algemene uitkering en decentralisatieuitkeringen van het provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2020.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het maximum aantal opcenten dat provincies in 2021 mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Voor 2021 is het maximum nog niet bekend. Naar verwachting wordt dit in augustus/september 2020 bekend gemaakt. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2021 van € 218,1 miljoen en het huidige opcententarief (67,9) is de opbrengst per opcent € 3,2 miljoen. Uitgaande

van het maximumtarief opcenten 2020 zijnde 115,0 zijn 47,1 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 150,7 miljoen. Ontwikkelingen rond de voertuigvolumegegevens blijken uit de gewichtsuitdraaien, die per kwartaal door de Belastingdienst beschikbaar worden gesteld.

Binnen de paragraaf Provinciale heffingen wordt hier specifieker op ingegaan.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x 1.000 euro)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Verschil t.o.v. jaarrekening 2019	Verschil t.o.v. Begroting 2020
1	Openbaar bestuur	21.034	23.394	21.542	508	-1.852
2	Klimaat en Milieu	52.140	55.667	48.320	-3.820	-7.347
3	Ruimte en Water	44.377	42.630	30.073	-14.304	-12.557
4	Bereikbaarheid	175.835	321.932	246.189	70.354	-75.743
5	Groen	63.529	98.210	98.182	34.653	-28
6	Economie, Cultuur en Welzijn	65.153	66.263	37.159	-27.994	-29.104
7	Financiën en bedrijfsvoering	66.479	82.883	68.905	2.426	-13.978
	Totaal van de lasten	488.546	690.978	550.369	61.823	-140.609

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x 1.000 euro)

Nr	Baten per programma	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Verschil t.o.v. jaarrekening 2019	Verschil t.o.v. begroting 2020
1	Openbaar bestuur	-333	-105	-93	240	12
2	Klimaat en Milieu	-3.508	-2.915	-2.635	873	280
3	Ruimte en Water	-18.256	-11.442	-10.110	8.146	1.332
4	Bereikbaarheid	-29.198	-39.617	-9.026	20.172	30.591
5	Groen	-9.681	-1.269	-2.760	6.921	-1.491
6	Economie, Cultuur en Welzijn	-373	-223	-223	150	
7	Financiën en bedrijfsvoering	-439.917	-443.873	-438.654	1.263	5.219
	Totaal van de baten	-501.266	-499.444	-463.501	37.765	35.943

Algemene oorzaken van verschillen
Over het algemeen zijn de verschillen tussen de jaarschijven van de vorige begroting en de huidige te verklaren aan de hand van een beperkt aantal oorzaken. Aan de lastenkant zijn de belangrijkste hiervan de variaties in uitvoering van incidentele projecten en subsidies. Deze zijn

ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt slechts voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat en volop wordt uitgegeven. Veel van deze projecten dekken wij uit onze reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen dat u vindt bij de financiële tabellen geeft u hierin inzicht.

Verdere algemene oorzaken van de verschillen zijn:

- Mutaties in de kasraming van reserves als gevolg van (bijvoorbeeld) het later afrekenen van subsidies/aanvragen van voorschotten door subsidieontvangers, en vertraging in projecten.
- Mutaties in de raming van begrotingsposten gerelateerd aan de voortgang in projecten/declaratiegedrag van leveranciers
- Voorstellen voor nieuw beleid
- (mutaties in) specifieke uitkeringen van het Rijk
- Verschuivingen van budgetten uit administratief technische overwegingen

Specifieke oorzaken
De belangrijkste verklaring van verschillen tussen 2020 en 2021 is te vinden in de verwerking van de kaderbrief 2021. Daarnaast hebben zich echter ook nog ontwikkelingen voorgedaan, die in deze begroting zijn verwerkt. In de toelichting op de opbouw van de exploitatie zijn deze ontwikkeling nader gespecificeerd/toegelicht.

4.2.4 Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Saldo van baten en lasten	86.868	75.017	25.642	-16.952
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-94.227	-78.152	-29.784	-5.041
Begrotingssaldo na bestemming	**-7.359**	**-3.135**	**-4.142**	**-21.994**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	11.937	19.646	20.889	15.101
Structureel begrotingssaldo	**-19.296**	**-22.780**	**-25.030**	**-37.095**

Incidentele en structurele baten en lasten 2021 (Bedragen x € 1.000)

2021	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**138.402**	**-51.534**	**86.868**
Baten		-13.488	-450.013	-463.501
	1 Openbaar bestuur	0	-93	-93
	2 Klimaat en Milieu	0	-2.635	-2.635
	3 Ruimte en Water	-5.785	-4.325	-10.110
	4 Bereikbaarheid	-5.703	-3.323	-9.026
	5 Groen	-2.000	-760	-2.760
	6 Economie, Cultuur en Welzijn	0	-223	-223
	7 Financiën en bedrijfsvoering	0	-438.654	-438.654

Lasten			151.890	398.479	550.369
	1	Openbaar bestuur	485	21.057	21.542
	2	Klimaat en Milieu	15.863	32.457	48.320
	3	Ruimte en Water	13.721	16.352	30.073
	4	Bereikbaarheid	55.676	190.513	246.189
	5	Groen	55.943	42.239	98.182
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	18.691	18.468	37.159
	7	Financiën en bedrijfsvoering	-8.489	77.394	68.905
Totaal Reserves			**-126.465**	**32.238**	**-94.227**
Baten			-296.399	-4.028	-300.427
	1	Openbaar bestuur	-1.604	0	-1.604
	2	Klimaat en Milieu	-15.901	0	-15.901
	3	Ruimte en Water	-18.298	-140	-18.438
	4	Bereikbaarheid	-167.495	-3.039	-170.534
	5	Groen	-58.660	-67	-58.727
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	-17.971	0	-17.971
	7	Financiën en bedrijfsvoering	-16.470	-782	-17.252
Lasten			169.934	36.266	206.200
	1	Openbaar bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en Milieu	14.169	0	14.169
	3	Ruimte en Water	8.862	0	8.862
	4	Bereikbaarheid	123.229	0	123.229
	5	Groen	7.785	29.095	36.880
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	6.250	5.751	12.001
	7	Financiën en bedrijfsvoering	9.639	1.420	11.059
Eindtotaal			**11.937**	**-19.296**	**-7.359**

Incidentele en structurele baten en lasten 2022 (Bedragen x € 1.000)

2022		Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie			**127.381**	**-52.364**	**75.017**
Baten			-14.269	-457.922	-472.191
	1	Openbaar bestuur	0	-93	-93
	2	Klimaat en Milieu	0	-2.575	-2.575
	3	Ruimte en Water	-5.525	-4.380	-9.905
	4	Bereikbaarheid	-6.744	-3.333	-10.077
	5	Groen	-2.000	-935	-2.935
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	0	-223	-223
	7	Financiën en bedrijfsvoering	0	-446.383	-446.383
Lasten			141.651	405.558	547.208
	1	Openbaar bestuur	185	21.076	21.261
	2	Klimaat en Milieu	10.731	32.208	42.939
	3	Ruimte en Water	11.586	16.089	27.675
	4	Bereikbaarheid	45.752	183.188	228.939
	5	Groen	55.885	43.749	99.634
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	15.315	18.106	33.421
	7	Financiën en bedrijfsvoering	2.197	91.143	93.340
Totaal Reserves			**-107.736**	**29.584**	**-78.152**
Baten			-262.020	-4.162	-266.182
	1	Openbaar bestuur	-998	0	-998
	2	Klimaat en Milieu	-10.849	0	-10.849
	3	Ruimte en Water	-10.762	-140	-10.902
	4	Bereikbaarheid	-140.039	-3.173	-143.212
	5	Groen	-60.602	-67	-60.669
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	-10.066	0	-10.066
	7	Financiën en bedrijfsvoering	-28.705	-782	-29.487

Lasten			154.285	33.746	188.031
	1	Openbaar bestuur	2.000	0	2.000
	2	Klimaat en Milieu	14.069	0	14.069
	3	Ruimte en Water	9.312	0	9.312
	4	Bereikbaarheid	109.989	0	109.989
	5	Groen	12.665	27.275	39.940
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	6.250	5.051	11.301
	7	Financiën en bedrijfsvoering	0	1.420	1.420
Eindtotaal			**19.646**	**-22.780**	**-3.135**

Incidentele en structurele baten en lasten 2023 (Bedragen x € 1.000)

2023		Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie			**77.228**	**-51.585**	**25.642**
Baten			-11.452	-463.362	-474.814
	1	Openbaar bestuur	0	-93	-93
	2	Klimaat en Milieu	0	-2.575	-2.575
	3	Ruimte en Water	-5.525	-4.454	-9.979
	4	Bereikbaarheid	-3.927	-3.287	-7.214
	5	Groen	-2.000	-1.085	-3.085
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	0	-223	-223
	7	Financiën en bedrijfsvoering	0	-451.645	-451.645
Lasten			88.680	411.777	500.456
	1	Openbaar bestuur	185	20.471	20.656
	2	Klimaat en Milieu	6.749	31.441	38.190
	3	Ruimte en Water	9.486	15.954	25.440
	4	Bereikbaarheid	5.388	183.543	188.931
	5	Groen	54.528	44.803	99.331
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	11.549	18.239	29.788
	7	Financiën en bedrijfsvoering	795	97.326	98.121
Totaal Reserves			**-56.339**	**26.555**	**-29.784**
Baten			-205.578	-5.121	-210.699
	1	Openbaar bestuur	-196	0	-196
	2	Klimaat en Milieu	-6.987	0	-6.987
	3	Ruimte en Water	-8.662	0	-8.662
	4	Bereikbaarheid	-97.423	-4.235	-101.658
	5	Groen	-61.245	-67	-61.312
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	-6.150	0	-6.150
	7	Financiën en bedrijfsvoering	-24.916	-819	-25.735
Lasten			149.240	31.676	180.916
	1	Openbaar bestuur	2.000	0	2.000
	2	Klimaat en Milieu	14.069	0	14.069
	3	Ruimte en Water	9.262	0	9.262
	4	Bereikbaarheid	108.494	0	108.494
	5	Groen	12.165	25.205	37.370
	6	Economie, Cultuur en Welzijn	3.250	5.051	8.301
	7	Financiën en bedrijfsvoering	0	1.420	1.420
Eindtotaal			**20.889**	**-25.030**	**-4.142**

Incidentele en structurele baten en lasten 2024 (Bedragen x € 1.000)

2024	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**37.865**	**-54.817**	**-16.952**
Baten		-11.631	-468.355	-479.986
	1 Openbaar bestuur	0	-93	-93
	2 Klimaat en Milieu	0	-2.575	-2.575
	3 Ruimte en Water	-5.525	-4.384	-9.909
	4 Bereikbaarheid	-4.106	-3.287	-7.393
	5 Groen	-2.000	-1.085	-3.085
	6 Economie, Cultuur en Welzijn	0	-223	-223
	7 Financiën en bedrijfsvoering	0	-456.708	-456.708
Lasten		49.496	413.538	463.034
	1 Openbaar bestuur	0	20.208	20.208
	2 Klimaat en Milieu	826	30.664	31.490
	3 Ruimte en Water	2.386	15.886	18.272
	4 Bereikbaarheid	1.388	180.512	181.900
	5 Groen	39.649	44.085	83.734
	6 Economie, Cultuur en Welzijn	4.739	18.704	23.443
	7 Financiën en bedrijfsvoering	508	103.480	103.988
Totaal Reserves		**-22.763**	**17.722**	**-5.041**
Baten		-141.618	-5.454	-147.072
	1 Openbaar bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en Milieu	-1.524	0	-1.524
	3 Ruimte en Water	-1.562	0	-1.562
	4 Bereikbaarheid	-87.270	-4.605	-91.875
	5 Groen	-45.667	-67	-45.734
	6 Economie, Cultuur en Welzijn	-4.150	0	-4.150
	7 Financiën en bedrijfsvoering	-1.445	-782	-2.227
Lasten		118.855	23.176	142.031
	1 Openbaar bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en Milieu	1.419	0	1.419
	3 Ruimte en Water	2.762	0	2.762
	4 Bereikbaarheid	103.655	0	103.655
	5 Groen	11.019	18.205	29.224
	6 Economie, Cultuur en Welzijn	0	3.551	3.551
	7 Financiën en bedrijfsvoering	0	1.420	1.420
Eindtotaal		**15.101**	**-37.095**	**-21.994**

4.2.5 Specificatie incidentele lasten en baten en structurele reservemutaties

Incidentele Baten (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	2021	2022	2023	2024
3.4.5	Verkopen onroerend goed	-5.525	-5.525	-5.525	-5.525
4.3.2	Projecten voor derden - wegen	-3.747	-4.772	-1.799	-1.799
5.1.3	Oostelijke Vechtplassen (bijdragen van derden)	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
4.1.2	MRA-E laadinfra(bijdragen van derden)	-1.828	-1.925	-2.081	-2.307
	Overige incidentele baten < € 0,5 mln.	-388	-47	-47	0
	Totaal incidentele baten	**-13.488**	**-14.269**	**-11.452**	**-11.631**

Incidentele Lasten (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	2021	2022	2023	2024
5.1.1	Programma Natuurontwikkeling	37.540	43.978	41.067	29.941
4.1.2	Incidentele subsidies openbaar vervoer	35.711	31.241	0	0
5.1.3	Programma Oostelijke vechtplassen	8.025	5.386	5.386	5.966
6.4.1	Subsidies monumenten	5.868	3.143	3.143	3.668
4.1.2	Subsidies t.b.v Fietsbeleid	7.925	5.578	1.925	0
3.4.1	OV-knooppunten	5.641	5.791	3.791	111
5.3.3	Cofinanciering Waddenzee	2.765	2.923	4.045	3.712
2.1.3	Bodemsanering	4.500	5.807	2.000	855
5.3.2	Landschapsfonds	2.800	3.500	4.000	0
4.2.1	Ontwikkelen Provinciale inrastructuur	3.437	2.437	2.437	944
2.1.6	Programma Gezonde Leefomgeving	3.220	3.220	3.220	0
6.5.2	MKB innovatiestimulering topsectoren	3.000	3.000	0	0
6.5.1	Herstructurering bedrijfsterreinen	2.525	2.525	2.525	0
6.5.4	Duurzame Landbouw (o.a. de voedselvisie)	2.160	2.160	2.160	660
2.2.1	Energietransitie	5.890	140	140	0
3.4.5	Verkopen onroerend goed (afwaardering balans)	1.500	1.500	1.500	1.500
4.4.2	Innovatieprojecten mobiliteit	5.095	916	62	0
5.1.2	Programma Groene Uitweg	4.813	98	30	30
4.3.2	Projecten voor derden - wegen	1.948	2.973	0	0
3.1.3	Klimaatadaptatie	1.600	1.600	1.500	0
4.1.1	Mobiliteitsbeleid algemeen	1.100	1.075	925	405
3.5.2	Versnellen woningbouw	1.145	1.145	1.145	0
2.2.1	Klimaatneutraal maken eigen organisatie	1.170	936	936	0
6.5.3	Inclusieve arbeidsmarkt	900	900	900	0
6.2.1	Cultuureducatie	856	856	856	106
3.5.1	Woonbeleid (o.a. woonakkoorden)	1.100	700	700	0
7.2.5	Opleiding en Ontwikkeling (GO-gelden)	500	1.500	287	0
7.2.1	I-Portfolio	508	508	508	508
3.1.2	Meekoppelkansen bij dijkversterk. En kustontw.	1.700	75	75	0
6.4.2	Uitvoeringsprogramma SvA/NHW	1.400	0	0	0
7.1.7	Stelpost herijking budgetteringsplanning	-9.639	0	0	0
	Overige incidentele lasten < € 0,5 mln.	5.187	6.040	3.417	1.090
	Totaal incidentele Lasten	**151.890**	**141.651**	**88.680**	**49.496**

Structurele stortingen in reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
5.1.1	Resv. Groen	29.095	27.275	25.205	18.205
6.4.1	Resv. Monumenten	5.751	5.051	5.051	3.551
7.2.1	Resv. Bedrijfsvoerin	1.420	1.420	1.420	1.420
Eindtotaal		**36.266**	**33.746**	**31.676**	**23.176**

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
3.4.3	Resv. Kaplst. Haven	-140	-140	0	0
4.2.1	Resv. Kaplst. Wegen	-2.756	-2.849	-3.446	-3.779
4.3.2	Resv. Kapitaallasten	-283	-315	-780	-817
4.3.3	Resv. Kapls. Vaarweg	0	-9	-9	-9
5.1.1	Resv. Kaplst. Groen	-67	-67	-67	-67
7.2.4	Resv. huisvesting	-782	-782	-819	-782
Eindtotaal		**-4.028**	**-4.162**	**-5.121**	**-5.454**

4.2.6 EMU saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de de provincie Noord-Holland. In het BBV is voorgeschreven dat de provincies het EMU saldo opnemen in de begroting en de jaarstukken. Het EMU-saldo geeft een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden).

	Omschrijving	Begroting 2020* x € 1.000	Begroting 2021 x € 1.000	Begroting 2022 x € 1.000	Begroting 2023 x € 1.000	Begroting 2024 x € 1.000
(0)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-193.928	-86.868	-75.017	-25.642	16.952
(1)	Mutatie (im)materiële vaste activa	79.269	77.685	116.903	68.541	21.494
(2)	Mutatie voorzieningen	-446	-1.310	-1.272	-508	-167
(3)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-
(4)	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
(0-1+2-3-4)	**EMU saldo**	**-273.643**	**-165.863**	**-193.192**	**-94.691**	**-4.709**

* t/m Tweede begrotingswijziging 2020

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw exploitatie

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn voornamelijk het gevolg van de verwerking van de kaderbrief 2021. Daarnaast vinden exogene en onvermijdelijke bijstellingen plaats. In het overzicht hieronder is een specificatie opgenomen van de opbouw van het begrotingssaldo 2021 en de meerjarenraming. De niet-begrotingsneutrale wijzigingen die nieuw zijn in deze begroting zijn onder de tabel toegelicht.

Opbouw begroting 2021 (bedragen x € 1.000)

OD		Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
	Ontwerpbegroting 2021	**-**	**-**	**-**	**-33.701**
	Mutaties Kaderbrief 2021	-4.741	886	-1.899	-2.335
	Saldo meerjarenraming na verwerking kaderbrief 2021	**-4.741**	**886**	**-1.899**	**-36.036**
	Niet begrotingsneutrale mutaties in de begroting 2021				
1.1.1	Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	133	133	43	188
1.1.3	Kwaliteit van beleid borgen	-42	0	0	0
1.3.3	Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	300	0	0	0
1.4.1	Bestuurshandelingen communiceren	-632	-632	-632	-32
2.1.3	Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	199	99	-1	-1
2.1.5	VTH-taken uitvoeren en coördineren	0	0	0	1.000
2.1.6	Gezonde leefomgeving bevorderen	0	0	0	1.000
2.2.1	Bijdragen aan energietransitie	0	0	0	100
3.4.5	Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	-9	-9	-9	-9
3.5.2	Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie	0	0	0	1.200
4.1.2	Mobiliteitsbeleid uitvoeren	0	0	0	995
4.2.1	Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur	0	0	0	4.750
4.2.2	OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen	-454	-379	-379	-379
4.3.2	OV, wegen en kunstwerken in stand houden	1.012	1.069	859	1.035
4.4.1	Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer	2.007	2.527	2.666	3.086
5.2.2	Recreatiegebieden en recreatieve routes	-100	-56	0	0
5.3.2	Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v groen	0	0	0	4.000
7.1.2	Algemene uitkering provinciefonds beheren	-4.827	-6.626	-4.643	-2.637
7.1.4	Financieringsfunctie beheren	2	1	1	-132
7.1.7	Stelposten beheren	-9.639	0	0	0
7.1.8	Algemene reserve beheren	9.639	0	0	0
7.2.2	Bedrijfsvoering realiseren	-183	-183	-183	-183
7.2.3	Vennootschapsbelasting	-24	35	35	61
	Totaal	**-2.618**	**-4.021**	**-2.243**	**14.042**
	Begrotingssaldo	**-7.359**	**-3.135**	**-4.142**	**-21.994**

Toelichting niet-begrotingsneutrale wijzigingen

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

- Voor de werkgroep Jeugdparticipatie is een totaalbedrag van € 140.000,- toegevoegd aan de begroting verdeeld over de jaren 2020-2023.
- De nieuwe Verordening Rechtspositie voor politieke ambtsdragers is op 28 maart 2019 in werking getreden. Hierin wordt een scholingsvergoeding voor Statenleden en duo-commissieleden per benoemingsperiode na toetsing door de griffie aangeboden. Geraamd is € 90.000 voor 2021-2022 en € 180.000 voor 2024

- Het Presidium heeft in 2019 besloten dat er jaarlijks € 8.000 wordt begroot voor de Ribbius Peletier penning in het kader van 100 jaar vrouwenkiesrecht

1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen
Het deel van de subsidie voor Amsterdam Smart City dat begroot stond in 2021 wordt al in 2020 verleend.

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren
Zoals in de tweede begrotingswijziging 2020 besloten wordt een deel van de uitgaven ten behoeve van de Agenda Weerbaar NH vanwege de Corona-crisis verschoven naar 2021

1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren
Voor evenementensponsoring is dubbel budget beschikbaar gesteld, zowel structureel via de kaderbrief 2019 als incidenteel via het coalitieakkoord in de begroting 2020. Het budget kan met € 600.000 worden verlaagd. Voor externe communicatie is voor de realisatie van de doelen € 32.000 minder nodig.

2.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren
Incidentele ophoging in verband met de sluiting van stortplaatsen

2.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren
Intensivering handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing conform het coalitieakkoord

2.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen
Storting reserve Gezonde leefomgeving conform het coalitieakkoord

2.2.1 Bijdragen aan energietransitie
Klimaat-neutrale organisatie conform het coalitieakkoord

3.4.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen
Betreft geraamde opbrengsten

3.5.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie
Storting in de reserve woningbouw conform het coalitieakkoord

4.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren
- Er wordt € 500.000 gestort in de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden voor de aanpak kust Zuid-Kennermerland conform het coalitieakkoord.
- €75.000 betreft de bijdrage aan het werkprogramma MRA-E laadinfra. De provincie voert samen met partners binnen de Metropool Regio Amsterdam (MRA) het programma MRA Elektrisch vervoer uit.
- € 420.000 betreft een administratieve correctie op de kaderbrief 2021.

4.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur
Storting van € 4,75 mln. in de reserve ontwikkeling provinciale infrastructuur voor de ondertunneling Broek in Waterland (€ 3,5 mln.) en bereikbaarheid Den Helder (€ 1,25) conform het coalitieakkoord.

4.2.2 OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen
De benodigde capaciteitskosten voor de directie B&U zijn opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend.

4.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden
De begrote onderhoudskosten worden verhoogd in verband met areaaluitbreiding.

4.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer
Er is € 1.4 miljoen noodzakelijk om blijvend aan de wettelijke veiligheidsrichtlijnen voor de tunnels te voldoen. Bij het variabel onderhoud (vaar)wegen verwachten wij een toename van € 0,5 miljoen als gevolg van hogere energielasten. De overige budgetten binnen het operationeel doel zijn opnieuw doorgerekend wat leidt tot een stijging van € 0,1 miljoen.

5.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes
Begrote subsidies voor Wandelnet en Landelijk Fietsplatform zijn al in 2020 verleend.

5.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v groen
Storting in de reserve Landschap conform het coalitieakkoord

7.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren
Bijstelling van de algemene uitkering op basis van de Meicirculaire 2020.

7.1.4 Financieringsfunctie beheren
Actualisatie van het verwachte renteresulaat

7.1.7 Stelposten beheren
In de tweede begrotingswijziging 2020 wordt voorgesteld het daar ontstane negatieve saldo, dat voor een bedrag van 9,7 miljoen wordt onttrokken aan de algemene reserve, in 2021 weer terug te storten. Om dit onderdeel van de herijking goed in beeld te houden is hiervoor, conform de tweede begrotingswijziging 2020, een nader in te vullen stelpost opgenomen in de voorliggende begroting.

7.1.8 Algemene reserve beheren
n de tweede begrotingswijziging 2020 wordt voorgesteld het daar ontstane negatieve saldo, dat voor een bedrag van 9,7 miljoen wordt onttrokken aan de algemene reserve, in 2021 weer terug te storten. Om dit onderdeel van de herijking goed in beeld te houden is hiervoor, conform de tweede begrotingswijziging 2020, een nader in te vullen stelpost opgenomen in de voorliggende begroting.

7.2.2 Bedrijfsvoering realiseren
Betreft een correctie op de verwachte detacheringsopbrengsten

7.2.3 Vennootschapsbelasting
De provincie is VPB plichtig voor de deelname in PolanenPark CV.

4.3.1.2 Geprognotiseerde balans (bedragen x € 1 miljoen)

		31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	820.612	898.297	1.015.200	1.083.741	1.105.235
	Economisch nut	*143.848*	*144.935*	*144.373*	*150.005*	*154.337*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*676.764*	*753.362*	*870.827*	*933.736*	*950.898*
	Financiële vaste activa	211.614	226.768	244.472	234.175	234.964
	Kapitaalverstrekkingen	*159.010*	*174.799*	*192.588*	*193.377*	*194.166*
	Verstrekte langlopende leningen	*52.604*	*51.969*	*51.884*	*40.798*	*40.798*
	Vlottende activa					
	Voorraden	55	55	55	55	55
	Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	310.938	227.550	144.461	66.323	7.538
	Liquide middelen	550	580	450	400	300
	Overlopende activa	29.000	30.000	28.000	29.000	28.000
	Activa	1.372.769	1.383.250	1.432.638	1.413.694	1.376.092
Passiva						
	Algemene reserves	128.519	123.358	97.370	74.149	74.149
	Bestemmingsreserves	798.633	709.568	657.404	650.840	645.799
	Voorzieningen	20.326	19.016	17.744	17.236	17.069
	Vaste Schuld	-	-	-	33.963	112.352
	Netto-vlottende schulden	15.000	16.000	17.000	15.000	16.000
	Overlopende passiva	410.291	515.308	643.120	622.506	510.723
	Passiva	1.372.769	1.383.250	1.432.638	1.413.694	1.376.092

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onderstaand overzicht geeft de verplichtingen die de provincie heeft ten aanzien van arbeidskosten die jaarlijks een beslag leggen op de begroting weer. Het gaat hier om verplichtingen die in een jaar ontstaan en in latere jaren tot uitbetaling komen, maar niet op de balans zijn opgenomen.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

	2021	2022	2023	2024
Vakantiedagen	-	-	-	-
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen				
* als gevolg van reorganisatie	€ 10.000	-	-	-
* overige werkloosheidsuitkeringen	€ 153.000	€ 32.000	-	-
Totaal	**€ 163.000**	**€ 32.000**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting

Vakantiegelden

Door de invoering van het individueel keuzebudget (voortkomend uit de cao) worden vakantiegelden in het lopende jaar volledig uitbetaald.

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit

Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment nog via de personeel- en salarisadministratie maandelijks een uitkering ontvangen. De Statenleden zijn buiten beschouwing gelaten conform artikel 44, lid 3 van het BBV.

Werkloosheidsuitkeringen

Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment maandelijks een uitkering ontvangen van het UWV en/of Loyalis.

4.3.3 Investeringen

In de tabel 4.3.3 zijn de netto investeringen van de materiële vaste activa en de financiële vaste activa apart weergegeven. Omdat de provincie geen immateriële vaste activa heeft staan deze niet in dit overzicht. De opgenomen bedragen zijn het saldo van de bruto investeringen, de desinvesteringen en bijdragen van derden.

Overzicht van netto investeringen per programma (bedragen x € 1.000,-)

	Overzicht van netto investeringen per programma	2021	2022	2023	2024
Programma Lopende investeringen:					
	Materiële vaste activa				
	Investeringen met een economisch nut				
3	Gronden Wieringerrandmeer	-250	-	-2.250	-2.250
3	BBL Gronden	-200	-	-200	-200
3	Strategisch grondbeleid	-6.000	-7.722	-	-
5	Gronden NNN	8.000	9.000	10.000	10.000
3	Beheergrondbank Laag-Holland				
4	Steunpunten voor dagelijks beheer (vaar)wegen	2.700	1.500	1.300	-

	Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
4	Investeringen provinciale infrastructuur (inclusief OV en Fiets)	43.890	79.880	46.390	10.130
4	Groenprojecten	518	518	518	518
4	DVM (intelligente verkeerslichten)	800	800	800	400
2	Vervangingsinvesteringen wegen	16.500	19.100	25.000	11.200
2	Vervangingsinvesteringen vaarwegen	18.300	24.100	7.400	14.600
2	Vervangingsinvesteringen kunstwerken	8.600	7.100	200	-
	Totaal Materiële vaste activa	**92.858**	**134.276**	**89.158**	**44.398**
	Financiële vaste activa				
2	Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie B.V. (ODENH)	-	-	-	-
3	Participatiefonds deelnemingen Duurzame Energie	-	-	-	-
	Innovatiefonds Noord-Holland	-			
	Totaal financiële vaste activa	**-**	**-**	**-**	**-**
	Totaal netto investeringen	**92.858**	**134.276**	**89.158**	**44.398**

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 een 52)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2020	Netto investeringen 2021	Desinvesteringen 2021	Afwaarderingen 2021	Afschrijving 2021	Boekwaarde per 31-12-2021
1. Immateriële activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-	-
2. materiële vaste activa						
A. Investeringen met een economisch nut	**143.848**	**10.700**	**6.450**	**-**	**3.163**	**144.935**
- Gronden en terreinen	71.373	8.000	6.450	-	-	72.923
- Bedrijfsgebouwen	72.475	2.700	-	-	3.163	72.012
B. Investeringen in openbare ruimte met een						
maatschappelijk nut	**676.764**	**88.608**	**-**	**-**	**12.010**	**753.362**
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	676.764	88.608	-	-	12.010	**753.362**
Totaal materiële vaste activa	**820.612**	**99.308**	**6.450**	**-**	**15.173**	**898.297**
Totaal geactiveerde investeringen	**820.612**	**99.308**	**6.450**	**-**	**15.173**	**898.297**

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

Tabel 4.3.4.2 geeft de ontwikkeling van de boekwaarde van de financiële vaste activa weer.

- De investering in deelnemingen in 2021 betreft een verwachte investering van €15 miljoen in het Participatiefonds Duurzame Economie en
- Een investering van €789.000 in Innovatiefonds Noord-Holland BV.

	Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2020	Investeringen in 2021	Desinvesteringen in 2021	Herwaardering in 2021	Afschrijvingen in 2021	Boekwaarde per 31-12-2021
A.	**Kapitaalverstrekkingen aan:**						
	- deelnemingen	159.009	15.789	-	-	-	174.798
B.	**Leningen aan:**						
	- openbare lichamen	33.200	-	-	-	-	33.200
	- deelnemingen	12.596	-	635	-	-	11.961
C.	**Overige langlopende leningen**	6.808	-	-	-	-	6.808
	Totaal financiële vaste activa	**211.613**	**15.789**	**635**	-	-	**226.767**

4.3.5 kapitaallasten

Tabel 4.3.5 geeft de totale kapitaallasten per onderdeel weer zoals ze voor de jaren 2021 tot en met 2024 op dit moment in de begroting staan geraamd.

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
A. Capaciteitskosten				
Grond Houtplein	-	-	-	-
Renovatie Houtplein	1.643	1.643	1.643	1.643
Nieuwbouw Dreef	557	557	557	557
Totaal A	2.200	2.200	2.200	2.200
B. Directe kosten				
Parkeergarage Dreef	407	407	407	407
Aanleg van provinciale wegen	7.618	8.388	9.539	9.593
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen				
Vervangingsinvesteringen wegen PMO	2.721	2.963	3.303	4.267
Vervangingsinvesteringen Kunstwerken	283	315	780	817
DVM (intelligente verkeerslichten)	-	90	90	90
Steunpunten B&U	137	314	332	332
Stelpost Bereikbaarheid	200	740	1.242	1.754
Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	1.024	1.373	1.842	2.188
Investeringen OV	95	95	534	867
Investeringen Groen (reserve kapitaallasten)	69	69	69	110

Kapitaallasten Havencomplexen		140	140	-	-
Archeologie opdrachten		279	279	279	279
	Totaal B	12.973	15.173	18.417	20.704
	Totaal A + B	**15.173**	**17.373**	**20.617**	**22.904**

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

In tabel 4.3.6.1 is het renteresultaat opgenomen. Het renteresultaat bestaat uit het saldo van de ontvangen rente van de verstrekte langlopende leningen en de verwachte te betalen rente op het vreemd vermogen. Hiervan is naar verwachting sprake vanaf 2023. In tabel 4.4.1 van deze begroting is een overzicht opgenomen van de verstrekte langlopende leningen in 2021.

	Renteresultaat	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	De externe rentelasten over de korte en lange termijn					
A.	Financiering	-	-	-	286	1070
B.	De externe rentebaten	648	623	616	616	749
	Totaal door te rekenen externe rente	-648	-623	-616	-330	321
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden					
C.	Doorberekend	-	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het					
	betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	-648	-623	-616	-330	321
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht					
	Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	0	0	0	0	0
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief					
	overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-648	-623	-616	-330	321

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

Bedragen x € 1.000	Begin 2021	Vermeer-deringen 2021	Vermin-deringen 2021	Afschrijving-en 2021	Eind 2021
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	820.612	99.308	6.450	15.173	898.297
Economisch nut	*143.848*	*10.700*	*6.450*	*3.163*	*144.935*
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*676.764*	*88.608*	-	*12.010*	*753.362*
Financiële vaste activa	159.010	15.789	-	-	174.799
Deelnemingen	*159.010*	*15.789*	-	-	*174.799*
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	
Verstrekte langlopende leningen	52.604	-	635	-	51.969
Activa	**1.032.226**	**115.097**	**7.085**	**15.173**	**1.125.065**
Passiva					
Algemene reserves	128.519	9.639	14.800	-	123.358
Bestemmingsreserves	798.633	196.562	285.627	-	709.568
Voorzieningen	20.326	783	2.093	-	19.016
Passiva	**947.478**	**206.984**	**302.520**	**-**	**851.942**
			mutatie		
			-188.375		
Tekort aan financieringsmiddelen	**-84.748**				**-273.123**

Bedragen x € 1.000	Begin 2022	Vermeerderingen 2022	Verminderingen 2022	Afschrijvingen 2022	Eind 2022
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	898.297	141.998	7.222	17.373	1.015.700
Economisch nut	*144.935*	*10.500*	*7.222*	*3.340*	*144.873*
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*753.362*	*131.498*	-	*14.033*	*870.827*
Financiële vaste activa	174.799	17.789	-	-	192.588
Deelnemingen	*174.799*	*17.789*	-	-	*192.588*
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	51.969	-	85	-	51.844

	Activa	1.125.065	159.787	7.307	17.373	1.260.132
Passiva						
Algemene reserves		123.358	-	25.988	-	97.370
Bestemmingsreserves		709.568	188.032	240.196	-	657.404
Voorzieningen		19.016	783	2.055	-	17.744
	Passiva	851.942	188.815	268.239	-	772.518
				mutatie		
				-214.491		
Tekort aan financieringsmiddelen		**-273.123**				**-487.614**

Bedragen x € 1.000	**Begin 2023**	**Vermeerderingen 2023**	**Verminderingen 2023**	**Afschrijvingen 2023**	**Eind 2023**
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	1.015.200	91.608	2.450	20.617	1.083.741
Economisch nut	*144.373*	*11.300*	*2.450*	*3.218*	*150.005*
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*870.827*	*80.308*	-	*17.399*	*933.736*
Financiële vaste activa	192.588	789	-	-	193.377
Deelnemingen	*192.588*	*789*	-	-	*193.377*
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	51.884	-	11.086	-	40.798
Activa	1.259.672	92.397	13.536	20.617	1.317.916
Passiva					
Algemene reserves	97.370	-	23.221	-	74.149
Bestemmingsreserves	657.404	180.917	187.481	-	650.840
Voorzieningen	17.744	783	1.291	-	17.236
Vreemd vermogen	-	33.963	-	-	33.963
Passiva	772.518	215.663	211.993	-	776.188
			mutatie		
			-54.574		
Tekort aan financieringsmiddelen	**-487.154**				**-541.728**

Bedragen x € 1.000		Begin 2024	Vermeerderingen 2024	Verminderingen 2024	Afschrijvingen 2024	Eind 2024
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	1.083.741	46.848	2.450	22.904	1.105.235
	Economisch nut	*150.005*	*10.000*	*2.450*	*3.218*	*154.337*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*933.736*	*36.848*	-	*19.686*	*950.898*
	Financiële vaste activa	193.377	789	-	-	194.166
	Deelnemingen	*193.377*	*789*	-	-	*194.166*
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	40.798	-			40.798
	Activa	1.317.916	47.637	2.450	22.904	1.340.199
Passiva						
	Algemene reserves	74.149	-	-	-	74.149
	Bestemmingsreserves	650.840	142.032	147.073	-	645.799
	Voorzieningen	17.236	783	950	-	17.069
	Vreemd Vermogen	33.963	78.389	-		112.352
	Passiva	776.188	221.204	148.023	-	849.369
				mutatie		
				50.898		
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-541.728**				**-490.830**

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2021

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Storting reserve kapitaal-lasten	Over-heveling vanuit andere reserve	Onttrekking ten behoeve van de exploitatie	Onttrekking ten behoeve van investerin-gen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves									
7.1.8	Algemene reserve	128.519	9.639	-	-	-14.800	-	-	-	123.358
	Totaal algemene reserves	**128.519**	**9.639**	-	-	**-14.800**	-	-	-	**123.358**
	Programma 1 Openbaar bestuur									
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	4.579	-	-	-	-	-	-	-1.604	2.975
										-
	Programma 2 Klimaat en Milieu									-
2.1.3	Reserve Bodemsanering	25.176	320	-	-	-5.169	-	-	-	20.327
2.2.1	Rerserve Energietransitie	19.240	10.200	-	-	-6.484	-	-	-	22.956
2.2.2	Reserve Circulaire economie	314	350	-	-	-473	-	-	-	191
2.2.3	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	493	-	-	-	-375	-	-	-	118
2.1.6	Reserve Gezonde Leefomgeving	300	3.300	-	-	-3.400	-	-	-	200
										-
	Programma 3 Ruimte en Water									-
3.1.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	25.894	100	-	-	-1.700	-	-	-1.390	22.904
3.2.1	Reserve Waterrecreatie	1	1.562	-	-	-1.562	-	-	-	1
3.4.1	Reserve OV Knooppunten	12.437	5.000	-	-	-5.530	-	-	-	11.907
3.4.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	8.654	-	-	-	-	-	-	-3.929	4.725
3.4.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	343	-	-	-	-	-	-	-342	1
3.5.1	Reserve Woonbeleid	4.808	-	-	-	-1.100	-	-	-	3.708

3.5.2	Reserve Woningbouw	7.592	1.200	-	-	-1.145	-	-	-	7.647
3.1.3	Reserve Klimaatadaptatie	1.070	1.000	-	-	-1.600	-	-	-	470
										-
	Programma 4 Bereikbaarheid									-
4.1.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	3.110	205	-	2.500	-1.100	-	-	-174	4.541
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	103.146	23.746	-	-	-60.911	-	-	-3.946	62.035
4.2.1	Reserve Ontwikkelen Profinciale Infrastructuur	194.282	19.824	-	-	-4.438	-	-	-1.763	207.905
4.3.2	Reserve Investeringen Kunstwerken	12.307	14.268	-	750	-21.100	-	-	-1.400	4.825
4.3.2	Reserve Groot Onderhoud Wegen	9.009	1.800	-	-	-	-1.300	-	-	9.509
4.3.3	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	2.775	6.000	-	-	-2.963	-	-750	-866	4.196
4.4.2	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	5.868	352	-	-	-5.170	-	-	-	1.050
4.5.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	17.088	52.484	-	-	-59.114	-	-2.500		7.958
										-
	Programma 5 Groen									-
5.1.1	Reserve Groen	69.849	29.095	-	-	-39.322	-	-	-	59.622
5.1.2	Reserve Groene Uitweg	23.471	107	-	-	-4.920	-	-	-	18.658
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	15.537	2.058	-	-	-8.853	-	-	-	8.742
5.2.1	Reserve Uittreding Goois Natuurreservaat	6.501	-	-	-	-	-	-	-	6.501
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	6.437	3.120	-	-	-2.765	-	-	-	6.792
5.3.2	Reserve Landschap	300	2.500	-	-	-2.800	-	-	-	-
										-
	Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn									-
6.5.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	4.107	2.500	-	-	-2.525	-	-	-3.479	603
6.5.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	3.901	3.750	-	-	-4.082	-	-	-	3.569
6.5.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.5.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	572	-	-	-	-300	-	-	-	272
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	3.463	5.751	-	-	-6.185	-	-	-	3.029
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	4.067	-	-	-	-1.400	-	-	-	2.667
										-
	Programma 7 Financien en Bedrijfsvoering									-
7.2.1	Reserve Bedrijfsvoering	4.002	1.420	-	-	-1.170	-	-	-	4.252
7.2.5	Reserve GO-gelden	2.288	-	-	-	-500	-	-	-	1.788

7.2.4	Reserve Huisvesting	13.701	-	-	-	-782	-	-	-	12.919
										-
	Reserves ter dekking van kapitaallasten									-
3.4.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)	280	-	-	-	-140	-	-	-	140
4.2.1	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	115.063	-	-	-	-2.661	-	-	-	112.402
4.2.1	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	36.444	-	-	-	-95	-	-	-	36.349
4.3.2	Reserve Kapitaallasten investeringen kunstwerken (Progr. 4)	26.406	-	1.300	-	-283	-	-	-	27.423
4.3.3	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen (Progr. 4)	200	-	-	-	-	-	-	-	200
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	3.559	-	-	-	-67	-	-	-	3.492
	Totaal Bestemmingsreserves	**798.633**	**192.012**	**1.300**	**3.250**	**-262.184**	**-1.300**	**-3.250**	**-18.893**	**709.568**
	Totaal Reserves	**927.152**	**201.651**	**1.300**	**3.250**	**-276.984**	**-1.300**	**-3.250**	**-18.893**	**832.926**

2022

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Storting reserve kapitaal-lasten	Over-heveling vanuit andere reserve	Onttrekking ten behoeve van de exploitatie	Onttrekking ten behoeve van investerin-gen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves									
7.1.8	Algemene reserve	123.358	-	-	-	-25.988	-	-	-	97.370
	Totaal algemene reserves	**123.358**	-	-	-	**-25.988**	-	-	-	**97.370**
	Programma 1 Openbaar bestuur									
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	2.975	2.000	-	-	-	-	-	-998	3.977
	Programma 2 Klimaat en Milieu									
2.1.3	Reserve Bodemsanering	20.327	320	-	-	-6.477	-	-	-	14.170
2.2.1	Rerserve Energietransitie	22.956	10.100	-	-	-500	-	-	-	32.556

2.2.2	Reserve Circulaire economie	191	350	-	-	-473	-	-	-	68
2.2.3	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	118	-	-	-	-	-	-	-	118
2.1.6	Reserve Gezonde Leefomgeving	200	3.300	-	-	-3.400	-	-	-	100
	Programma 3 Ruimte en Water									
3.1.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	22.904	50	-	-	-75	-	-	-	22.879
3.2.1	Reserve Waterrecreatie	1	1.562	-	-	-1.562	-	-	-	1
3.4.1	Reserve OV Knooppunten	11.907	5.000	-	-	-5.680	-	-	-	11.227
3.4.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	4.725	-	-	-	-	-	-	-	4.725
3.4.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	1	-	-	-	-	-	-	-	1
3.5.1	Reserve Woonbeleid	3.708	-	-	-	-700	-	-	-	3.008
3.5.2	Reserve Woningbouw	7.647	1.200	-	-	-1.145	-	-	-	7.702
3.1.3	Reserve Klimaatadaptatie	470	1.500	-	-	-1.600	-	-	-	370
	Programma 4 Bereikbaarheid									
4.1.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	4.541	205	-	-	-1.075	-	-	-	3.671
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	62.035	11.133	-	-	-47.919	-	-	-230	25.019
4.2.1	Reserve Ontwikkelen Profinciale Infrastructuur	207.905	20.834	-	-	-4.383	-	-	-	224.356
4.3.2	Reserve Investeringen Kunstwerken	4.825	12.782	-	3.575	-19.522	-	-	-1.400	260
4.3.2	Reserve Groot Onderhoud Wegen	9.509	1.000	-	-	-	-800	-	-	9.709
4.3.3	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	4.196	6.000	-	-	-2.983	-	-3.575	-1.251	2.387
4.4.2	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	1.050	442	-	-	-916	-	-	-	576
4.5.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	7.958	53.218	-	-	-55.985	-	-	-	5.191
	Programma 5 Groen									
5.1.1	Reserve Groen	59.622	27.275	-	-	-45.760	-	-2.000	-	39.137
5.1.2	Reserve Groene Uitweg	18.658	107	-	-	-205	-	-	-	18.560
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	8.742	2.058	-	2.000	-6.214	-	-	-	6.586
5.2.1	Reserve Uittreding Goois natuurreservaat	6.501	-	-	-	-	-	-	-	6.501
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	6.792	5.000	-	-	-2.923	-	-	-	8.869
5.3.2	Reserve Landschap	-	3.500	-	-	-3.500	-	-	-	-

	Programma 6 **Economie, Cultuur en Welzijn**									
6.5.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	603	2.500	-	-	-2.525	-	-	-	578
6.5.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	3.569	3.750	-	-	-4.081	-	-	-	3.238
6.5.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.5.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	272	-	-	-	-	-	-	-	272
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	3.029	5.051	-	-	-3.460	-	-	-	4.620
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.667	-	-	-	-	-	-	-	2.667
	Programma 7 **Financien en Bedrijfsvoering**									
7.2.1	Reserve Bedrijfsvoering	4.252	1.420	-	-	-1.217	-	-	-	4.455
7.2.5	Reserve GO-gelden	1.788	-	-	-	-1.500	-	-	-	288
7.2.4	Reserve Huisvesting	12.919	-	-	-	-782	-	-	-	12.137
	Reserves ter dekking van kapitaallasten									
3.4.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)	140	-	-	-	-140	-	-	-	-
4.2.1	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	112.402	-	-	-	-2.754	-	-	-	109.648
4.2.1	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	36.349	-	-	-	-95	-	-	-	36.254
4.3.2	Reserve Kapitaallasten investeringen kunstwerken (Progr. 4)	27.423	-	800	-	-315	-	-	-	27.908
4.3.3	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen (Progr. 4)	200	-	-	-	-9	-	-	-	191
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	3.492	-	-	-	-67	-	-	-	3.425
	Totaal Bestemmingsreserves	**709.568**	**181.657**	**800**	**5.575**	**-229.942**	**-800**	**-5.575**	**-3.879**	**657.404**
	Totaal Reserves	**832.926**	**181.657**	**800**	**5.575**	**-255.930**	**-800**	**-5.575**	**-3.879**	**754.774**

2023

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Storting reserve kapitaal-lasten	Over-heveling vanuit andere reserve	Onttrekking ten behoeve van de exploitatie	Onttrekking ten behoeve van investerin-gen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves									
7.1.8	Algemene reserve	97.370	-	-	-	-23.221	-	-	-	74.149
	Totaal algemene reserves	**97.370**	**-**	**-**	**-**	**-23.221**	**-**	**-**	**-**	**74.149**
	Programma 1 Openbaar bestuur									
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	3.977	2.000	-	-	-	-	-	-196	5.781
	Programma 2 Klimaat en Milieu									-
2.1.3	Reserve Bodemsanering	14.170	320	-	-	-2.670	-	-	-	11.820
2.2.1	Rerserve Energietransitie	32.556	10.100	-	-	-500	-	-	-	42.156
2.2.2	Reserve Circulaire economie	68	350	-	-	-418	-	-	-	-
2.2.3	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	118	-	-	-	-	-	-	-	118
2.1.6	Reserve Gezonde Leefomgeving	100	3.300	-	-	-3.400	-	-	-	-
										-
	Programma 3 Ruimte en Water									-
3.1.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	22.879	-	-	-	-75	-	-	-	22.804
3.2.1	Reserve Waterrecreatie	1	1.562	-	-	-1.562	-	-	-	1
3.4.1	Reserve OV Knooppunten	11.227	5.000	-	-	-3.680	-	-	-	12.547
3.4.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	4.725	-	-	-	-	-	-	-	4.725
3.4.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	1	-	-	-	-	-	-	-	1
3.5.1	Reserve Woonbeleid	3.008	-	-	-	-700	-	-	-	2.308
3.5.2	Reserve Woningbouw	7.702	1.200	-	-	-1.145	-	-	-	7.757
3.1.3	Reserve Klimaatadaptatie	370	1.500	-	-	-1.500	-	-	-	370
										-
	Programma 4 Bereikbaarheid									-

4.1.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	3.671	205	-	-	-925	-	-	-	2.951
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	25.019	8.935	-	-	-11.695	-	-	-230	22.029
4.2.1	Reserve Ontwikkelen Profinciale Infrastructuur	224.356	19.874	-	-	-3.335	-	-	-	240.895
4.3.2	Reserve Investeringen Kunstwerken	260	16.167	-	1.500	-16.425	-	-	-1.400	102
4.3.2	Reserve Groot Onderhoud Wegen	9.709	1.200	-	-	-	-600	-	-	10.309
4.3.3	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	2.387	6.000	-	-	-3.108	-	-1.500	-1.710	2.069
4.4.2	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	576	47	-	-	-62	-	-	-	561
4.5.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	5.191	53.966	-	-	-56.433	-	-	-	2.724
										-
	Programma 5 Groen									-
5.1.1	Reserve Groen	39.137	25.205	-	-	-42.849	-	-4.000	-	17.493
5.1.2	Reserve Groene Uitweg	18.560	107	-	-	-137	-	-	-	18.530
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	6.586	2.058	-	4.000	-6.214	-	-	-	6.430
5.2.1	Reserve Uittreding Goois natuurreservaat	6.501	-	-	-	-	-	-	-	6.501
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	8.869	2.000	-	-	-4.045	-	-	-	6.824
5.3.2	Reserve Landschap	-	4.000	-	-	-4.000	-	-	-	-
										-
	Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn									-
6.5.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	578	2.500	-	-	-2.525	-	-	-	553
6.5.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	3.238	750	-	-	-165	-	-	-	3.823
6.5.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.5.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	272	-	-	-	-	-	-	-	272
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.620	5.051	-	-	-3.460	-	-	-	6.211
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.667	-	-	-	-	-	-	-	2.667
										-
	Programma 7 Financien en Bedrijfsvoering									-
7.2.1	Reserve Bedrijfsvoering	4.455	1.420	-	-	-1.408	-	-	-	4.467
7.2.5	Reserve GO-gelden	288	-	-	-	-288	-	-	-	-
7.2.4	Reserve Huisvesting	12.137	-	-	-	-819	-	-	-	11.318
										-
	Reserves ter dekking van kapitaallasten									-
3.4.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4.2.1	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	109.648	-	-	-	-2.912	-	-	-	106.736
4.2.1	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	36.254	-	-	-	-534	-	-	-	35.720
4.3.2	Reserve Kapitaallasten investeringen kunstwerken (Progr. 4)	27.908	-	600	-	-780	-	-	-	27.728
4.3.3	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen (Progr. 4)	191	-	-	-	-9	-	-	-	182
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	3.425	-	-	-	-67	-	-	-	3.358
	Totaal Bestemmingsreserves	**657.404**	**174.817**	**600**	**5.500**	**-177.845**	**-600**	**-5.500**	**-3.536**	**650.840**
	Totaal Reserves	**754.774**	**174.817**	**600**	**5.500**	**-201.065**	**-600**	**-5.500**	**-3.536**	**724.989**

2024

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Storting reserve kapitaal-lasten	Over-heveling vanuit andere reserve	Onttrekking ten behoeve van de exploitatie	Onttrekking ten behoeve van investerin-gen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves									
7.1.8	Algemene reserve	74.149	-	-	-	-	-	-	-	74.149
	Totaal algemene reserves	**74.149**	-	-	-	-	-	-	-	**74.149**
	Programma 1 Openbaar bestuur									
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	5.781	-	-	-	-	-	-	-	5.781
	Programma 2 Klimaat en Milieu									
2.1.3	Reserve Bodemsanering	11.820	320	-	-	-1.525	-	-	-	10.615
2.2.1	Rerserve Energietransitie	42.156	100	-	-	-	-	-	-	42.256
2.2.2	Reserve Circulaire economie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2.3	Reserve Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	118	-	-	-	-	-	-	-	118
2.1.6	Reserve Gezonde Leefomgeving	-	1.000	-	-	-	-	-	-	1.000

	Programma 3 Ruimte en Water									
3.1.2	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en Kustontwikkeling	22.804	-	-	-	-	-	-	-	22.804
3.2.1	Reserve Waterrecreatie	1	1.562	-	-	-1.562	-	-	-	1
3.4.1	Reserve OV Knooppunten	12.547	-	-	-	-	-	-	-	12.547
3.4.3	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	4.725	-	-	-	-	-	-	-	4.725
3.4.4	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	1	-	-	-	-	-	-	-	1
3.5.1	Reserve Woonbeleid	2.308	-	-	-	-	-	-	-	2.308
3.5.2	Reserve Woningbouw	7.757	1.200	-	-	-	-	-	-	8.957
3.1.3	Reserve Klimaatadaptatie	370	-	-	-	-	-	-	-	370
	Programma 4 Bereikbaarheid									
4.1.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	2.951	205	-	-	-405	-	-	-	2.751
4.1.2	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	22.029	10.511	-	-	-9.375	-	-	-230	22.935
4.2.1	Reserve Ontwikkelen Profinciale Infrastructuur	240.895	19.374	-	-	-1.250	-	-	-	259.019
4.3.2	Reserve Investeringen Kunstwerken	102	11.372	-	1.300	-11.336	-	-	-1.400	38
4.3.2	Reserve Groot Onderhoud Wegen	10.309	-	-	-	-	-	-	-	10.309
4.3.3	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	2.069	6.000	-	-	-3.055	-	-1.300	-1.843	1.871
4.4.2	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	561	-	-	-	-	-	-	-	561
4.5.1	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	2.724	54.893	-	-	-57.076	-	-	-	541
	Programma 5 Groen									
5.1.1	Reserve Groen	17.493	18.205	-	-	-31.604	-	-4.000	-	94
5.1.2	Reserve Groene Uitweg	18.530	107	-	-	-137	-	-	-	18.500
5.1.3	Reserve Oostelijke Vechtplassen	6.430	2.058	-	4.000	-6.214	-	-	-	6.274
5.2.1	Reserve Uittreding Goois natuurreservaat	6.501	-	-	-	-	-	-	-	6.501
5.3.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	6.824	854	-	-	-3.712	-	-	-	3.966
5.3.2	Reserve Landschap	-	4.000	-	-	-	-	-	-	4.000
	Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn									
6.5.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	553	-	-	-	-	-	-	-	553
6.5.2	Reserve MKB Innovatie-instrumenten	3.823	-	-	-	-165	-	-	-	3.658
6.5.4	Reserve Duurzame Landbouw	-	-	-	-	-	-	-	-	-

6.5.5	Reserve Europese Landbouwprojecten	272	-	-	-	-	-	-	-	272
6.4.1	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	6.211	3.551	-	-	-3.985	-	-	-	5.777
6.4.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.667	-	-	-	-	-	-	-	2.667
	Programma 7 **Financien en Bedrijfsvoering**									
7.2.1	Reserve Bedrijfsvoering	4.467	1.420	-	-	-1.445	-	-	-	4.442
7.2.5	Reserve GO-gelden	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.2.4	Reserve Huisvesting	11.318	-	-	-	-782	-	-	-	10.536
	Reserves ter dekking van kapitaallasten									
3.4.3	Reserve Dekking kap.lasten invest.Haven (Progr. 3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.2.1	Reserve Kapitaallasten Wegen (Progr. 4)	106.736	-	-	-	-2.912	-	-	-	103.824
4.2.1	Reserve Kapitaallasten OV (Progr. 4)	35.720	-	-	-	-867	-	-	-	34.853
4.3.2	Reserve Kapitaallasten investeringen kunstwerken (Progr. 4)	27.728	-	-	-	-817	-	-	-	26.911
4.3.3	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen (Progr. 4)	182	-	-	-	-9	-	-	-	173
5.1.1	Reserve Kapitaallasten Groen (Progr. 5)	3.358	-	-	-	-67	-	-	-	3.291
	Totaal Bestemmingsreserves	**650.840**	**136.732**	**-**	**5.300**	**-138.300**	**-**	**-5.300**	**-3.473**	**645.799**
	Totaal Reserves	**724.989**	**136.732**	**-**	**5.300**	**-138.300**	**-**	**-5.300**	**-3.473**	**719.948**

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

	Reserve Investeringen Kunstwerken
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Realiseren van investeringen in kunstwerken.
Instellingsbesluit	Derde begrotingswijziging 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Landschap
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	5 Groen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Gezonde leefomgeving
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	t/m 2023

	Reserve Klimaatadaptie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinancieren aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW,OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Kapitaallasten Investeringen Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in havencomplexen binnen programma Ruimte te dekken. Per 1 januari 2017 is de wet- en regelgeving BBV gewijzigd, waardoor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut niet meer in één keer ten laste van een reserve worden gebracht, maar geactiveerd moeten worden. Daartoe zijn diverse reserves ter dekking van de kapitaallasten ingesteld. In de notitie Materiële vaste activa (december 2017) van de commissie BBV is hierover opgenomen dat het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten gelijk moet zijn aan de boekwaarde van de desbetreffende activa. Vanuit deze reserve worden jaarlijks de kapitaallasten van de investering gedekt.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2018
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	De reserve wordt ingesteld bij de laatste begrotingswijziging 2018. De looptijd is gelet op het BBV gekoppeld aan de duur van de afschrijving.

	Reserve Oostelijke Vechtplassen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	De afronding van de, in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, genoemde opgaven is vooralsnog voorzien in 2027.

	Reserve Bodemsanering
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van afspraken opgenomen in het landelijke bodemconvenant 2016-2020. Dit convenant beschrijft de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland zal realiseren en de Decentralisatie Uitkering Bodem (DUB) die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk 'Beschermen' vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2025

	Reserve Openbaar Vervoer Projecten
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

	Reserve Huisvesting
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

	Reserve Groene Uitweg
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard / Waterberging Horstermeer / Recreatieve vaarverbindingen / Fietspaden en -bruggen / Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie / Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 2022

	Reserve Uittreding Goois Natuurreservaat
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van middelen voor de uittreding uit het Goois natuurreservaat.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2019
Programma	5 Groen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Cofinanciering Waddenzee
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering realiseren van projecten in het kader van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.
Programma	5 Groen
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2030

	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bij de Laatste begrotingswijziging 2010 is besloten om de bestemmingsreserve 'Herstructurering Bedrijventerreinen' opnieuw in te stellen. Dit in verband met het convenant bedrijventerreinen 2010-2020 en de decentralisatie hiervoor van de zogenaamde TOPPER-middelen. Het Rijk heeft de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2010
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2023

	Reserve Cofinanciering Europese projecten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut 'met verstand' optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2020

	Reserve Europese landbouwprojecten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De programma's POP3 en EFMZV zijn gereed. Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name

	landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de ov terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Mobiliteitsbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in kunstwerken binnen programma Bereikbaar te dekken. In 2016 is het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om investeringen in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017

	(inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen voor kunstwerken ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Conform het BBV worden kunstwerken echter als onderdeel beschouwd van het kapitaalgoed wegen en niet tot het kapitaalgoed vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald

	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Energietransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Circulaire Economie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie “We maken het rond” uit 2017
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	2019 t/m 2020

	Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Deze activiteiten geven invulling aan de faciliterende rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (juli 2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	t/m 2025

	Reserve OV-Knooppunten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een goede bijdrage te leveren aan de totale knooppuntontwikkeling. Het gaat veelal om complexe gebiedsontwikkelingen die langdurige trajecten kennen met meerdere (co)financiers. Hiervoor gelden randvoorwaarden en is een toetsingskader met heldere criteria opgesteld. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water

Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor en bijdragen aan diverse ruimtelijke ontwikkelingen, zoals Bloemendalerpolder en De Kop Werkt.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in vaarwegen binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Groen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	5 Groen
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten OV
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Openbaar Vervoer (OV) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten OV. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van

	de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Groot Onderhoud Wegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Waterrecreatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Bedrijfsvoering
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen.Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie,

	regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling eventueel met een hieraan gerelateerd op te stellen ruimtelijk kwaliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2025. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt. De looptijd van de reserve is om die reden tot eind 2025.

	Reserve Kapitaallasten Wegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in weginfrastructuur (landwegen en fietspaden) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. Nadere toelichting In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Wegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Go-gelden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bedoeld om uitvoering te geven aan de inzet van decentrale arbeidsvoorwaarden-gelden door het Georganiseerd Overleg.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	De looptijd van de reserve is afhankelijk van de, nog te besluiten, specifieke aanwending. Vooralsnog wordt de einddatum bepaald op 31-12-2021.

	Reserve MKB innovatie-instrumenten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Duurzame Landbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Modernisering en verduurzaming glastuinbouw NH. Besteding vindt plaats in de glasconcentratiegebieden, zoals duurzame fysieke investeringen in onder andere Greenport Aalsmeer. Een deel van deze reserve is bestemd voor de cofinanciering POP3 aangaande verplaatsingsregeling glastuinbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Woonbeleid

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om door middel van afstemming en regionale programmering bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Woningbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	t/m 2025

	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, Cultuur en Welzijn
Looptijd	t/m 2025

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

4.3.8.1 Staat van het verloop van de voorzieningen

2021

2021	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	-		-	2.675
2. Kosten reorganisatie	38	-	-38	-	-
3. Pensioenen leden GS	11.672	586	-655	-	11.603
4. Grondwaterheffing	2.210	197	-	-	2.407
5. Bodembeheertaken	1.495	-	-400	-	1.095
6. Sanering Parnassia	2.236		-1.000		1.236
Totaal voorzieningen	**20.326**	**783**	**-2.093**	**-**	**19.016**

2022

2022	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675,00	-	-	-	2.675,00
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	11.603	586	-655	-	11.534
4. Grondwaterheffing	2.407	197	-	-	2.604
5. Bodembeheertaken	1.095	-	-400	-	695
6. Sanering Parnassia	1.236	-	-1.000	-	236
Totaal voorzieningen	**19.016**	**783**	**-2.055**	**-**	**17.744**

2023

2023	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	-	-	-	2.675,00
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	11.534	586	-655	-	11.465
4. Grondwaterheffing	2.604	197	-	-	2.801
5. Bodembeheertaken	695	-	-400	-	295
6. Sanering Parnassia	236		-236		-
Totaal voorzieningen	**17.744**	**783**	**-1.291**	**-**	**17.236**

2024

2024	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	-	-	-	2.675
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	11.465	586	-655	-	11.396
4. Grondwaterheffing	2.801	197	-	-	2.998
5. Bodembeheertaken	295	-	-295	-	-
6. Sanering Parnassia	-	-	-	-	-
Totaal voorzieningen	**17.236**	**783**	**-950**	**-**	**17.069**

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

	Voorziening Bodembeheertaken
Doel	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Financiële Risico's
Doel	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Instellingsbesluit	Najaarsbericht 2005
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Grondwaterheffing
Doel	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Kosten Reorganisatie
Doel	De voorziening is ingesteld om daarmee de kosten te dekken die gepaard gaan met de reorganisatie van het ambtelijk apparaat.
Instellingsbesluit	De voorziening is ingesteld bij de Nota reserves en voorzieningen 2004 (voordracht 48), besluit PS van 11 juni 2004.
Programma	7 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: 11 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2021 Door de geleidelijke verschuiving van de AOW-gerechtigde leeftijd van 65 naar 67 jaar is de einddatum van de voorziening opgeschoven van 31 december 2019 naar 31 december 2021.

	Voorziening Pensioenen Leden GS
Doel	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Instellingsbesluit	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Bodemsanering Parnassia
Doel	Uitvoering van bodemsanering van de verontreinigde grond behorend bij het voormalig provinciaal Ziekenhuis (De provincie is verantwoordelijk voor het saneren van deze grond).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2019
Programma	2 Klimaat en Milieu
Looptijd	Eindigt op: wanneer bodemsanering Parnassia gereed is.

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

In tabel 4.4.1 zijn de verstrekte langlopende leningen van de provincie opgenomen. De rentebaten die bij deze renteleningen horen zijn onderdeel van het renteresultaat zoals dat in staat 4.3.6.1 zijn opgenomen. Tevens is hieronder een toelichting op de leningen gegeven.

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restantbedrag per 01-01-2021	Te verstrekken leningen in 2021	Totaal van de rente in 2021	Aflossing in 2021	Restandschuld per 31-12-2021	Laatste jaar van aflossing
Leningen aan openbare lichamen								
Gemeente Hilversum (1)	16.101		16.101	-	-	-	16.101	2029
Gemeente Laren (1)	8.587		8.587	-	-	-	8.587	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	8.512		8.512	-	-	-	8.512	2029
Leningen aan openbare lichamen	33.200		33.200	-	-	-	33.200	
Leningen aan deelnemingen								
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	635	4,10%	635	-	7	635	-	2021
Reg. Ontwikk.mij. voor	13.607	-	11.086	-	-	-	11.086	div.

het Noordzeekanaalgebied N.V. (3)								
Schiphol Area Development Company (4)	3.375	4,46%	1.250	-	-	-	1.250	2025
Leningen aan deelnemingen	17.617		12.971	-	7	636	12.336	
Overige langlopende leningen								
Nationaal Restauratiefonds (5)	5.100	3,87%	5.100	-	-	-	5.100	2060
Stichting Streekrekening Texel (6)	1.500	0,028	1.500	-	-	-	1.500	2042
Vila Nieuwland (7)	123	2,60%	123	-	3	-	123	2025
Collectief Agrarisch Natuurbeheer (8)	850	0,52%	85	-	-	-	85	2022
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (9)	40.000	1,50%	40.885		613		40.885	2022
Voorziening Stichting Voorbereiding Pallas reactor (9)	-40.000	-	-40.885				-40.885	
Overige langlopende leningen	7.573		6.808	-	616	-	6.808	
Totaal	**58.390**		**52.979**	**-**	**623**	**636**	**52.344**	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	GS 21-06-2011;33454
Reg. Ontwikk.mij. voor het Noordzeekanaalgebied N.V. (3)	17-02-03;22/27-11-06;111
Schiphol Area Development (4)	13 februari 2018 GS 1035658/1044807
Nationaal Restauratiefonds (5)	21-06-2011;27350
Stichting Streekrekening Texel (6)	21-06-2011;27350
Vila Nieuwland (7)	226465/561131
Collectief Agrarisch Natuurbeheer (8)	GS 2015; 184
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (10)	GS 309599/340912

(1) Betreft de verkoop in 2017 van het terrein Crailo aan de gemeenten Hilversum, Gooische Meren en Laren voor een bedrag van €33,2 miljoen ex.BTW (incl.BTW 38,57 mln.). Hierbij heeft de provincie NH een uitgestelde betaling verleent aan de gemeenten voor een bedrag van € 33,2 miljoen tot uiterlijk 31-12-2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. Aan de gemeenten wordt een rentevergoeding in rekening gebracht van 0% over de eerste 6 jaar (2018-2023) en 0,4% per jaar over de tweede 6 jaar (2024-2029).

(2) Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een rentedragende lening verstrekt, welke dient tot aflossing van een schuld van IJmuider Delta BV aan een dochter van Regionale Ontwikkelingsmij. voor het Noordzeekanaalgebied NV.(RON). De leningsovereenkomst heeft een looptijd van 10 jaar.

(3) Betreft een door PS verstrekt kredietfaciliteit tot maximaal € 13.606.700,- voor de financiering van projecten die de RON (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V.) initieert c.q. in participeert. Bij besluit van PS van 13-2-2003; nr.22 is een leenfaciliteit van € 6,8 mln. beschikbaar gesteld. Bij besluit van 27-11-2006; nr.111 is de faciliteit verhoogd met € 6.806.700,-. De gemeente Amsterdam heeft dezelfde faciliteit beschikbaar gesteld. Bij besluit nummer 64 is op 11 juli 2011 ingestemd met het Convenant Doorstart RON en alle daarbij behorende documentatie. Uitvloeisel van het Convenant doorstart RON is dat de aan de RON verstrekte kredieten in 2012 over zijn gegaan naar de Provincie en de gemeente Amsterdam gezamenlijk en omgezet zijn in een achtergestelde renteloze lening. In 2013 heeft de gemeente Amsterdam haar aandeel in de RON plus voornoemde lening ingebracht in Havenbedrijf Amsterdam N.V. bij de verzelfstandiging van haar havenbedrijf. In november 2016 is het gedeelte van voornoemde gezamenlijke lening van het Havenbedrijf Amsterdam N.V. afgelost door de RON onder de voorwaarde dat het Havenbedrijf Amsterdam N.V. de gelden zal aanwenden voor de aanleg van een kade op Hoogtij.

(4) Dit betreft een kredietfaciliteit ad € 3.375.000 welke in maart 2018 beschikbaar is gesteld aan SADC (Schiphol Area Development Company N.V.). De andere drie aandeelhouders hebben een identieke kredietfaciliteit voor SADC gecreëerd, waardoor SADC per saldo een faciliteit heeft van in totaal € 13,5 miljoen. In 2020 is deze faciliteit voor het eerst benut, voor een bedrag ad € 1.250.000.

(5) De renteloze lening aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) vloeit voort uit de Samenwerkingsovereenkomst dd.15 november 2017 met de Stichting Nationaal Restauratiefonds ter verbreding van het Noord-Hollands Fonds voor monumenten ten bate van herbestemming, restauratie en verduurzaming van beschermde monumenten en karakteristiek vastgoed in Noord-Holland. De hoogte van het Fonds bedraagt € 9,1 mln. waarvan reeds € 5,1 mln. is gestort. Zodra de rekening-courant van het Fonds minder dan € 1 mln. bedraagt zal een 2e tranche van € 2 mln. worden gestort. Het NRF gaat uit het fonds hypothecaire leningen verstrekken voor de restauratie van provinciale monumenten en stolpboerderijen. De looptijd van de overeenkomst loopt tot 2060.

(6) Aan de Stichting Streekrekening Texel is in 2012 een renteloze lening met een looptijd van 30 jaar verstrekt ten behoeve van het beheer van de Hoge Berg te Texel.

(7) Betreft een lening t.b.v. een uitgestelde betaling door geldnemer naar aanleiding van de verkoop van de Wierschuur in het kader van het herontwikkelingsplan Wieringerrandmeer.

(8) Betreft een subsidie in de vorm van een lening waarmee de recent opgerichte gecertificeerde agrarische collectieven in staat kunnen worden gesteld een bijdrage te verlenen aan agrarisch natuur-landschaps- en waterbeheer in Noord-Holland. Deze leningen zullen in 2022 worden afgelost.

(9) Aan de stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor. Voor de verstrekte lening is een verliesvoorziening getroffen tot hetzelfde bedrag van de uitstaande lening.

4.4.2 Investeringskredieten

Voor een overzicht van de nieuw aangevraagde kredieten verwijzen we naar de Voordracht van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI). Voor nadere informatie over alle lopende en voorziene projecten wordt verwezen naar het iMPI zelf.

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Staat van gewaarborgde leningen 2021

Door wie de geldlening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag (x € 1.000,-)	% of deel gewaarborgd provincie	Verwachte boekwaarde 1-1-2021	Verwachte boekwaarde 31-12-2021
Viva ! Zorggroep	Bouw verpleeghuis Heemswijk	3.374	100	116	0
idem	Idem	3.403	100	227	113
Totaal		**6.778**		**343**	**113**

Staat van andere garantieverplichtingen ultimo 2020

#	Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Garantiebedrag per 1-1-2021 (x € 1.000)	Garantiebedrag per 31-12-2021 (x € 1.000)
(1)	Het Nationaal Groenfonds	Uitvoering van het natuurbeleid (convenantleningen)	6,20%	6,20%
(2)	BNG Bank	financiering van het project Hoogtij van de RON NV	21.000	21.000
(3)	BNG Bank	(her-) financiering van PolanenPark CV	10.000	8.000
(4)	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V.	Garantstelling voor het leggen van glasvezelnetwerk	12.200	11.764
(5)	Breedband Beemster/Kabeltex	Garantstelling voor het leggen van glasvezelnetwerk	4.800	4.629
	Totaal		**48.000**	**45.393**

(1) Betreft garantstelling van het aandeel in de rente en aflossing van convenantsleningen aangegaan door het Nationaal Groenfonds.

(2) De oorspronkelijk afgegeven garantie aan de BNG van oorspronkelijk € 70 mln. is in 2018 verlaagd naar € 52 mln en in februari 2020 is dit bedrag verlaagd naar € 42 mln.. PNH staat garant voor 50%. Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie door het Havenbedrijf Amsterdam NV van 33,3 %.

(3) De afgegeven garantie bedraagt € 20 mln., per 31-12-2019 is € 12 mln opgenomen. Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie van 20% van de Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude,20% van de Schiphol Air Development Company (SADC) en 20% van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (RON NV).

(4) De garantstelling is in december 2018 verleend voor het aanleggen van het "Glasvezelnet Hollandse kroon". Voor deze kosten worden twee leningen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. De omvang van de lening en garantstelling bedraagt € 10,3 miljoen voor het witte netwerk en € 1,9 miljoen voor het grijze netwerk.

(5) De garantstelling is in december 2018 verleend voor het project "Coöperatie Breedband Beemster U.A.". Voor de kosten van deze activiteiten worden twee leningen afgesloten bij

de Bank Nederlandse Gemeenten. De omvang van de lening en garantstelling bedraagt € 4,3 miljoen voor het witte netwerk en € 0,5 miljoen voor het grijze netwerk.

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)		Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0	**Algemene dekkingsmiddelen**	**274.730**	**-739.075**	**-464.345**	**280.996**	**-712.558**	**-431.563**	**278.662**	**-662.336**	**-383.675**	**245.644**	**-603.772**	**-358.128**
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-208.716	-208.716	0	-216.443	-216.443	0	-221.696	-221.696	0	-226.979	-226.979
0.2	Opbrengst Provinciale belastingen	0	-218.057	-218.057	0	-218.057	-218.057	0	-218.057	-218.057	0	-218.057	-218.057
0.3	Geldleningen en uitzettingen	0	-623	-623	0	-616	-616	286	-616	-330	1.070	-749	321
0.4	Deelnemingen	0	-7.115	-7.115	0	-7.115	-7.115	0	-7.115	-7.115	0	-7.115	-7.115
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b	-5.093	-4.137	-9.230	19.290	-4.145	15.145	23.597	-4.153	19.444	28.724	-3.800	24.924
0.6	Overhead	73.621	0	73.621	73.614	0	73.614	73.802	0	73.802	73.758	0	73.758
0.7	Vennootschapsbelasting	2	0	2	61	0	61	61	0	61	61	0	61
0.8	Mutaties reserves	206.200	-300.427	-94.227	188.031	-266.182	-78.152	180.916	-210.699	-29.784	142.031	-147.072	-5.041
1	**Bestuur**	**22.140**	**-99**	**22.041**	**21.859**	**-100**	**21.759**	**21.254**	**-101**	**21.153**	**20.646**	**-101**	**20.545**
1.1	Provinciale Staten	4.425	0	4.425	4.465	0	4.465	4.460	0	4.460	4.320	0	4.320
1.2	Gedeputeerde Staten	4.651	0	4.651	4.651	0	4.651	4.651	0	4.651	4.651	0	4.651
1.3	Kabinetszaken	2.568	-43	2.525	2.568	-43	2.525	2.568	-43	2.525	2.568	-43	2.525
1.4	Bestuurlijke organisatie	6.200	0	6.200	6.179	0	6.179	6.179	0	6.179	5.861	0	5.861
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regi	15	0	15	15	0	15	15	0	15	15	0	15
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.489	-50	1.439	1.189	-50	1.139	1.189	-50	1.139	1.039	-50	989
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.792	-6	2.786	2.792	-7	2.785	2.192	-8	2.184	2.192	-8	2.184
2	**Verkeer en vervoer**	**246.614**	**-9.026**	**237.589**	**229.365**	**-10.077**	**219.288**	**189.356**	**-7.214**	**182.143**	**182.009**	**-7.393**	**174.616**
2.1	Landwegen	132.093	-7.853	124.241	121.150	-8.899	112.251	110.449	-6.031	104.419	101.545	-6.210	95.335
2.2	Waterwegen	16.389	-1.173	15.216	17.198	-1.178	16.020	17.790	-1.183	16.607	18.206	-1.183	17.023
2.3	Openbaar vervoer	96.612	0	96.612	88.957	0	88.957	58.555	0	58.555	59.504	0	59.504
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en	1.520	0	1.520	2.060	0	2.060	2.562	0	2.562	2.754	0	2.754
3	**Water**	**9.693**	**-1.283**	**8.410**	**7.907**	**-1.257**	**6.650**	**7.707**	**-1.300**	**6.407**	**6.132**	**-1.300**	**4.832**
3.1	Waterkeringen	4.699	0	4.699	3.074	0	3.074	2.974	0	2.974	1.399	0	1.399
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	849	0	849	848	0	848	848	0	848	848	0	848

3.3	Kwantiteit grondwater	1.794	-938	856	1.794	-972	822	1.794	-1.015	779	1.794	-1.015	779
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	962	0	962	962	0	962	962	0	962	962	0	962
3.5	Kwaliteit grondwater	1.389	-345	1.044	1.229	-285	944	1.129	-285	844	1.129	-285	844
3.9	Water, overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	**Milieu**	**38.448**	**-2.290**	**36.158**	**33.227**	**-2.290**	**30.937**	**29.224**	**-2.290**	**26.934**	**22.840**	**-2.290**	**20.550**
4.1	Bodembescherming	4.618	0	4.618	5.925	0	5.925	2.118	0	2.118	973	0	973
4.2	Luchtverontreiniging	232	0	232	232	0	232	232	0	232	232	0	232
4.3	Geluidhinder	488	0	488	408	0	408	288	0	288	288	0	288
4.4	Vergunningverlening en handhaving	19.267	-2.255	17.012	19.180	-2.255	16.925	19.159	-2.255	16.904	19.058	-2.255	16.803
4.5	Ontgrondingen	0	-35	-35	0	-35	-35	0	-35	-35	0	-35	-35
4.6	Duurzaamheid	10.529	0	10.529	4.168	0	4.168	4.113	0	4.113	2.195	0	2.195
4.9	Milieu, overige baten en lasten	3.314	0	3.314	3.314	0	3.314	3.314	0	3.314	94	0	94
5	**Natuur**	**95.327**	**-2.760**	**92.567**	**96.733**	**-2.935**	**93.798**	**95.645**	**-3.085**	**92.560**	**80.125**	**-3.085**	**77.040**
5.1	Natuurontwikkeling	64.388	-2.000	62.388	63.629	-2.000	61.629	60.423	-2.000	58.423	49.005	-2.000	47.005
5.2	Beheer natuurgebieden	20.087	-485	19.602	21.653	-535	21.118	23.271	-585	22.686	23.169	-585	22.584
5.3	Beheer flora en fauna	8.052	-275	7.777	7.951	-400	7.551	7.951	-500	7.451	7.951	-500	7.451
5.9	Natuur, overige baten en lasten	2.800	0	2.800	3.500	0	3.500	4.000	0	4.000	0	0	0
6	**Regionale economie**	**30.348**	**-526**	**29.822**	**30.982**	**-293**	**30.689**	**27.265**	**-320**	**26.945**	**21.223**	**-320**	**20.903**
6.1	Agrarische aangelegenheden	3.036	0	3.036	2.735	0	2.735	2.735	0	2.735	1.235	0	1.235
6.2	Logistiek	7.612	-526	7.086	7.352	-293	7.059	7.212	-320	6.892	4.687	-320	4.367
6.3	Kennis en innovatie	7.086	0	7.086	7.835	0	7.835	3.919	0	3.919	2.269	0	2.269
6.4	Recreatie en toerisme	10.714	0	10.714	10.760	0	10.760	10.899	0	10.899	10.982	0	10.982
6.9	Regionale economie, overige baten en	1.900	0	1.900	2.300	0	2.300	2.500	0	2.500	2.050	0	2.050
7	**Cultuur en maatschappij**	**18.264**	**-30**	**18.234**	**13.678**	**-30**	**13.648**	**13.761**	**-30**	**13.731**	**13.541**	**-30**	**13.511**
7.1	Cultuur	14.191	-30	14.161	9.606	-30	9.576	9.689	-30	9.659	9.929	-30	9.899
7.2	Maatschappij	4.073	0	4.073	4.072	0	4.072	4.072	0	4.072	3.612	0	3.612
8	**Ruimte**	**21.004**	**-8.839**	**12.165**	**20.492**	**-8.833**	**11.659**	**18.497**	**-8.837**	**9.660**	**12.904**	**-8.767**	**4.137**
8.1	Ruimtelijke ordening	11.846	-8.839	3.007	11.585	-8.833	2.752	11.590	-8.837	2.753	11.522	-8.767	2.755
8.2	Volkshuisvesting	2.911	0	2.911	2.511	0	2.511	2.511	0	2.511	666	0	666
8.3	Stedelijke vernieuwing	6.247	0	6.247	6.396	0	6.396	4.396	0	4.396	716	0	716
	Totaal taakvelden	**756.569**	**-763.927**	**-7.359**	**735.239**	**-738.373**	**-3.135**	**681.372**	**-685.513**	**-4.142**	**605.065**	**-627.058**	**-21.994**

5. Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Toelichting

In de Algemene wet Bestuursrecht is geregeld op welke grondslagen de provincie subsidie kan verstrekken. Naast het subsidiëren op basis van uitvoeringsregelingen (wettelijk voorschrift, bevoegdheid hiervoor ligt bij Gedeputeerde Staten), kan onder andere subsidie worden verstrekt met de provinciale begroting als juridische grondslag: de zogenoemde lijst buiten uitvoeringsregeling, een bijlage bij de begroting. Op deze lijst worden beoogde subsidieontvangers met naam, projectnaam en (maximale) hoogte van de te verstrekken subsidie opgenomen.

De lijst wordt bij vaststelling en wijziging van de begroting vastgesteld door Provinciale Staten en biedt daarmee de juridische grondslag voor het verstrekken van deze subsidies door Gedeputeerde Staten;

De lijst omvat subsidies waarvoor geen uitvoeringsregeling beschikbaar is maar die wel bijdragen aan de provinciale doelen. In de eerste kolom (OD) op de lijst staat aangegeven aan welk operationeel doel van de begroting het gesubsidieerde project bijdraagt. De uitgaven (lasten) die voor de subsidie begroot zijn, zijn onderdeel van de begrote uitgaven binnen het betreffende operationele doel waaraan de subsidie is gekoppeld. De wijzigingen op deze lijst betreffen dus enkel wijzigingen in de juridische grondslag voor GS om subsidies te kunnen verstrekken en niet een wijziging in de begroting zelf.

De lijst wordt iedere begrotingsbehandeling aangepast. Nieuwe subsidieaanvragers en projecten worden toegevoegd, projecten waarvan zeker is dat die in het lopende begrotingsjaar (nog) geen doorgang vinden worden verwijderd en soms wordt de hoogte van de te verstrekken subsidie aangepast of vindt een aanpassing van de gegevens van de subsidieontvanger plaats. Deze aanpassingen blijven gedurende het hele jaar zichtbaar op de lijst. Aan het einde van het jaar, bij de laatste begrotingswijziging is als het ware de definitieve lijst bekend.

Programma 2 Klimaat en Milieu

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021
2.1.5	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	€ 75.938
2.2.1	Gemeente Haarlem, Garantieregeling (proef)boring geothermie Haarlem Schalkwijk	€ 3.200.000
2.2.1	OCAP BV/CO2 vervloeier en lokaal distributienetwerk voor glastuinbouwgebieden Alton en Het Grootslag	€ 3.000.000
2.2.2	C-creators, uitvoeren activiteiten voor circulaire economie	€ 70.000

Programma 3 Ruimte en Water

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, aanleg wandel en fietspaden i.k.v. dijkplaatsen en het nemen van inrichtingsmaatregelen voor natuur voor de dijkversterking van Hoorn-Amsterdam	€ 12.000.000
3.1.3	HHNK, regiomanager Zoet zout knooppunt	€ 40.000
3.2.2.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Maatregelen	€400.000

	bodem en water	
3.4.1	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 2	€ 2.500.000
3.4.1	Zaandijk Zaanse Schans, bijdrage aan de doelstelling OV-knooppunten	€ 5.000.000
3.4.2	Stichting Ondersteuning Omgevingsraad Schiphol (SOORS)	€ 112.500
3.4.4	GEM Bloemendalerpolder CV; Bloemendalerpolder Kwaliteitsimpuls – Faunapassage	€ 2.840.000
3.5.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland, Toekomstplan voor dorp en dorpshuis	€ 31.000
3.5.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld	€ 2.775.000
3.5.2	Gemeente Haarlem/ Gebiedsontwikkeling Koepelterrein Versnelling binnenstedelijk bouwen	€ 1.000.000

Programma 4 Bereikbaarheid

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021
4.1.2	Gemeente Amsterdam: Zuid-as DOK	€ 29.015.000
4.1.2	Pro rail: Bereikbaarheid kust Zuid Kennemerland per spoor	€ 1.450.000
4.5.1	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer :Bijdrage 2021	€ 50.000
4.1.2	Vervoers Regio Amsterdam: HOV Amstelveen-Uithoorn	€ 1.893.681
4.1.2	Gemeente Haarlem:Doorfiets route Kennemerland	€ 452.250
4.1.2	Gemeente Velsen:Doorfiets route Kennemerland	€ 209.634
4.1.2	Gemeente Haarlemmermeer:Fiets Filevrij realisatie F200 Amsterdam-Haarlem	€ 805.300
4.1.2	Gemeente Haarlem:Fiets Filevrij realisatie F200 Amsterdam-Haarlem	€ 159.441
4.1.2	Gemeente Velsen: Velsertraverse fietsonderdoorgang	€ 1.300.000
4.1.2	Gemeente Hilversum:Inpassingsgelden OV SAAL	€ 3.750.000
4.1.2	Gemeente Gooise Meren: Inpassingsgelden OV SAAL	€ 2.935.000
4.1.2	Gemeente Alkmaar: Kogendijk/N9	€ 1.500.000
4.1.2	Stichting CROW:Bijdrage kennis platform verkeer en vervoer	€ 185.000
4.1.2	Koningin Arthur: Netwerk en kennisplatform vrijwilligersvervoer Noord-Holland	€ 155.951

Programma 5 Groen

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021
5.1.1	Stichting Bovenlanden Aalsmeer; Groene As fase 3 en 4, aankoopvergoeding	€ 607.000
5.1.1	Stichting Bovenlanden Aalsmeer; Groene As fase 3 en 4, inrichtingskosten	€ 1.491.7000
5.1.1	Hoogheemraadschap van Rijnland; Baggeren Amstelveense Poel	€ 700.000
5.1.1	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Uitgeester- en Heemskerkerbroek	€ 700.000
5.1.1	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Maatregelen bodem en water	€ 400.000

5.1.2	Groengebied Amstelland; Groene Uitweg Gaasperplas Centraal (GV66)	€ 450.000
5.1.2	Gemeente Schagen; Boskerpark realisatie NNN Inrichting (NHN16)	€ 247.000
5.1.2	Landschap Noord-Holland; NNN inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 700.000
5.1.2	Staatsbosbeheer; Duurzaam beheer Diemerbos (GV64, aanvulling)	€ 17.925
5.1.4	Gemeente Amsterdam; Vitaal Platteland Burkmeer	€ 500.000
5.1.4	Landschap Noord-Holland; Vitaal Platteland Ilperveld	€ 1.100.000
5.1.4	Recreatie Noord-Holland; Vitaal Platteland Alkmaarder- en Uitgeestermeer	€ 1.250.000
5.1.4	Recreatie Noord-Holland; Vitaal Platteland Recreatief grid	€ 200.000
5.1.4	Staatsbosbeheer; Vitaal Platteland Waterland-Oost	€ 4.200.000
5.1.4	Water, Land en Dijken; Vitaal Platteland Landelijk Noord	€ 784.764
5.1.4	Natuurmonumenten; Vitaal Platteland Wormer- en Jisperveld	€ 1.865.000
5.1.4	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Vitaal Platteland Waterkennis	€ 250.000
5.1.4	Regio Gooi en Vecht; Recreatiemakelaar Gooi- en Vechtstreek	€ 20.000
5.2.2	Nationaal Park Zuid-Kennemerland	€ 121.789
5.2.2	Nationaal Park Duinen van Texel	€ 170.000
5.2.2	Gemeente Haarlemmermeer: Invoering duurzaam watersysteem en aanleg ondiepe plas PARK21	€ 5.697.359
5.2.2	Gemeente Haarlemmermeer; Groen-recreatieve projecten	€ 2.070.000
5.2.2	Stichting Wandelnet; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2020-2023	€ 160.000
5.2.2	Stichting Landelijk Fietsplatform; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2020-2023	€ 100.000
5.2.4	Faunabeheereenheid	€ 960.000
5.3.2	Landschap Noord-Holland; Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 708.000
5.3.2	Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken; Boerderij-educatie Laag Holland	€ 80.000
5.3.2	Bureau Promotie Laag Holland	€ 80.000
5.3.2	Vogelbescherming Nederland; Interreg project BIO BUILD	€ 80.000
5.3.3	Stichting Erfgoed & Publiek: Terpen en Wierdenland	€ 200.000
5.3.3	Stichting Waddengroep; Waddengastronomie	€ 300.000

Programma 6 Economie, Cultuur en Welzijn

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2021
6.1.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000
6.1.1	Sportservice	€ 120.000
6.2.1	Plein C	€ 750.000
6.2.1	Probiblio	€ 3.464.240
6.3.1	Stichting NMF/Steunpunt M&A	€ 180.864
6.3.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A	€ 279.136
6.3.2	Molenfederatie	€ 15.000
6.3.2	Noord-Holland Archief	€ 125.000
6.3.3	Museum Kaap Skil	€ 360.000
6.3.3	Stichting Huis van Hilde/publieksfunctie Huis van Hilde	€ 125.000

6.4.1	ROP Midden West	€ 17.000
6.4.2	Fort Resort Beemster/ Restauratie Fort aan de Middenweg	€ 600.000
6.4.2	Gemeente Gooise Meren/Vestingplein Muiden	€ 800.000
6.5.1	Gemeente Amsterdam/Regionale Detailhandelsvisie Groot Amsterdam	€ 10.000
6.5.1	Gemeente Uithoorn/Regionale Detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden	€ 10.000
6.5.1	Gemeente Zaanstad/Regionale Detailhandelsvisie Zaanstreek-Waterland	€ 10.000
6.5.1	Gemeente Hoorn/Regionale Detailhandelsvisie West-Friesland	€ 10.000
6.5.1	NBTC Holland Marketing/HollandCity strategie	€ 150.000
6.5.1	Stichting OdeaanNH	€ 150.000
6.5.1	Coöperatie Breedband Beemster B.V.	€ 4.800.000
6.5.1	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V.	€ 12.200.000
6.5.1	Gemeente Zaanstad, Regiodeal ZaanIJ	€ 3.000.000
6.5.3	TerraTechnica.Inholland Alkmaar, lerend innoveren	€ 150.000
6.5.3	Zaancampus, toepassen gaming op kiezen voor techniek	€ 50.000
6.5.3	RPA/ONHN Skillsaanpak NHN	€ 50.000
6.5.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 150.000
6.5.4	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
6.5.4	Greenport Noord-Holland Noord/programmabureau	€ 165.000
6.5.4	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
6.5.4	Greenports Nederland/programma	€ 150.000
6.5.4	Stichting Voedsel Verbindt/Voedsel Verbindt	€ 50.000

6. Bijlagen

6.1 Bestuur en directie

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
GroenLinks	9
VVD	9
Forum voor Democratie	8
D66	6
PvdA	6
CDA	4
Partij voor de Dieren	3
PVV	3
SP	3
ChristenUnie	1
50Plus/Partij voor de Ouderen	1
DENK	1
Fractie Baljeu	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

De directie

Renée Bergkamp	Algemeen directeur/ Provinciesecretaris
Hans van der Stelt	Directeur Concernzaken
Herman Schartman	Directeur Beleid
Lindy Molenkamp	Directeur Beheer en Uitvoering

6.2 Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier. Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

6.3 Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland
Dreef 3,2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland
Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

6.4 Lijst met gemeenten

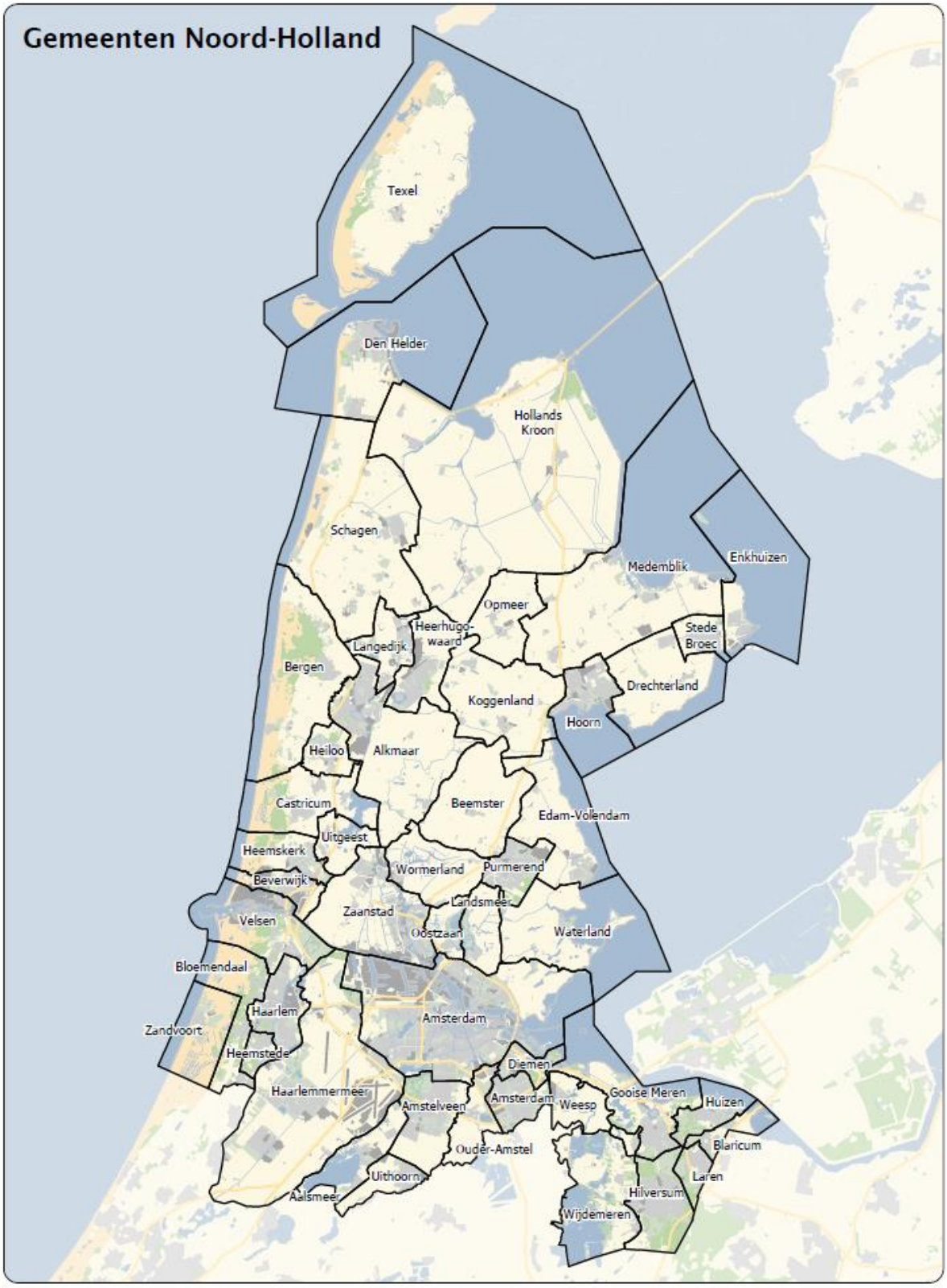

A	K
Aalsmeer	Koggenland
Alkmaar	L
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Langedijk
B	Laren
Beemster	M
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	O
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	P
D	Purmerend
Den Helder	S
Diemen	Schagen
Drechterland	Stede Broec
E	T
Edam-Volendam	Texel
Enkhuizen	U
G	Uitgeest
Gooise Meren	Uithoorn
H	V
Haarlem	Velsen
Haarlemmermeer	W
Heemskerk	Waterland
Heemstede	Weesp
Heerhugowaard	Wijdemeren
Heiloo	Wormerland
Hilversum	Z
Hollandse Kroon	Zaanstad
Hoorn	Zandvoort
Huizen	